

Vlaanderen in het Europese
Zesde Kaderprogramma
voor Onderzoek
2002 – 2006

Inhoudsopgave

DANKWOORD	3
VOORWOORD	4
HOOFDSTUK 1 – INLEIDING	7
1.1. Het Zesde Kaderprogramma (2002 – 2006)	8
1.2. De Vlaamse deelname	9
1.3. Doelstelling van de analyse	10
HOOFDSTUK 2 – METHODOLOGIE EN BEGRIPPEN	11
2.1. Inzameling van de gegevens	12
2.2. Volledigheid en nauwkeurigheid van de gegevens	12
2.3. Referentiegegevens met betrekking tot het Zesde Kaderprogramma	13
2.4. Begripsafbakening	14
2.5. De juiste return	14
2.6. Vergelijkbaarheid met de voorgaande kaderprogramma's	15
HOOFDSTUK 3 – DEELNAME VAN VLAANDEREN AAN HET ZESDE KADERPROGRAMMA	17
Inleiding	18
3.1. Algemene cijfers	18
3.2. De Vlaamse deelname volgens programmaonderdeel	18
3.3. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie	22
3.3.1. Globaal	22
3.3.2. Onderzoekscentra	27
3.3.3. Universiteiten en hogescholen	31
3.3.4. Bedrijven	37
3.3.5. Overige instellingen	40
3.4. De Vlaamse deelname volgens projecttype	44
HOOFDSTUK 4 – SITUERING VAN DE VLAAMSE DEELNAME BINNEN BELGIË	47
Inleiding	48
4.1. Deelname van Brussel aan het Zesde Kaderprogramma	48
4.2. Situering van de Vlaamse deelname binnen België	51

HOOFDSTUK 5 – SITUERING VAN DE VLAAMSE DEELNAME BINNEN EUROPA **55**

Inleiding	56
5.1. De grootste deelnemende landen	56
5.2. Vergelijking met de grootste deelnemende landen	58
5.3. Vergelijking en samenwerking met de buurlanden	62
5.4. De belangrijkste buitenlandse partners van Vlaanderen	71

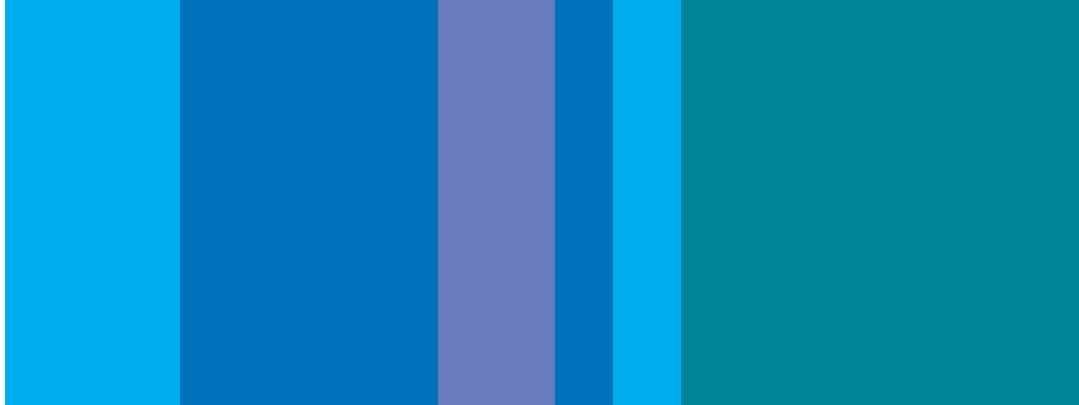
HOOFDSTUK 6 – DE AFZONDERLIJKE PROGRAMMA'S **73**

Inleiding	73
6.1. Biowetenschappen, Genomica en biotechnologie voor de gezondheid	74
6.2. Technologieën voor de informatiemaatschappij	80
6.3. Nanotechnologieën en nanowetenschappen, kennisgebaseerde multifunctionele materialen en nieuwe productieprocedures en –apparatuur	86
6.4. Lucht- en ruimtevaart	91
6.5. Voedselkwaliteit en veiligheid	96
6.6. Duurzame ontwikkeling, veranderingen in het aardsysteem en ecosystemen	101
6.7. Burgers en bestuur in de kennismaatschappij	106
6.8. Horizontale onderzoeksactiviteiten waarbij KMO's betrokken zijn	111
6.9. Beleidsgeoriënteerd onderzoek	116
6.10. Specifieke maatregelen ter ondersteuning van de internationale samenwerking	121
6.11. Ondersteuning voor de coördinatie van activiteiten	126
6.12. Ondersteuning voor een samenhangende ontwikkeling van het beleid	130
6.13. Menselijk potentieel en mobiliteit	134
6.14. Onderzoek en innovatie	139
6.15. Onderzoeksinfrastructuur	144
6.16. Wetenschap en samenleving	149
6.17. Euratom	154

HOOFDSTUK 6 – ALGEMENE CONCLUSIES **159**

BIJLAGEN **165**

Bijlage 1. De begroting van het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratieactiviteiten (2002 – 2006)	166
Bijlage 2. Overzicht van de Vlaamse deelname aan het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratieactiviteiten (2002 – 2006)	167
Bijlage 3. Lijst met gebruikte afkortingen en acroniemen	168
Bijlage 4. Referenties	172
Colofon	173

Dankwoord

Deze studie werd uitgevoerd op initiatief van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie van de Vlaamse overheid. Het directoraat-generaal Onderzoek van de Europese Commissie verleende medewerking aan dit rapport door ons de nodige uitleg te verstrekken bij de gegevens over de deelname aan het Zesde Kaderprogramma die via e-CORDA beschikbaar werden gesteld.

Voorwoord

Vanaf het ogenblik dat voormalig EU-Commissaris voor Onderzoek Philippe Busquin in 2000 het startschot gaf voor de *Europese Onderzoeksruiimte*, heeft Vlaanderen zich enthousiast ingeschreven in dit ambitieuze project, dat op termijn moet leiden tot meer integratie en structurering van de diverse nationale en regionale onderzoeks- en innovatiesystemen in Europa.

Het *Europese Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratieactiviteiten* is het primaire EU-instrument dat door de Europese Commissie wordt ingezet ter ondersteuning van de Europese onderzoekswereld en ter versterking van de competitiviteit van de Europese industrie. De Vlaamse onderzoeksploegen verbonden aan universiteiten, onderzoeksinstituten en bedrijven namen actief deel aan de opeenvolgende kaderprogramma's. Deze deelname leidt niet alleen tot een belangrijke wetenschappelijke en technologische return door de samenwerking met Europese topgroepen in onderzoeksprojecten van hoog niveau, maar ook tot een niet onbelangrijke financiële return van ca. 70 miljoen euro per jaar over de periode 2002 – 2006.

Sinds jaar en dag is het voor onze Vlaamse onderzoekers een natuurlijk gegeven dat ze hun onderzoek uitvoeren in een bij uitstek internationale context. In het *Innovatiepact*, dat op 29 maart 2003 werd afgesloten tussen de Vlaamse overheid, de academische wereld, de industrie en de intermediaire spelers in het innovatieveld met als doel tegen 2010 de O&O-investeringen van de overheid en de private sector te laten stijgen tot 3% van het Bruto Regionaal Product, staat de bevordering van internationale onderzoeks- en innovatiesamenwerking hoog aangeschreven. Dit blijft voor het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) dan ook één van de belangrijkste aandachtspunten in de komende jaren. Internationale samenwerking laat toe om grensoverschrijdende onderzoeksproblemen, zoals de opwarming van het klimaat, op een efficiëntere wijze aan te pakken, en biedt Vlaanderen een hefboom tot schaalvergroting. Het aantreden van onze onderzoekers in een internationale, zeer competitieve arena verhoogt bovendien de kwaliteit van ons onderzoek.

In de voorliggende analyse worden de cijfers gepresenteerd over de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma (2002 – 2006). Dit is een waardevolle aanvulling bij de eerder gepubliceerde analyses van het Derde, Vierde en Vijfde Kaderprogramma. Het stemt mij hoopvol dat de Vlaamse onderzoekers zich weten te handhaven in de harde competitie voor Europese middelen, niettegenstaande de Europese Unie aanzienlijk groter is geworden en het aantal spelers dat een deel van de Europese onderzoekskoek tracht binnen te halen beduidend is toegenomen. Toch mogen we niet bij de pakken blijven zitten en moeten we actief werk blijven maken van een bestendige en zelfs verhoogde deelname aan het Europese Kaderprogramma. Zowel de in het Zesde Kaderprogramma geïntroduceerde projectmatige schaalvergroting (excellentienetwerken en geïntegreerde projecten) als de binnen het momenteel lopende Zevende Kaderprogramma opgerichte *Europese Onderzoeksraad* plaatsen Vlaanderen voor de uitdaging om als kleine dynamische regio in het grote Europese geheel bij de top te blijven behoren.

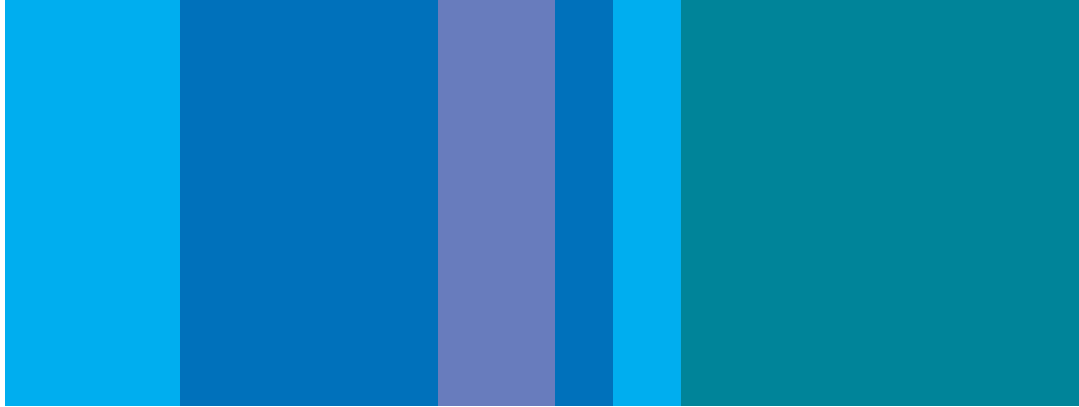
De stimulering van de Vlaamse deelname aan het Europese Kaderprogramma gebeurt op verschillende manieren. Op overheidsniveau is sinds de opstart van het Zesde Kaderprogramma het *Vlaams Contactpunt Europees Kaderprogramma (VCP)* operationeel, een doorgedreven samenwerkingsverband tussen het

departement EWI en het IWT. De universiteiten hebben een indirecte impuls gekregen door hun aandeel in de opeenvolgende Europese Kaderprogramma's te laten meetellen als een parameter voor de berekening van de verdeelsleutel van het Industrieel Onderzoeksfonds. Voor de KMO's is de mogelijkheid gecreëerd om hun voorbereidingskosten bij het schrijven van een projectvoorstel te laten financieren door het IWT.

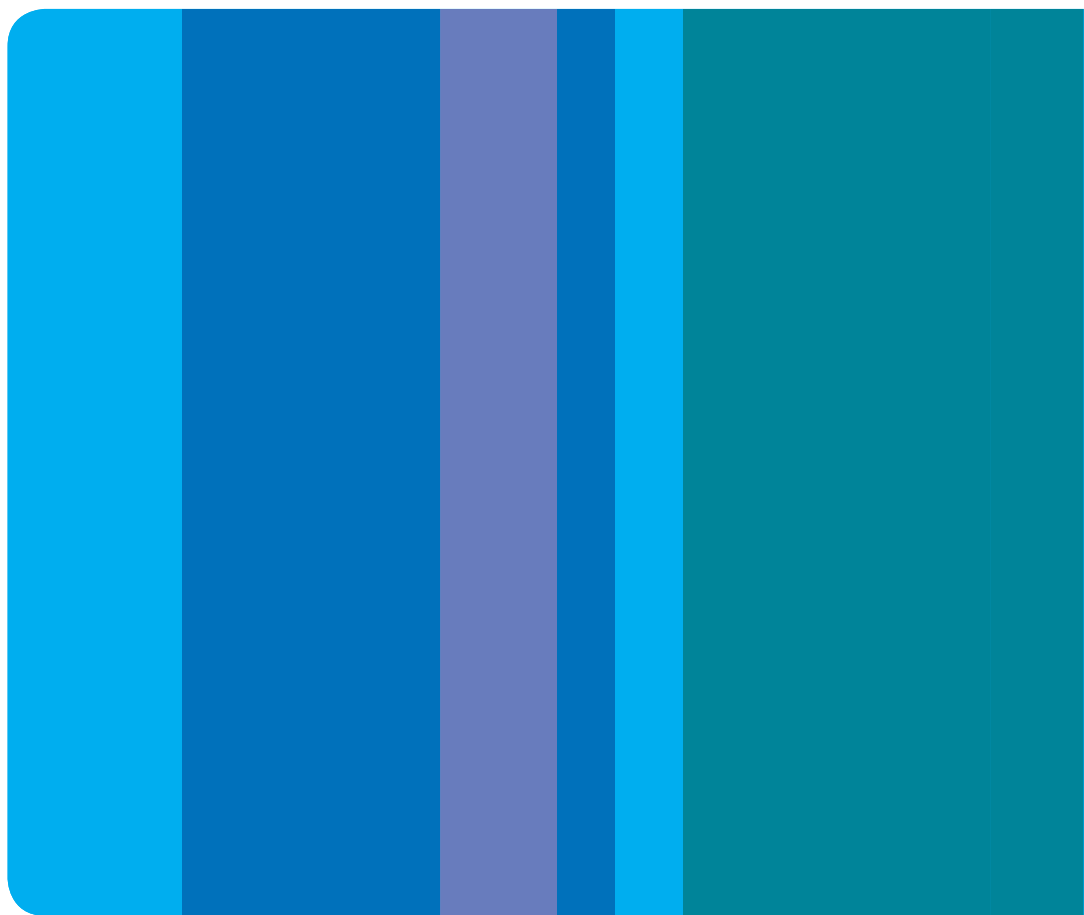
De hier voorliggende analyse is het werk van mijn medewerkers, die ik van harte wens te bedanken voor de geleverde inspanningen. Ik mag hopen dat deze analyse kan bijdragen tot het besef dat Vlaanderen alleen maar te winnen heeft bij een nog grotere betrokkenheid in de Europese onderzoeksprogramma's.

Veerle Lories

Waarnemend Secretaris-generaal departement Economie, Wetenschap en Innovatie

Inleiding

Hoofdstuk 1

1.1. Het Zesde Kaderprogramma (2002 – 2006)

Het Europese Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratieactiviteiten, het belangrijkste financieringsinstrument voor onderzoek binnen de Europese Unie (EU), is een meerjarig onderzoeks- en stimuleringsprogramma waarbinnen de activiteiten van de EU op het vlak van onderzoek en technologische ontwikkeling op middellange termijn worden uitgezet. De achtereenvolgende kaderprogramma's hebben tot doel de wetenschappelijke en technologische grondslagen van de Europese industrie te versterken, de ontwikkeling van de internationale concurrentiepositie van de EU te bevorderen, en tegemoet te komen aan de onderzoeksbehoeften van andere beleidsdomeinen van de EU.

In maart 2000 nam de Europese Raad in Lissabon een algemene strategie aan om de EU tegen 2010 de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie ter wereld te maken, in staat tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang. Deze zogeheten *Lissabonstrategie* is opgebouwd uit een economische, een sociale en een ecologische pijler, en wordt gedragen door de *Lissabonnorm*, die bepaalt dat de Europese lidstaten tegen 2010 3% van hun Bruto Nationaal Product (BNP) moeten besteden aan onderzoek en ontwikkeling. Het Zesde Kaderprogramma, dat liep van 2002 tot 2006 en dat het onderwerp vormt van de voorliggende analyse, was in belangrijke mate afgestemd op de Lissabonstrategie. Het was immers specifiek gericht op de verdere uitbouw en versterking van de Europese Onderzoeksruimte (afgekort wordt hierna het Engelstalige acroniem "ERA", wat staat voor "European Research

Area", gehanteerd), en aldus tot de realisatie van een Europese kennismaatschappij.

Bij de opmaak van het Zesde Kaderprogramma werd gevolg gegeven aan de vaststelling dat, daar waar de vorige kaderprogramma's een cultuur van wetenschappelijke en technologische samenwerking tussen de verschillende deelnemende landen hielpen tot stand te brengen, deze kaderprogramma's er niet in slaagden een blijvende impact op Europees niveau te realiseren, noch in wetenschappelijke noch in economische termen. Daarom werd het Zesde Kaderprogramma grondig geherdefinieerd en anders gestroomlijnd. De focus werd daarbij verlegd van een eerder thematische invulling van Europese onderzoeksfinanciering en –stimulering naar een meer horizontale benadering gericht op (1) het tot stand brengen en implementeren van de ERA, (2) het verbeteren van de impact bij het integreren van het Europese onderzoek, en (3) het voorzien van een sterkere link met nationale, regionale en andere Europese initiatieven. Deze methodologische koerswijziging bracht automatisch ook een ingrijpende structurele verandering in de opzet van het Zesde Kaderprogramma met zich mee in vergelijking met de voorgaande kaderprogramma's.

Het Zesde Kaderprogramma bestond in feite uit twee afzonderlijke delen: het *EU Zesde Kaderprogramma* met activiteiten rond onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratieactiviteiten, en het *EURATOM Zesde Kaderprogramma* met activiteiten rond onderzoek en opleiding in de nucleaire sector.

Het *EU Zesde Kaderprogramma* was opgebouwd uit de hiernavolgende specifieke onderdelen:

Integratie en versterking van de Europese Onderzoeksruimte (ERA)

– *Prioritaire thematische onderzoeksgebieden*

1. Biowetenschappen, genomica en biotechnologie voor de gezondheid (**LIFESCIHEALTH**)
2. Technologieën voor de informatiemaatschappij (**IST**)
3. Nanotechnologieën en nanowetenschappen, kennisgebaseerde multifunctionele materialen en nieuwe productieprocedures en -apparatuur (**NMP**)
4. Lucht- en ruimtevaart (**AEROSPACE**)
5. Voedselkwaliteit en -veiligheid (**FOOD**)
6. Duurzame ontwikkeling, veranderingen in het aardsysteem en ecosystemen (**SUSTDEV**)
7. Burgers en bestuur in de kennismaatschappij (**CITIZENS**)

– *Specifieke activiteiten die een breder onderzoeksgebied beslaan*

8. Specifieke onderzoeksactiviteiten voor KMO's (**SME**)
9. Beleidsondersteuning en anticiperen op de wetenschappelijke en technologische behoeften van de EU (**SSP**)
10. Specifieke activiteiten voor internationale samenwerking (**INCO**)

– *Versterking van de grondslagen van de Europese Onderzoeksruimte (ERA)*

11. Steun voor een samenhangende ontwikkeling van het beleid (**POLICIES**)
12. Steun voor de coördinatie van de activiteiten (**COORDINATION**)

Structurering van de Europese Onderzoeksruimte (ERA)

1. Menselijk potentieel en mobiliteit (**MOBILITY**)
2. Onderzoek en innovatie (**INNOVATION**)
3. Onderzoekinfrastructuur (**INFRASTRUCTURES**)
4. Wetenschap en samenleving (**SOCIETY**)

Het *EURATOM Zesde Kaderprogramma* bestond uit de volgende specifieke onderdelen:

Prioritaire thematische onderzoeksgebieden

1. Beheerste kernfusie (**FUSION**)
2. Beheer van radioactief afval (**NUWASTE**)
3. Stralingsbescherming (**RAD PROT**)

Andere activiteiten op het gebied van nucleaire technologieën en veiligheid

Voor de realisatie van het Zesde Kaderprogramma werd een totaalbudget van 17.500 miljoen euro uitgetrokken, waarvan 16.270 miljoen euro bestemd was voor het EU Zesde Kaderprogramma en 1.230 miljoen euro voor het EURATOM Zesde Kaderprogramma.

[Bijlage 1](#) geeft de verdeling van dit totaalbudget over de verschillende specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma weer.

1.2. De Vlaamse deelname

In het voorliggende rapport wordt de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma op een kwantitatieve manier geanalyseerd, en dit naar analogie met de vorige rapporten over de Vlaamse deelname aan het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma (cf. resp. ref. 1 en ref. 2). Een kwantitatieve analyse van de deelname laat toe om na te gaan hoe de Vlaamse onderzoekers het doen in de Europese Onderzoeksruimte, in welke domeinen Vlaanderen sterk presteert, welke actoren (universiteiten en hogescholen, bedrijven, onderzoekscentra en overige instellingen) in Vlaanderen daarvoor verantwoordelijk zijn en in welke domeinen Vlaanderen minder sterk aanwezig is. Dit werd bekeken op het globale niveau van het Zesde Kaderprogramma en ook op het niveau van de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van dit kaderprogramma. Ook werd nagegaan hoe de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma evolueerde in vergelijking met het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma. Hierbij moet worden opgemerkt dat een één-op-één relatie op het niveau van de individuele (deel)programma's niet mogelijk was, aangezien de thematische opdeling van het Zesde Kaderprogramma sterk verschilde ten opzichte van de voorgaande kaderprogramma's, waarbij ook de prioriteiten binnen de specifieke thema's grondig verschoven werden (zie ook punt 1.1 hierboven). Een vergelijking tussen de verschillende kaderprogramma's op het niveau van de onderscheiden "hoofdgebieden" (zie ook punt 2.6 hieronder) bleek wel een haalbare kaart, en die vergelijking werd in de voorliggende analyse dan ook systematisch gemaakt. Bij de vergelijking tussen de verschillende kaderprogramma's moet uiteraard ook rekening worden gehouden met de verschillende context en randvoorwaarden waarbinnen elk kaderprogramma zich afspeelde. Denken we alleen al maar aan

het stelselmatig toenemende aantal deelnemende landen (onder meer door de uitbreiding van de EU), wat voor elk individueel land automatisch een daling van het relatieve aandeel met zich meebrengt.

De impact van de Vlaamse deelname aan het Europese Kaderprogramma reikt uiteraard veel verder dan enkel en alleen de ermee gepaard gaande (directe) financiële return (zie ook punt 2.5 hieronder). Ook andere effecten dragen hiertoe bij, zoals onder meer de invloed van de deelname op de internationale positie van Vlaamse wetenschappers in hun onderzoeksdomein, op innovatie in de bedrijven, en op doorstroming van nieuwe technologieën. Deze niet-quantitatieve effecten werden echter niet bestudeerd in het voorliggende rapport.

In hoofdstuk 2 wordt beschreven hoe de gegevens werden verzameld, welke referentiegegevens werden gebruikt, en wat de gebruikte terminologie inhoudt. Tevens wordt toegelicht hoe de resultaten van deze analyse werden vergeleken met die van vroegere studies, meer bepaald de analyses van de Vlaamse deelname aan resp. het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma.

In hoofdstuk 3 wordt uitgebreid ingegaan op de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma, en daarbij worden ook de resultaten voor elk van de verschillende Vlaamse deelnemerscategorieën in detail besproken. Gelet op de in het Zesde Kaderprogramma ingevoerde projectmatige schaalvergroting, waarbij het gamma aan beschikbare projecttypes ook gevoelig werd uitgebreid, wordt in dit hoofdstuk de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma ook volgens projecttype beschouwd.

In hoofdstuk 4 wordt de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma in de Belgische context geplaatst. Daarbij wordt ook stilgestaan bij de participatie van resp. Brussel (waar een gedeelte van de Vlaamse deelname is gesitueerd) en Wallonië in dit kaderprogramma.

Hoofdstuk 5 bekijkt de Vlaamse deelname in het Europese perspectief. In dit hoofdstuk wordt nagegaan hoe Vlaanderen in het Zesde Kaderprogramma heeft gepresteerd in vergelijking met de grootste deelnemende landen. Ook wordt in dit hoofdstuk de deelname van Vlaanderen aan het Zesde Kaderprogramma vergeleken met die van zijn buurlanden (Nederland, Frankrijk, Duitsland en ook het Verenigd

Koninkrijk), en wordt ook gekeken naar de manier waarop Vlaanderen met deze landen heeft samengewerkt binnen de context van dit kaderprogramma.

Hoofdstuk 6 geeft een gedetailleerde analyse van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma op het niveau van de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van dit kaderprogramma.

In hoofdstuk 7 tenslotte worden de belangrijkste resultaten nog eens kort samengevat en overlopen.

1.3. Doelstelling van de analyse

Het is niet de bedoeling van dit rapport om na te gaan of Vlaanderen zijn rechtmatige aandeel in de financiële middelen van het Europese Kaderprogramma heeft terugverdiend. Een kwantitatieve analyse van de deelname laat ook toe om na te gaan hoe de Vlaamse onderzoekers het doen in de nieuwe Europese Onderzoeksruimte, in welke domeinen Vlaanderen sterk presteert, welke actoren in Vlaanderen daarvoor verantwoordelijk zijn, en ook in welke domeinen Vlaanderen minder sterk aanwezig is.

De Vlaamse overheid streeft ernaar de deelname van Vlaamse onderzoekers aan multilaterale internationale programma's en acties te stimuleren en te ondersteunen, en richtte daartoe bij de start van het Zesde Kaderprogramma het *Vlaams Contactpunt Europees Kaderprogramma (VCP)* op. Het VCP is een doorgedreven samenwerkingsverband tussen het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) en het IWT, dat zorgt voor informatieverbreiding

en sensibilisering, adviesverlening rond projecten en vragen, en begeleiding bij het uitwerken van een projectvoorstel en bij het zoeken naar geschikte projectpartners. Ook staat het VCP garant voor een optimale Vlaamse vertegenwoordiging in de (Belgische en Europese) fora die instaan voor de voorbereiding, het beheer en de opvolging van – onder meer – het Europese Kaderprogramma.

De voorliggende analyse van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma biedt het noodzakelijke inzicht om een dergelijk stimuleringsbeleid richting te geven en (kwantitatief) te onderbouwen. De resultaten van deze analyse moeten alle betrokken actoren, van de deelnemende organisaties over de intermediaire organisaties tot de Vlaamse overheid zelf, in staat stellen om maatregelen te treffen teneinde de Vlaamse deelname aan het Europese Kaderprogramma naar de toekomst toe te vrijwaren en verder te versterken.

Methodologie en begrippen

Hoofdstuk 2

2.1. Inzameling van de gegevens

De in de voorliggende analyse gehanteerde gegevens over de (Belgische) deelname aan het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratieactiviteiten werden betrokken uit de databank die de Europese Commissie via het elektronische platform e-CORDA ter beschikking stelt aan de leden van de specifieke configuratie van het programma comité voor het specifieke programma "Cooperation" en aan geautoriseerde gebruikers genomineerd door landen die deelnemen aan het Zevende Kaderprogramma. Het gaat om de finale versie van de databank over het Zesde Kaderprogramma van 2 juni 2008.

Deze databank heeft betrekking op alle projecttypes die binnen het Zesde Kaderprogramma aan bod kwamen, zowel de in dit kaderprogramma geïntroduceerde nieuwe projecttypes (de topnetwerken, de geïntegreerde projecten en de gezamenlijk geïmplementeerde programma's in het kader van Artikel 169) als de al bij voorgaande kaderprogramma's gehanteerde projecttypes (de specifiek gerichte projecten, de specifieke onderzoeksprojecten ten behoeve van KMO's, de Marie Curie acties gericht op de bevordering en ontwikke-

ling van menselijk potentieel en mobiliteit, de coördinatiewerkzaamheden, de specifieke ondersteunende activiteiten en de initiatieven met betrekking tot een geïntegreerde [onderzoeks]infrastructuur).

De door de Europese Commissie beschikbaar gestelde deelnamegegevens omvatten onder meer de titel van het project, het contractnummer, het acroniem, het programmaonderdeel (thematische prioriteit of horizontale activiteit), de oproep, het projecttype, de begin- en einddatum (en dus ook de looptijd), de namen van de deelnemende instellingen, het partnertype van de deelnemers en budgettaire informatie (zowel de aanrekenbare kost als de toegekende toelage), en dit zowel op het niveau van het project als op het niveau van de individuele deelnames. In de voorliggende analyse werd voor wat betreft de budgettaire informatie enkel gebruik gemaakt van de toegekende toelages op het niveau van de individuele deelnames.

De analyse is enkel gebaseerd op de getekende contracten (10.058), de geannuleerde projecten (49) werden buiten beschouwing gelaten.

2.2. Volledigheid en nauwkeurigheid van de gegevens

De financiële gegevens waren zoals hoger vermeld zowel beschikbaar op het niveau van het project als op het niveau van de deelnames. De budgetcijfers op projectniveau zouden hierbij gelijk moeten zijn aan de som van de budgetten van de deelnemers in datzelfde project. Dit bleek ook te kloppen voor 97% van de projecten (minder dan 1 euro verschil). Voor 288 projecten was de toegekende toelage op het niveau van het project verschillend van de som van de toelages toegekend aan de deelnemers. In 193 gevallen was de kost op projectniveau groter dan de totaal kost van de deelnemers (in totaal voor 82,7 miljoen euro); in 95 gevallen kleiner (in totaal voor 87,6 miljoen euro): dit is in totaal 4,8 miljoen euro (0,03% van het totale toegekende deelnamebudget) méér op partnerniveau dan op projectniveau.

De actielijnen onderliggend aan de programmaonderdelen (thematische prioriteit of horizontale activiteit) waren niet als dusdanig in de databank van de Europese Commissie opgenomen. We hebben ze zelf gereconstrueerd op basis van de combinatie van gegevens over het programmaonderdeel, de oproep en de verschillende activiteitscodes die bij de projecten werden meegegeven.

Bij de analyse van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma werden de beschikbaar gestelde deelnamegegevens bestudeerd op het niveau van België. De analyse werd bewust niet beperkt tot de gegevens gerelateerd aan het Vlaamse Gewest, omdat we niet alleen de deelnames in kaart wilden brengen van

Vlaamse partners gevestigd in het Vlaamse Gewest, maar ook van partners die onder Vlaamse bevoegdheid vallen maar zijn gevestigd in een ander gewest. Bovendien wordt de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma in hoofdstuk 4 van de voorliggende analyse ook in de Belgische context geplaatst.

De door de Europese Commissie aangeleverde databank werd eerst door EWI nagekeken. Projecten die in deze databank veeleer ten onrechte als een "Belgisch" project waren geïdentificeerd werden geschrapt, en dan gaat het meer bepaald om de werkmiddelen die vanuit het Zesde Kaderprogramma aan INTAS werden toegekend. Die middelen werden in de databank als "Belgisch" beschouwd enkel en alleen doordat de hoofdzetel van INTAS in Brussel is gevestigd, maar voorts heeft de inzet van deze middelen geen enkele Belgische connotatie. Het substantiële totaalbedrag van 47,28 miljoen euro dat vanuit het Zesde Kaderprogramma als werkmiddelen aan INTAS werd toegekend zou dan ook een vertekend beeld geven aan de Belgische deelname indien dit inderdaad als een "Belgische verdienste" zou worden bestempeld. Door de werkmiddelen aan INTAS niet op te nemen in de voorliggende analyse, werd de totale deelname-toelage die door de Europese Commissie aan België werd "toebedeeld" met 7% verminderd, wat in elk geval een meer accuraat beeld oplevert van de reële (budgettaire) participatie van België in het Zesde Kaderprogramma.

Bij de budgettaire informatie van de Belgische deelnames werd vastgesteld dat in 3% van de gevallen een nulbudget voorkwam (het Europese gemiddelde bedroeg 5%).

De gegevens met betrekking tot de Belgische deelnames aan het Zesde Kaderprogramma werden ook uitgezuiverd (en ontdubbeld) wat de naam van de instelling betreft, en bij die deelnames werden verder ook eigen annotaties toegevoegd, zoals bevoegdheidszone ("Vlaanderen", "Wallonië" en "Brussel") en deelnemerscategorie ("bedrijven", "universiteiten en hogescholen", "onderzoeksinstituten" en "overige instellingen").

Voor het opstellen van een internationale rangschikking van de deelnemende universiteiten werden ook de namen van de buitenlandse universiteiten uitgezuiverd en ontdubbeld.

Tenslotte moet ook nog worden opgemerkt dat:

- de door de Europese Commissie beschikbaar gestelde databank geen deelnamegegevens bevatte over het prioritaire thematische onderzoeksgebied "Beheerste kernfusie" (FUSION) dat deel uitmaakt van het EURATOM Zesde Kaderprogramma;
- het door de Europese Commissie aangeleverde KMO¹-label gebaseerd is op niet-gevalideerde contractinformatie, die waar ontbrekend, aangevuld werd met het label zoals dat door de deelnemers zelf werd opgegeven in het aanvraagformulier.

2.3. Referentiegegevens met betrekking tot het Zesde Kaderprogramma

Om de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma in de Europese context te kunnen plaatsen, werd uitgegaan van de totaalgegevens voor Europa zoals deze werden opgenomen in de door de Europese Commissie aangeleverde databank (zie punt 2.1 en punt 2.2 hierboven). De totale (Europese) participatie in de verschillende

onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma wordt overlopen in [tabel 1](#) hieronder. Voor de beschrijving/verklaring van de in deze tabel voorkomende acroniemen wordt verwezen naar hoofdstuk 1, punt 1.1, evenals naar de lijst met gebruikte afkortingen en acroniemen in [bijlage 3](#).

Tabel 1. Totale Europese deelname aan de verschillende onderdelen van het Zesde Kaderprogramma (toelagen in euro) (1).

Acroniem	Aantal projecten	Aantal deelnames	Aantal instellingen	Toegekende projecttoelage	Toegekende deelnametoelage
LIFESCIHEALTH	599	6.827	3.591	2.319.552.248	2.339.210.121
IST	1.090	14.311	5.226	3.798.827.573	3.791.169.687
NMP	445	5.875	3.784	1.537.131.377	1.537.131.380
AEROSPACE	241	3.496	1.985	1.074.773.000	1.068.623.001
FOOD	185	3.209	2.258	751.606.019	751.606.019
SUSTDEV	664	10.469	6.106	2.291.216.709	2.294.412.307
CITIZENS	146	1.949	1.258	242.738.951	244.161.616
SME	490	5.440	4.671	473.732.310	483.518.188
SSP	522	4.606	2.936	601.690.049	601.673.999
INCO	341	2.512	2.030	304.703.408	304.211.408
POLICIES	19	169	158	13.783.034	13.783.034
COORDINATION	102	1.204	830	288.007.282	288.007.281
MOBILITY	4.583	8.440	3.883	1.717.061.144	1.686.464.136
INNOVATION	237	1.841	1.469	225.821.100	225.393.376
INFRASTRUCTURES	154	1.841	1.224	717.799.863	725.170.176
SOCIETY	161	1.025	842	77.763.752	77.765.252
EURATOM	78	1.185	487	185.680.156	185.680.156
Totaal	10.057	74.399	42.738	16.621.887.975	16.617.981.137

(1) Exclusief de werkmiddelen voor INTAS.

¹ KMO: minder dan 250 werknemers en een jaomzet niet groter dan 50 miljoen euro of een jaarbalans niet groter dan 43 miljoen euro (AANBEVELING VAN DE COMMISSIE van 6 mei 2003 betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen C(2003) 1422).

Andere referentiegegevens die in de voorliggende analyse worden gebruikt (onder meer Bruto Binnenlands Product en aantal inwoners) werden voor wat betreft de Europese lidstaten betrokken via

Eurostat², en voor wat betreft de Vlaamse cijfers via de statistische³ dienst van de Vlaamse overheid.

2.4. Begripsafbakening

In de voorliggende analyse worden dezelfde begrippen gehanteerd als bij de analyse van de Vlaamse deelname aan het Vijfde Kaderprogramma (cf. ref. 2).

Met het "aantal Vlaamse deelnames" bedoelen we de som van alle Vlaamse deelnemers die worden vermeld in de contracten van de specifieke programma's. Er zijn dus meer Vlaamse deelnames dan er onderzoeksprojecten zijn met minstens één Vlaamse deelnemer.

In de voorliggende analyse worden de hiernavolgende verschillende deelnemerscategorieën geïdentificeerd:

- bedrijven;
- universiteiten en hogescholen;
- onderzoekscentra: hier onderscheiden we de Vlaamse Strategische Onderzoekscentra – SOC's (IBBT, IMEC, VIB en VITO), de collectieve centra (bvb. Centexbel en SIRRIS) en de "andere wetenschappelijke instellingen" (bvb. ITG, VKI en VLIZ). Tot deze laatste groep worden ook de Vlaamse competentiepolen (bvb. FMTC) gerekend;
- overige instellingen, waaronder overheidsinstellingen, non-profit organisaties, EEI's, internationale organisaties, GCO's en andere instellingen die niet in de voorgaande categorieën thuis horen.

Naast deze categorieën worden de begrippen "Vlaanderen", "Wallonië" en "Brussel" gehanteerd. Deze begrippen worden afgebakend zoals hieronder aangegeven.

Bij "Vlaanderen" horen:

- de bedrijven met hun zetel in het Vlaamse Gewest;
- de universiteiten en hogescholen die ressorteren onder de Vlaamse Gemeenschap, daarbij inbegrepen de instellingen die zich bevinden in het Brusselse Gewest;

- de onderzoekscentra die zijn gevestigd in het Vlaamse Gewest;
- de deelnemers uit de categorie "overige instellingen" die zich bevinden in het Vlaamse Gewest, daarbij inbegrepen de in het Brusselse Gewest gevestigde instellingen die rechtstreeks onder Vlaamse bevoegdheid vallen.

Bij "Wallonië" horen:

- de bedrijven met hun zetel in het Waalse Gewest;
- de universiteiten en hogescholen die ressorteren onder de Franse Gemeenschap, daarbij inbegrepen de instellingen die zich bevinden in het Brusselse Gewest;
- de onderzoekscentra die zijn gevestigd in het Waalse Gewest;
- de deelnemers uit de categorie "overige instellingen" die zich bevinden in het Waalse Gewest, daarbij inbegrepen de in het Brusselse Gewest gevestigde instellingen die rechtstreeks onder Waalse bevoegdheid vallen.

Bij "Brussel" horen:

- de bedrijven met hun zetel in het Brusselse Gewest;
- de onderzoekscentra die zijn gevestigd in het Brusselse Gewest;
- de deelnemers uit de categorie "overige instellingen" die zich bevinden in het Brusselse Gewest.

Bij "Brussel" worden dus alle deelnemers uit het Brusselse Gewest gerekend, uitgezonderd:

- (1) de deelnemers uit de categorie "universiteiten en hogescholen": die werden aan "Vlaanderen" resp. "Wallonië" toegekend;
- (2) de deelnemers uit de categorie "overige instellingen" die onder Vlaamse resp. Waalse bevoegdheid vallen: die werden aan "Vlaanderen" resp. "Wallonië" toegekend.

De toewijzing van de deelnames aan de respectievelijke gewesten gebeurde op basis van het adres van de deelnemer.

2.5. De juiste return

Eén van de indicatoren om de Vlaamse deelname aan het Europees Kaderprogramma te meten is het procentuele financiële aandeel van Vlaanderen in de totale toegekende Europese middelen (de "Vlaamse return").

De theoretisch verwachte referentiewaarde (de "verwachte Vlaamse return") voor wat betreft het Zesde Kaderprogramma werd bepaald volgens het model dat in de analyse van de Vlaamse deelname aan het Vijfde Kaderprogramma ook al werd gebruikt (cf. ref. 2).

Concreet werd voor het Zesde Kaderprogramma de bijdrage van België aan de financiering van de totale EU-begroting opgezocht over de periode 2002 – 2006. Die bedroeg 3,87%. Als we stellen dat het aandeel van Vlaanderen binnen België ligt tussen 56% (het Vlaamse aandeel van de federale middelen in België voor wetenschappelijk onderzoek) en 57,1% (het aandeel van Vlaanderen in het Bruto Binnenlands Product – referentiejaar 2005⁴), dan kunnen we concluderen dat Vlaanderen zijn "juiste" return uit het Zesde Kaderprogramma heeft gehaald als zijn financiële aandeel rond de 2,2% lag. Vlaanderen participeerde "sterk" als zijn aandeel boven de 2,2% uitsteeg.

² Bron: Eurostat Databank – Jaar 2005.

³ Bron: Studiedienst Vlaamse Regering – Jaar 2005.

⁴ Bron: Studiedienst Vlaamse Regering – Jaar 2005.

2.6. Vergelijkbaarheid met de voorgaande Kaderprogramma's

Aangezien in de voorliggende analyse dezelfde begrippen, definities en modellen worden gehanteerd als in de analyse van de Vlaamse deelname aan het Vijfde en ook het Vierde Kaderprogramma, is deze studie vergelijkbaar met die van de twee voorgaande kaderprogramma's. Toch moeten hierbij ook enkele kanttekeningen worden gemaakt.

- (1) Zoals bij de analyses van de Vlaamse deelname aan het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma, werden ook in de voorliggende analyse bij de universiteiten een aantal instituten of centra meegerekend die een organisatorisch onderdeel vormen van een universiteit, ook al waren ze als aparte deelnemer in de databank van de Europese Commissie opgenomen. Om een goede vergelijkbaarheid te garanderen zijn we dus van dit principe blijven uitgaan.
- (2) De waarden van de "juiste" return variëren voor de verschillende kaderprogramma's. In de voorliggende analyse van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma bedraagt de juiste Vlaamse return $\pm 2,2\%$ (zie punt 2.5 hierboven). In het Vijfde Kaderprogramma en het Vierde Kaderprogramma werd nog uitgegaan van een vork van resp. $2,1\% - 2,2\%$ en $2,1\% - 2,3\%$ om de juiste Vlaamse return te bepalen.
- (3) Een vergelijking tussen de verschillende opeenvolgende kaderprogramma's op het niveau van de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) waaruit deze kaderprogramma's waren opgebouwd bleek niet zo eenvoudig, en dat heeft alles te maken met het feit dat het Zesde Kaderprogramma op een totaal andere manier werd geconcentreerd dan zijn voorgangers (zie ook hoofdstuk 1, punt 1.1). Niettemin konden een aantal hoofdgebieden worden geïdentificeerd waartussen een vergelijking over de verschillende kaderprogramma's heen kon worden gemaakt.

Tabel 2. Overzicht van de onderscheiden hoofdgebieden en hun afbakening binnen elk kaderprogramma.

Hoofdgebied	Zesde Kaderprogramma	Vijfde Kaderprogramma	Vierde Kaderprogramma
Informatie- en communicatietechnologie	IST	IST (5KP)	TELEMATICS 2C ACTS ESPRIT 4
Industriële technologieën en duurzame (transport)economie	NMP AEROSPACE SUSTDEV (II) (1)	GROWTH	BRITE/EURAM 3 SMT TRANSPORT
Biowetenschappen en -technologie, en voedselkwaliteit en -veiligheid	LIFESCIHEALTH FOOD	QoL	BIOTECH 2 BIOMED 2 FAIR
Niet-nucleaire energie en duurzame ecologie	SUSTDEV (I) + (III) (2)	EESD	ENV 2C MAST 3 JOULE/THERMIE
Nucleaire energie	EURATOM (3)	EURATOM (5KP) (4)	NFS 2
Internationale samenwerking	INCO	INCO (5KP)	INCO (4KP)
Stimulering van innovatie (met focus op KMO's)	SME INNOVATION	INNOVATION (5KP)	INNOVATION (4KP)
Sociaal-economisch onderzoek, en menselijk potentieel en mobiliteit	CITIZENS MOBILITY	IHP	TSER TMR

(1) SUSTDEV-actielijn (II) "Duurzaam oppervlaktevervoer".

(2) SUSTDEV-actielijnen (I) "Duurzame energiesystemen" en (III) "Veranderingen op wereldschaal en ecosystemen".

(3) Exclusief de thematische prioriteit "Beheerste kernfusie (FUSION)".

(4) Exclusief de thematische prioriteit "Beheerste kernfusie (FUSION [5KP])".

Tabel 2 geeft een overzicht van deze hoofdgebieden, en geeft ook aan op welke wijze elk hoofdgebied binnen resp. het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma werd afgebakend, m.a.w. uit welke onderdelen ([delen van] thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van de beschouwde kaderprogramma's elk hoofdgebied werd opgebouwd om een zo accuraat en relevant mogelijke vergelijking te kunnen maken. Voor de volledige benaming van de in deze tabel voorkomende

acroniemen wordt verwezen naar de lijst met gebruikte afkortingen en acroniemen in bijlage 3. Verderop in de voorliggende analyse zal telkens van deze afbakening per hoofdgebied worden uitgegaan wanneer de verschillende kaderprogramma's op dit detailniveau met elkaar worden vergeleken.

Telkens wanneer in de voorliggende analyse het Zesde Kaderprogramma wordt vergeleken met zijn voorganger(s), onder meer bij de studie van de (Vlaamse) deelname op het niveau van de hierboven beschreven hoofdgebieden, moet ook rekening worden gehouden met enkele aanpassingen die in de beschikbare gegevens werden doorgevoerd om de vergelijkingsbasis tussen de verschillende kaderprogramma's zo sluitend mogelijk te maken. Het betreft meer bepaald de hiernavolgende aanpassingen:

- (1) de pas in het Zesde Kaderprogramma geïntroduceerde horizontale activiteiten COORDINATION, INFRASTRUCTURES, POLICIES, SOCIETY en SSP werden in de vergelijkende oefeningen met de voorgaande kaderprogramma's buiten beschouwing gelaten;
- (2) er werd abstractie gemaakt van de horizontale activiteit "Integratie van de Geassocieerde Kandidaat-lidstaten in het Zesde Kaderprogramma via netwerking en een verbeterde NCP-dienstverlening" binnen de thematische prioriteit SUSTDEV van het Zesde Kaderprogramma;
- (3) zoals al vermeld in punt 2.2 hierboven werden de werkmiddelen voor INTAS niet opgenomen in de voorliggende analyse, dus ook niet in de vergelijkende oefeningen tussen de verschillende kaderprogramma's;

- (4) op vlak van nucleaire energie moest abstractie worden gemaakt van het specifieke onderdeel "Beheerste kernfusie", aangezien over dit onderdeel binnen het EURATOM Zesde Kaderprogramma geen deelnamegegevens beschikbaar waren. Om bij de vergelijking tussen de verschillende kaderprogramma's een zo weinig mogelijk vertekend beeld te krijgen werd dit onderdeel dan ook retroactief verwijderd uit de voorgaande kaderprogramma's. Concreet betekent dit dat het specifieke onderdeel "Beheerste kernfusie (FUSION [5KP])" van het EURATOM Vijfde Kaderprogramma evenals de parallel met het Vierde Kaderprogramma lopende specifieke actielijn "Beheerste thermonucleaire fusie (FUSION 12C)" in de vergelijkende oefeningen tussen de verschillende kaderprogramma's buiten beschouwing werden gelaten. Bovendien bevatte de dataset van het EURATOM Vijfde Kaderprogramma een sterke participatie van de Europese Commissie zelf, die aan de deelnemerscategorie "Brussel" werd toegewezen. Dat was niet het geval bij het Vierde en het Zesde Kaderprogramma. Ook die participatie werd uit de vergelijking tussen de verschillende kaderprogramma's gefilterd.

De hierboven vermelde aanpassingen (1) en (2) werden enkel doorgevoerd bij de vergelijkende oefeningen tussen het Zesde Kaderprogramma en zijn voorganger(s). Bij de analyse van het Zesde Kaderprogramma zelf werden deze gegevens vanzelfsprekend wel mee in rekening genomen.

Deelname van Vlaanderen aan het Zesde Kaderprogramma

Hoofdstuk 3

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma, wat neerkomt op alle deelnemers die zijn gevestigd in het Vlaamse Gewest plus de deelnemers die zijn gevestigd in het Brusselse Gewest maar die rechtstreeks onder Vlaamse bevoegdheid vallen, zoals bvb. de Vlaamse universiteiten en de Vlaamse overheidsinstellingen in Brussel (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.4).

Telkens wanneer in dit hoofdstuk de vergelijking wordt gemaakt met het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma, onder meer bij de analyse

van de Vlaamse deelname aan de opeenvolgende kaderprogramma's volgens hoofdgebied, moet rekening worden gehouden met enkele aanpassingen die in de beschikbare gegevens werden doorgevoerd om te komen tot een zo sluitend mogelijke vergelijkingsbasis tussen de verschillende kaderprogramma's. Voor een beschrijving van deze aanpassingen, evenals voor de definiëring en afbakening van de onderscheiden hoofdgebieden, wordt verwezen naar hoofdstuk 2, punt 2.6.

3.1. Algemene cijfers

Vlaanderen nam met 422 deelnemers 1.342 keer deel aan 1.051 projecten binnen het Zesde Kaderprogramma. De Vlaamse deelnames totaliseerden een deelnametoelage van 352,29 miljoen euro.

De Vlaamse participatie in het Zesde Kaderprogramma lag wat het aantal deelnames betreft lager dan bij het Vijfde Kaderprogramma (1.575 deelnames), maar de totale toelage die Vlaanderen voor zijn deelname aan het Zesde Kaderprogramma ontving lag in absolute cijfers dan weer een flink stuk hoger in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma (282,89 miljoen euro).

De totale Vlaamse deelnametoelage vertegenwoordigde 2,12% van de totale toelage die door de Europese Commissie voor participatie in het Zesde Kaderprogramma werd uitgekeerd. Als we voor het Zesde Kaderprogramma een verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$

vooropstellen (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.5), dan kunnen we concluderen dat Vlaanderen "bijna zoals verwacht" heeft gescoord. Ten opzichte van de voorgaande kaderprogramma's gaat de Vlaamse deelname hiermee licht maar stelselmatig achteruit. De financiële return die Vlaanderen uit het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma wist te halen bedroeg immers nog resp. 2,38%⁵ en 2,20%⁶. Uitgaande van een verwachte Vlaamse return tussen 2,1% en 2,3% uit het Vierde Kaderprogramma en tussen 2,1% en 2,2% uit het Vijfde Kaderprogramma, kan worden gesteld dat Vlaanderen nog "boven verwachting" participeerde in het Vierde Kaderprogramma en "zoals verwacht" in het Vijfde Kaderprogramma. Globaal genomen kunnen we stellen dat Vlaanderen er in het Zesde Kaderprogramma verder (licht) op achteruit ging ten opzichte van de voorgaande kaderprogramma's, maar dat het zich niettemin nog steeds behoorlijk in het Europese Kaderprogramma wist te handhaven.

3.2. De Vlaamse deelname volgens programmaonderdeel

In deze paragraaf overlopen we globaal de Vlaamse deelname aan de verschillende onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma, en maken we ook de vergelijking met het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma. Voor een meer gedetailleerde analyse van de Vlaamse participatie in de verschillende thematische prioriteiten en horizontale activiteiten van het Zesde Kaderprogramma wordt verwezen naar hoofdstuk 6 van het voorliggende analyserapport.

In [tabel 3](#) zien we hoe de Vlaamse deelnames (en deelnametoelage) over de verschillende onderdelen van het Zesde Kaderprogramma zijn verdeeld, en welke return Vlaanderen daarmee uit elk onderdeel van dit kaderprogramma wist te behalen. De werkmiddelen voor INTAS werden in deze oefening buiten beschouwing gelaten (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.2). Voor de volledige benaming van de in de tabel gebruikte acroniemen wordt verwezen naar hoofdstuk 1, punt 1.1, evenals naar de lijst met gebruikte afkortingen en acroniemen in [bijlage 3](#).

⁵ Cf. ref. 1, pagina 24.

⁶ Cf. ref. 2, pagina 24.

Tabel 3. Verdeling van de Vlaamse deelname over de verschillende onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma (1).

Programma-acroniem	Aantal deelnames	%	Aantal projecten	Deelnametoelage (2)	%	Return (3)
LIFESCIHEALTH	137	10%	107	53,86	15%	2,30%
IST	291	22%	213	106,04	30%	2,80%
NMP	123	9%	82	36,69	10%	2,39%
AEROSPACE	44	3%	39	10,47	3%	0,98%
FOOD	67	5%	49	15,85	4%	2,11%
SUSTDEV	140	10%	99	30,04	9%	1,31%
CITIZENS	40	3%	35	4,84	1%	1,98%
SME	60	4%	48	6,45	2%	1,33%
SSP	85	6%	72	10,63	3%	1,77%
INCO	35	3%	34	9,27	3%	3,05%
POLICIES	5	0%	4	0,47	0%	3,41%
COORDINATION	25	2%	25	3,59	1%	1,25%
MOBILITY	165	12%	147	33,85	10%	2,01%
INNOVATION	27	2%	21	4,47	1%	1,98%
INFRASTRUCTURES	23	2%	19	12,63	4%	1,74%
SOCIETY	23	2%	18	1,81	1%	2,32%
EURATOM	52	4%	39	11,34	3%	6,11%
Totaal	1.342	100%	1.051	352,29	100%	2,12%

(1) Exclusief de werkingsmiddelen voor INTAS.

(2) In miljoen euro.

(3) Procentueel financieel aandeel van de Vlaamse deelnametoelage in de totale toegekende Europese middelen voor contractonderzoek (exclusief de werkingsmiddelen voor INTAS).

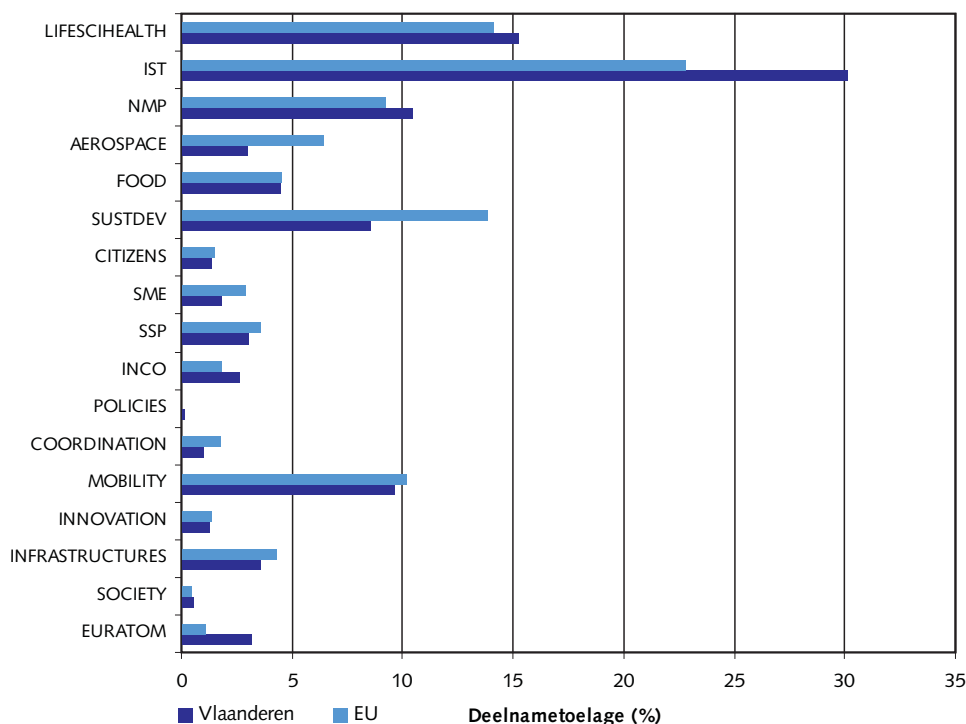
We zien dat Vlaanderen veruit het vaakst deelnam aan de thematische prioriteit IST (22% van de Vlaamse deelnames), en dat deze thematische prioriteit ook het budgettaire zwaartepunt van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma vormde: liefst 30% van de totale Vlaamse toelage voor deelname aan het Zesde Kaderprogramma werd gehaald uit IST-projecten. Ook de horizontale activiteit MOBILITY (12% van de Vlaamse deelnames) en de thematische

prioriteiten SUSTDEV (10%), LIFESCIHEALTH (10%) en NMP (9%) mochten rekenen op behoorlijk wat Vlaamse belangstelling. Vooral in LIFESCIHEALTH scoorde Vlaanderen budgettair goed: participatie in deze thematische prioriteit leverde Vlaanderen 15% van zijn totale toelage uit het Zesde Kaderprogramma op. NMP, MOBILITY en SUSTDEV vertegenwoordigden elk ongeveer een tiende van de totale Vlaamse toelage voor deelname aan het Zesde Kaderprogramma.

Figuur 1 geeft weer hoe de door de Europese Commissie uitgekeerde toelages voor deelname aan projecten in het Zesde Kaderprogramma waren gespreid over de verschillende specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van dit kaderprogramma. Het zwaartepunt van het Zesde Kaderprogramma lag globaal genomen (dus op het niveau van alle deelnemende landen)

op de thematische prioriteiten IST, LIFESCIHEALTH, SUSTDEV en NMP, en op de horizontale activiteit MOBILITY. Zoals we al konden afleiden uit **tabel 3**, haalde Vlaanderen eveneens het grootste aandeel van zijn deelnametoelage uit deze specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma, met een sterk overwicht voor IST. Dit laatste deed zich ook al voor in het Vijfde Kaderprogramma.

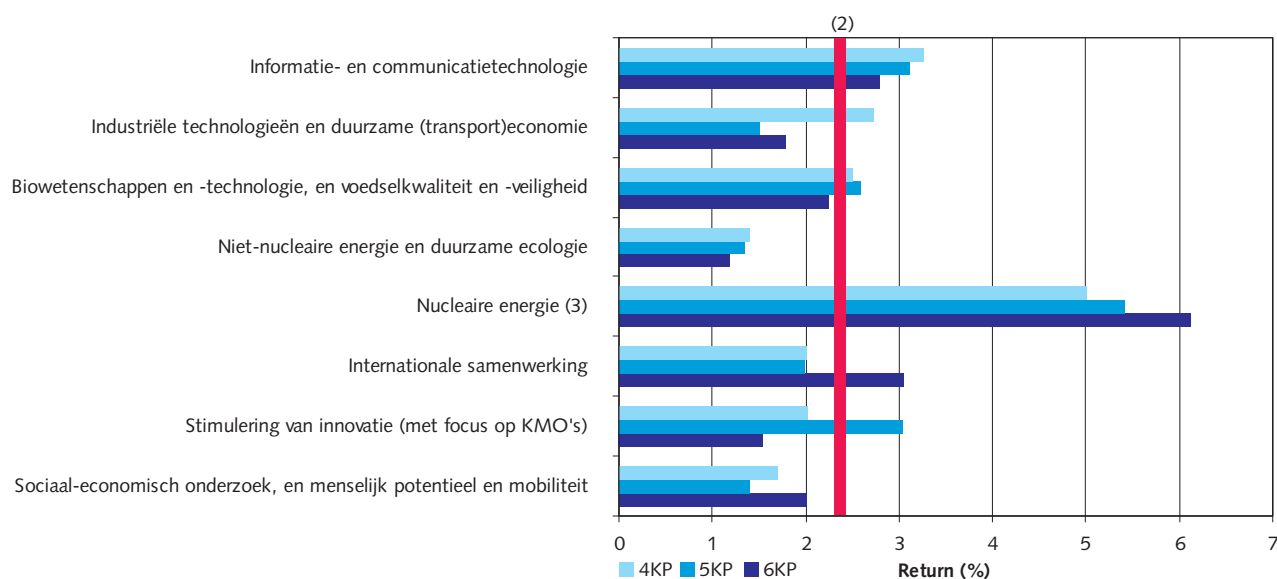
Figuur 1. Spreiding van de toelage voor contractonderzoek over de verschillende onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma (1).

(1) Exclusief de werkmiddelen voor INTAS.

In **figuur 2** wordt de Vlaamse financiële return uit het Zesde Kaderprogramma bekeken volgens hoofdgebied, en daarbij wordt ook de vergelijking gemaakt met de twee voorgaande kaderprogramma's.

Figuur 2. Financiële return (%) van Vlaanderen uit het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma, volgens hoofdgebied (1).

(1) Zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6.

(2) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$) weer.

(3) Exclusief "Beheerste kernfusie".

Uitgaande van een verwachte Vlaamse financiële return uit het Zesde Kaderprogramma van $\pm 2,2\%$, kan worden gesteld dat Vlaanderen sterk presteerde in de hoofdgebieden "Internationale Samenwerking", "Informatie- en communicatietechnologie" en – vooral – "Nucleaire energie". Daarnaast presteerde Vlaanderen precies volgens verwachting in het hoofdgebied "Biowetenschappen en –technologie, en voedselkwaliteit en –veiligheid", en minder dan verwacht in het hoofdgebied "Sociaal-economisch onderzoek, en menselijk potentieel en mobiliteit". Met de verwachte financiële return als maatstaf moet worden vastgesteld dat de Vlaamse participatie in de hoofdgebieden "Industriële technologieën en duurzame (transport)economie", "Stimulering van innovatie (met focus op KMO's)" en – vooral – "Niet-nucleaire energie en duurzame ecologie" (ver) onder verwachting bleef.

Ten opzichte van het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma ging Vlaanderen erop vooruit in de hoofdgebieden "Sociaal-economisch onderzoek, en menselijk potentieel en mobiliteit", "Internationale samenwerking" en "Nucleaire energie". Vlaanderen presteerde opnieuw beter in het hoofdgebied "Industriële technologieën en duurzame (transport)economie" in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma, maar bleef nog ver verwijderd van de return die in het Vierde Kaderprogramma uit dit hoofdgebied werd gehaald.

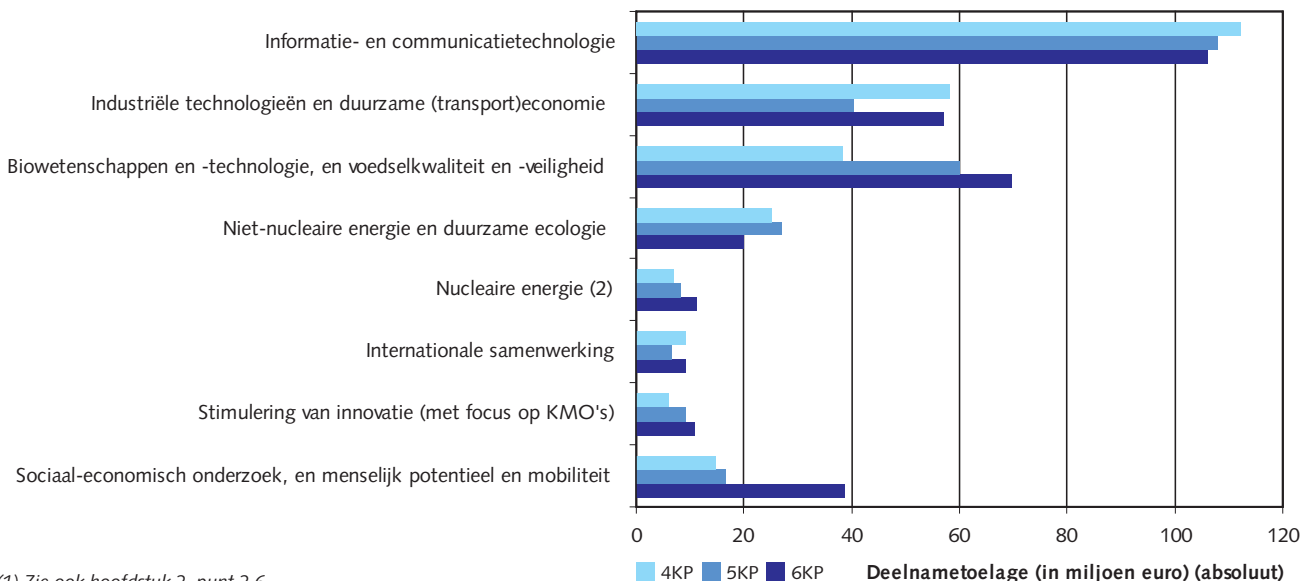
Opvallend is vooral de toegenomen Vlaamse betrokkenheid in het hoofdgebied "Internationale samenwerking" in het Zesde Kaderpro-

gramma ten opzichte van de twee vorige kaderprogramma's.

De Vlaamse deelnametoelage voor dit hoofdgebied nam in het Zesde Kaderprogramma met meer dan 40% toe in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma, terwijl de totale EU-toelage zelfs lichtjes afnam. Meest prominente Vlaamse deelnemer in dit hoofdgebied was het ITG (zie ook punt 3.2.5 hieronder), dat zowel in het Vijfde als in het Zesde Kaderprogramma ongeveer de helft van de Vlaamse deelnametoelage voor "Internationale samenwerking" naar zich toe wist te halen. De stelselmatige toename van de Vlaamse return uit het hoofdgebied "Nucleaire energie" komt haast volledig op rekening van het in Mol gevestigde SCK, dat in de verschillende opeenvolgende kaderprogramma's telkens ongeveer 4/5 van de Vlaamse deelname aan het hoofdgebied "Nucleaire energie" voor zijn rekening nam (zie ook punt 3.2.2 hieronder). Als we abstractie maken van het specifieke programmaonderdeel "Beheerste kernfusie" (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6), dan zien we de Vlaamse deelnametoelage voor "Nucleaire energie" in het Zesde Kaderprogramma stijgen met iets meer dan 35% ten opzichte van het Vijfde Kaderprogramma. Voor het SCK zelf bedroeg dat cijfer bijna 47%.

In [figuur 3](#) wordt de Vlaamse deelname in absolute cijfers aan het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma bekeken, en dit ook weer volgens hoofdgebied. De figuur overloopt de deelnametoelage die Vlaanderen in de verschillende kaderprogramma's uit elk hoofdgebied wist te halen.

Figuur 3. Vlaamse deelname aan het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma, volgens hoofdgebied (1).

(1) Zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6.
 (2) Exclusief "Beheerste kernfusie".

De deelnametoelage die Vlaanderen uit de opeenvolgende kaderprogramma's wist te halen nam telkens toe, en dat manifesteert zich ook in verscheidene hoofdgebieden zoals mag blijken uit [figuur 3](#). We zien de Vlaamse deelnametoelage over de verschillende kaderprogramma's heen opvallend stijgen voor wat betreft de hoofdgebieden "Sociaal-economisch onderzoek, en menselijk potentieel en mobiliteit" en "Biowetenschappen en –technologie en voedselkwaliteit en –veiligheid". Het hoofdgebied "Industriële technologieën en duurzame (transport)economie" vertoont opnieuw een toename van de Vlaamse deelnametoelage, na een forse terugval in het Vijfde Kaderprogramma. Uit dit hoofdgebied haalde Vlaanderen in het Zesde Kaderprogramma

opnieuw ongeveer dezelfde deelnametoelage als in het Vierde Kaderprogramma. Voorts valt er wat de deelnametoelage betreft nog een gestage groei vast te stellen bij het hoofdgebied "Nucleaire energie" (zonder "Beheerste kernfusie"), en bleef de deelnametoelage voor het hoofdgebied "Internationale samenwerking" min of meer gelijk. Enkel voor het hoofdgebied "Niet-nucleaire energie en duurzame ecologie" kan een opvallende daling in de Vlaamse deelnametoelage worden vastgesteld. Terwijl de Vlaamse deelnametoelage voor dit hoofdgebied nog was toegenomen van het Vierde naar het Vijfde Kaderprogramma, viel deze deelnametoelage in het Zesde Kaderprogramma terug tot onder het niveau van het Vierde Kaderprogramma.

3.3. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

3.3.1. Globaal

Tabel 4 geeft een globaal overzicht van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma volgens deelnemerscategorie. We zien dat de categorie "universiteiten en hogescholen" veruit het grootste stuk van de Vlaamse participatie in dit kaderprogramma voor haar rekening nam, met 43% van de deelnames en 41% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma. Bijna de volledige deelname van deze categorie valt toe te schrijven aan de Vlaamse universiteiten. De bedrijven en de onderzoekscentra namen elk een kwart van de Vlaamse deelnames aan het Zesde Kaderprogramma voor hun rekening, maar de onderzoekscentra haalden daarmee 34% van de Vlaamse deelnametoelage naar zich

toe, tegenover "slechts" 21% voor de bedrijven. De categorie "overige instellingen" nam vanuit Vlaanderen eerder beperkt deel aan het Zesde Kaderprogramma, met 8% van de deelnames en 5% van de deelnametoelage. In de hiernavolgende paragrafen wordt elke deelnemerscategorie meer in detail onder de loep genomen. Voorafgaandelijk moet worden opgemerkt dat de participatie in het Zesde Kaderprogramma van de aan de Vlaamse universiteiten verbonden onderzoeksdpartementen van het VIB bij de deelnemerscategorie "onderzoekscentra" wordt gerekend. Ook in het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma kwamen de deelnames van die universitaire departementen al voor rekening van het VIB.

Tabel 4. Deelname van Vlaanderen aan het Zesde Kaderprogramma, volgens deelnemerscategorie (1).

Deelnemerscategorie	Aantal deelnemers	Aantal deelnames	% (2)	Deelnametoelage (in miljoen euro)	% (2)
Bedrijven	235	329	25%	72,44	21%
<i>Klein en middelgroot bedrijf (KMO)</i>	127	168	51%	31,98	44%
<i>Groot bedrijf</i>	43	88	27%	30,06	42%
<i>Bedrijfsgrootte niet opgegeven</i>	65	73	22%	10,40	14%
Onderzoekscentra	61	331	25%	118,72	34%
<i>Vlaams Strategisch Onderzoekscentrum (SOC)</i>	24	221	67%	93,32	79%
<i>Wetenschappelijke instelling</i>	34	99	30%	22,42	19%
<i>Collectief centrum</i>	3	11	3%	2,98	3%
Overige instellingen	74	111	8%	17,79	5%
<i>Overheidsinstelling</i>	31	61	55%	8,40	47%
<i>Non-profit organisatie (VZW)</i>	21	23	21%	4,52	25%
<i>Internationale organisatie</i>	7	10	9%	2,08	12%
<i>European Economic Interest Group (EEI)</i>	2	4	4%	1,12	6%
<i>Andere</i>	12	12	11%	1,37	8%
<i>Niet gespecificeerd</i>	1	1	1%	0,30	2%
Universiteiten en hogescholen	54	571	43%	143,34	41%
<i>Universiteit</i>	47	558	98%	141,22	99%
<i>Hogeschool</i>	5	8	1%	1,53	1%
<i>Andere (3)</i>	2	5	1%	0,59	0%
Totaal	424	1.342	100%	352,29	100%

(1) Exclusief de werkmiddelen voor INTAS.

(2) De percentages bij de diverse types van instellingen binnen elke deelnemerscategorie geven het relatieve gewicht van dat type instelling binnen de desbetreffende deelnemerscategorie weer.

(3) Dit zijn in Vlaanderen gevestigde instellingen van het hoger onderwijs die niet ressorteren onder het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, en die bijgevolg niet als een universiteit of hogeschool van de Vlaamse Gemeenschap kunnen worden beschouwd.

Bekijken we de deelnames van het volledige Zesde Kaderprogramma volgens de categorieën zoals gebruikt door de Europese Commissie ("Higher Education", "Research Organisations", "Industry" en "Others"), dan vinden we ook daar diezelfde volgorde terug. Hieronder geven we per categorie het aandeel in de totale deel-

nametoelage weer, enerzijds op het niveau van het gehele Zesde Kaderprogramma (EU) en daarnaast op het niveau van Vlaanderen (VLA), volgens diezelfde categorisatie gebruikt door de Europese Commissie (die licht afwijkt van de Vlaamse opdeling zoals voorgesteld in tabel 4):

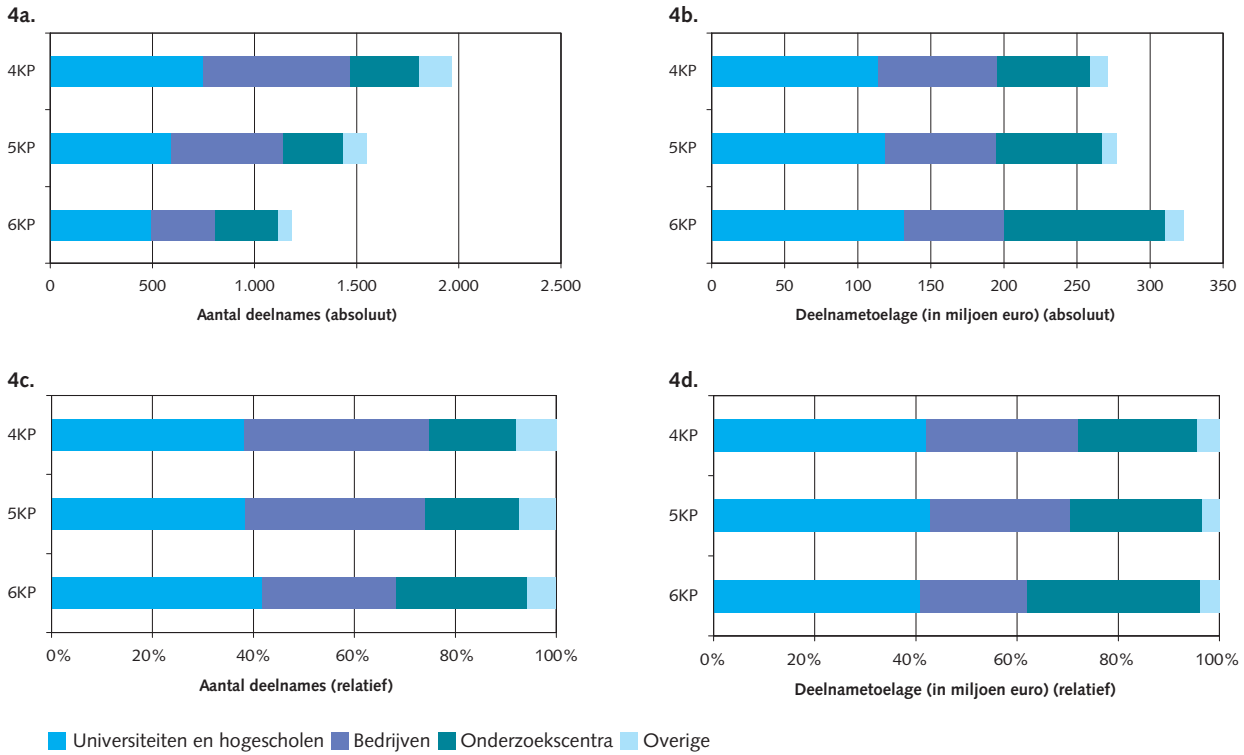
- Higher Education: EU: 37%, VLA: 40%;
- Research Organisations: EU: 31%, VLA: 34%;
- Industry: EU: 18%, VLA: 14%;
- Others: EU: 12%, VLA: 12%.

Uit deze resultaten leiden we af dat binnen Vlaanderen de universiteiten, hogescholen en onderzoekscentra relatief sterker hebben

deelgenomen aan het Zesde Kaderprogramma dan het Europese gemiddelde, en de Vlaamse bedrijven relatief zwakker.

In [figuur 4](#) vergelijken we de participatie van de verschillende deelnemerscategorieën in de achtereenvolgende kaderprogramma's. Dit doen we aan de hand van het aantal deelnames en de deelnametoelage, en dit zowel absoluut (resp. [figuur 4a](#) en [figuur 4b](#)) als relatief (resp. [figuur 4c](#) en [figuur 4d](#)).

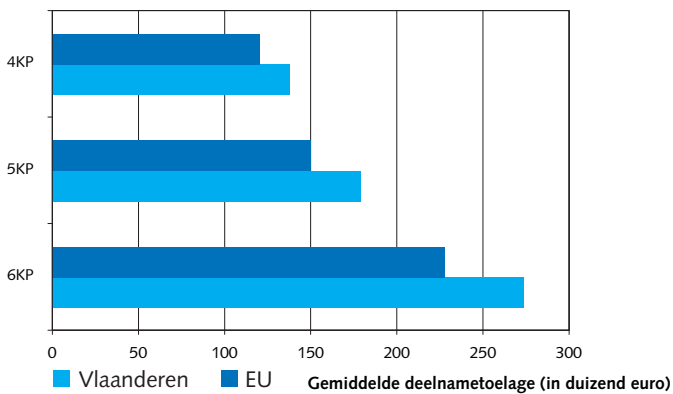
Figuur 4. Vlaamse deelname aan het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma volgens deelnemerscategorie.

In vergelijking met de voorgaande kaderprogramma's is de Vlaamse participatie in het Zesde Kaderprogramma opnieuw verder teruggevallen wat het aantal deelnames betreft (zie [figuur 4a](#)), maar behoorlijk toegenomen als we kijken naar de toelage die Vlaanderen voor zijn deelname aan de achtereenvolgende kaderprogramma's ontving (zie [figuur 4b](#)). Vlaanderen haalde met andere woorden een

hogere gemiddelde deelnametoelage uit het Zesde Kaderprogramma dan uit het Vierde en Vijfde Kaderprogramma, zoals tevens mag blijken uit [figuur 5](#). We zien in deze figuur dat de gemiddelde Vlaamse deelnametoelage ook in het Zesde Kaderprogramma boven het gemiddelde van het gehele kaderprogramma (EU) bleef (262 keuro voor Vlaanderen, tegenover een EU-gemiddelde van 223 keuro).

Figuur 5. Gemiddelde deelnametoelage uit het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma.

De daling van het aantal deelnames aan het Zesde Kaderprogramma ten opzichte van het Vijfde Kaderprogramma was voor Vlaanderen iets sterker (-24%) dan voor het gehele kaderprogramma (EU) (-21%). Anderzijds was de toename van de deelnametoelage iets minder sterk voor Vlaanderen (+17%) dan die van de EU-toelage (+20%). Vlaanderen bleef dus een fractie onder de globale evolutie die op vlak van aantal deelnames en deelnametoelage van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma kan worden vastgesteld.

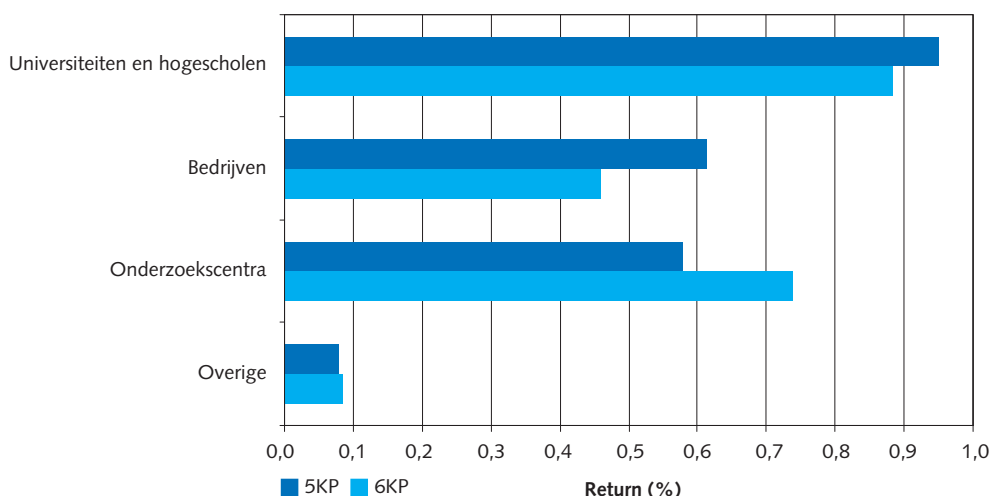
De terugval op het vlak van aantal Vlaamse deelnames deed zich voor bij alle deelnemerscategorieën, uitgezonderd de onderzoekscentra, die hun aantal deelnames aan het Zesde Kaderprogramma wisten te verhogen in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma (zie [figuur 4a](#)). Vooral het aantal deelnames van de bedrijven en de overige instellingen viel fors terug. Wat de deelnametoelage betreft hebben alle categorieën dan weer hun toelage voor het Zesde Kaderprogramma zien toenemen in vergelijking met het Vijfde en het Vierde Kaderprogramma, behalve de bedrijven (zie [figuur 4b](#)).

Bekijken we de verschillende deelnemerscategorieën onderling (zie [figuur 4c](#) en [figuur 4d](#)), dan zien we enkele lichte verschuivingen tussen het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma. De categorie "universiteiten en hogescholen" wist in het Zesde Kaderprogramma zijn koppositie te handhaven, met 42% van de Vlaamse deelnames en 41% van de totale Vlaamse deelnametoelage. Daarmee liet deze categorie ongeveer dezelfde relatieve participatie in het Zesde Kaderprogramma optekenen als in het Vijfde Kaderprogramma (38% van de Vlaamse deelnames en 43% van de Vlaamse deelnametoelage). De meest

significante verschillen vallen te noteren bij de bedrijven en de onderzoekscentra. De bedrijven stonden in het Vijfde Kaderprogramma nog in voor 36% van de Vlaamse deelnames, goed voor 28% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit kaderprogramma. In het Zesde Kaderprogramma vielen die cijfers terug tot resp. 27% en 21%, en dat kwam blijkbaar vooral ten goede van de onderzoekscentra, want die zagen hun relatieve aandeel in de Vlaamse participatie van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma toenemen van 19% naar 26% wat het aantal deelnames betreft, en van 26% naar 34% op vlak van ontvangen deelnametoelage. Daarmee werden de onderzoekscentra in budgettaire termen de tweede grootste Vlaamse deelnemerscategorie in het Zesde Kaderprogramma. De categorie "overige instellingen" tenslotte hield zijn (beperkte) relatieve aandeel in de Vlaamse deelname aan de opeenvolgende kaderprogramma's nagenoeg constant.

In [figuur 6](#) bekijken we de financiële return van de verschillende deelnemerscategorieën uit het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma. We zien opnieuw de meest opvallende verschuivingen bij de bedrijven en de onderzoekscentra. De bedrijven zagen hun financiële return terugvallen met 25%, terwijl de return van de onderzoekscentra met 28% toenam. De categorie "universiteiten en hogescholen" vertoonde op vlak van behaalde return een lichte terugval (-7%) tussen het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma. De categorie "overige instellingen" tenslotte behaalde uit beide kaderprogramma's nagenoeg dezelfde return.

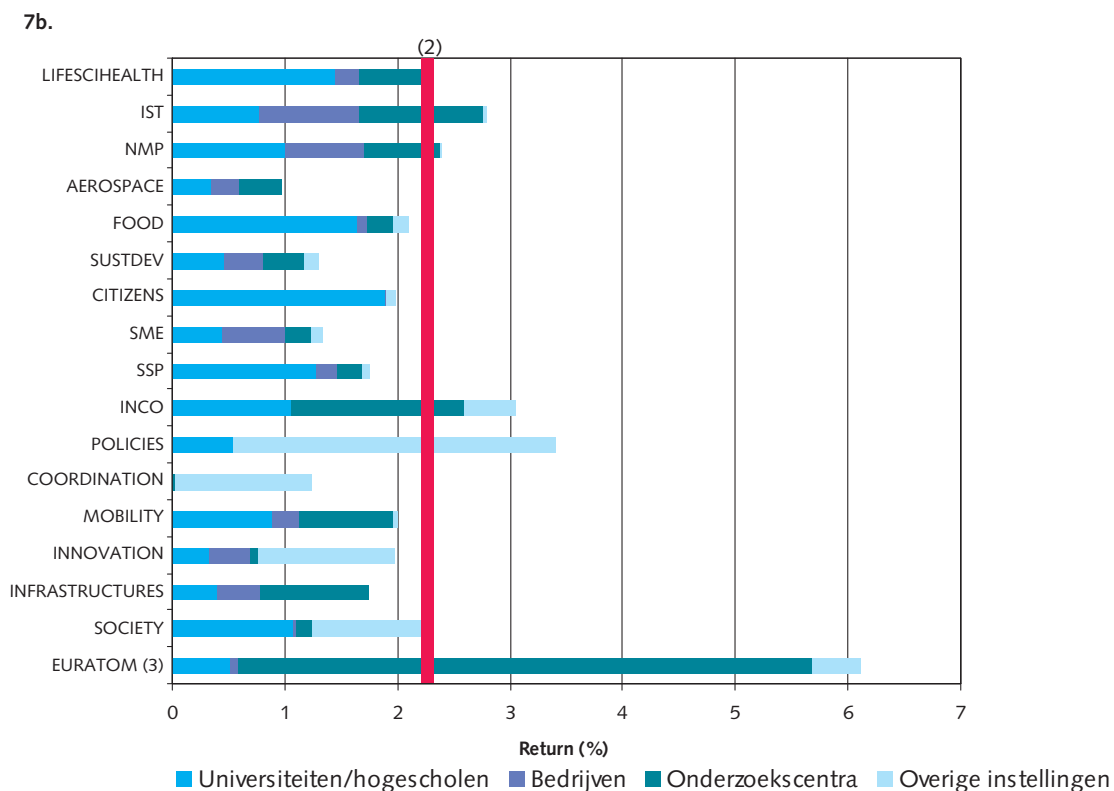
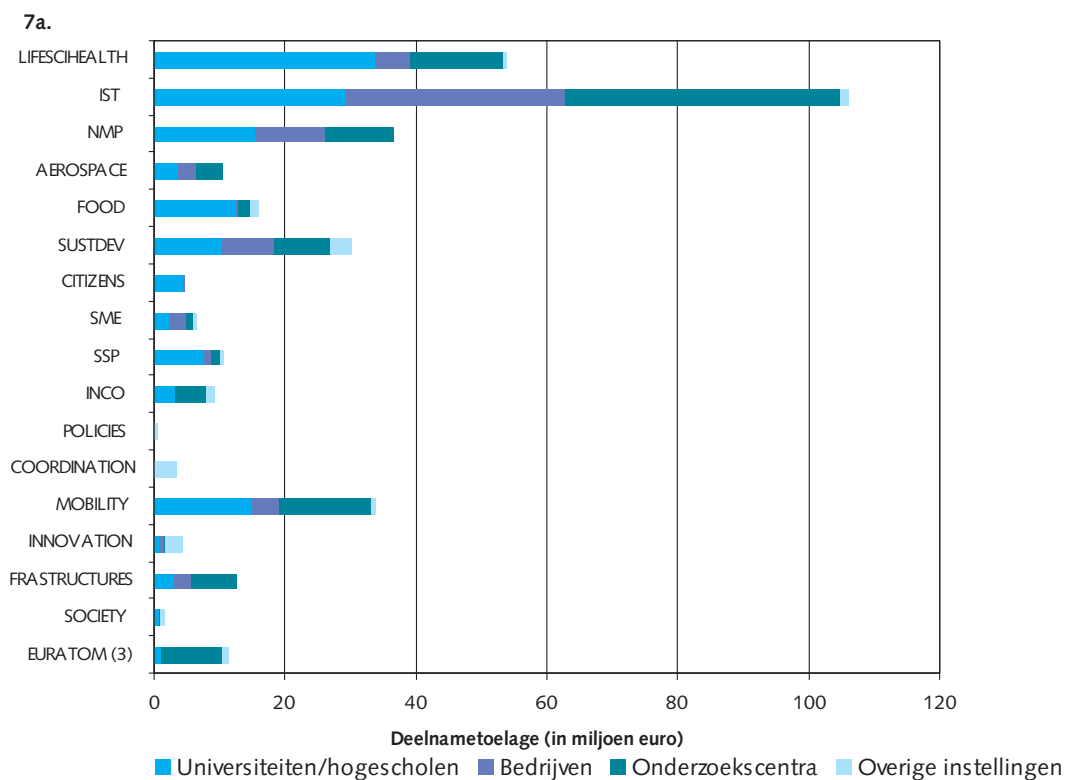
Figuur 6. Financiële return (%) van de Vlaamse deelnemerscategorieën uit het Vijfde en Zesde Kaderprogramma.

Tot slot van deze globale analyse volgens deelnemerscategorie overlopen we in [figuur 7](#) de participatie van de verschillende categorieën in de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale

activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma. Dat doen we aan de hand van de deelnametoelage ([figuur 7a](#)) en de behaalde financiële return ([figuur 7b](#)).

Figuur 7. Vlaamse deelname aan de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma, volgens deelnemerscategorie (1).

(1) Exclusief de werkmiddelen voor INTAS.

(2) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$) weer.

(3) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2).

Zoals we ook al konden vaststellen in [tabel 3](#) lag het budgettaire zwaartepunt van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma bij de thematische prioriteit IST, die Vlaanderen 30% van zijn totale toelage voor deelname aan het Zesde Kaderprogramma opleverde (zie [figuur 7a](#)). De Vlaamse deelnametoelage voor IST kwam voor 40% op rekening van de onderzoekscentra, en die prestatie mag bijna volledig aan IMEC worden toegeschreven. De Vlaamse bedrijven en universiteiten haalden resp. 32% en 27% van de Vlaamse IST-toelage naar zich toe. Bij de bedrijven waren Alcatel Bell en Philips Innovative Technology Solutions sterk aanwezig in IST. De K.U.Leuven was budgettair gezien veruit de sterkste universitaire vertegenwoordiger in deze thematische prioriteit.

Ook in LIFESCIHEALTH scoorde Vlaanderen budgettair goed: deze thematische prioriteit leverde Vlaanderen 15% van zijn totale toelage voor deelname aan het Zesde Kaderprogramma op. In LIFESCIHEALTH waren vooral de universiteiten aan zet: zij waren goed voor 63% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze thematische prioriteit.

Binnen deze categorie was opnieuw de K.U.Leuven veruit de sterkste budgettaire speler. De onderzoekscentra haalden 27% van de Vlaamse LIFESCIHEALTH-toelage naar zich toe, en die middelen gingen bijna volledig naar het VIB.

De specifieke onderdelen NMP, SUSTDEV en MOBILITY vertegenwoordigden elk ongeveer een tiende van de totale Vlaamse deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma. De Vlaamse NMP-toelage ging voor 41% naar de universiteiten, en voor resp. 29% en 28% naar de bedrijven en de onderzoekscentra. Ook in NMP was de K.U.Leuven budgettair gezien de sterkste universitaire vertegenwoordiger, met de UGent als opvallende tweede in deze rangschikking. Weinig verrassingen wat de Vlaamse vertegenwoordiging uit de deelnemerscategorie "onderzoekscentra" in NMP betreft: die rol was hoofdzakelijk weggelegd voor IMEC. De Vlaamse deelnametoelage voor SUSTDEV was ongeveer evenredig verdeeld over de universiteiten (35%), de onderzoekscentra (28%) en de bedrijven (26%). In SUSTDEV was de UGent budgettair gezien de sterkste universitaire vertegenwoordiger, op de voet gevolgd door de K.U.Leuven. De toelage die de Vlaamse onderzoekscentra voor hun deelname aan SUSTDEV ontvingen ging bijna volledig naar IMEC en de VITO, die deze toelage onderling ongeveer evenredig verdeelden. In MOBILITY tenslotte waren de universiteiten en de onderzoekscentra veruit de sterkste budgettaire vertegenwoordigers: zij haalden resp. 44% en 41% van de Vlaamse MOBILITY-toelage naar zich toe. De sterkste budgettaire spelers binnen deze deelnemerscategorieën waren resp. de K.U.Leuven en het VIB.

[Figuur 7b](#) geeft aan welke financiële return Vlaanderen uit de verschillende onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma wist te behalen, en welk aandeel de verschillende deelnemerscategorieën hierin hebben gehad.

Rekening houdend met een gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma van $\pm 2,2\%$ (de verticale band in [figuur 7b](#)), kunnen we de prestatie van Vlaanderen in de specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma als volgt beoordelen:

- "sterk tot zeer sterk" in EURATOM (zonder "Beheerste kernfusie") (6,11%), POLICIES (3,41%) en INCO (3,05%);
- "boven verwachting" in IST (2,80%) en NMP (2,39%);
- "(ongeveer) volgens verwachting" in SOCIETY (2,32%), LIFESCIHEALTH (2,30%) en FOOD (2,11%);
- "minder dan verwacht" in MOBILITY (2,01%);
- "zwak tot zeer zwak" in CITIZENS (1,98%), INNOVATION (1,98%), SSP (1,77%), INFRASTRUCTURES (1,74%), SME (1,33%), SUSTDEV (1,31%), COORDINATION (1,25%) en AEROSPACE (0,98%).

De deelnemerscategorie "universiteiten en hogescholen" liet een opvallend aandeel (meer dan 2/3) in de Vlaamse return optekenen bij de specifieke onderdelen CITIZENS (95%), FOOD (78%) en SSP (72%), en verder ook nog bij LIFESCIHEALTH (63%), SOCIETY (46%), MOBILITY (44%) en NMP (42%). De Vlaamse universiteiten stonden bijna in hun eentje in voor de financiële return die Vlaanderen uit CITIZENS wist te halen. Vooral de K.U.Leuven speelde hierin een belangrijke rol.

De bedrijven leverden een opvallende bijdrage in de Vlaamse return uit de onderdelen SME (42%), IST (32%), NMP (29%), AEROSPACE (27%) en SUSTDEV (26%).

De onderzoekscentra stonden haast volledig in voor de Vlaamse return uit EURATOM (zonder "Beheerste kernfusie") (84%), wat vooral aan het SCK mag worden toegeschreven. Verder stond deze categorie ook nog in belangrijke mate in voor de Vlaamse return uit INFRASTRUCTURES (55%), INCO (50%), MOBILITY (41%), IST (40%) en AEROSPACE (38%).

De overige instellingen tenslotte hadden bij de meeste onderdelen van het Zesde Kaderprogramma een eerder beperkt aandeel in de Vlaamse return, maar stonden wel bijna volledig in voor de financiële return die Vlaanderen wist te behalen uit COORDINATION (98%) en POLICIES (84%). Het IWT realiseerde bijna driekwart van de financiële return die Vlaanderen uit COORDINATION haalde. Ook in de Vlaamse return uit INNOVATION (62%) en SOCIETY (46%) hadden de overige instellingen een significant aandeel.

3.3.2. Onderzoekscentra

Tabel 5 geeft een overzicht van de deelname van de Vlaamse onderzoekscentra aan het Zesde Kaderprogramma (zie [bijlage 3](#) voor de volledige benaming van de in de tabel gebruikte acroniemen). Bij deze tabel moet worden opgemerkt dat de – onder meer bij de analyse van de Vlaamse deelname aan het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma gehanteerde – groep “Vlaamse onderzoeksinstituten”, bestaande uit IMEC, het VIB, de VITO en het ITG, niet langer van toepassing is in de voorliggende analyse van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma. Conform het huidige Vlaamse innovatielandschap zijn er nu de vier Vlaamse Strategische Onderzoekscentra (SOC's) IMEC, VIB, VITO en IBBT. Het IBBT is

een Vlaamse onderzoeksinstituten op het vlak van ICT (met focus op breedbandtechnologie) die pas in 2004 werd opgericht, en die dan ook niet eerder in het Europese Kaderprogramma heeft geparticipeerd dan in de zesde editie van dit kaderprogramma. Anderzijds moet worden vastgesteld dat het ITG geen echte onderzoeksinstituten als zodanig kan worden genoemd. Het ITG is veeleer een instelling van openbaar nut, gericht op postgraduaat onderwijs, onderzoek en dienstverlening. Deze anomalie wordt weggewerkt door het ITG in de voorliggende analyse bij de specifieke groep “Andere wetenschappelijke instellingen” te rekenen.

Tabel 5. Overzicht van de deelname van de Vlaamse onderzoekscentra aan het Zesde Kaderprogramma.

Instelling	Aantal deelnames	Deelnametoelage (in miljoen euro)
Vlaamse Strategische Onderzoekscentra (SOC's)	221	93,32
IMEC	106	58,75
VIB	61	21,94
VITO	47	10,20
IBBT	7	2,42
Andere wetenschappelijke instellingen	99	22,42
SCK	36	9,53
ITG	23	6,88
VKI	15	3,07
KMMA	4	0,91
CLO (1)	6	0,82
VLIZ	4	0,49
ILVO	5	0,42
NPB	3	0,18
ERC	1	0,08
FMTC	1	0,02
KANTL	1	0,01
Collectieve centra	11	2,98
Centexbel	11	2,98
Totaal	331	118,72

(1) Sinds 1 april 2006 maakt het CLO deel uit van het ILVO, en dit naar aanleiding van de reorganisatie van de Vlaamse overheid in het kader van “Beter Bestuurlijk Beleid (BBB)”.

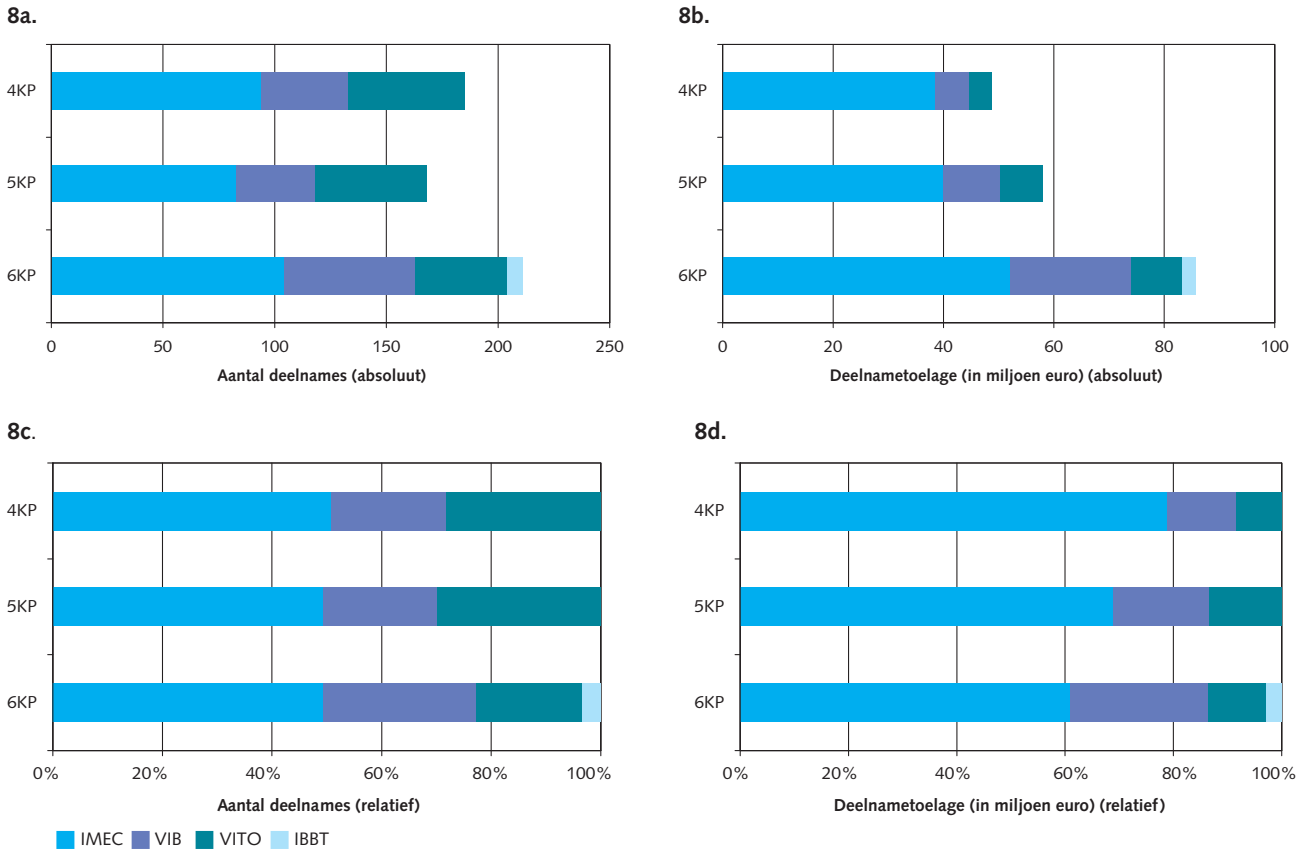
Vanuit de Vlaamse onderzoekscentra participeerden 61 deelnemers 331 keer in 325 projecten van het Zesde Kaderprogramma, waarvoor ze een totale deelnametoelage van 118,72 miljoen euro ontvingen. Bij 28% van hun deelnames traden de Vlaamse onderzoekscentra op als projectcoördinator. Dat is een stuk hoger dan het Europese gemiddelde van 17% voor de onderzoeksorganisaties.

De SOC's stonden in voor 221 deelnames aan het Zesde Kaderprogramma, en realiseerden daarmee 79% van de totale toelage die vanuit het Zesde Kaderprogramma aan de Vlaamse onderzoekscentra werd uitgekeerd. Veruit de grootste (budgettaire) speler binnen de SOC's (en ook globaal binnen de deelnemerscategorie “onderzoekscentra”) was IMEC. De groep “Andere wetenschappelijke instellingen” nam 99 keer deel aan het Zesde Kaderprogramma, en

ontving daarvoor 19% van de toelage die de Vlaamse onderzoekscentra ontvingen voor hun deelname aan dit kaderprogramma. Bijna de helft van de toelage van deze instellingengroep ging naar het SCK, maar ook het ITG was binnen deze groep een vrij sterke (budgettaire) participant.

In [figuur 8](#) bekijken we de evolutie van de deelname van de SOC's aan het Europese Kaderprogramma. Dit doen we aan de hand van het aantal deelnames en de deelnametoelage, en dit zowel absoluut (resp. [figuur 8a](#) en [figuur 8b](#)) als relatief (resp. [figuur 8c](#) en [figuur 8d](#)). In deze oefening werden de beschikbare gegevens van de verschillende kaderprogramma's aangepast om de vergelijkingsbasis tussen deze kaderprogramma's zo sluitend mogelijk te maken (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6).

Figuur 8. Deelname van de Vlaamse Strategische Onderzoekscentra (SOC's) aan het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma.

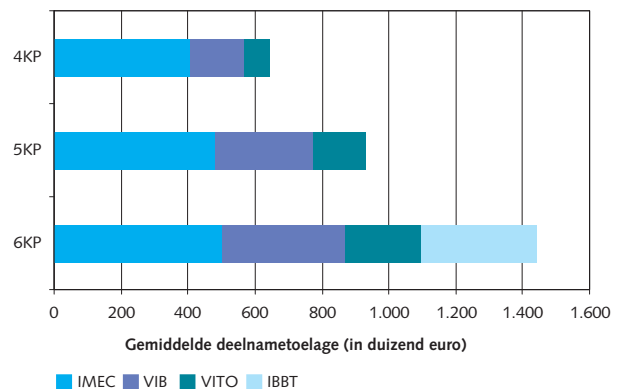

We zien dat IMEC en het VIB minder vaak deelnamen aan het Vijfde dan aan het Vierde Kaderprogramma, en dat de VITO zijn deelnames aan beide kaderprogramma's ongeveer constant wist te houden (zie [figuur 8a](#)). Van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma ging het aantal deelnames van IMEC en het VIB opnieuw omhoog, terwijl het aantal deelnames van de VITO lichtjes terugviel. Als we kijken naar de deelnametoelage (zie [figuur 8b](#)), dan merken we dat IMEC ongeveer dezelfde toelage uit het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma haalde, terwijl het VIB en de VITO hun toelage voor deelname aan het Vijfde Kaderprogramma flink wisten te verhogen in vergelijking met het Vierde Kaderprogramma. Van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma zien we de deelnametoelage van IMEC en – vooral – het VIB significant stijgen: +31% voor IMEC en liefst +112% voor het VIB. Ook de toelage die de VITO uit het Zesde Kaderprogramma haalde steeg ten opzichte van het Vijfde Kaderprogramma (+19%). We zien ook de nieuwe speler IBBT opduiken in het Zesde Kaderprogramma.

Het relatieve aandeel van IMEC binnen de SOC's bleef wat het aantal deelnames betreft nagenoeg constant over de verschillende kaderprogramma's heen (zie [figuur 8c](#)). Het VIB ging er op dit vlak behoorlijk op vooruit van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma, terwijl de VITO tussen deze twee kaderprogramma's een significante terugval vertoonde. Wat de deelnametoelage betreft (zie [figuur 8d](#)) zien we binnen de SOC's het relatieve aandeel van het VIB het meest opvallend stijgen, moet IMEC stelselmatig terrein prijsgeven en vertoont de VITO opnieuw een (lichte) terugval ten opzichte van het Vijfde Kaderprogramma.

De gemiddelde deelnametoelage die de SOC's uit het Europese Kaderprogramma wisten te halen nam stelselmatig toe (zie [figuur 9](#)). We zien dat IMEC zijn gemiddelde toelage voor deelname aan resp. het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma ongeveer constant wist te houden. De gemiddelde deelnametoelage van het VIB nam een forse sprong voorwaarts van het Vierde naar het Vijfde Kaderprogramma en steeg lichtjes van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma, terwijl die van de VITO gradueel toenam over de verschillende kaderprogramma's heen. Het IBBT maakte haar debuut in het Zesde Kaderprogramma met een vrij hoge gemiddelde deelnametoelage. Globaal genomen lag de gemiddelde deelnametoelage van de SOC's (344 keuro) een stuk hoger dan de gemiddelde Europese deelnametoelage van de onderzoeksorganisaties (254 keuro).

Figuur 9. Gemiddelde deelnametoelage van de Vlaamse Strategische Onderzoekscentra (SOC's) uit het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma.

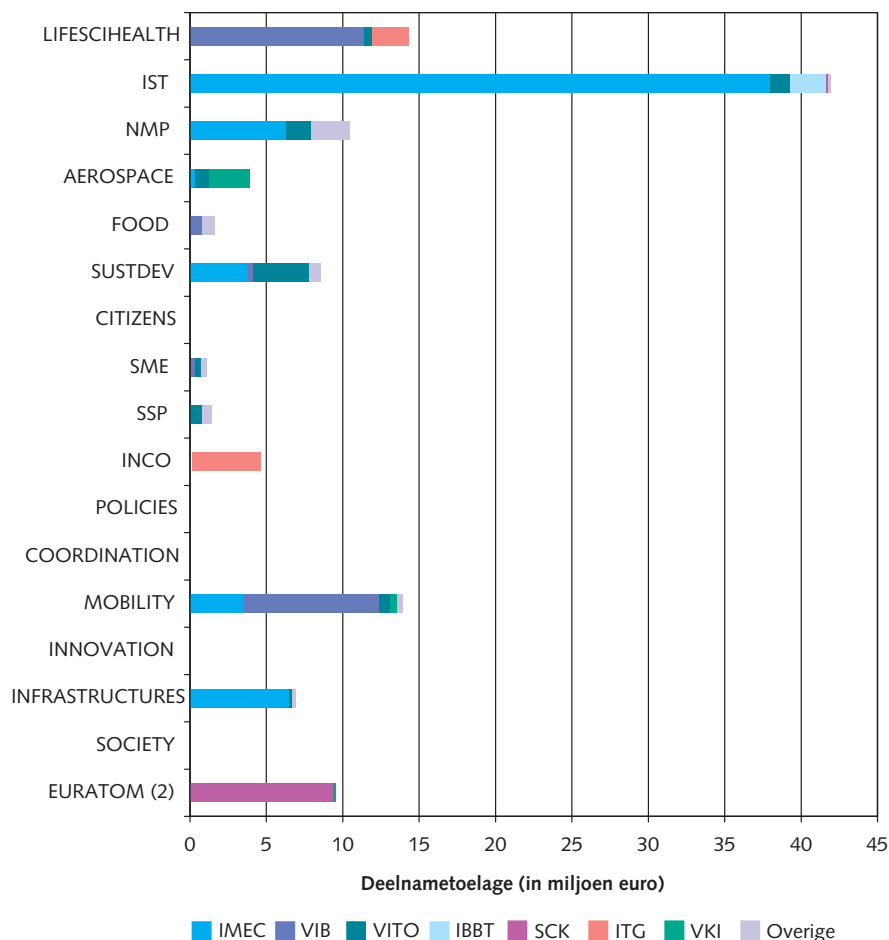
Zoals hierboven al vermeld, waren binnen de groep "Andere wetenschappelijke instellingen" het SCK en het ITG het meest prominent aanwezig in het Zesde Kaderprogramma. Samen namen deze twee instellingen 60% van de deelnames van de groep "Andere wetenschappelijke instellingen" aan het Zesde Kaderprogramma voor hun rekening, en daarmee haalden zij bijna driekwart van de totale deelnametoelage van deze groep voor het Zesde Kaderprogramma naar zich toe. Onderling werd de toelage tussen het ITG en het SCK in ± een 2/3 verhouding verdeeld. Als we bij alle beschouwde kaderprogramma's abstractie maken van het specifieke onderdeel "Beheerste kernfusie" (een noodzaak aangezien voor dit onderdeel geen gegevens beschikbaar werden gesteld wat het Zesde Kaderprogramma betreft – zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6), dan zien we het aantal deelnames van het SCK aan het EURATOM Zesde Kaderprogramma terugvallen met 46% ten opzichte van het EURATOM Vijfde Kaderprogramma, maar dat ging wel gepaard met een evenredige toename van de deelnametoelage (+47%). De gemiddelde deelnametoelage die het SCK uit het EURATOM Zesde Kaderprogramma (exclusief "Beheerste kernfusie") haalde lag dan ook bijna drie keer hoger dan deze uit het EURATOM Vijfde Kaderprogramma. Het ITG liet ongeveer evenveel deelnames aan het Vijfde en het

Zesde Kaderprogramma optekenen, maar haalde uit het laatstgenoemde kaderprogramma wel een deelnametoelage die bijna dubbel zo hoog lag als de toelage die deze instelling voor deelname aan het Vijfde Kaderprogramma ontving.

Voor het overige zien we vanuit de deelnemerscategorie "onderzoekscentra" enkel nog een redelijke participatie van het VKI in het Zesde Kaderprogramma. De andere Vlaamse deelnemers binnen deze categorie waren eerder beperkt actief in dit kaderprogramma, zoals bij de voorgaande kaderprogramma's ook al het geval was.

Figuur 10 biedt een overzicht van de deelname van de Vlaamse onderzoekscentra aan de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma, en dit aan de hand van de deelnametoelage. In deze oefening worden enkel de SOC's (IMEC, VIB, VITO en IBBT) en de "grootste" spelers binnen de instellingengroep "Andere wetenschappelijke instellingen" (SCK, ITG en VKI) apart beschouwd. De overige Vlaamse onderzoekscentra die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen worden in deze oefening samengevoegd.

Figuur 10. Deelname van de Vlaamse onderzoekscentra aan de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma (1).

(1) Zie hoofdstuk 1 (punt 1.1) of bijlage 3 voor de volledige benaming van de acroniemen.

(2) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2).

Zoals bij de voorgaande kaderprogramma's werd de thematische prioriteit IST in het Zesde Kaderprogramma opnieuw gedomineerd door IMEC, dat een deelnametoelage van meer dan 38 miljoen euro uit IST wist te halen. Dat komt neer op 91% van de toelage die de Vlaamse onderzoekscentra voor hun deelname aan IST ontvingen, en 36% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor IST. Daarmee was IMEC de absolute Vlaamse koploper in deze thematische prioriteit van het Zesde Kaderprogramma, en wist het zelfs de vierde plaats in te nemen in de (budgettaire) rangschikking van alle deelnemers aan IST in het Zesde Kaderprogramma, na het Duitse FhG en de Franse organisaties CEA en CNRS. Daarnaast was IMEC ook sterk vertegenwoordigd in de horizontale activiteit INFRASTRUCTURES en de thematische prioriteit NMP, en nam het vrij goed deel aan de thematische prioriteit SUSTDEV en de horizontale activiteit MOBILITY. Tenslotte nam IMEC ook nog in (zeer) beperkte mate deel aan de specifieke onderdelen AEROSPACE en SME van het Zesde Kaderprogramma. Van alle Vlaamse deelnemers aan het Zesde Kaderprogramma komt IMEC op de derde plaats wat het aantal deelnames betreft (na de K.U.Leuven en de UGent), en was het de tweede sterkste budgettaire participant (na de K.U.Leuven), met 17% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma.

Het VIB stond in voor het overgrote deel van de participatie die de Vlaamse onderzoekscentra lieten optekenen in LIFESCIHEALTH. Het VIB haalde een deelnametoelage van meer dan 11 miljoen euro uit deze thematische prioriteit, wat neerkomt op 80% van de toelage die de Vlaamse onderzoekscentra voor hun deelname aan LIFESCIHEALTH ontvingen, en 21% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze thematische prioriteit. Daarmee was het VIB van alle Vlaamse deelnemers aan LIFESCIHEALTH de tweede sterkste budgettaire participant in dit specifieke onderdeel van het Zesde Kaderprogramma, na de K.U.Leuven. Daarnaast was het VIB (budgettair) ook sterk vertegenwoordigd in MOBILITY, en nam het ook (beperkt tot zeer beperkt) deel aan de specifieke onderdelen FOOD, SUSTDEV, SME, SOCIETY, INCO en INFRASTRUCTURES van het Zesde Kaderprogramma.

De VITO nam overwegend deel aan de thematische prioriteit SUSTDEV, waarin het ongeveer dezelfde budgettaire participatie liet optekenen als IMEC. Daarnaast vertoonde de VITO een vrij evenwichtig verdeelde deelname aan de specifieke onderdelen NMP, IST, AEROSPACE en SSP. Tenslotte was er ook nog een (beperkte tot zeer beperkte) aanwezigheid van de VITO in de specifieke onderdelen LIFESCIHEALTH, SME, INNOVATION, FOOD, INCO en INFRASTRUCTURES van het Zesde Kaderprogramma.

Als laatste van de SOC's vermelden we ook nog het IBBT, dat als nieuwe deelnemer aan het Zesde Kaderprogramma enkel heeft deel-

genomen aan de thematische prioriteit IST. Die deelname was wel al goed voor 6% van de totale deelnametoelage die de Vlaamse onderzoekscentra uit IST wisten te halen.

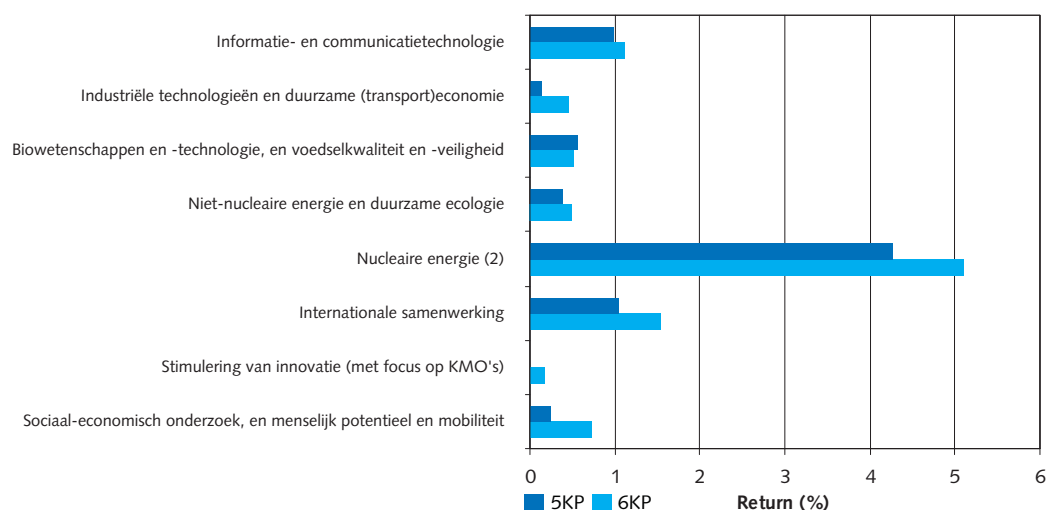
Wat de instellingengroep "Andere wetenschappelijke instellingen" betreft, zien we zoals verwacht een bijzonder sterke deelname van het SCK aan het EURATOM Zesde Kaderprogramma (zonder "Beheerste kernfusie"). Het SCK haalde een deelnametoelage van meer dan 9 miljoen euro uit EURATOM. Afgezien van een marginale participatie van het VKI in EURATOM is dat de volledige toelage die de Vlaamse onderzoekscentra voor hun deelname aan EURATOM ontvingen, en meer dan 80% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor EURATOM. Van alle deelnemers aan het EURATOM Zesde Kaderprogramma (zonder "Beheerste kernfusie") was het SCK de derde sterkste budgettaire participant, na het Duitse FZK en het Franse CEA.

Het ITG stond in voor nagenoeg de volledige deelname van de Vlaamse onderzoekscentra aan de horizontale activiteit INCO, wat ook al het geval was in het Vijfde Kaderprogramma, en was daarnaast ook actief in de thematische prioriteit LIFESCIHEALTH. Het VKI tenslotte ontving voor zijn deelname aan AEROSPACE een toelage van meer dan 2,5 miljoen euro. Dat komt overeen met 65% van de deelnametoelage die de Vlaamse onderzoekscentra voor deze thematische prioriteit ontvingen, en bijna een kwart van de totale Vlaamse deelnametoelage voor AEROSPACE. Daarmee was het VKI budgettair gezien de tweede sterkste Vlaamse participant in AEROSPACE, na de K.U.Leuven.

De Vlaamse onderzoekscentra waren afwezig in de thematische prioriteit CITIZENS en de horizontale activiteit POLICIES van het Zesde Kaderprogramma.

Vergelijken we de financiële return die de Vlaamse onderzoekscentra hebben gehaald uit het Zesde Kaderprogramma met die uit het Vijfde Kaderprogramma, en dit volgens hoofdgebied (zie [figuur 11](#)), dan zien we dat deze deelnemerscategorie uit elk hoofdgebied een hogere return wist te realiseren, behalve uit het hoofdgebied "Biotwetenschappen en –technologie, en voedselkwaliteit en –veiligheid". De meest opvallende stijgingen vallen te noteren bij de hoofdgebieden "Sociaal-economisch onderzoek, en menselijk potentieel en mobiliteit", "Industriële technologieën en duurzame (transport) economie", "Nucleaire energie" (zonder het specifieke onderdeel "Beheerste kernfusie" – cf. hoofdstuk 2, punt 2.6), en "Internationale samenwerking", met respectievelijk het VIB, IMEC, het SCK en het ITG als belangrijkste spelers. In de andere hoofdgebieden boekten de Vlaamse onderzoekscentra op vlak van behaalde return een lichte vooruitgang.

Figuur 11. Financiële return (%) van de Vlaamse onderzoekscentra uit het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma, volgens hoofdgebied (1).

(1) Zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6.

(2) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2).

Globaal genomen (en rekening gehouden met de aanpassingen die in de beschikbare gegevens werden doorgevoerd – zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6) ging de financiële return van de Vlaamse onder-

zoekscentra uit het Zesde Kaderprogramma (0,74%) significant omhoog in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma (0,58%).

3.3.3. Universiteiten en hogescholen

De categorie "universiteiten en hogescholen" nam met 54 deelnemers 571 keer deel aan het Zesde Kaderprogramma in 527 projecten, goed voor een deelnametoelage van 143,34 miljoen euro (zie

tabel 6). Bij 14% van haar deelnames vervulde deze categorie de rol van projectcoördinator, wat overeenkomt met het Europese gemiddelde voor deze categorie (eveneens 14%).

Tabel 6. Overzicht van de deelname van de Vlaamse universiteiten en hogescholen aan het Zesde Kaderprogramma.

Instelling	Aantal deelnames	Deelnametoelage (in miljoen euro)
Universiteiten	558	141,22
<i>K.U.Leuven (1)</i>	267	74,04
<i>UGent (2)</i>	144	32,22
<i>VUB (3)</i>	72	16,32
<i>UA (4)</i>	63	15,33
<i>UHasselt (5)</i>	11	2,45
<i>KUB</i>	1	0,86
Hogescholen	8	1,53
<i>Arteveldehogeschool</i>	1	0,59
<i>KaHo Sint-Lieven</i>	2	0,59
<i>Hogeschool Gent</i>	2	0,27
<i>KATHO</i>	2	0,06
<i>Hogeschool Antwerpen</i>	1	0,02
Andere (6)	5	0,59
<i>Europacollege</i>	2	0,28
<i>VLERICK</i>	3	0,30
Totaal	571	143,34

(1) Inclusief deelnames van UZ Leuven en EuroPACE.

(2) Inclusief deelnames van UZ Gent, BIKIT en RAMIT.

(3) Inclusief deelnames van AZ VUB.

(4) Inclusief deelnames van UA-RUCA en UA-UFSIA.

(5) Inclusief deelnames van IMOB.

(6) Dit zijn in Vlaanderen gevestigde instellingen van het hoger onderwijs die niet ressorteren onder het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, en die bijgevolg niet als een universiteit of hogeschool van de Vlaamse Gemeenschap kunnen worden beschouwd.

De Vlaamse hogescholen waren in het Zesde Kaderprogramma vertegenwoordigd met 5 deelnemers, die voor 8 deelnames een totale toelage van 1,53 miljoen euro naar zich toe wisten te halen (zie tabel 6). Dat betekent zes deelnames minder en een toelagedaling van 27% in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma (cf. ref. 2, pagina 33). Bij de analyse van de Vlaamse deelname aan dat kaderprogramma werd VLERICK echter wel nog bij de Vlaamse hogescholen gerekend. Als we VLERICK nu opnieuw als een "Vlaamse hogeschool" zouden beschouwen, dan nam die (sub)categorie drie keer minder vaak deel aan het Zesde Kaderprogramma dan aan het Vijfde Kaderprogramma, en nam de deelnametoelage af met 13%. De deelnames van de Vlaamse hogescholen aan het Zesde Kaderprogramma waren vrij evenwichtig verdeeld over de thematische prioriteiten IST, NMP, FOOD en CITIZENS, en de horizontale activiteiten SSP, MOBILITY en INNOVATION. Budgettair lag de klemtoon op IST, INNOVATION en NMP.

De Vlaamse universiteiten participeerden met 47 deelnemers 558 keer in het Zesde Kaderprogramma en ontvingen daarvoor een deelnametoelage van 141,22 miljoen euro (zie tabel 6). Dat staat gelijk met bijna de volledige deelname van de categorie "universiteiten en hogescholen" aan het Zesde Kaderprogramma. Bij 14% van hun deelnames aan dit kaderprogramma traden de Vlaamse universiteiten op als projectcoördinator.

Zowel op vlak van aantal deelnames als op budgettair vlak stond de K.U.Leuven in voor nagenoeg de helft van de universitaire vertegenwoordiging in het Zesde Kaderprogramma, en voor ongeveer een vijfde van de totale Vlaamse deelname aan dit kaderprogramma. Hiermee was de K.U.Leuven veruit de sterkst deelnemende Vlaamse

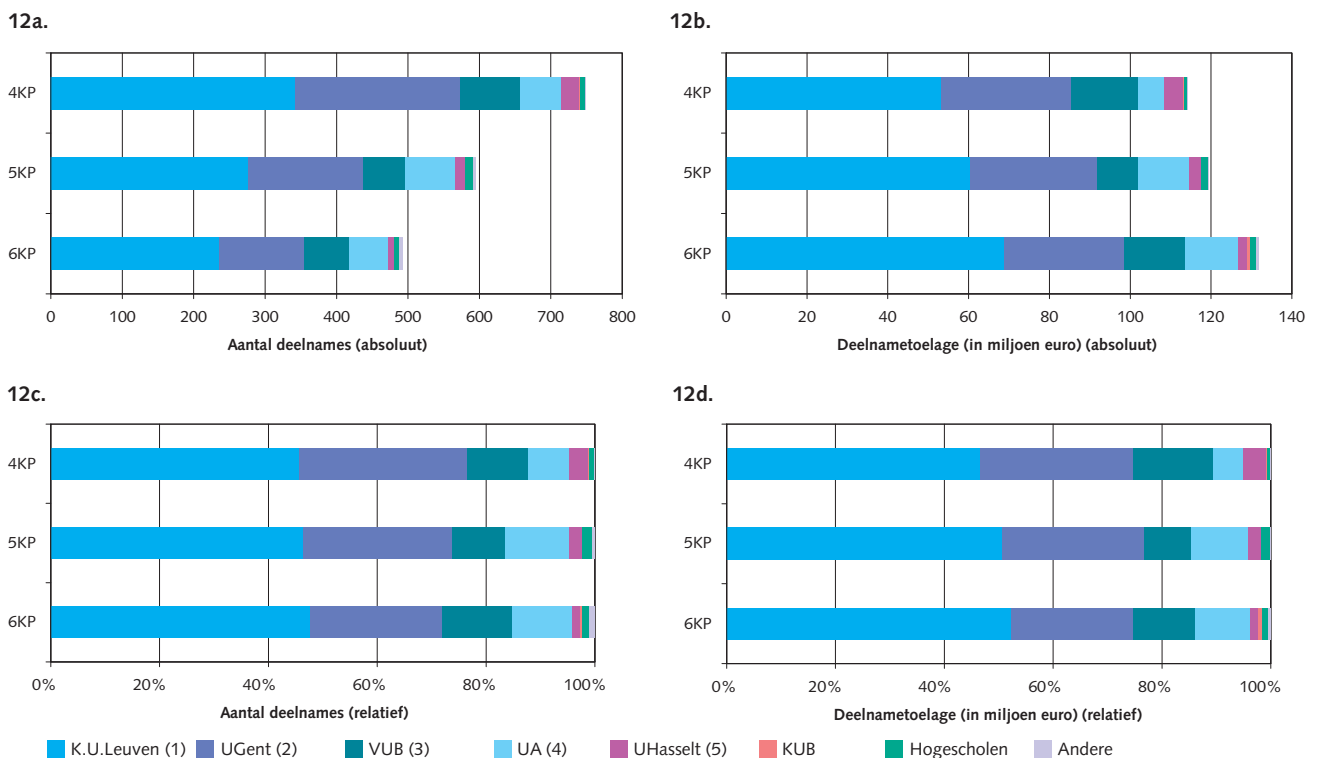
universiteit en was ze ook – vrij afgetekend – de sterkste van alle Vlaamse deelnemers aan het Zesde Kaderprogramma. Zowel absoluut als relatief wist de K.U.Leuven haar koppositie in de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma te behouden in vergelijking met de voorgaande kaderprogramma's.

De UGent was de tweede sterkste universitaire deelnemer aan het Zesde Kaderprogramma, met 144 deelnames en een deelnametoelage van 32,22 miljoen euro. Dat komt neer op 26% van de universitaire deelnames en 23% van de totale universitaire deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma. In de totale Vlaamse rangschikking komt de UGent uit op een tweede plaats (na de K.U.Leuven) wat het aantal deelnames betreft, en op een derde plaats (na de K.U.Leuven en IMEC) op budgettair vlak. Ook de positie van deze universiteit in het Zesde Kaderprogramma blijft daarmee nagenoeg constant in vergelijking met het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma.

Na de hierboven genoemde universitaire koplopers volgen de VUB en de UA, die met resp. 13% en 11% van de universitaire deelnames en resp. 12% en 11% van de universitaire deelnametoelage vrij gelijkaardig waren vertegenwoordigd in het Zesde Kaderprogramma. De UHasselt haalde met 11 deelnames een toelage van 2,45 miljoen euro uit het Zesde Kaderprogramma, en ging daarmee opnieuw (licht) vooruit na een behoorlijke (budgettaire) terugval van het Vierde naar het Vijfde Kaderprogramma.

In *figuur 12* wordt de evolutie geschetst van de deelname van de categorie "universiteiten en hogescholen" aan het Europese Kaderprogramma. Dit gebeurt aan de hand van het aantal deelna-

Figuur 12. Deelname van de Vlaamse universiteiten en hogescholen aan het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma.

(1) Inclusief deelnames van UZ Leuven en EuroPACE.
 (2) Inclusief deelnames van UZ Gent, BIKIT en RAMIT.
 (3) Inclusief deelnames van AZ VUB.
 (4) Inclusief deelnames van UA-RUCA en UA-UFSIA.
 (5) Inclusief deelnames van IMOB.

mes en de deelnametoelage, en dit zowel absoluut (resp. [figuur 12a](#) en [figuur 12b](#)) als relatief (resp. [figuur 12c](#) en [figuur 12d](#)). In deze oefening worden de deelnames van de Vlaamse hogescholen samengevoegd, en wordt de participatie van VLERICK retroactief in de (sub)categorie "Andere instellingen van het hoger onderwijs" opgenomen voor wat betreft het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma (bij de analyse van de Vlaamse deelname aan die kaderprogramma's werd VLERICK telkens als een Vlaamse hogeschool beschouwd).

Alle Vlaamse universiteiten namen stelselmatig minder vaak deel aan het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma, behalve de KUB (die niet deelnam aan het Vijfde Kaderprogramma) en de VUB, die als enige Vlaamse universiteit meer deelnames in het Zesde Kaderprogramma liet optekenen dan in het Vijfde Kaderprogramma (+9%). Tussen het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma is de afname in aantal deelnames het sterkst bij de UHasselt (-43%), gevolgd door de UGent (-26%), de UA (-23%) en de K.U.Leuven (-15%). Het aantal deelnames van de Vlaamse hogescholen aan het Zesde Kaderprogramma viel terug op het niveau van het Vierde Kaderprogramma (zie [figuur 12a](#)).

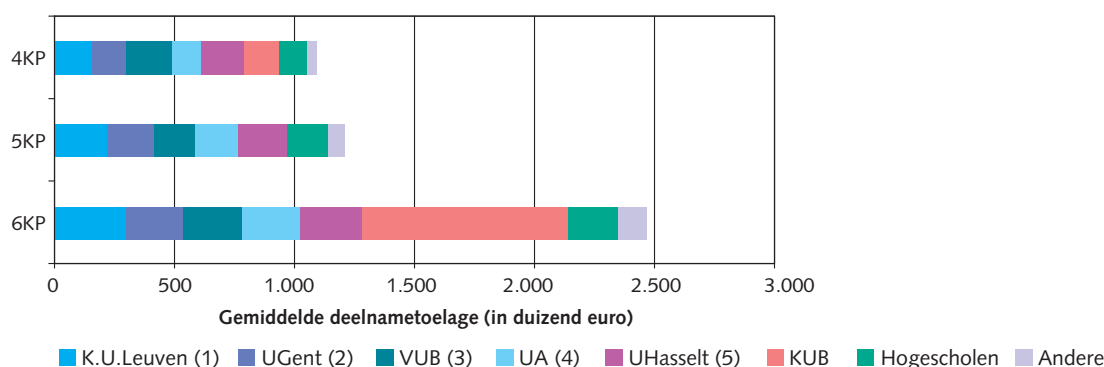
Kijken we naar de deelnametoelage die de Vlaamse universiteiten uit de achtereenvolgende kaderprogramma's wisten te halen (zie [figuur 12b](#)), dan zien we een stelselmatige toename bij de K.U.Leuven en een geleidelijke afname bij de UGent en de UHasselt. Tussen het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma steeg de deelnametoelage van de K.U.Leuven met 14%, terwijl die van de UGent en de UHasselt daalde met resp. 6% en 27%. Tussen het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma vertoonde de K.U.Leuven precies dezelfde toelage-evolutie (+14%), viel de toelage van de UHasselt een stuk sterker terug (-41%), en hield de UGent haar toelagevermindering nog beperkt tot 2%. De VUB zag haar deelnametoelage sterk terugvallen van het Vierde naar het Vijfde Kaderprogramma (-39%), maar kon haar budgettaire participatie in het Zesde Kaderprogramma opnieuw fors versterken in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma

(+50%). Van het Vierde naar het Vijfde Kaderprogramma wist de UA haar deelnametoelage nog bijna te verdubbelen, maar van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma bleef de toename beperkt tot 4%. De toelage die de Vlaamse hogescholen uit het Vijfde Kaderprogramma haalden lag nog bijna 2,5 keer hoger dan die uit het Vierde Kaderprogramma. Van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma viel de deelnametoelage van de hogescholen dan weer terug met 19%.

Het relatieve aandeel van de verschillende universiteiten en hogescholen binnen hun deelnemerscategorie vertoont wat betreft het aantal deelnames (zie [figuur 12c](#)) en de deelnametoelage (zie [figuur 12d](#)) ongeveer hetzelfde beeld. Over de verschillende kaderprogramma's heen wist de K.U.Leuven haar relatieve overwicht in zowel het aantal deelnames als de deelnametoelage van de categorie "universiteiten en hogescholen" verder te bestendigen en zelfs nog te verhogen. Het relatieve aandeel van de UGent ging op beide vlakken stelselmatig achteruit, terwijl de VUB na een terugval van het Vierde naar het Vijfde Kaderprogramma haar relatieve aandeel in het aantal deelnames en de deelnametoelage van de categorie "universiteiten en hogescholen" opnieuw wist te verhogen in het Zesde Kaderprogramma. De UA zag haar relatieve aandeel op beide vlakken dan weer (licht) terugvallen van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma, na een significante vooruitgang te hebben geboekt van het Vierde naar het Vijfde Kaderprogramma.

Kijken we naar de evolutie van de gemiddelde deelnametoelage van de categorie "universiteiten en hogescholen" in de opeenvolgende kaderprogramma's (zie [figuur 13](#)), dan zien we vrij weinig verschuivingen. Enkel de gemiddelde deelnametoelage van de KUB in het Zesde Kaderprogramma is behoorlijk opvallend, maar dat komt omdat de volledige toelage die deze universiteit uit het Zesde Kaderprogramma wist te halen werd gerealiseerd met één grote deelname.

Figuur 13. Gemiddelde deelnametoelage van de Vlaamse universiteiten en hogescholen uit het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma.

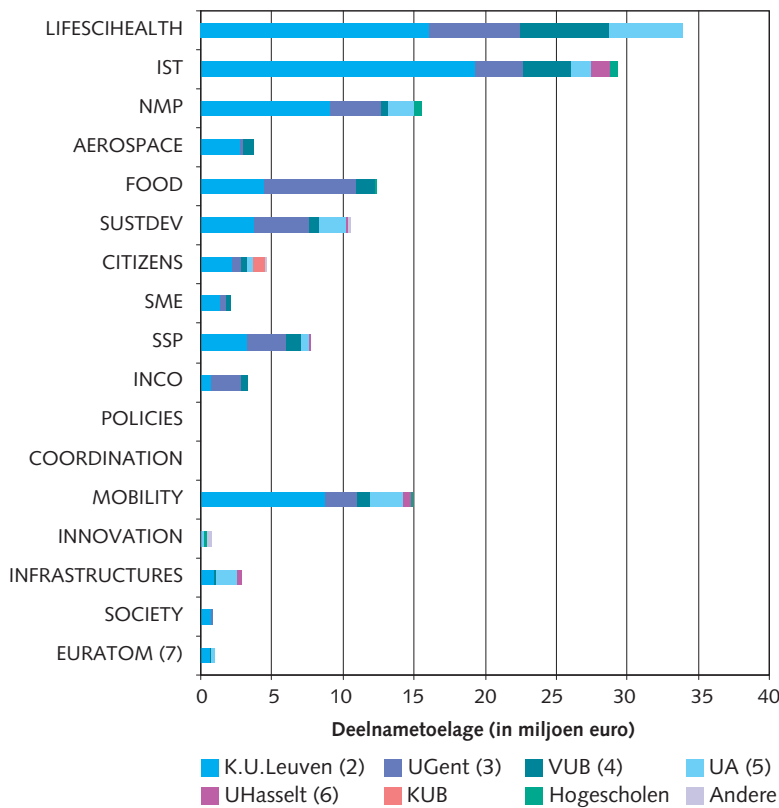

(1) Inclusief deelnames van UZ Leuven en EuroPACE.
 (2) Inclusief deelnames van UZ Gent, BIKIT en RAMIT.
 (3) Inclusief deelnames van AZ VUB.
 (4) Inclusief deelnames van UA-RUCA en UA-UFSIA.
 (5) Inclusief deelnames van IMOB.

Ook in de hierboven gemaakte oefeningen werden de beschikbare gegevens van de verschillende kaderprogramma's aangepast om de vergelijkingsbasis tussen deze kaderprogramma's zo sluitend mogelijk te maken (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6).

Figuur 14 overloopt de deelname van de categorie "universiteiten en hogescholen" aan de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma, en dit aan de hand van de deelnametoelage.

Figuur 14. Deelname van de Vlaamse universiteiten en hogescholen aan de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma (1).

- (1) Zie hoofdstuk 1 (punt 1.1) of bijlage 3 voor de volledige benaming van de acroniemen.
- (2) Inclusief deelnames van UZ Leuven en EuroPACE.
- (3) Inclusief deelnames van UZ Gent, BIKIT en RAMIT.
- (4) Inclusief deelnames van AZ VUB.
- (5) Inclusief deelnames van UA-RUCA en UA-UFSIA.
- (6) Inclusief deelnames van IMOB.
- (7) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2).

De Vlaamse universiteiten en hogescholen lieten veruit de sterkste budgettaire participatie optekenen in LIFESCIHEALTH en IST: uit deze twee thematische prioriteiten haalden zij resp. 24% en 21% van de totale toelage die ze voor hun deelname aan het Zesde Kaderprogramma ontvingen. Ook de specifieke onderdelen NMP (11%), MOBILITY (10%), FOOD (9%) en SUSTDEV (7%) vertegenwoordigden een vrij significant gedeelte van de toelage die de Vlaamse universiteiten en hogescholen uit het Zesde Kaderprogramma wisten te halen. In de overige thematische prioriteiten en horizontale activiteiten van het Zesde Kaderprogramma was deze deelnemerscategorie (budgettair) eerder beperkt tot zeer beperkt vertegenwoordigd, in POLICIES slechts zeer marginaal en in COORDINATION helemaal niet.

In wat volgt beschouwen we enkel de (hierboven vermelde) specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma waarin de categorie "universiteiten en hogescholen" (budgettair) het meest participeerde. De percentages tussen haakjes geven telkens weer welk gedeelte van de toelage die de deelnemerscategorie "universiteiten

en hogescholen" uit het beschouwde onderdeel haalde was bestemd voor de desbetreffende instelling.

We zien dat de K.U.Leuven instond voor resp. 47% en 66% van de toelage die de Vlaamse universiteiten en hogescholen ontvingen voor hun deelname aan LIFESCIHEALTH en IST. Daarmee was de K.U.Leuven afgetekend de sterkste Vlaamse deelnemer aan LIFESCIHEALTH, en moest ze wat IST betreft enkel het onderzoekscentrum IMEC laten voorgaan. In de (budgettaire) rangschikking van alle deelnemers aan deze twee onderdelen van het Zesde Kaderprogramma neemt de K.U.Leuven resp. de 11de en de 18de plaats in. Wat betreft NMP en MOBILITY was telkens een kleine 60% van de toelage die de Vlaamse universiteiten en hogescholen uit deze onderdelen haalden bestemd voor de K.U.Leuven. Hiermee was de K.U.Leuven ook in NMP en MOBILITY de sterkste Vlaamse deelnemer. In de (budgettaire) rangschikking van alle deelnemers aan NMP vinden we de K.U.Leuven terug op de 7de plaats. In FOOD (36%) en SUSTDEV (36%) was de K.U.Leuven binnen de deelnemerscategorie "universiteiten en hogescholen" de tweede sterkste

(budgettaire) participant, na de UGent. De K.U.Leuven bevestigt in elk geval haar positie als sterkste vertegenwoordiger van de Vlaamse universiteiten (en ook globaal van alle Vlaamse deelnemers) in het Zesde Kaderprogramma door in de meeste specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma het grootste gedeelte van de deelnametoelage van de categorie "universiteiten en hogescholen" voor haar rekening te nemen.

De UGent was zoals hierboven al aangehaald binnen de categorie "universiteiten en hogescholen" de sterkste (budgettaire) deelnemer aan de thematische prioriteiten FOOD (54%) en SUSTDEV (37%). De UGent was daarmee ook afgetekend de sterkste Vlaamse deelnemer aan FOOD en komt in de (budgettaire) rangschikking van alle deelnemers aan deze thematische prioriteit postvatten op de 18de plaats. Ook in SUSTDEV was de UGent de sterkste Vlaamse deelnemer, op de voet gevolgd door IMEC, de K.U.Leuven en de VITO. Verder was de UGent (budgettaire) ook vrij goed vertegenwoordigd in NMP (23%), LIFESCIHEALTH (19%) en MOBILITY (15%). Met 11% van de deelnametoelage die de Vlaamse universiteiten en hogescholen uit IST haalden nam de UGent binnen deze categorie de derde plaats in, na de K.U.Leuven en de VUB.

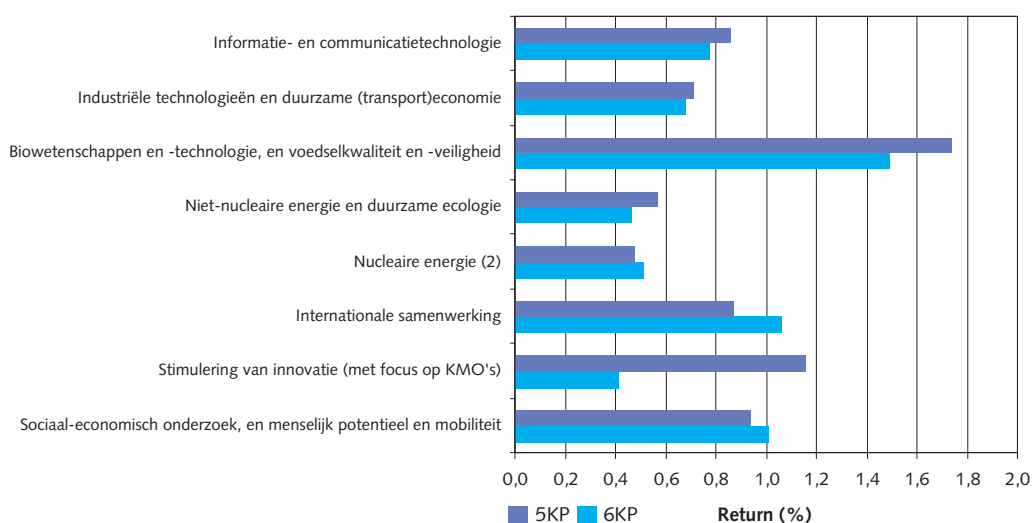
De VUB liet een opvallende (budgettaire) participatie optekenen in LIFESCIHEALTH (19%), en ging met 12% de UGent net vooraf in de budgettaire rangschikking van de Vlaamse universiteiten en hogescholen in IST. Ook in FOOD (10%) was de VUB nog behoorlijk vertegenwoordigd. De UA liet haar sterkste budgettaire participatie optekenen in SUSTDEV (18%), gevolgd door MOBILITY (16%), LIFESCIHEALTH (15%) en NMP (12%). In de hier beschouwde onderdelen van het Zesde Kaderprogramma kwam voor de rest enkel nog de UHasselt (beperkt) aan bod in IST (5%) en MOBILITY (4%).

Zoals gezegd bleef de participatie van de Vlaamse universiteiten en hogescholen in de overige specifieke onderdelen van het Zesde

Kaderprogramma beperkt tot zeer beperkt. Opvallend in deze onderdelen is het relatieve (budgettaire) overwicht van de UGent in INCO (66%), de UA in INFRASTRUCTURES (52%) en de hogescholen plus de andere instellingen van het hoger onderwijs in INNOVATION (72%).

In figuur 15 vergelijken we de financiële return die de Vlaamse universiteiten en hogescholen hebben gehaald uit het Zesde Kaderprogramma met die uit het Vijfde Kaderprogramma, en dit volgens hoofdgebied. We noteren op vlak van behaalde return een lichte achteruitgang van deze deelnemerscategorie in de hoofdgebieden "Informatie- en communicatietechnologie", "Industriële technologieën en duurzame (transport)economie" en "Niet-nucleaire energie en duurzame ecologie", en een iets uitgesprokener afname van de financiële return uit het hoofdgebied "Biowetenschappen en -technologie, en voedselkwaliteit en -veiligheid" (-14%). Omgekeerd gingen de Vlaamse universiteiten en hogescholen er wat hun financiële return betreft lichtjes op vooruit in de hoofdgebieden "Nucleaire energie" (zonder het specifieke onderdeel "Beheerste kernfusie" – cf. hoofdstuk 2, punt 2.6) en "Sociaal-economisch onderzoek, en menselijk potentieel en mobiliteit", en maakten ze een behoorlijke sprong voorwaarts in het hoofdgebied "Internationale samenwerking" (+21%). De meest opvallende verschuiving doet zich voor bij "Stimulering van innovatie (met focus op KMO's)". De financiële return die de Vlaamse universiteiten en hogescholen in het Zesde Kaderprogramma uit dit hoofdgebied behaalden bedroeg nog maar een derde in vergelijking met deze uit het Vijfde Kaderprogramma. Hieruit kunnen echter weinig relevante conclusies worden getrokken, gelet op de onvolledigheid en onnauwkeurigheid van de deelnamegegevens die door de Europese Commissie over het specifieke programma INNOVATION/SMEs van het Vijfde Kaderprogramma beschikbaar werden gesteld (cf. ref. 2, pagina's 114 – 122).

Figuur 15. Financiële return (%) van de Vlaamse universiteiten en hogescholen uit het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma, volgens hoofdgebied (1).

(1) Zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6.

(2) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2).

In tabel 7 tenslotte kijken we nog even naar de internationale positie van de Vlaamse universiteiten in het Zesde Kaderprogramma. Hiertoe rangschikken we de universiteiten die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen volgens ontvangen toelage, en beperken we ons tot die universiteiten die een toelage van minimaal 20 miljoen euro uit dit kaderprogramma wisten te halen.

We zien hoe de sterke participatie van de K.U.Leuven in het Zesde Kaderprogramma nog eens wordt bevestigd met een zesde plaats

in deze rangschikking, terwijl ook de UGent deel uitmaakt van het selecte clubje universiteiten die een deelnametoelage van minstens 20 miljoen euro uit dit kaderprogramma wisten te halen.

Globaal genomen (en rekening gehouden met de aanpassingen die in de beschikbare gegevens werden doorgevoerd – zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6) viel de financiële return van de Vlaamse universiteiten en hogescholen uit het Zesde Kaderprogramma (0,88%) lichtjes terug in vergelijking met die in het Vijfde Kaderprogramma (0,95%).

Tabel 7. Internationale rangschikking van de universiteiten die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen, volgens deelnametoelage.

Universiteit	Deelnametoelage (1)
1 University of London	127,1
2 University of Cambridge	92,3
3 University of Oxford	84,9
4 Karolinska University	75,1
5 Imperial College London	74,9
6 Katholieke Universiteit Leuven (K.U.Leuven)	74,0
7 University of Edinburgh	73,9
9 Lund University	64,2
10 The University of Sheffield	56,3
11 Swiss Federal Institute of Technology Zurich	54,1
12 The University of Manchester	52,2
13 Utrecht University	50,3
14 Newcastle University	50,2
15 The University of Nottingham	49,4
16 Leiden University	49,3
17 University of Helsinki (Yliopisto + Central Hospital)	46,8
18 University of Southampton	46,5
19 University of Stuttgart	44,3
20 University of Leeds	42,1
21 Technical University of Munich	40,1
22 Radboud University Nijmegen	39,9
23 Uppsala university	39,0
24 Ludwig-Maximilians-University (LMU) Munich	38,2
25 University of Amsterdam	37,9
26 University of Bristol	37,3
27 University of Karlsruhe	36,3
28 Delft University of Technology	35,7
29 Heidelberg University	33,7
30 University of Milano	33,1
31 University of Birmingham	33,0
32 Universiteit Gent	32,2
33 University of Surrey	31,7
34 Université Catholique de Louvain (UCL)	30,5
35 University of Oslo	27,3
36 Polytechnic University of Catalonia	26,9
37 Polytechnic University of Madrid	25,4
38 University of Zurich	25,0
38 National Technical University of Athens	23,9
39 Stockholm University	20,2

(1) In miljoen euro.

3.3.4. Bedrijven

Tabel 8 overloopt de deelname van de Vlaamse bedrijven aan het Zesde Kaderprogramma volgens bedrijfsgrootte. We stellen vast dat bij 22% van de Vlaamse bedrijfsdeelnames (wat 14% vertegenwoordigt van de totale toelage die de Vlaamse bedrijven ontvingen voor hun deelname aan het Zesde Kaderprogramma) de bedrijfsgrootte niet werd opgegeven, wat natuurlijk noopt tot enige nuancering bij de hiernavolgende bevindingen.

Tabel 8. Overzicht van de deelname van de Vlaamse bedrijven aan het Zesde Kaderprogramma, volgens bedrijfsgrootte.

Bedrijfsgrootte	Aantal deelnames	Deelnametoelage (in miljoen euro)
Klein en middelgroot bedrijf (KMO)	168	31,98
Groot bedrijf	88	30,06
Bedrijfsgrootte niet opgegeven	73	10,40
Totaal	329	72,44

Er namen 235 Vlaamse bedrijven 329 keer deel aan 261 projecten van het Zesde Kaderprogramma, waarvoor ze een totale deelname-toelage van 72,44 miljoen euro ontvingen. Slechts bij 6% van hun deelnames traden de Vlaamse bedrijven op als projectcoördinator, maar dat was ook het Europese gemiddelde voor deze deelnemers-categorie.

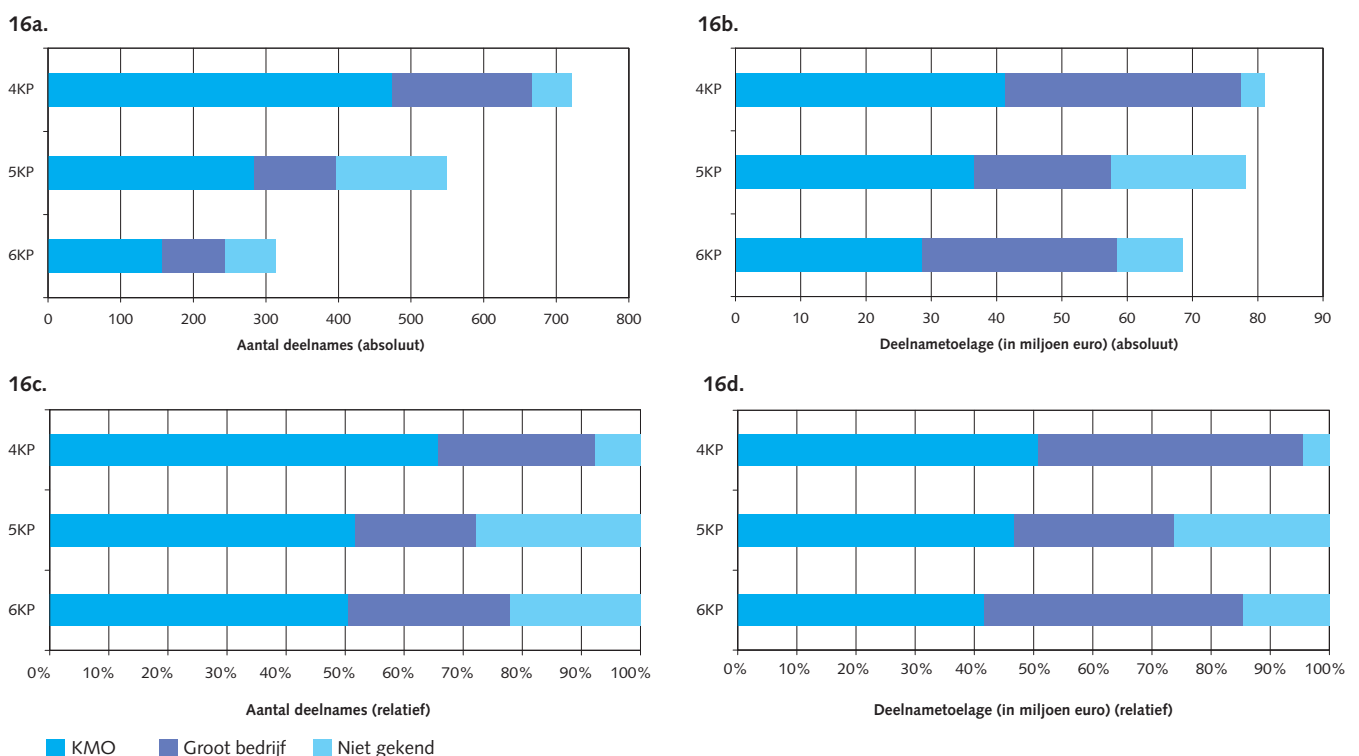
De Vlaamse KMO's (tot 250 werknemers) stonden in voor 51% van de Vlaamse bedrijfsdeelnames aan het Zesde Kaderprogramma, en haalden daarmee 44% van de Vlaamse bedrijfstoelage voor dit kaderprogramma naar zich toe. Over het gehele Zesde Kaderprogramma (EU) beschouwd, namen de KMO's 48% van de bedrijfs-

deelnames voor hun rekening, en ontvingen daarvoor 34% van de totale EU-bedrijfstoelage. De (bedrijfs)participatie van de Vlaamse KMO's in het Zesde Kaderprogramma lag dus hoger dan gemiddeld in de EU.

De grote bedrijven in Vlaanderen (vanaf 250 werknemers) haalden met 27% van de bedrijfsdeelnames 42% van de bedrijfstoelage voor het Zesde Kaderprogramma naar zich toe, waarmee ze relatief gezien een hogere budgettaire participatie in dit kaderprogramma lieten optekenen dan de KMO's. Deze cijfers komen ongeveer overeen met die van het Vijfde Kaderprogramma wat de KMO's betreft: die waren in dat kaderprogramma nog goed voor 52% van de bedrijfsdeelnames en 48% van de deelnametoelage die de Vlaamse bedrijven ontvingen (cf. ref. 2, pagina 37). De grote bedrijven namen in het Vijfde Kaderprogramma een vijfde van de Vlaamse bedrijfsdeelnames voor hun rekening, maar ontvingen daarvoor "slechts" 26% van de Vlaamse bedrijfstoelage voor dat kaderprogramma. Een significant verschil met het Zesde Kaderprogramma aldus, maar dat kan allicht mede worden verklaard door het feit dat 26% van de Vlaamse bedrijfstoelage voor het Vijfde Kaderprogramma bestemd was voor bedrijven waarvan de grootte onbekend bleef.

In [figuur 16](#) brengen we de evolutie in kaart van de Vlaamse bedrijfsdeelname (volgens bedrijfsgrootte) aan het Europese Kaderprogramma. We nemen daarbij het aantal deelnames en de deelnametoelage in beschouwing, en dit zowel absoluut (resp. [figuur 16a](#) en [figuur 16b](#)) als relatief (resp. [figuur 16c](#) en [figuur 16d](#)). Ook in deze oefening werden de beschikbare gegevens van de verschillende kaderprogramma's weer aangepast om de vergelijkingsbasis tussen deze kaderprogramma's zo sluitend mogelijk te maken (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6).

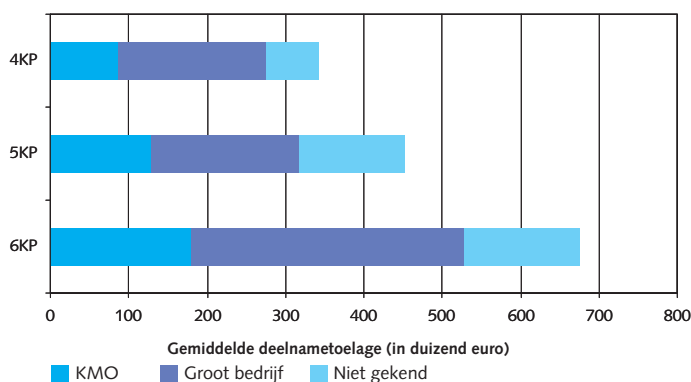
Figuur 16. Deelname van de Vlaamse bedrijven aan het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma, volgens bedrijfsgrootte.

In absolute termen stellen we vast dat vooral het aantal Vlaamse bedrijfsdeelnames over de verschillende kaderprogramma's heen sterk is teruggevallen (zie [figuur 16a](#)). Die terugval was al vrij significant van het Vierde naar het Vijfde Kaderprogramma (-24%) en doet zich nog manifesteren voor van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma (-43%). Ook de toelage die de Vlaamse bedrijven voor hun deelname aan het Europese Kaderprogramma ontvingen (zie [figuur 16b](#)) nam stelselmatig af, maar die afname bleef beperkt tot 4% van het Vierde naar het Vijfde Kaderprogramma, en bedroeg 12% van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma. De gemiddelde toelage die de Vlaamse bedrijven uit hun participatie in het Europese Kaderprogramma wisten te halen ging dan ook fors omhoog, wat nog eens

wordt bevestigd in [figuur 17](#). Uit deze figuur blijkt ook dat vooral de grote bedrijven in het bijzonder van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma hun gemiddelde deelnametoelage spectaculair zagen toenemen, en dat heeft veel te maken met het bedrijf Alcatel Bell NV, samen met Philips Innovative Technology Solutions veruit de sterkste (budgettaire) deelnemer binnen de categorie van de grote bedrijven, dat zijn toelage voor het Zesde Kaderprogramma meer dan verdubbelde in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma, en dat met minder deelnames. De gemiddelde deelnametoelage van de Vlaamse bedrijven (220 keuro) verschilde niet noemenswaardig van het Europese gemiddelde voor deze deelnemerscategorie (218 keuro).

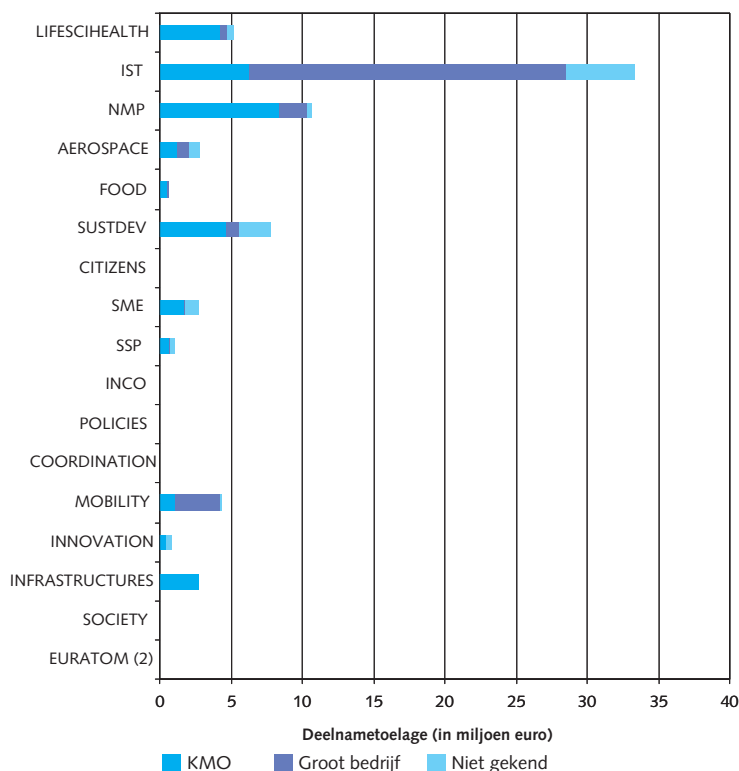
Figuur 17. Gemiddelde deelnametoelage van de Vlaamse bedrijven uit het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma, volgens bedrijfsgrootte.

Figuur 18 geeft een overzicht van de Vlaamse bedrijfsparticipatie in de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale

activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma, en dit aan de hand van de deelnametoelage.

Figuur 18. Deelname van de Vlaamse bedrijven aan de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma, volgens bedrijfsgrootte (1).

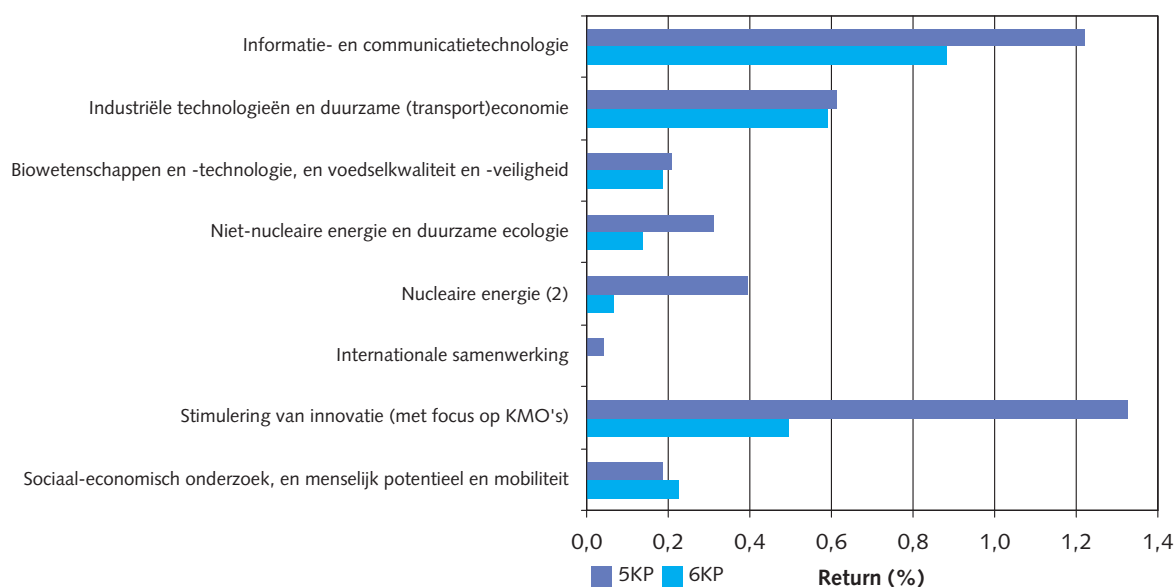
(1) Zie hoofdstuk 1 (punt 1.1) of bijlage 3 voor de volledige benaming van de acroniemen.
 (2) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2).

De Vlaamse bedrijfsdeelname aan het Zesde Kaderprogramma was duidelijk geconcentreerd op IST: bijna de helft van de Vlaamse bedrijfstoelage werd gehaald uit deelname aan projecten binnen deze thematische prioriteit. De grote bedrijven haalden 67% van de Vlaamse bedrijfstoelage voor IST naar zich toe, terwijl de KMO's goed waren voor 19% van deze toelage. Zo'n 15% van de IST-bedrijfstoelage ging naar bedrijven waarvan de grootte onbekend bleef. Meest prominente (budgettaire) bedrijfsvertegenwoordigers in IST waren de grote bedrijven Alcatel Bell NV en Philips Innovative Technology Solutions. Bij de KMO's noteren we opvallende (budgettaire) deelnames in IST van Synergetics NV, Space Applications Services NV, Custodix en Language & Computing NV. Voor het overige zien we nog een behoorlijke Vlaamse bedrijfsparticipatie in de thematische prioriteiten NMP en SUSTDEV, die de Vlaamse bedrijven resp. 15% en 11% van hun totale deelname-toelage voor het Zesde Kaderprogramma opleverden. Meest in het oog springende Vlaamse bedrijfsdeelnemers waren de KMO Materialise NV in NMP, en de KMO's DS2 International en Sequoyah NV in SUSTDEV. In de overige specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma waren de Vlaamse bedrijven beperkt tot zeer beperkt vertegenwoordigd. In de horizontale activiteiten INCO, POLICIES en COORDINATION namen – onder voorbehoud van volledigheid en correctheid van de door de Europese Commissie verstrekte deelnamegegevens – geen Vlaamse bedrijven deel.

Vergelijken we de financiële return die de Vlaamse bedrijven hebben gehaald uit het Zesde Kaderprogramma met die uit het Vijfde Kaderprogramma, en dit volgens hoofdgebied (zie [figuur 19](#)), dan zien we dat deze deelnemerscategorie haar financiële return uit de hoofdgebied

bieden "Sociaal-economisch onderzoek, en menselijk potentieel en mobiliteit", "Industriële technologieën en duurzame (transport)economie" en "Biowetenschappen en –technologie, en voedselkwaliteit en –veiligheid" nagenoeg constant wist te houden; de returns die uit de overige hoofdgebieden werden behaald vielen van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma (sterk) terug. Ook de bedrijfsreturn uit het hoofdgebied "Informatie- en communicatietechnologie" viel behoorlijk terug (-28%), maar niettemin leverde dit hoofdgebied de Vlaamse bedrijven – met stip – de hoogste financiële return op in het Zesde Kaderprogramma. Die eer was in het Vijfde Kaderprogramma nog weggelegd voor het hoofdgebied "Stimulering van innovatie (met focus op KMO's)", dat in het Zesde Kaderprogramma op vlak van behaalde return voor de Vlaamse bedrijven een sterke terugval laat optekenen. Zoals in de voorliggende analyse al eerder vermeld, kunnen met betrekking tot dit hoofdgebied nauwelijks relevante conclusies worden getrokken, gelet op de onvolledigheid en onnauwkeurigheid van de deelnamegegevens die door de Europese Commissie over het specifieke programma INNOVATION/SMEs van het Vijfde Kaderprogramma beschikbaar werden gesteld (cf. ref. 2, pagina's 114 – 122). Ook op vlak van energie en duurzame ecologie ging de Vlaamse bedrijfsreturn van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma significant achteruit, vooral wat nucleaire energie betreft. Dit kan grotendeels worden verklaard door het feit dat het bedrijf Belgoproces NV, dat binnen dit laatstgenoemde hoofdgebied (en daarbij abstractie gemaakt van het specifieke onderdeel "Beheerste kernfusie" – zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6) nog een sterke (budgettaire) participatie liet optekenen in het Vijfde Kaderprogramma, op het vlak van nucleaire energie niet langer actief was in het Zesde Kaderprogramma.

Figuur 19. Financiële return (%) van de Vlaamse bedrijven uit het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma, volgens hoofdgebied (1).

(1) Zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6.

(2) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2)

Globaal genomen (en rekening gehouden met de aanpassingen die in de beschikbare gegevens werden doorgevoerd – zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6) viel de financiële return van de Vlaamse bedrijven

uit het Zesde Kaderprogramma (0,46%) vooral relatief gezien vrij gevoelig terug in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma (0,62%).

3.3.5. Overige instellingen

In [tabel 9](#) overlopen we de deelname van de categorie “overige instellingen” aan het Zesde Kaderprogramma. Onder deze categorie ressorteren voornamelijk de Vlaamse overheidsinstellingen (met vooral het IWT als sterke speler in het Europese Kaderprogramma) en de verenigingen zonder winstoogmerk – VZW’s (zoals onder meer de LIKAS, het EPSO en het IFB als opvallende deelnemers). We noteren binnen deze categorie ook de participatie van een aantal internationale (Europese) organisaties die gevestigd zijn in Vlaanderen, en waarbij het “Vlaamse” gehalte van dergelijke participaties veeleer in vraag kan worden gesteld. Maar voor de volledigheid, en ook al omdat de betrokkenheid van dergelijke organisaties in het Europese Kaderprogramma relatief beperkt blijft, worden deze deelnamecijfers mee in de voorliggende analyse opgenomen.

Vanuit de categorie “overige instellingen” participeerden 74 deelnemers 111 keer in 103 projecten van het Zesde Kaderprogramma, wat hen een totale deelnametoelage van 17,79 miljoen euro opleverde. De Vlaamse “overige instellingen” traden bij 10% van hun deelnames op als projectcoördinator, wat ongeveer overeenkomt met het Europese gemiddelde voor deze deelnemerscategorie (9%).

De Vlaamse overheidsinstellingen namen 55% van de deelnames van de categorie “overige instellingen” voor hun rekening, en verwierven daar-

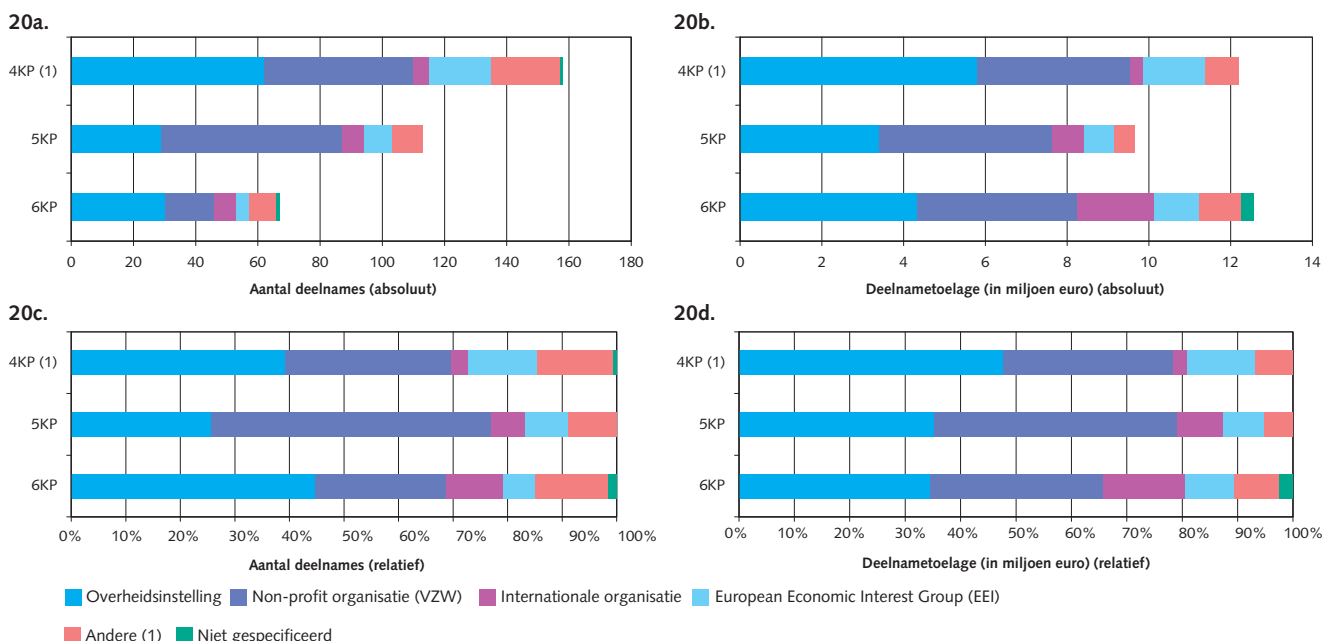
mee 47% van de totale toelage die vanuit het Zesde Kaderprogramma aan deze deelnemerscategorie in Vlaanderen werd toebedeeld. Bijna twee derde van de toelage die de Vlaamse overheidsinstellingen voor hun deelname aan het Zesde Kaderprogramma ontvingen was bestemd voor het IWT, dat ook globaal binnen de categorie “overige instellingen” veruit de sterkste (budgettaire) participant in het Zesde Kaderprogramma was. Ook de verenigingen zonder winstoogmerk (VZW’s) namen vrij goed deel aan het Zesde Kaderprogramma: zij wisten met 23 deelnames een kwart van de deelnametoelage van de categorie “overige instellingen” naar zich toe te halen. Binnen de groep van de VZW’s was de LIKAS veruit de sterkste (budgettaire) participant, met iets meer dan 30% van de deelnametoelage die vanuit het Zesde Kaderprogramma voor de Vlaamse VZW’s was weggelegd.

In [figuur 20](#) schetsen we de evolutie van de deelname vanuit Vlaanderen van de categorie “overige instellingen” aan het Europese Kaderprogramma. We bekijken daarbij het aantal deelnames en de deelnametoelage, en dit zowel absoluut (resp. [figuur 20a](#) en [figuur 20b](#)) als relatief (resp. [figuur 20c](#) en [figuur 20d](#)). Weerom werden in deze oefening de beschikbare gegevens van de verschillende kaderprogramma’s aangepast om de vergelijkingsbasis tussen deze kaderprogramma’s zo sluitend mogelijk te maken (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6).

Tabel 9. Overzicht van de deelname van de categorie “overige instellingen” aan het Zesde Kaderprogramma.

Instelling	Aantal deelnames	Deelnametoelage (in miljoen euro)
Overheidsinstelling	61	8,40
Non-profit organisatie (VZW)	23	4,52
Internationale organisatie	10	2,08
European Economic Interest Group (EEI)	4	1,12
Andere	12	1,37
Niet gespecificeerd	1	0,30
Totaal	111	17,79

Figuur 20. Deelname van de categorie “overige instellingen” aan het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma.

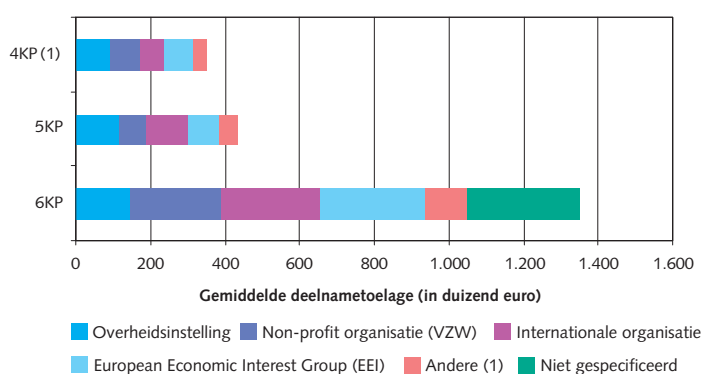

(1) Inclusief de JRC's voor wat betreft het Vierde Kaderprogramma.

Absoluut gezien viel het aantal deelnames van de categorie “overige instellingen” aan de opeenvolgende kaderprogramma’s stelselmatig terug (zie [figuur 20a](#)). Vooral van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma was die terugval significant (-41%), maar uiteraard moet dit ook in het licht worden gezien van de aanpassingen die aan de beschikbare gegevens van de verschillende kaderprogramma’s werden doorgevoerd (cf. hoofdstuk 2, punt 2.6). Vooral de verenigingen zonder winstoogmerk (VZW’s) namen beduidend minder vaak deel aan het Zesde dan aan het Vijfde Kaderprogramma, terwijl de andere organisatietypes (behalve de European Economic Interest Groups – EEI’s) hun aantal deelnames aan beide kaderprogramma’s min of meer constant wisten te houden. Van het Vierde naar het Vijfde Kaderprogramma ging het aantal deelnames van de Vlaamse VZW’s nog in stijgende lijn, in tegenstelling tot – vooral – de overheidsinstellingen.

Na een lagere deelnametoelage uit het Vijfde Kaderprogramma te hebben gehaald ten opzichte van het Vierde Kaderprogramma, wist de categorie “overige instellingen” haar deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma opnieuw te verhogen, tot zelfs (lichtjes) boven het niveau van haar toelage voor het Vierde Kaderprogramma (zie [figuur 20b](#)). Dit wijst erop dat de Vlaamse “overige instellingen” vooral van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma hun gemiddelde deelnametoelage fors wisten te verhogen, wat wordt bevestigd in [figuur 21](#). De gemiddelde deelnametoelage van de Vlaamse “overige instellingen” (160 keuro) verschilde niet noemenswaardig van het Europese gemiddelde voor deze categorie (168 keuro).

Figuur 21. Gemiddelde deelnametoelage van de categorie “overige instellingen” uit het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma.

(1) Inclusief de JRC's voor wat betreft het Vierde Kaderprogramma.

We stellen vast dat de Vlaamse overheidsinstellingen hun gemiddelde deelnametoelage over de verschillende kaderprogramma’s heen vrijwel constant wisten te houden, terwijl deze parameter bij de andere organisatietypes binnen de categorie “overige instellingen” gevoelig toenam, vooral van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma.

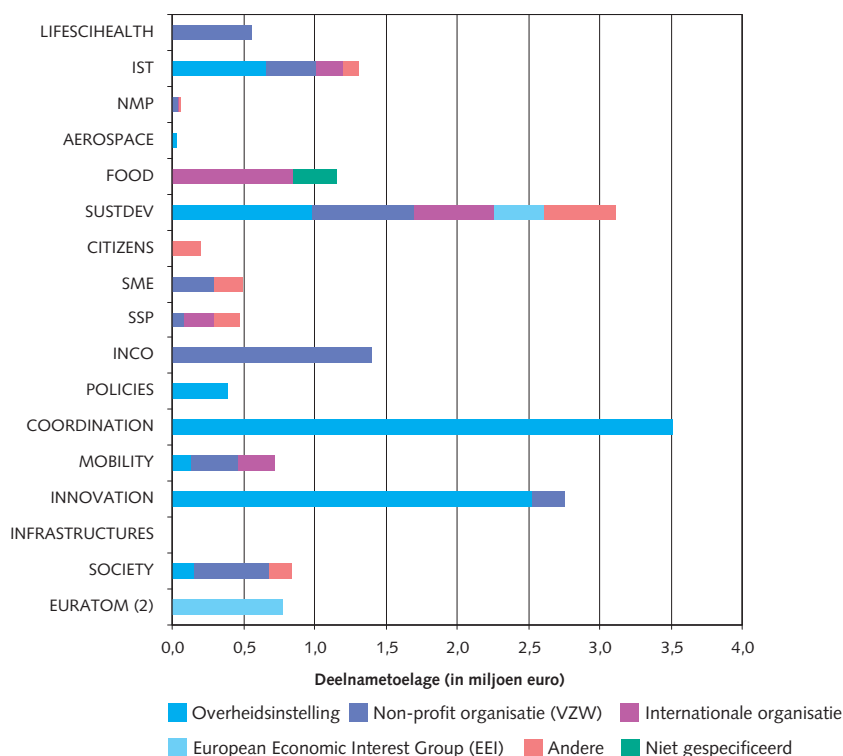
De Vlaamse overheidsinstellingen wisten hun relatieve aandeel in de deelnames van de categorie “overige instellingen” in het Zesde Kaderprogramma opnieuw te verhogen tot (licht boven) het niveau van het Vierde Kaderprogramma, nadat ze op dit vlak in het Vijfde Kaderprogramma behoorlijk waren teruggevalen (zie [figuur 20c](#)).

Het omgekeerde geldt voor de Vlaamse VZW’s: die wisten hun relatieve aandeel in de deelnames van de “overige instellingen” in het Vijfde Kaderprogramma gevoelig te verhogen ten opzichte van het Vierde Kaderprogramma, maar in het Zesde Kaderprogramma viel dat relatieve aandeel weer terug tot (net onder) het niveau van het Vierde Kaderprogramma. Gelijkaardige tendensen doen zich voor wat het relatieve aandeel in de deelnametoelage betreft (zie [figuur 20d](#)), maar op dit vlak zijn de verschuivingen tussen de verschillende kaderprogramma’s minder groot. We zien onder meer dat het relatieve aandeel van de Vlaamse overheidsinstellingen in de deelnametoelage van de categorie “overige instellingen” exact hetzelfde bleef in het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma.

In [figuur 22](#) overlappen we de deelname van de categorie “overige instellingen” aan de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten

en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma, en dit aan de hand van de deelnametoelagen.

Figuur 22. Deelname van de categorie “overige instellingen” aan de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma (1).

(1) Zie hoofdstuk 1 (punt 1.1) of bijlage 3 voor de volledige benaming van de acroniemen.

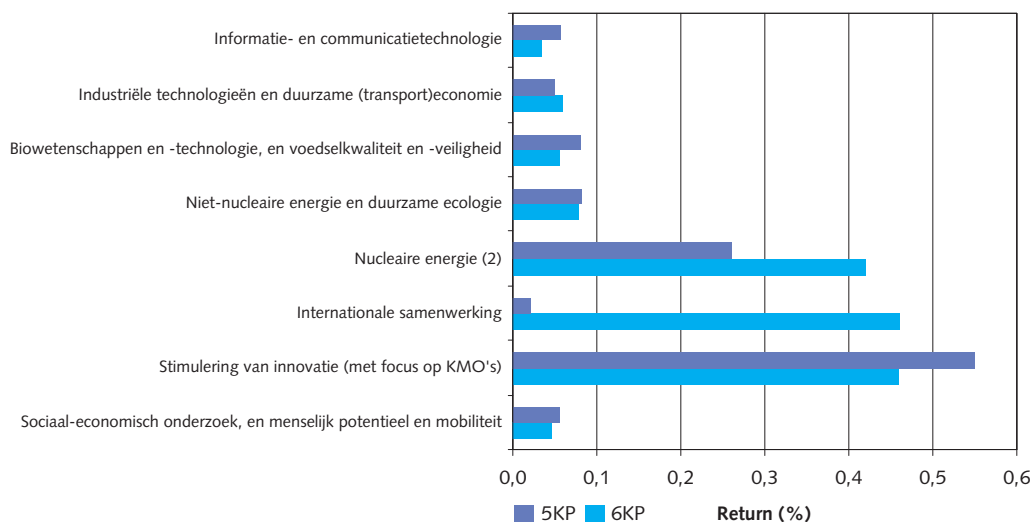
(2) Exclusief “Beheerste kernfusie” (cf. hoofdstuk 2).

We zien een vrij grote spreiding van de deelname van de categorie “overige instellingen” over de verschillende specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma. Grote uitschieters zijn de onderdelen COORDINATION, SUSTDEV en INNOVATION, die de Vlaamse “overige instellingen” resp. 20%, 17% en 15% van hun deelnametoelagen voor het Zesde Kaderprogramma opleverden. De Vlaamse deelname vanuit de categorie “overige instellingen” aan de horizontale activiteiten COORDINATION en INNOVATION komt (bijna) volledig op rekening van de overheidsinstellingen. De toelage die de Vlaamse overheidsinstellingen ontvingen voor hun deelname aan COORDINATION en INNOVATION was overwegend bestemd voor het IWT. Dit agentschap van de Vlaamse overheid domineerde niet alleen de categorie “overige instellingen” in COORDINATION en INNOVATION, maar was in beide horizontale activiteiten ook veruit de sterkste Vlaamse participant: 53% van de totale Vlaamse deelnametoelagen voor INNOVATION ging naar het IWT; bij COORDINATION was dat zelfs 74%. In de (budgettaire) rangschikking van alle deelnemers aan COORDINATION en INNOVATION

neemt het IWT resp. de 13de en de 5de plaats in, wat nog maar eens de sterke participatie van het IWT in beide horizontale activiteiten van het Zesde Kaderprogramma illustreert. In SUSTDEV waren de overheidsinstellingen binnen de categorie “overige instellingen” nog steeds de sterkste (budgettaire) participant, maar hier was de deelname wat meer (evenredig) verdeeld over de verschillende organisatietypes. De sterkste (budgettaire) deelnemers aan SUSTDEV waren Aquafin en F&L. De horizontale activiteit INCO en de thematische prioriteit IST waren ook nog goed voor resp. 8% en 7% van de totale toelagen die de categorie “overige instellingen” uit het Zesde Kaderprogramma wist te halen. De deelname aan IST was redelijk verspreid over de verschillende organisatietypes, terwijl de deelname aan INCO volledig kan worden toegeschreven aan de Vlaamse VZW's, en dan meer bepaald de LIKAS.

In [figuur 23](#) vergelijken we de financiële return die de categorie “overige instellingen” heeft gehaald uit het Zesde Kaderprogramma met die uit het Vijfde Kaderprogramma, en dit volgens hoofdgebied.

Figuur 23. Financiële return (%) van de categorie “overige instellingen” uit het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma, volgens hoofdgebied (1).

(1) Zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6.

(2) Exclusief “Beheerste kernfusie” (cf. hoofdstuk 2).

In de meest hoofdgebieden wist de deelnemerscategorie “overige instellingen” haar financiële return min of meer constant te houden. Enkel de financiële return uit het hoofdgebied “Stimulering van innovatie (met focus op KMO's)” viel iets uitgesprokener terug, terwijl de financiële returns uit de hoofdgebieden “Nucleaire energie” (zonder “Beheerste kernfusie” – cf. hoofdstuk 2, punt 2.6) en – vooral – “Internationale samenwerking” spectaculair de hoogte ingingen. De deelname vanuit de categorie “overige instellingen” aan het hoofdgebied “Nucleaire energie” kan bijna volledig worden toegeschreven aan het ESV EURIDICE, en dat wist zijn budgettaire participatie in het Zesde Kaderprogramma bijna te verdrievoudigen in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma. De grote sprong in het hoofdgebied “Internationale samenwerking” kan volledig worden

verklaard door de aanwezigheid van de LIKAS. Deze Vlaamse VZW was nog niet betrokken bij de voorgaande edities van het Europese Kaderprogramma, en nam in het Zesde Kaderprogramma meteen de volledige deelname van de categorie “overige instellingen” in het hoofdgebied “Internationale samenwerking” voor haar rekening. En dit met (relatief gezien) een vrij sterke (budgettaire) participatie, wat de financiële return uit dit hoofdgebied explosief deed groeien.

Globaal genomen (en rekening gehouden met de aanpassingen die in de beschikbare gegevens werden doorgevoerd – zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6) nam de financiële return van de categorie “overige instellingen” uit het Zesde Kaderprogramma (1,61%) behoorlijk toe in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma (1,16%).

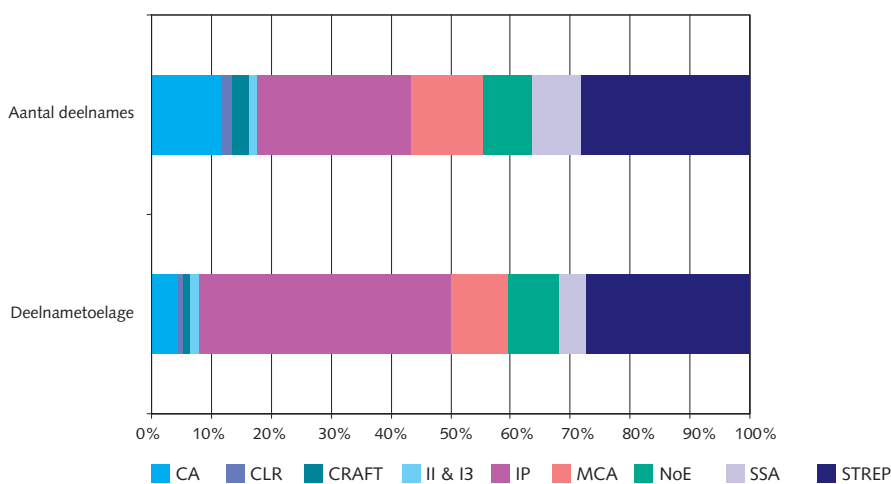
3.4. De Vlaamse deelname volgens projecttype

Tot slot staan we in dit hoofdstuk nog even stil bij de Vlaamse deelname aan de verschillende projecttypes die in het Zesde Kaderprogramma aan bod kwamen (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.1). In de analyses van de Vlaamse deelname aan de voorgaande kaderprogramma's werd nog dieper ingegaan op de Vlaamse participatie volgens partnertype (cf. ref. 1, pagina 40, en ref. 2, pagina's 44 – 45), maar aangezien in het Zesde Kaderprogramma nog maar drie partnertypes aan bod kwamen terwijl het aantal mogelijke projecttypes – vooral met het oog op de realisatie van de Europese Onderzoeksruimte – werd uit-

gebreid, leek het ons relevanter om binnen het bestek van de voorliggende analyse in te zoomen op de Vlaamse deelname volgens projecttype. Voor de volledige benaming van de in onderstaande figuren gebruikte acroniemen wordt ook verwezen naar de lijst met gebruikte afkortingen en acroniemen in [bijlage 3](#).

In [figuur 24](#) bekijken we hoe de Vlaamse participatie in het Zesde Kaderprogramma was verspreid over de verschillende projecttypes van dit kaderprogramma.

Figuur 24. Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma volgens projecttype.

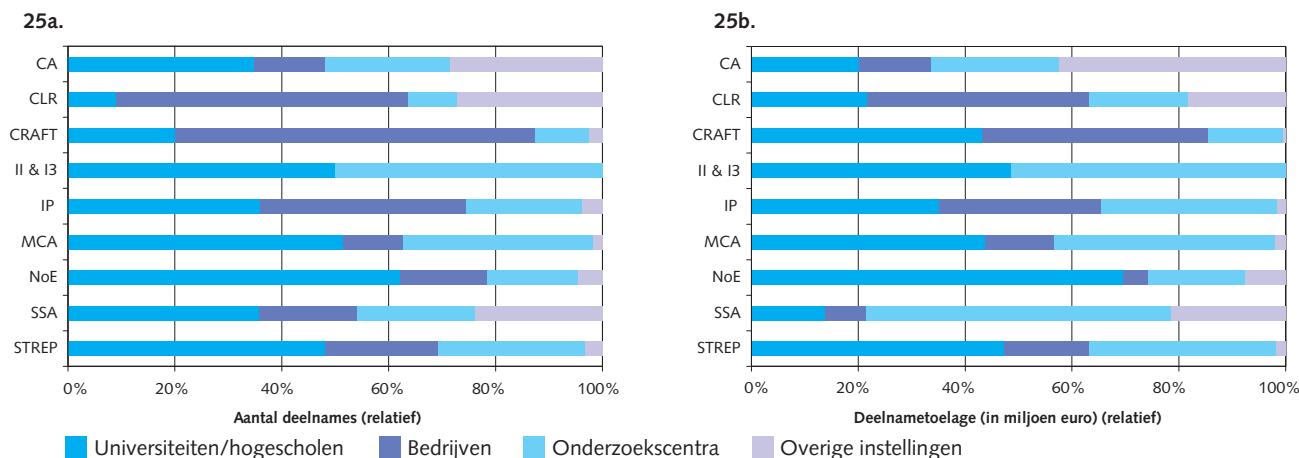

Het zwaartepunt van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma lag in de geïntegreerde projecten (IP) en de specifiek gerichte onderzoeksprojecten (STREP). Vlaanderen participeerde 345 keer (26% van zijn deelnames) in geïntegreerde projecten, waarmee het 42% van zijn totale deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma realiseerde. De 378 deelnames (28%) die Vlaanderen liet optekenen in de specifiek gerichte projecten waren goed voor 27% van zijn totale deelnametoelage. In de topnetwerken (NoE), het tweede nieuwe projecttype dat naast de geïntegreerde projecten in het Zesde Kaderprogramma werd geïntroduceerd, was Vlaanderen eerder beperkt betrokken: dit projecttype kon rekenen op slechts 8% van de Vlaamse deelnames, wat overeenkomt met eveneens 8% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma.

De Vlaamse deelname aan de verschillende projecttypes van het Zesde Kaderprogramma komt relatief gezien grotendeels overeen met de participatie op het niveau van het gehele kaderprogramma (EU) volgens projecttype: de geïntegreerde projecten totaliseerden 24% van de EU-deelnames en 40% van de EU-toelage, bij de specifiek gerichte onderzoeksprojecten noteren we resp. 29% en 27%. Ook in de andere projecttypes was de Vlaamse participatie vergelijkbaar met die op EU-niveau. Zo zien we dat ook globaal gezien vrij beperkt werd deelgenomen aan de topnetwerken: slechts 7% van de EU-deelnames en 8% van de totale EU-toelage situeerden zich in dit projecttype.

In [figuur 25](#) bekijken we de deelname van de onderscheiden deelnemerscategorieën aan de verschillende projecttypes van het Zesde Kaderprogramma, en dit aan de hand van het aantal deelnames (zie [figuur 25a](#)) en de deelnametoelage (zie [figuur 25b](#)).

Figuur 25. Vlaamse deelname aan de verschillende projecttypes van het Zesde Kaderprogramma, volgens deelnemerscategorie.

Zoals we kunnen vaststellen in [figuur 25a](#), lieten de Vlaamse universiteiten en hogescholen de meeste deelnames optekenen in de topnetwerken (NoE), de Marie Curie acties (MCA), de specifiek gerichte onderzoeksprojecten (STREP), de specifieke ondersteunende activiteiten (SSA) en de coördinatiewerkzaamheden (CA). De Vlaamse deelnames aan de initiatieven met betrekking tot een geïntegreerde (onderzoeks)infrastructuur (II & I3) werden gelijk verdeeld tussen de deelnemerscategorieën “universiteiten en hogescholen” en “onderzoekscentra”. In de geïntegreerde projecten (IP) waren de meeste Vlaamse deelnames afkomstig van de bedrijven, gevolgd door de universiteiten en hogescholen. De bedrijven stonden ook in voor de meeste deelnames aan de coöperatieve onderzoeksprojecten (CRAFT) en de collectieve onderzoeksprojecten (CLR). Deze twee projecttypes waren dan ook specifiek gericht op KMO's, wat ook wordt geïllustreerd door het feit dat de Vlaamse bedrijfsdeelnames aan beide projecttypes (bijna) uitsluitend afkomstig waren van deze specifieke bedrijvengroep.

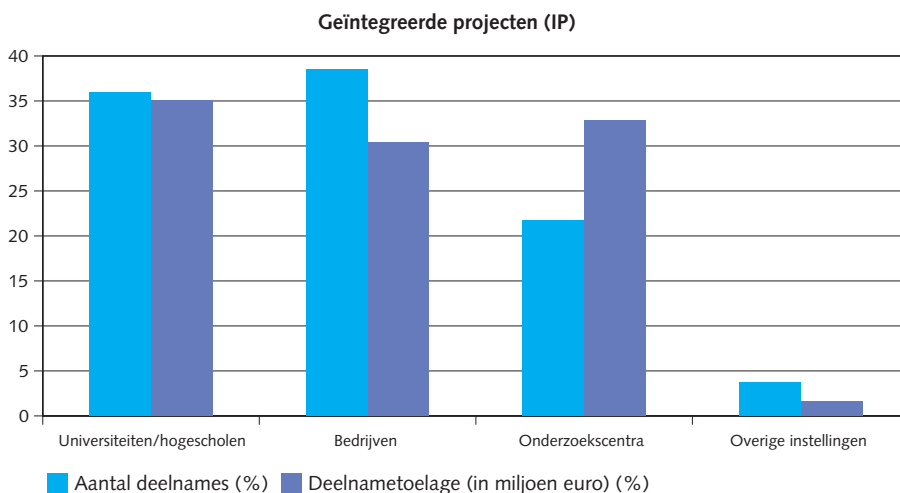
Als we kijken naar de deelnametoelage (zie [figuur 25b](#)), dan zien we dat de Vlaamse universiteiten en hogescholen afgetekend het sterkst participeerden in de topnetwerken (NoE) en de specifiek gerichte onderzoeksprojecten (STREP), de bedrijven in de collectieve onderzoeksprojecten (CLR), de onderzoekscentra in de specifieke ondersteunende activiteiten (SSA), en de categorie “overige instellingen” in de coördinatiewerkzaamheden (CA). De Vlaamse deelnametoelage uit de initiatieven met betrekking tot een geïntegreerde (onderzoeks)infrastructuur (II & I3) werd evenredig verdeeld over de universiteiten en hogescholen enerzijds en de onderzoekscentra anderzijds. Ook de deelnametoelage uit de Marie Curie acties (MCA) ging grotendeels (en onderling evenredig) naar deze twee deelnemerscategorieën. De toelage die Vlaanderen uit de coöperatieve onderzoeksprojecten (CRAFT) wist te halen was dan weer overwegend (en onderling evenredig) bestemd voor de categorie “universiteiten en hogescholen” en de bedrijven. De Vlaamse deelnametoelage uit de geïntegreerde projecten (IP) tenslotte werd ongeveer gelijkmatig verdeeld over de universiteiten en hogescholen, de onderzoekscentra en de bedrijven.

Tot slot overlopen we in [figuur 26](#) het relatieve aandeel van de verschillende deelnemerscategorieën in de Vlaamse participatie in de geïntegreerde projecten (IP) en de specifiek gerichte onderzoeksprojecten (STREP), zoals hierboven al aangegeven de twee projecttypes

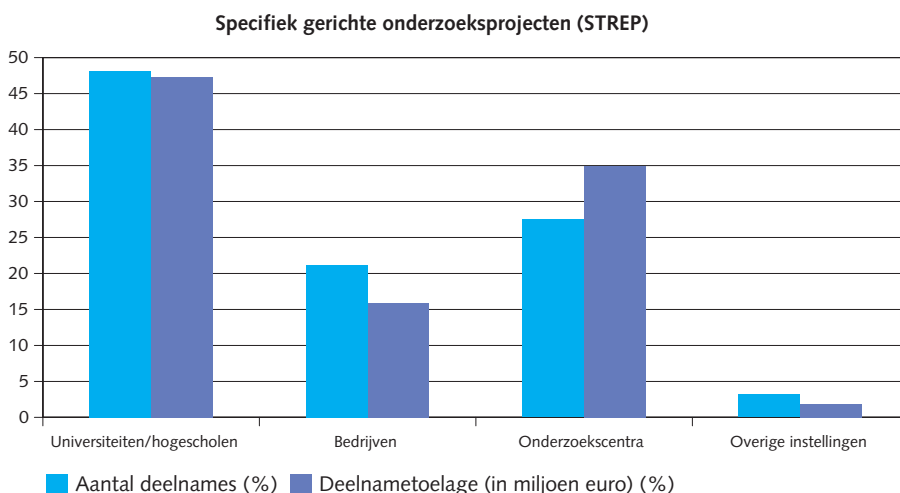
waarin Vlaanderen het meeste betrokken was. We doen dit ook weer aan de hand van het aantal deelnames ([figuur 26a](#)) en de deelname-toelage ([figuur 26b](#)).

Figuur 26. Vlaamse deelname aan de projecttypes “geïntegreerde projecten (IP)” en “specifiek gerichte onderzoeksprojecten (STREP)”, volgens deelnemerscategorie.

26a.

26b.

In de geïntegreerde projecten (IP) lieten de bedrijven de meeste deelnames optekenen, op de voet gevolgd door de universiteiten en hogescholen. Die laatstgenoemde categorie haalde wel – nipt – de hoogste deelnametoelage uit de geïntegreerde projecten, gevolgd door de onderzoekscentra en de bedrijven. In de specifiek gerichte

onderzoeksprojecten (STREP) kwam bijna de helft van de Vlaamse participatie op rekening van de universiteiten en hogescholen, en haalden de onderzoekscentra iets meer dan een derde van de Vlaamse deelnametoelage naar zich toe. In beide projecttypes kwam de categorie “overige instellingen” nauwelijks aan bod.

Situering van de Vlaamse deelname binnen België

Hoofdstuk 4

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma gesitueerd in de Belgische context.

Eerst wordt de deelname van Brussel aan het Zesde Kaderprogramma meer in detail bekeken. Voor de definiëring en afbakening van het begrip “Brussel” wordt verwezen naar hoofdstuk 2, punt 2.4. Een gedeelte van de Brusselse deelname kan intrinsiek worden beschouwd als “Vlaams”, omdat in het bijzonder vanuit de Brusselse regio een aantal organisaties met een significante Vlaamse inbreng hebben deelgenomen aan het Zesde Kaderprogramma. De eigenlijke Vlaamse return zal dus ergens liggen tussen die van Vlaanderen en de som van de deelname van Vlaanderen en Brussel.

Vervolgens wordt de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma in de Belgische context geplaatst door de

vergelijkende oefening te maken met de participatie van Brussel en ook Wallonië in dit kaderprogramma.

Ook voor dit hoofdstuk geldt dat, telkens wanneer de vergelijking wordt gemaakt met het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma, onder meer bij de analyse van de deelname aan de opeenvolgende kaderprogramma's volgens hoofdgebied, moet rekening worden gehouden met enkele aanpassingen die in de beschikbare gegevens werden doorgevoerd om te komen tot een zo sluitend mogelijke vergelijkingsbasis tussen de verschillende kaderprogramma's. Voor een beschrijving van deze aanpassingen, evenals voor de definiëring en afbakening van de hoofdgebieden, verwijzen we naar hoofdstuk 2, punt 2.6.

4.1. Deelname van Brussel aan het Zesde Kaderprogramma

Vanuit Brussel participeerden 503 deelnemers 807 keer in 622 projecten van het Zesde Kaderprogramma, goed voor een totale deelnametoelage van 148,82 miljoen euro (zie [tabel 10](#)). Daarbij wordt abstractie gemaakt van de werkingsmiddelen voor INTAS (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.2), dat onder de Brusselse deelnemerscategorie “overige instellingen” ressorteert. Desondanks valt het grootste gedeelte van de Brusselse participatie (68% van de deelnames en 64% van de deelnametoelage) nog steeds toe te schrijven aan organisaties uit deze laatstgenoemde deelnemerscategorie, en dan vooral de internationale en non-profit organisaties (met hoofdzetel in Brussel). Met elk ongeveer 10% van de deelnametoelage die de Brusselse “overige instellingen” uit het Zesde Kaderprogramma wisten te halen, waren EUROCONTROL en ERTICO de meest opvallende – budgettaire – deelnemers binnen deze categorie. Kanttekening die hierbij kan worden gemaakt is uiteraard het feit dat het “Vlaamse” of “Belgische” karakter van dergelijke internationale organisaties veeleer beperkt blijft.

De bedrijven kwamen op de tweede plaats, met 23% van de Brusselse deelnames en 28% van de deelnametoelage. Bijna 15% van die toelage ging naar IBM Belgium, dat daarmee als de meest prominente Brusselse bedrijfsvertegenwoordiger in het Zesde Kaderprogramma kan worden beschouwd. De KMO's namen 43% van de Brusselse bedrijfsdeelnames voor hun rekening, goed voor 40% van de deelnametoelage. Bevindingen gerelateerd aan de bedrijfsgrootte moeten hier wel met de nodige omzichtigheid worden benaderd, omdat deze parameter bij 32% van de Brusselse bedrijfsdeelnames niet werd opgegeven.

De onderzoekscentra tenslotte waren goed voor 9% van de Brusselse deelnames en 8% van de daaraan gekoppelde deelnametoelage. Hierbij ging het vooral om de wetenschappelijke instellingen CODA, KBIN, KMI, BIRA en WIV, en de collectieve centra SIRRIS en WTCB.

Tabel 10. Deelname van Brussel aan het Zesde Kaderprogramma, volgens deelnemerscategorie (1).

Deelnemerscategorie	Aantal deelnemers	Aantal deelnames	% (2)	Deelnametoelage (in miljoen euro)	% (2)
Bedrijven	120	188	23%	41,94	28%
<i>Klein en middelgroot bedrijf (KMO)</i>	54	80	43%	16,82	40%
<i>Groot bedrijf</i>	20	47	25%	13,43	32%
<i>Bedrijfsgrootte niet opgegeven</i>	46	61	32%	11,69	28%
Onderzoekscentra	44	69	9%	12,34	8%
<i>Wetenschappelijke instelling</i>	33	54	78%	9,96	81%
<i>Collectief centrum</i>	11	15	22%	2,38	19%
Overige instellingen	339	550	68%	94,54	64%
<i>Overheidsinstelling</i>	31	43	8%	4,37	5%
<i>Non-profit organisatie</i>	116	170	31%	24,37	26%
<i>Internationale organisatie</i>	122	196	36%	33,22	35%
<i>European Economic Interest Group (EEI)</i>	12	20	4%	7,77	8%
<i>Andere</i>	57	120	22%	24,77	26%
<i>Niet gespecificeerd</i>	1	1	0%	0,04	0%
Totaal	503	807	100%	148,82	100%

(1) Exclusief de werkmiddelen voor INTAS.

(2) De percentages bij de diverse types van instellingen binnen elke deelnemerscategorie geven het relatieve gewicht van dat type instelling binnen de desbetreffende deelnemerscategorie weer.

In tabel 11 overlopen we de Brusselse deelname aan de verschillende onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma. Voor de volledige benaming van de in de tabel gebruikte acroniemen wordt verwezen naar hoofdstuk 1, punt 1.1, evenals naar de lijst met gebruikte afkortingen en acroniemen in bijlage 3. We zien dat Brussel het vaakst deelnam aan de thematische prioriteiten SUSTDEV en IST (resp. 25% en 15% van de

Brusselse deelnames aan het Zesde Kaderprogramma) en de horizontale activiteit SSP (10%). Budgettair gezien lag het zwaartepunt op IST (24% van de totale Brusselse deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma), gevolgd door SUSTDEV (21%) en AEROSPACE. Met "slechts" 6% van zijn deelnames haalde Brussel uit die laatstgenoemde thematische prioriteit 13% van zijn totale deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma.

Tabel 11. Verdeling van de Brusselse deelname over de verschillende onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma (1).

Programma-acroniem	Aantal deelnames	%	Aantal projecten	Deelnametoelage (2)	%	Return (3)
LIFESCIHEALTH	46	6%	37	6,91	5%	0,30%
IST	118	15%	94	36,34	24%	0,96%
NMP	39	5%	34	8,43	6%	0,55%
AEROSPACE	49	6%	47	19,51	13%	1,83%
FOOD	39	5%	33	6,45	4%	0,86%
SUSTDEV	199	25%	132	31,57	21%	1,38%
CITIZENS	24	3%	19	2,63	2%	1,08%
SME	39	5%	30	3,44	2%	0,71%
SSP	80	10%	60	11,51	8%	1,91%
INCO	13	2%	12	1,13	1%	0,37%
POLICIES	2	0%	2	0,31	0%	2,25%
COORDINATION	22	3%	21	1,90	1%	0,66%
MOBILITY	16	2%	13	3,03	2%	0,18%
INNOVATION	54	7%	39	7,43	5%	3,29%
INFRASTRUCTURES	14	2%	11	2,22	1%	0,31%
SOCIETY	35	4%	23	4,14	3%	5,33%
EURATOM	18	2%	15	1,89	1%	1,02%
Totaal	807	100%	622	148,82	100%	0,90%

(1) Exclusief de werkmiddelen voor INTAS.

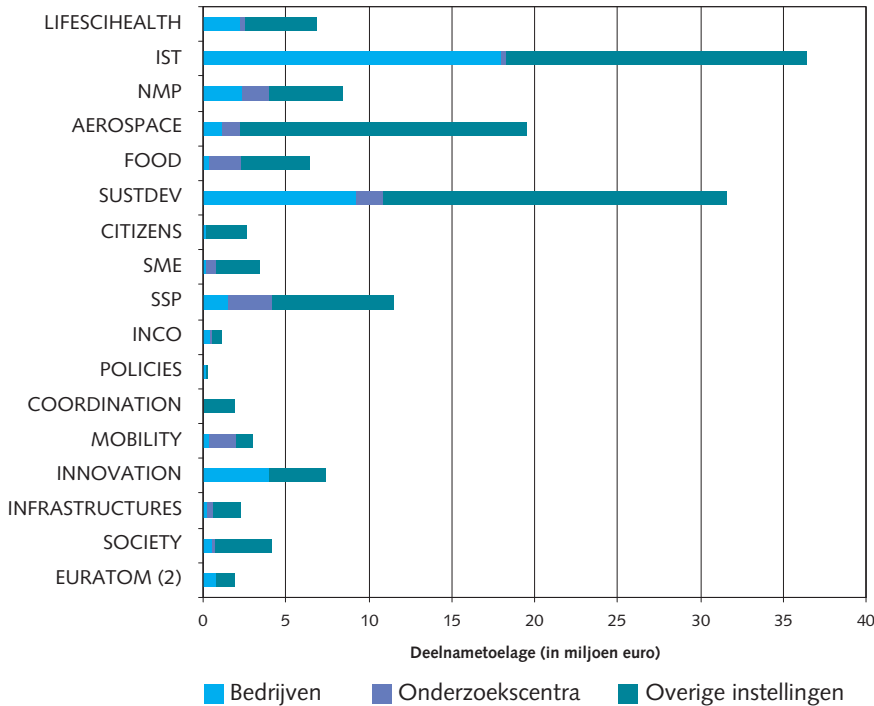
(2) In miljoen euro.

(3) Procentueel financieel aandeel van de Brusselse deelnametoelage in de totale toegekende Europese middelen voor contractonderzoek (exclusief de werkmiddelen voor INTAS).

Wanneer we de Brusselse participatie in de verschillende onderdelen van het Zesde Kaderprogramma beschouwen volgens deelnemers-categorie, en dit aan de hand van de deelnametoelage (zie [figuur 27](#)), dan zien we dat vooral de categorie "overige instellingen" en de bedrijven sterk aanwezig waren in de voor Brussel belangrijkste

thematische prioriteiten IST en SUSTDEV, met in IST een opvallende deelname van IBM Belgium. In de thematische prioriteit AEROSPACE was Brussel ook weer voornamelijk vanuit de categorie "overige instellingen" goed vertegenwoordigd, met EUROCONTROL als meest uitgesproken participant.

Figuur 27. Deelname van Brussel aan de verschillende onderdelen van het Zesde Kaderprogramma, volgens deelnemerscategorie (1).

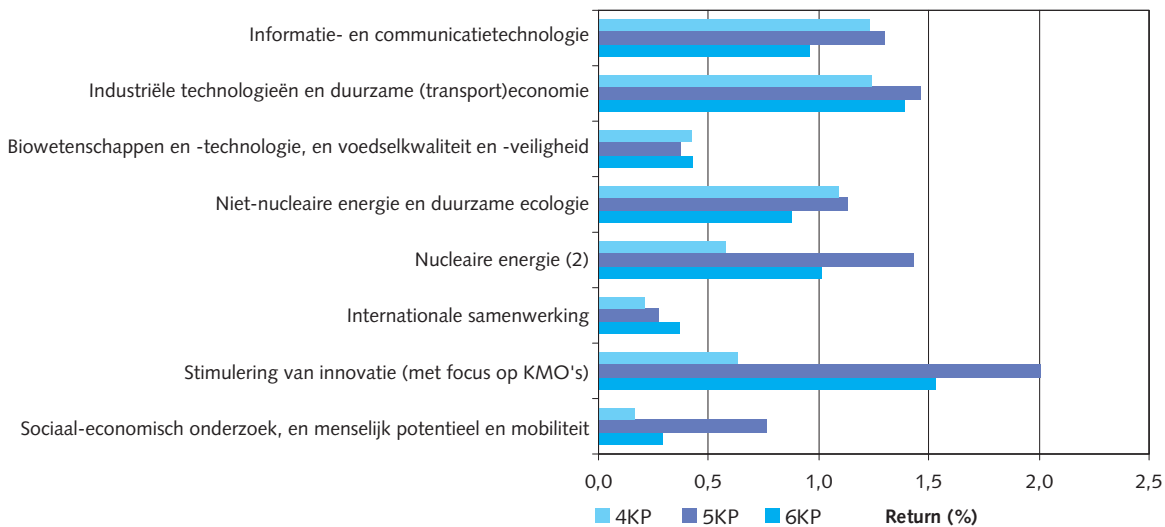

(1) Exclusief de werkmiddelen voor INTAS.
 (2) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2).

In [figuur 28](#) bekijken we de financiële return die de Brusselse deelnemers uit het Zesde Kaderprogramma hebben behaald volgens

hoofdgebied. Daarbij wordt ook de vergelijking gemaakt met het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma.

Figuur 28. Financiële return (%) van Brussel uit het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma, volgens hoofdgebied (1).

(1) Zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6.
 (2) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2).

We stellen vast dat de Brusselse deelnemers binnen het Zesde Kaderprogramma vooral actief waren in de hoofdgebieden “Stimulering van innovatie (met focus op KMO’s)” en “Industriële technologieën en duurzame (transport)economie”, met financiële returns van resp. 1,53% en 1,39%. Uit de hoofdgebieden “Nucleaire energie”, “Informatie- en communicatietechnologie” en “Niet-nucleaire energie en duurzame ecologie” haalde Brussel telkens een financiële return van om en bij de 1%.

Terwijl de Brusselse financiële return uit het Vijfde Kaderprogramma voor de meeste hoofdgebieden nog hoger lag dan die uit het Vierde Kaderprogramma, met als uitschieters de hoofdgebieden “Nucleaire energie” en “Stimulering van innovatie (met focus op KMO’s)”, zien

we de return van het Vijfde naar het Zesde Kaderprogramma overall weer dalen, behalve bij de hoofdgebieden “Biotwetenschappen en –technologie, en voedselkwaliteit en –veiligheid” en “Internationale samenwerking”. Bij de hoofdgebieden “Informatie- en communicatietechnologie” en “Niet-nucleaire energie en duurzame ecologie” viel de Brusselse financiële return uit het Zesde Kaderprogramma terug tot onder het niveau van deze uit het Vierde Kaderprogramma.

Globaal genomen viel de financiële return van Brussel uit het Zesde Kaderprogramma (0,90%) terug in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma (1,12%⁷), om opnieuw ongeveer uit te komen op het niveau van de return die uit het Vierde Kaderprogramma werd gehaald (0,92%⁸).

4.2. Situering van de Vlaamse deelname binnen België

In [tabel 12](#) wordt de deelname van Vlaanderen, Brussel en Wallonië in de Belgische context geplaatst. België nam 2.856 keer deel aan 1.860 projecten en verwierf daarmee een deelnametoelage van in totaal 660,61 miljoen euro. Uitgaande van een verwachte Belgische return van 3,87% kan worden gesteld dat België met een return van 3,98% sterk heeft geparticipeerd in het Zesde Kaderprogramma,

maar met dit cijfer bleef België een stuk onder de return die het uit het Vijfde Kaderprogramma wist te halen (4,42%), en dit niettegenstaande een hogere deelnametoelage in absolute cijfers (voor zijn deelname aan het Vijfde Kaderprogramma ontving België een totaalbedrag van iets meer dan 567 miljoen euro).

Tabel 12. Deelname van België aan het Zesde Kaderprogramma volgens regio (deelnametoelage in miljoen euro).

Regio	Aantal deelnames	% (1)	Aantal deelnemers	Aantal projecten	Aantal coördinatoren	% (2)	Deelname-toelage	% (1)	Return (%) (3)
Vlaanderen	1.342	47%	422	1.051	204	15%	352,29	53%	2,12%
Brussel	807	28%	503	622	147	18%	148,82	23%	0,90%
Wallonië	700	25%	238	556	100	14%	156,08	24%	0,94%
Niet toegewezen	7	0%	7	3	0	0%	3,42	1%	0,02%
Totaal België	2.856	100%	1.170	1.860	451	16%	660,61	100%	3,98%

(1) Procentueel aandeel van de waarde in de voorgaande kolom ten opzichte van het totaal uit die kolom.

(2) Procentueel aandeel van het aantal coördinatoren (kolom 6) ten opzichte van het aantal deelnames (kolom 2).

(3) Procentueel financieel aandeel van de deelnametoelage in de totale toegekende Europese middelen voor contractonderzoek (exclusief de werkmiddelen voor INTAS).

Vlaanderen stond in voor bijna de helft van de Belgische deelnames aan het Zesde Kaderprogramma, en haalde daarmee iets meer dan de helft van de Belgische deelnametoelage voor dit kaderprogramma naar zich toe. Brussel en Wallonië namen elk ongeveer een kwart van de Belgische participatie in het Zesde Kaderprogramma voor hun rekening. Brussel nam relatief gezien iets vaker de rol van projectcoördinator op zich dan Vlaanderen en Wallonië.

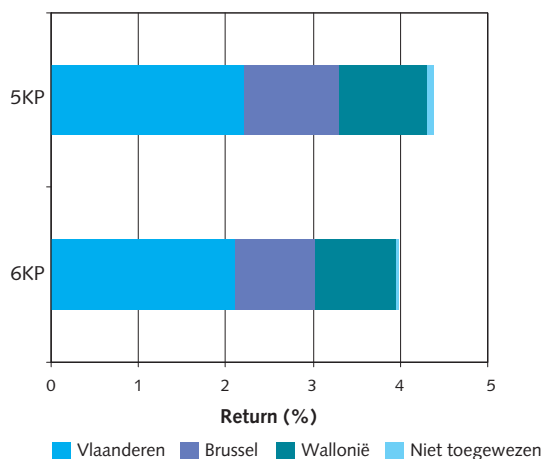
In vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma wisten de drie regio's hun relatieve aandeel in de Belgische return ongeveer te handhaven

(zie [figuur 29](#)). Vlaanderen boekte op dit vlak een lichte vooruitgang: het Vlaamse aandeel in de Belgische return uit het Zesde Kaderprogramma bedroeg 54%, tegenover 51% in de Belgische return uit het Vijfde Kaderprogramma. Het Brusselse aandeel ging wat achteruit (van 25% naar 21%), terwijl het Waalse aandeel een fractie toenam (van 23% naar 24%). Bij deze oefening werden in de beschikbare gegevens van de verschillende kaderprogramma's enkele aanpassingen doorgevoerd om de vergelijkingsbasis tussen deze kaderprogramma's zo sluitend mogelijk te maken (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6).

⁷ Cf. ref. 2, pagina 51.

⁸ Cf. ref. 1, pagina 46.

Figuur 29. Financiële return (%) van de Belgische regio's uit het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma.

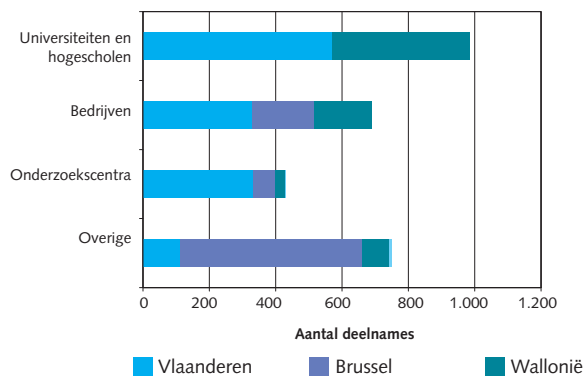
Zoals eerder vermeld verliep een belangrijk gedeelte van de Brusselse deelname via internationale organisaties. Het Belgische karakter van die deelnames is wellicht eerder beperkt. Anderzijds kan een gedeelte van de Brusselse deelname aan Vlaanderen worden toegeschreven omwille van de Vlaamse inbreng in de desbetreffende Brusselse bedrijven en organisaties. De Vlaamse return zal zich hierdoor ergens bevinden tussen die van Vlaanderen en die van Vlaanderen en Brussel samen, dit is tussen 2,12% en 3,02%.

Bekijken we de deelname van België aan het Zesde Kaderprogramma volgens deelnemerscategorie (zie [figuur 30](#)), dan blijkt dat de resulta-

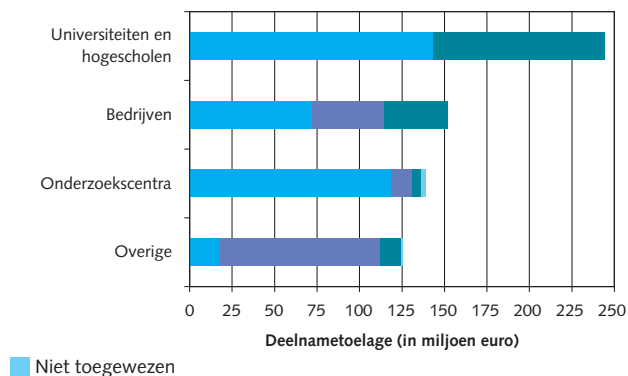
ten van de afzonderlijke regio's erg uiteenlopen, zoals ook al het geval was in het Vijfde Kaderprogramma. Zo was de deelname van de universiteiten en hogescholen in een 6/4 ratio verdeeld tussen Vlaanderen en Wallonië⁹. De deelname van de bedrijven was dan weer vooral aan Vlaanderen toe te schrijven. De Vlaamse bedrijfsdeelname aan het Zesde Kaderprogramma was van dezelfde grootteorde als de Brusselse en Waalse bedrijfsparticipatie samen. De twee laatstgenoemde regio's lieten gelijkaardige bedrijfsparticipaties optekenen. Deelnemende onderzoekscentra waren overwegend uit Vlaanderen afkomstig. De overige instellingen tenslotte waren overwegend vanuit de Brusselse regio actief in het Zesde Kaderprogramma.

Figuur 30. Aandeel van de regio's in de Belgische deelname aan het Zesde Kaderprogramma volgens deelnemerscategorie.

30a.

30b.

Als we de deelnamesterkte van de Belgische regio's bekijken aan de hand van behaalde financiële return (zie [figuur 31](#)), dan stellen we vast dat de regio's een behoorlijk verschillend deelnameprofiel laten optekenen.

Vlaanderen nam sterk tot zeer sterk deel aan de programmaonderdelen EURATOM (financiële return = 6,11%), POLICIES (3,41%), INCO (3,05%), IST (2,80%), NMP (2,39%), SOCIETY (2,32%) en LIFESCIHEALTH (2,30%), en was eerder zwak vertegenwoordigd in de programmaonderdelen SME (1,33%), SUSTDEV (1,31%), COORDINATION (1,25%) en – vooral – AEROSPACE (0,98%). Wat betreft EURATOM geldt natuurlijk de al eerder vermelde kanttekening

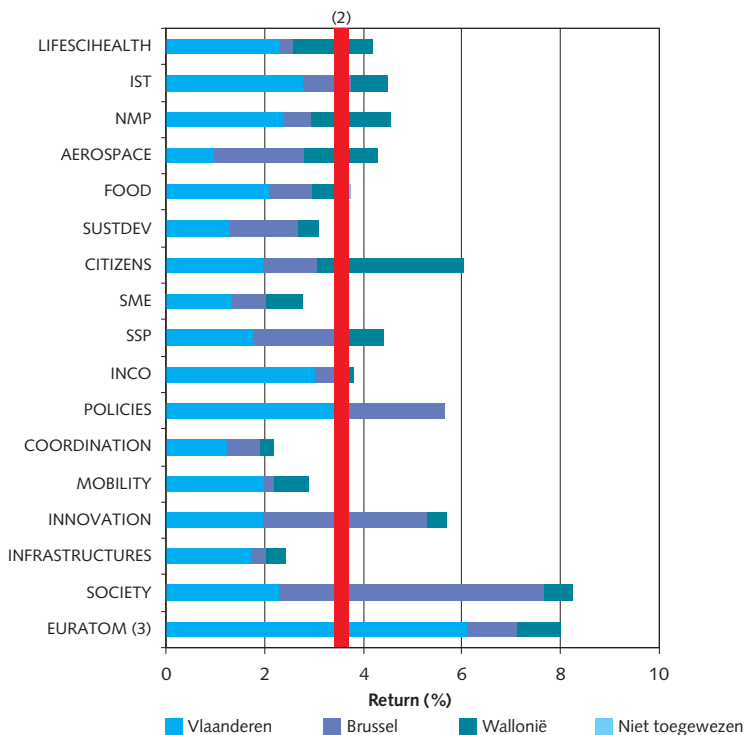
dat voor de specifieke actielijn "Beheerste kernfusie" geen gegevens beschikbaar werden gesteld (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6). Brussel behaalde hoge returns uit de horizontale activiteiten SOCIETY (5,33%), INNOVATION (3,29%), POLICIES (2,25%) en SSP (1,91%), en was ook goed vertegenwoordigd in de thematische prioriteiten AEROSPACE (1,83%) en SUSTDEV (1,38%). In de thematische prioriteiten NMP (0,55%) en LIFESCIHEALTH (0,30%) was Brussel dan weer eerder beperkt betrokken, net zoals in de horizontale activiteiten INCO (0,37%), INFRASTRUCTURES (0,31%) en MOBILITY (0,18%). Wat INCO betreft moet uiteraard rekening worden gehouden met het feit dat de werkingsmiddelen van het in Brussel gevestigde INTAS in de voorliggende analyse buiten beschouwing worden gelaten.

⁹ De in Brussel gevestigde deelnemers uit de categorie "universiteiten en hogescholen" werden aan Vlaanderen resp. Wallonië toegekend (zie hoofdstuk 2, punt 2.4).

Wallonië tenslotte scoorde op vlak van financiële return sterk in de thematische prioriteiten CITIZENS (2,99%), NMP (1,62%), LIFESCIHEALTH (1,59%) en AEROSPACE (1,49%). De Waalse return uit de programmaonderdelen SOCIETY (0,59%), SUSTDEV (0,41%), INNOVATION (0,41%), INFRASTRUCTURES (0,39%),

INCO (0,38%) en COORDINATION (0,29%) was eerder van de lage kant. Onder voorbehoud van volledigheid en correctheid van de door de Europese Commissie aangeleverde deelnamegegevens, heeft Wallonië in het Zesde Kaderprogramma niet deelgenomen aan de horizontale activiteit POLICIES.

Figuur 31. De financiële return (%) van elke Belgische regio uit de specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma (1).

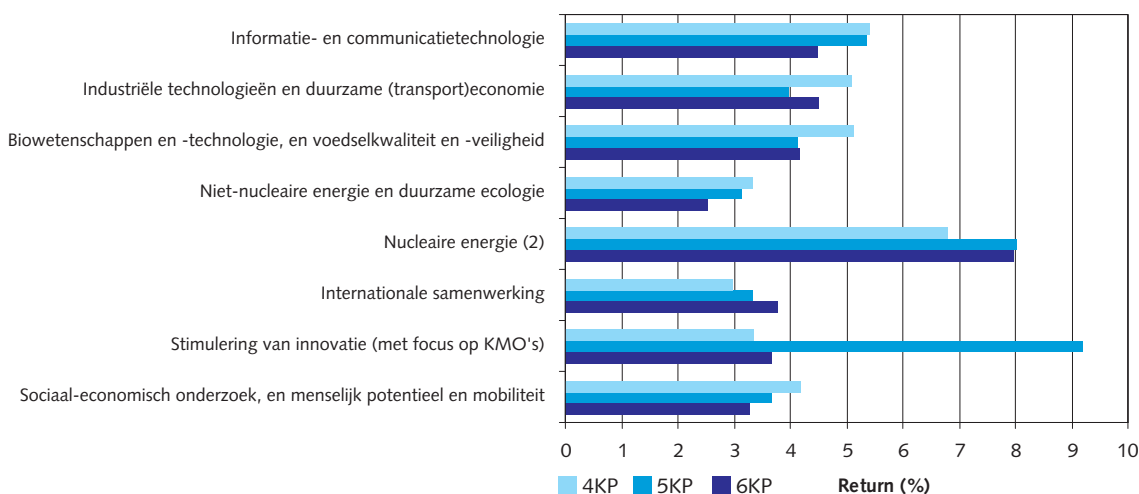

(1) Exclusief de werkmiddelen voor INTAS.
 (2) De verticale lijn geeft de verwachte Belgische return uit het Zesde Kaderprogramma (3,87%) weer.
 (3) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2).

Figuur 32 geeft de financiële return weer die België uit resp. het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma heeft behaald volgens hoofdgebied. Bij het bepalen van de Belgische return werd in deze

oefening ook rekening gehouden met de Belgische deelnametoelage die niet aan een welbepaalde regio kon worden toegewezen.

Figuur 32. Financiële return (%) van België uit het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma, volgens hoofdgebied (1).

(1) Zie ook hoofdstuk 2, punt 2.6.
 (2) Exclusief "Beheerste kernfusie" (cf. hoofdstuk 2).

In vergelijking met de vorige kaderprogramma's ging België er in het Zesde Kaderprogramma opnieuw op vooruit in het hoofdgebied "Industriële technologieën en duurzame (transport)economie", en zette de groei zich gestaag verder in het hoofdgebied "Internationale samenwerking". In de hoofdgebieden "Nucleaire energie" en "Bio-wetenschappen en -technologie, en voedselkwaliteit en -veiligheid" wist België zich in het Zesde Kaderprogramma te handhaven ten opzichte van het Vijfde Kaderprogramma. Wat het laatstgenoemde hoofdgebied betreft bleef de Belgische return wel nog vrij ver verwijderd van het cijfer dat in het Vierde Kaderprogramma werd bereikt. Voor de hoofdgebieden "Sociaal-economisch onderzoek, en menselijk potentieel en mobiliteit", "Niet-nucleaire energie en duurzame

ecologie" en – vooral – "Informatie- en communicatietechnologie" detecteren we een verdere terugval in de Belgische participatie.

De Belgische deelname aan het hoofdgebied "Stimulering van innovatie (met focus op KMO's)" tenslotte ging opnieuw lichtjes in stijgende lijn ten opzichte van het Vierde Kaderprogramma, maar vertoont een spectaculaire terugval in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma. Hieruit kunnen echter weinig relevante conclusies worden getrokken, gelet op de onvolledigheid en onnauwkeurigheid van de deelnamegegevens die door de Europese Commissie over het specifieke programma INNOVATION/SMEs van het Vijfde Kaderprogramma beschikbaar werden gesteld (cf. ref. 2, pagina's 114 – 122).

Situering van de Vlaamse deelname binnen Europa

Hoofdstuk 5

Inleiding

In dit hoofdstuk situeren we de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma in de Europese context. Enerzijds wordt er gekeken naar de pure financiële resultaten, zoals de financiële return en de gemiddelde deelname-toelage die de grootste deelnemende landen hebben behaald. Anderzijds worden de deelnemersresultaten gerelateerd aan onafhankelijke parameters zoals het Bruto Binnenlands Product en het aantal inwoners. Die resultaten geven

een indicatie van de prestatie van Vlaanderen in de internationale context van het Zesde Kaderprogramma. Ook wordt in dit hoofdstuk dieper ingegaan op de deelname van de Vlaamse buurlanden aan het Zesde Kaderprogramma, en op de gezamenlijke participatie van Vlaanderen en zijn buurlanden in dit kaderprogramma. In een laatste paragraaf overlopen we tenslotte de belangrijkste buitenlandse partners van Vlaanderen in het Zesde Kaderprogramma.

5.1. De grootste deelnemende landen

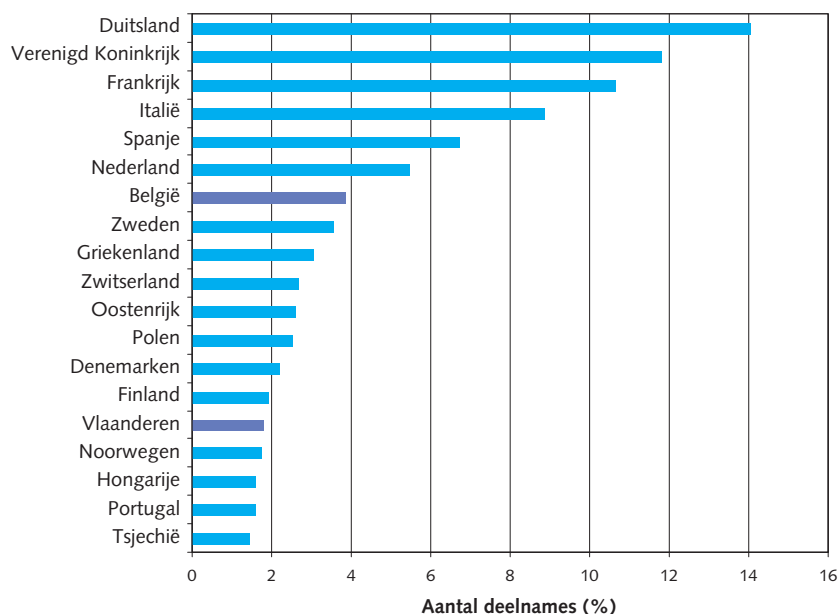
Vlaanderen wordt in wat volgt vergeleken met de grootste deelnemende landen aan het Zesde Kaderprogramma. We beperken ons daarbij tot die landen met minstens 1.000 deelnames aan dit kaderprogramma, en met een BBP van tenminste 100 miljard euro¹⁰. Dat waren de landen die voor 1 mei 2004 lid waren van de EU (behalve Ierland en Luxemburg), en verder Hongarije, Noorwegen, Polen, Tsjechië en Zwitserland. Vlaanderen nam zelf 1.342 keer deel. Zoals al eerder vermeld (onder meer in hoofdstuk 2, punt 2.2) werden in de voorliggende analyse de werkingsmiddelen voor INTAS geschrapt. Voor het overige werden de deelnamegegevens gebruikt zoals ze door de Europese Commissie beschikbaar werden gesteld.

Een rangschikking van de relatieve deelname van de landen aan het Zesde Kaderprogramma, zowel in termen van aantal deelnames

(zie [figuur 33a](#)) als in termen van behaalde return (zie [figuur 33b](#)), geeft aan dat de grootste deelname – zoals verwacht – op rekening kan worden geschreven van de grote lidstaten: Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Italië. In de rangschikking volgens aantal deelnames komt België voor op een mooie zevende plaats, en Vlaanderen op de vijftiende. In de rangschikking volgens deelname-toelage staat België op de achtste plaats, maar Vlaanderen staat hier op een verdienstelijke dertiende plaats, en dit in goed gezelschap van de Scandinavische landen: net achter Denemarken, en vóór Finland en Noorwegen. Het feit dat Vlaanderen in die laatste rangschikking hoger staat dan in de eerste wijst erop dat Vlaanderen gemiddeld relatief hoge(re) toelages per deelname wist binnen te halen.

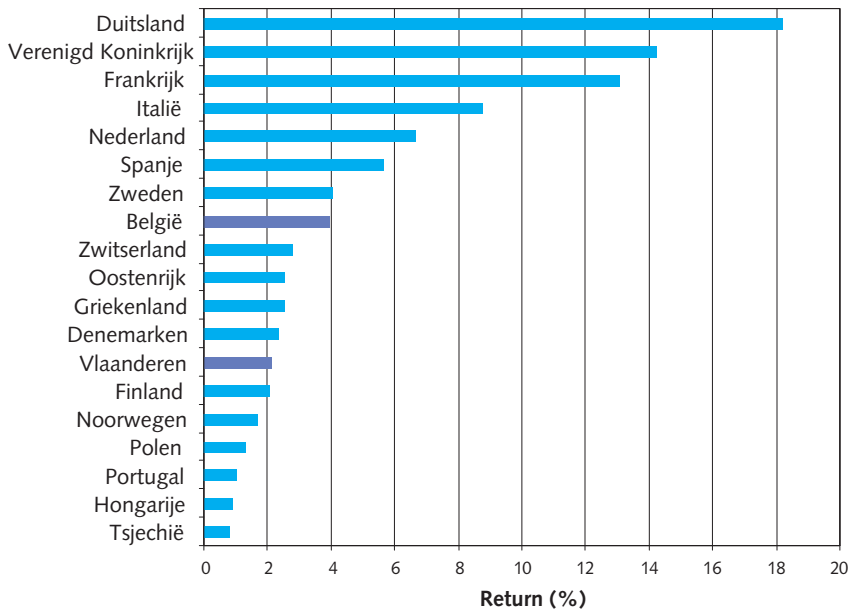
Figuur 33. Relatieve deelname van de grootste deelnemende landen en Vlaanderen aan het Zesde Kaderprogramma, volgens aantal deelnames (figuur 33a) en volgens behaalde return (figuur 33b).

33a.

¹⁰ Bron BBP Vlaanderen: Studiedienst Vlaamse Regering – Jaar 2005. Bron BBP andere landen opgenomen in de ranking: Eurostat Databank – Jaar 2005.

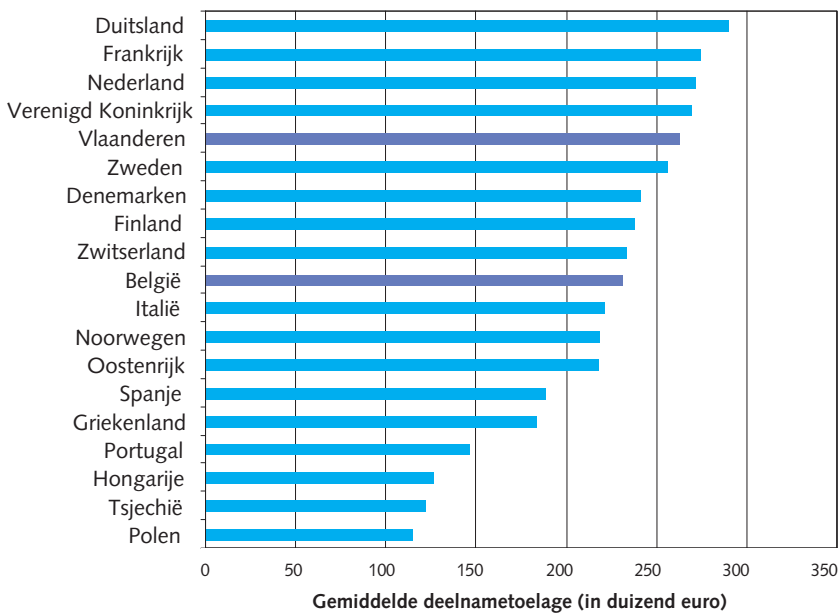
33b.

Deze analyse wordt bevestigd wanneer men de gemiddelde deelnametoelage beschouwt (zie figuur 34). In die oefening staat Vlaanderen op de vijfde plaats, na Duitsland, Frankrijk, Nederland en het

Verenigd Koninkrijk. België komt in deze rangschikking uit op de tiende plaats.

Figuur 34. Gemiddelde toelage per deelname van de grootste deelnemende landen en Vlaanderen aan het Zesde Kaderprogramma.

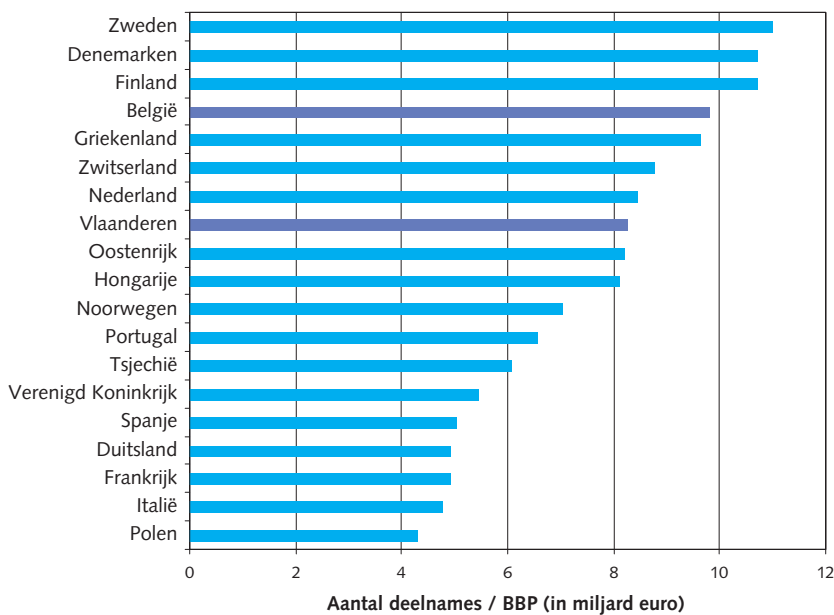
5.2. Vergelijking met de grootste deelnemende landen

In [figuur 35](#) wordt de Vlaamse deelname vergeleken met die van de grootste deelnemende landen. Het aantal deelnames en de deelnametoelage worden in deze oefening gerelateerd aan resp. het Bruto Binnenlands Product (BBP) en het aantal inwoners in het desbetreffende land (of regio)¹¹.

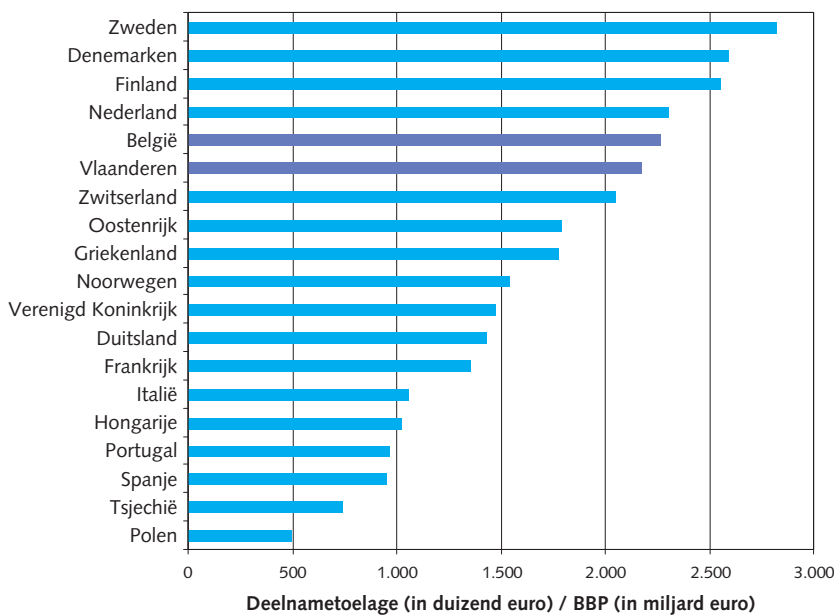
Voor de landen werd gebruik gemaakt van gegevens van Eurostat¹², de Vlaamse cijfers werden betrokken uit Vlaamse statistieken¹³.

Figuur 35. Benchmark van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma: aantal deelnames / BBP (figuur 35a), deelnametoelage / BBP (figuur 35b), aantal deelnames / miljoen inwoners (figuur 35c), deelnametoelage / 1.000 inwoners (figuur 35d).

35a.

35b.

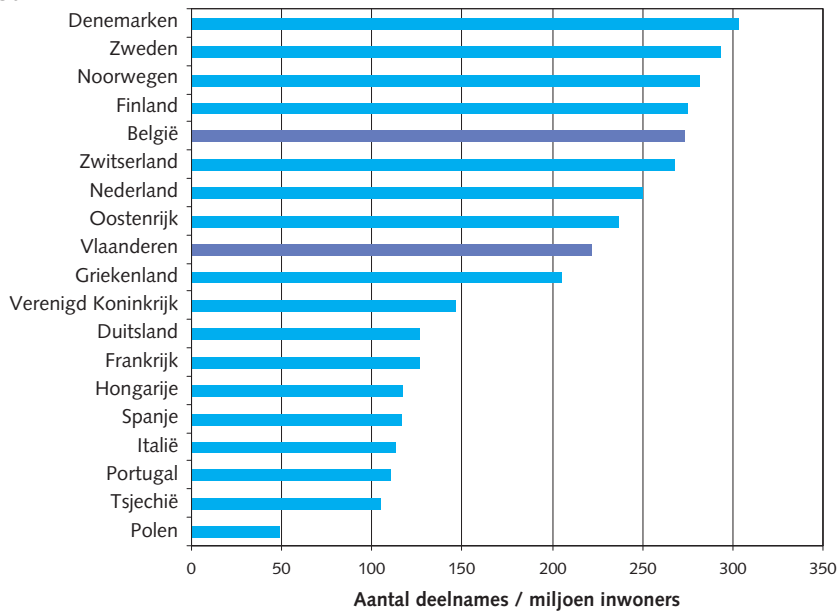

11 Bron populatie (* 1.000) Vlaanderen: Studiedienst Vlaamse Regering – Jaar 2005. Bron populatie (* 1.000) andere landen opgenomen in de ranking: Eurostat Databank – Jaar 2005.

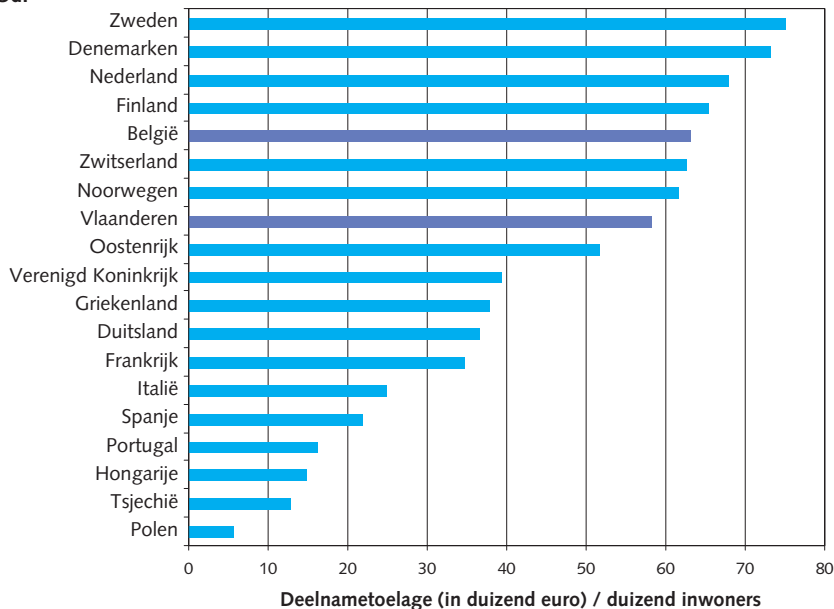
12 Zie voetnoot 2.

13 Zie voetnoot 3.

35c.

35d.

De rangschikking gerelateerd aan het BBP (figuur 35a en figuur 35b) wordt gedomineerd door de Scandinavische landen: achtereenvolgens Zweden, Denemarken en Finland. België en Vlaanderen nemen resp. de vierde en de achtste plaats in wanneer het aantal deelnames wordt gerelateerd aan het BBP. Bij het relateren van de deelnametoelage aan het BBP wordt dat resp. de vijfde en de zesde plaats, wat ook weer de vrij hoge gemiddelde toelage per Vlaamse deelname bevestigt.

In de rangschikking gerelateerd aan het aantal inwoners (figuur 35c en figuur 35d) zien we vergelijkbare resultaten voor Vlaanderen en België. Vlaanderen komt op de negende en de achtste plaats als we kijken naar resp. het aantal deelnames en de deelnametoelage, België telkens op de vijfde plaats. De top wordt ook hier weer aangevoerd door de Scandinavische landen Denemarken, Zweden, Finland en Noorwegen, dat op vlak van behaalde deelnametoelage wel wordt voorafgegaan door Nederland, België en Zwitserland, en op de voet wordt gevolgd door Vlaanderen.

Uit deze benchmark kan dus worden afgeleid dat Vlaanderen het helemaal niet slecht deed in het Zesde Kaderprogramma (zeker niet in termen van behaalde deelnametoelage), en betere resultaten behaalde dan de grootste EU-lidstaten Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Italië. Ook België behaalde soms zeer goede scores met een vierde of een vijfde plaats in sommige van de rangschikkingen.

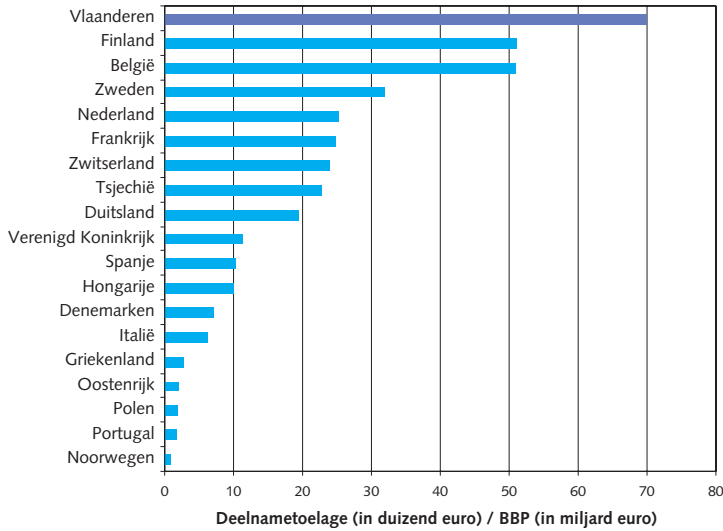
Deze oefening kunnen we ook toespitsen op de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma waarin Vlaanderen het sterkst participeerde, om op die manier de Vlaamse prestatie ook internationaal te kunnen positioneren. We concentreren ons daarbij op de vijf programmaonderdelen waaruit Vlaanderen de hoogste financiële return behaalde, en dat zijn achtereenvolgens EURATOM, POLICIES, INCO, IST en NMP (zie ook hoofdstuk 3, punt 3.2).

In **figuur 36** vergelijken we de Vlaamse deelname aan deze onderdelen van het Zesde Kaderprogramma met die van de grootste deelnemende landen (minstens 1.000 deelnames en een BBP van minstens

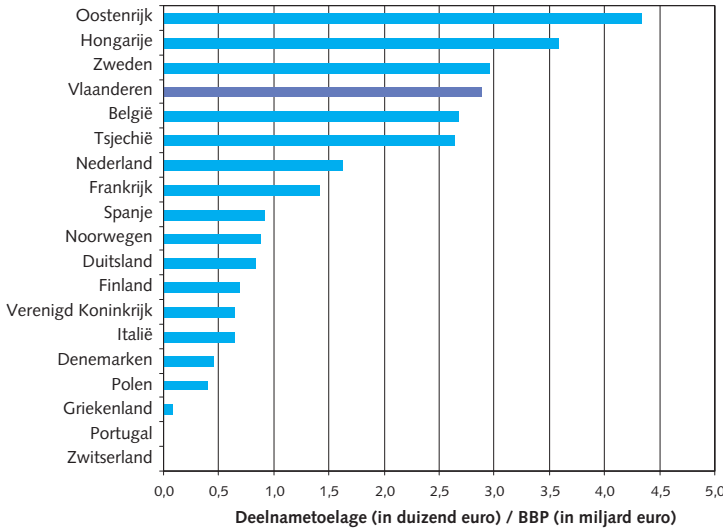
100 miljard euro). Daarbij wordt de ontvangen deelnametoelage telkens gerelateerd aan het Bruto Binnenlands Product (BBP).

Figuur 36. Internationale positionering van de Vlaamse participatie in de specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma waaruit het de hoogste financiële returns behaalde (benchmark: ontvangen deelnametoelage / BBP).

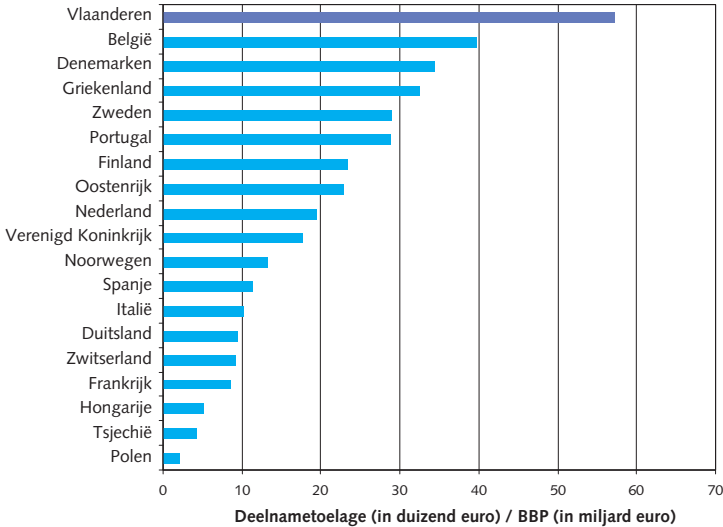
EURATOM

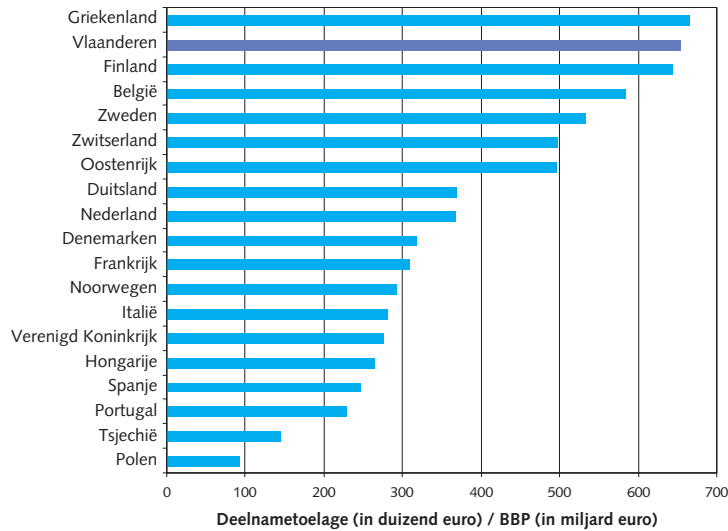
POLICIES

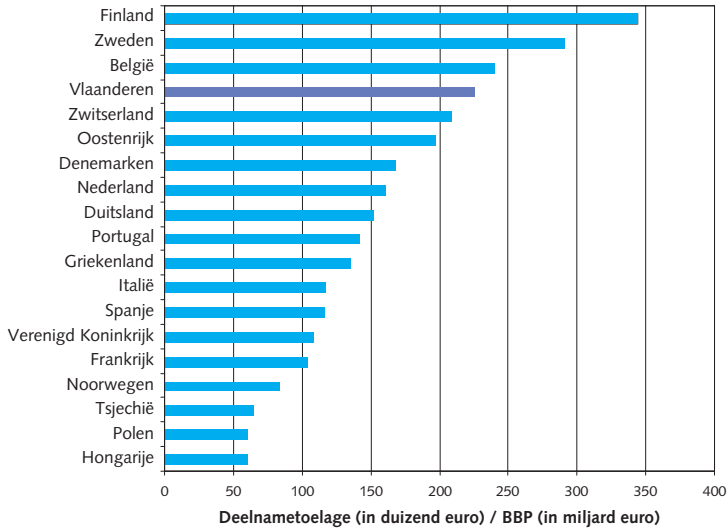
INCO

IST

NMP

We zien dus dat Vlaanderen ook internationaal gezien sterk tot zeer sterk participeerde in deze specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma, met in de beschouwde benchmark zelfs kopposities voor Vlaanderen in EURATOM en INCO, en een tweede plaats in IST. In de thematische prioriteit IST was IMEC een zeer sterke Vlaamse vertegenwoordiger, meer bepaald binnen de specifieke actielijn "Componenten en microsystemen". In de lijst met de deelnemende organisaties aan deze actielijn, gerangschikt volgens ontvangen deelnametoelage, neemt IMEC zelfs de eerste plaats in. Die positie was ook weggelegd voor het ITG in de horizontale activiteit INCO: van alle organisaties die in het Zesde Kaderprogramma deelnamen aan

INCO haalde het ITG het grootste gedeelte van de totale Europese deelnametoelage voor dit onderdeel van het Zesde Kaderprogramma naar zich toe. Wat EURATOM betreft, vinden we het SCK terug op de derde plaats in de lijst met de participerende organisaties, gerangschikt volgens ontvangen deelnametoelage. Enkel het Franse CEA en het Duitse FZK gingen het SCK in deze rangschikking vooraf. Het feit dat voor de specifieke actielijn "Beheerste kernfusie" van het EURATOM Zesde Kaderprogramma geen deelnamegegevens voorhanden waren, noopt wel tot enige omzichtigheid bij het formuleren van deze bevindingen.

5.3. Vergelijking en samenwerking met de buurlanden

5.3.1. Inleiding

In deze paragraaf wordt wat dieper ingegaan op de gezamenlijke deelname aan het Zesde Kaderprogramma van Vlaanderen en zijn buurlanden Duitsland, Frankrijk, Nederland en ook het Verenigd Koninkrijk. Uitgangspunt van deze oefening is het aantal Vlaamse

deelnames (en de hiermee gepaard gaande deelnametoelage) in projecten waarin ook de beschouwde landen hebben geparticipeerd, en omgekeerd.

5.3.2. Positionering van de buurlanden als partnerland van Vlaanderen

Tabel 13. Top 20 van de Vlaamse partnerlanden in het Zesde Kaderprogramma.

Partnerland	Aantal deelnames (1)	Deelname-toelage (2)
1 Duitsland	2.455	741.193.814
2 Frankrijk	1.927	533.253.952
3 Verenigd Koninkrijk	1.879	497.156.257
4 Italië	1.483	347.779.044
5 Nederland	1.157	325.561.233
6 Spanje	1.113	227.971.471
7 Zweden	648	156.332.046
8 Zwitserland	481	119.311.127
9 Griekenland	476	84.745.328
10 Oostenrijk	422	92.260.171
11 Denemarken	400	97.500.345
12 Polen	373	46.722.755
13 Finland	335	72.288.179
14 Noorwegen	312	65.452.979
15 Portugal	279	37.666.966
16 Hongarije	259	33.425.006
17 Tsjechië	245	28.896.183
18 Ierland	208	38.178.407
19 Slovenië	145	15.654.244
20 Israël	137	28.664.238

(1) Aantal deelnames in projecten met ook Vlaamse partners.

(2) Totale deelnametoelage uit projecten met ook Vlaamse partners.

Tabel 13 geeft de deelnemende landen aan het Zesde Kaderprogramma weer, gerangschikt volgens hun aantal deelnames in projecten waarin ook Vlaamse partners betrokken waren. De lijst omvat alle EU Lidstaten en Geassocieerde Landen, en er wordt abstractie gemaakt van "België".

Uit deze tabel mag blijken dat Duitsland het vaakst participeerde in projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook Vlaamse partners waren betrokken. De andere buurlanden Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Nederland volgen in deze rangschikking op resp. de tweede, derde en vijfde plaats. Interessant is om deze rangschikking even te vergelijken met de globale EU-rangschikking in het Zesde Kaderprogramma, en de top van die rangschikking ziet er als volgt uit:

- (1) Duitsland (10.430 deelnames)
- (2) Verenigd Koninkrijk (8.791 deelnames)
- (3) Frankrijk (7.911 deelnames)
- (4) Italië (6.590 deelnames)
- (5) Spanje (5.003 deelnames)
- (6) Nederland (4.074 deelnames)

We zien dat Frankrijk en Nederland hoger uitkwamen in de rangschikking van de landen die het vaakst deelnamen aan projecten met Vlaamse partners dan in de algemene EU-rangschikking, zodat deze twee landen de "bevoorrechte partners" van Vlaanderen in het Zesde Kaderprogramma mogen worden genoemd.

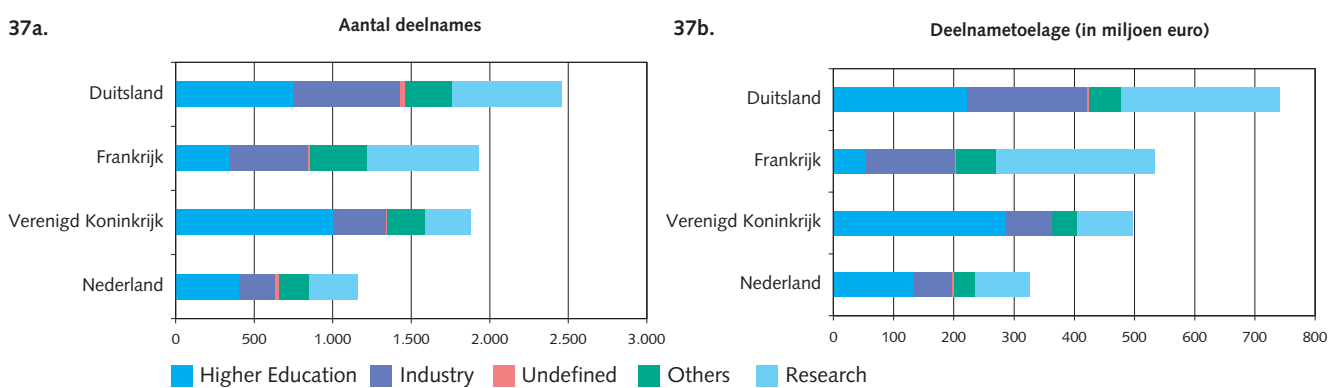
5.3.3. Gezamenlijke participatie van Vlaanderen en zijn buurlanden in het Zesde Kaderprogramma

5.3.3.1. Detailoverzicht volgens deelnemerscategorie

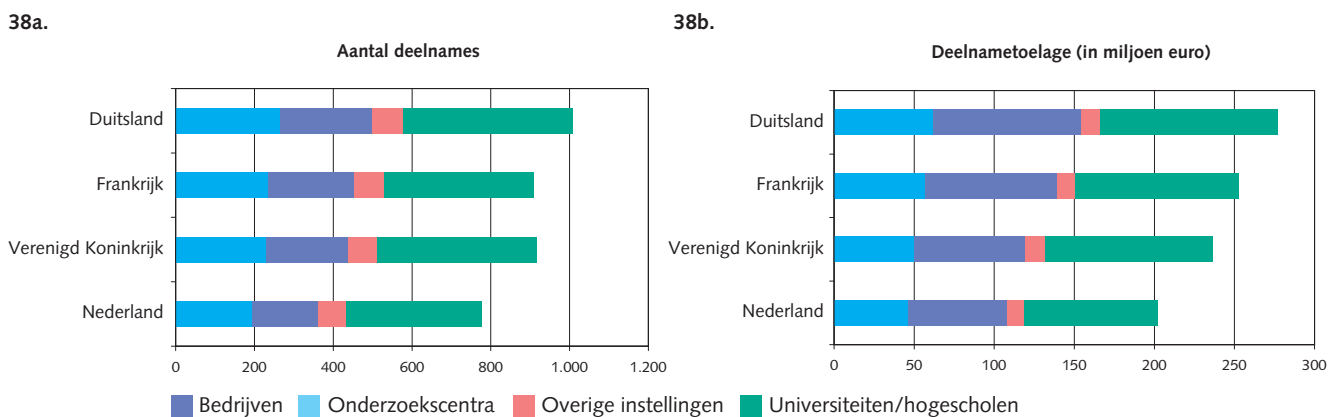
Figuur 37 overloopt meer in detail de deelnames van de Vlaamse buurlanden aan projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook Vlaanderen participeerde, en dit volgens deelnemerscategorie.

In figuur 38 wordt de omgekeerde oefening gemaakt, waarbij wordt gekeken naar de Vlaamse participatie in projecten waarin ook de desbetreffende buurlanden waren betrokken.

Figuur 37. Deelnames van de Vlaamse buurlanden aan projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook Vlaanderen participeerde, volgens deelnemerscategorie.

Figuur 38. Deelnames van Vlaanderen aan projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook zijn buurlanden participeerden, volgens deelnemerscategorie.

Zoals ook al mocht blijken uit tabel 13, was Duitsland met 2.455 deelnames het vaakst betrokken in projecten met ook Vlaamse deelnemers (zie figuur 37a), goed voor een deelnametoelage van 741 miljoen euro (zie figuur 37b). Deze deelnames waren ongeveer evenredig verdeeld over de categorieën "Higher Education" (30% van de deelnames en van de deelnametoelage), "Research" (28% van de deelnames en 35% van de deelnametoelage) en "Industry" (28% van de deelnames en 27% van de deelnametoelage). De categorie "Others" was goed voor 12% van de deelnames en 7% van de deelnametoelage.

Frankrijk nam 1.927 keer deel aan projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook Vlaanderen participeerde, waarmee een totale deelnametoelage van 533 miljoen euro gepaard ging. Deze deelnames waren vooral afkomstig van de categorie "Research" (37% van de deelnames en liefst 49% van de deelnametoelage), gevolgd door de categorieën "Industry" (26% van de deelnames en 28% van de deelnametoelage), "Others" (19% van de deelnames en 12% van de deelnametoelage) en – pas op de laatste plaats – "Higher Education" (18% van de deelnames en slechts 10% van de deelnametoelage).

Het *Verenigd Koninkrijk* vervolledigt de top drie in deze rangschikking, met 1.879 deelnames aan projecten van het Zesde Kaderprogramma waaraan ook Vlaanderen deelnam, waarmee het een deelnametoelage van 497 miljoen euro totaliseerde. Vanuit het *Verenigd Koninkrijk* was de categorie "Higher Education" veruit het sterkst vertegenwoordigd, met 54% van de deelnames en 58% van de deelnametoelage. De overige deelnames zijn min of meer evenredig verdeeld over de categorieën "Industry" (18% van de deelnames en 15% van de deelnametoelage), "Research" (15% van de deelnames en 19% van de deelnametoelage) en – iets minder – "Others" (13% van de deelnames en 8% van de deelnametoelage).

Nederland tot slot legt, met 1.157 deelnames aan projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook Vlaanderen participeerde (goed voor een deelnametoelage van 326 miljoen euro), beslag op de vijfde plaats in deze rangschikking, na Italië (zie ook [tabel 13](#)). Vooral de Nederlandse universiteiten en hogescholen namen samen met Vlaamse partners deel aan het Zesde Kaderprogramma: de categorie "Higher Education" stond in voor 35% van de Nederlandse deelnames aan projecten waarin ook Vlaanderen participeerde, goed voor 41% van de deelnametoelage. Daarna komen de categorieën "Research" (27% van de deelnames en 28% van de deelnametoelage), "Industry" (20% van de deelnames en van de deelnametoelage) en "Others" (16% van de deelnames en 10% van de deelnametoelage).

In [figuur 38](#) wordt de omgekeerde oefening gemaakt. We zien dat Vlaanderen het vaakst participeerde met *Duitsland*, met 1.007 Vlaamse deelnames (zie [figuur 38a](#)) en een totale deelnametoelage van 277 miljoen euro (zie [figuur 38b](#)) in projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook *Duitsland* participeerde. De Vlaamse universiteiten en hogescholen waren het meest betrokken in projecten van het Zesde Kaderprogramma met ook Duitse partners (43% van de deelnames en 40% van de deelnametoelage), gevolgd door de bedrijven (26% van de deelnames en 22% van de deelnametoelage) en de onderzoekscentra (23% van de deelnames maar wel 34% van de deelnametoelage). De categorie "Overige instellingen" was, met 8% van de deelnames en 4% van de deelnametoelage, eerder beperkt betrokken in projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook *Duitsland* participeerde.

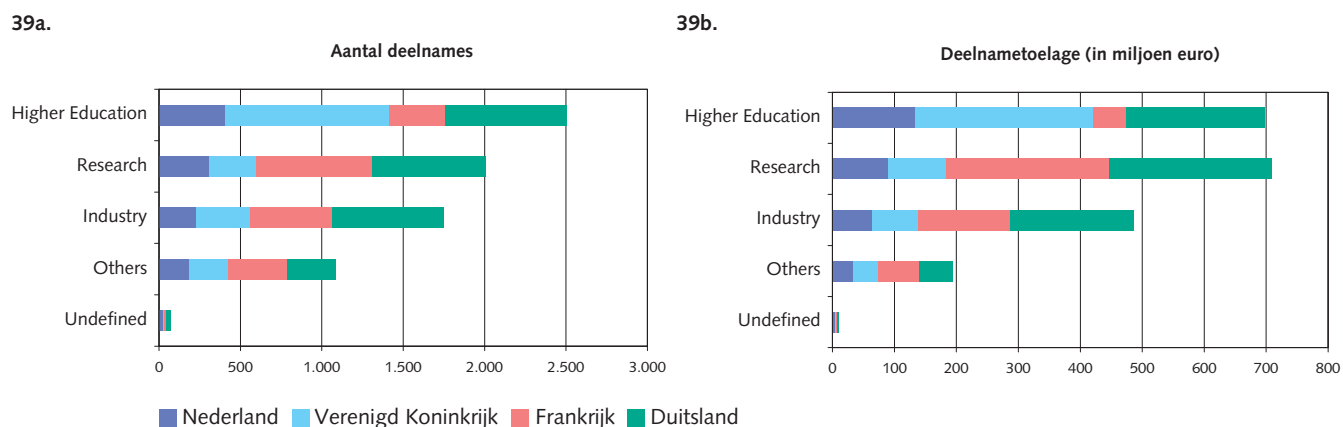
De gezamenlijke Vlaamse participatie met het *Verenigd Koninkrijk* (917 deelnames) en *Frankrijk* (909 deelnames) in het Zesde Kaderprogramma ligt vrij dicht bij elkaar. De totale Vlaamse deelnametoelage uit projecten met ook Franse deelnemers (253 miljoen euro) lag, zowel absoluut als relatief (i.e. met minder deelnames) hoger dan deze uit projecten met ook deelnemers uit het *Verenigd Koninkrijk* (237 miljoen euro). Vooral de Vlaamse universiteiten en hogescholen waren betrokken in projecten van het Zesde Kaderprogramma waaraan ook het *Verenigd Koninkrijk* deelnam

(44% van de deelnames en van de deelnametoelage), gevolgd door de bedrijven (25% van de deelnames en 21% van de deelnametoelage) en de onderzoekscentra (23% van de deelnames maar wel 29% van de deelnametoelage). De categorie "Overige instellingen" nam, met 8% van de deelnames en 6% van de deelnametoelage, eerder beperkt deel aan projecten van het Zesde Kaderprogramma met ook partners uit het *Verenigd Koninkrijk*. De cijfers voor wat betreft *Frankrijk* zijn gelijkaardig: de Vlaamse universiteiten en hogescholen stonden in voor 42% van de deelnames aan projecten van het Zesde Kaderprogramma met ook Franse partners, goed voor 40% van de deelnametoelage, gevolgd door de bedrijven (26% van de deelnames en 23% van de deelnametoelage) en de onderzoekscentra (24% van de deelnames en ook hier weer een sterke budgettaire participatie, met 32% van de deelnametoelage). Ook in projecten met Franse partners kwam de categorie "Overige instellingen" eerder beperkt aan bod (8% van de deelnames en 5% van de deelnametoelage).

Vlaanderen nam tenslotte 777 keer deel aan projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook *Nederland* participeerde, goed voor een totale deelnametoelage van 202 miljoen euro. De verdeling over de verschillende deelnemerscategorieën volgt het stramien dat ook in de samenwerking met *Duitsland*, het *Verenigd Koninkrijk* en *Frankrijk* kan worden vastgesteld: vooral de Vlaamse universiteiten en hogescholen (44% van de deelnames en 41% van de deelnametoelage) waren betrokken in projecten van het Zesde Kaderprogramma met ook Nederlandse partners, gevolgd door de bedrijven (25% van de deelnames en 23% van de deelnametoelage) en de onderzoekscentra (22% van de deelnames en 31% van de deelnametoelage). De laatstgenoemde categorie haalde dus met minder deelnames een hogere deelnametoelage dan de bedrijven uit projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook *Nederland* participeerde, wat zich ook manifesteerde in de vergelijkende oefening met *Duitsland*, het *Verenigd Koninkrijk* en *Frankrijk*. Ook geen afwijkende tendensen wat de categorie "Overige instellingen betreft": deze categorie was, met 9% van de deelnames en 5% van de deelnametoelage, opnieuw beperkt vertegenwoordigd in projecten van het Zesde Kaderprogramma met ook Nederlandse partners.

Tenslotte gaan we in deze paragraaf de buitenlandse consortiumsamenstelling na van de projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook Vlaanderen participeerde, en dit toegespitst op de Vlaamse buurlanden (zie [figuur 39](#)). We nemen daarbij zowel het aantal deelnames ([figuur 39a](#)) als de ontvangen deelnametoelage ([figuur 39b](#)) als uitgangspunt. De figuren tonen per (buitenlandse) deelnemerscategorie het relatieve aandeel van de Vlaamse buurlanden in resp. de deelnames en de deelnametoelage die zij samen laten optekenen in projecten van het Zesde Kaderprogramma met ook Vlaamse partners.

Figuur 39. Consortiumsamenstelling van de Vlaamse buurlanden in projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook Vlaanderen participeerde, volgens deelnemerscategorie.

Uit beide oefeningen blijkt dat de deelnemers uit de categorie "Higher Education" vooral afkomstig waren van het Verenigd Koninkrijk (40% van de deelnames en 41% van de deelnametoelage) en Duitsland (resp. 30% en 32%), gevolgd door Nederland (resp. 16% en 19%) en Frankrijk (resp. 14% en 8%). De categorie "Research" kwam gelijk aan bod vanuit Duitsland en Frankrijk (beiden 35% van de deelnames en 37% van de deelnametoelage), gevolgd door Nederland (15% van de deelnames en 13% van de deelnametoelage) en het Verenigd Koninkrijk (resp. 14% en 13%). De categorie "Industry" werd in consortia met ook Vlaamse partners dan weer overwegend vertegenwoordigd vanuit Duitsland (39% van de deelnames en 41% van de

deelnametoelage), met vervolgens Frankrijk (resp. 29% en 31%), het Verenigd Koninkrijk (resp. 19% en 15%) en Nederland (13% van de deelnames en de deelnametoelage). De categorie "Others" tenslotte participeerde vooral vanuit Frankrijk in consortia met ook Vlaamse deelnemers (33% van de deelnames en 34% van de deelnametoelage). Daarna komen Duitsland (resp. 27% en 28%), het Verenigd Koninkrijk (resp. 22% en 21%) en Nederland (17% van de deelnames en de deelnametoelage).

5.3.3.2. Detailoverzicht volgens programmaonderdeel

Tabel 14 geeft een cijfermatig overzicht van de deelname van de Vlaamse buurlanden aan de verschillende onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma. Deze tabel geeft ook de financiële return weer die uit elk programmaonderdeel werd behaald. Voor de Vlaamse cijfers per onderdeel van het Zesde Kaderprogramma wordt verwezen naar hoofdstuk 3, punt 3.2.

In tabel 15 wordt deze oefening toegespitst op de Vlaamse deelnames aan projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook het desbetreffende buurland participeerde. In deze oefening is de financiële return een minder relevant gegeven, dus die werd hier niet in de tabel opgenomen. Voor de beschrijving/verklaring van de in beide tabellen voorkomende acroniemen wordt verwezen naar hoofdstuk 1, punt 1.1, evenals naar de lijst met gebruikte afkortingen en acroniemen in bijlage 3.

Tabel 14. Totale deelname van de Vlaamse buurlanden aan het Zesde Kaderprogramma, volgens programmaonderdeel (thematische prioriteit/horizontale activiteit).

Programmaonderdeel	Duitsland				Verenigd Koninkrijk				Frankrijk				Nederland											
	Aantal deelnemers	%	Aantal projecten	Deelnametoeelag (1)	%	Return (2)	Aantal deelnemers	%	Aantal projecten	Deelnametoeelag (1)	%	Return (2)	Aantal deelnemers	%	Aantal projecten	Deelnametoeelag (1)	%	Return (2)						
LIFESCIHEALTH	1.168	11%	449	451	15%	19,29%	916	10%	388	378	16%	16,14%	821	10%	366	302	14%	12,90%	469	12%	272	184	17%	7,88%
IST	2.332	22%	799	780	26%	20,57%	1.500	17%	667	445	19%	11,75%	1.783	23%	654	496	23%	13,09%	578	14%	354	177	16%	4,66%
NMP	1.012	10%	353	321	11%	20,88%	603	7%	269	176	7%	11,42%	615	8%	263	166	8%	10,82%	271	7%	150	77	7%	5,02%
AEROSPACE	568	5%	181	212	7%	19,84%	424	5%	166	150	6%	14,04%	703	9%	194	268	12%	25,12%	157	4%	99	51	5%	4,77%
FOOD	284	3%	114	76	3%	10,13%	369	4%	121	118	5%	15,64%	251	3%	111	72	3%	9,52%	263	6%	105	85	8%	11,36%
SUSTDEV	1.561	15%	484	453	15%	19,73%	998	11%	387	242	10%	10,53%	967	12%	386	246	11%	10,73%	683	17%	316	216	20%	9,42%
CITIZENS	196	2%	108	30	1%	12,28%	246	3%	115	35	1%	14,35%	149	2%	89	20	1%	8,16%	112	3%	73	19	2%	7,64%
SME	735	7%	301	76	3%	15,65%	765	9%	296	83	4%	17,25%	322	4%	163	24	1%	5,01%	265	7%	134	25	2%	5,26%
SSP	522	5%	330	90	3%	14,96%	597	7%	338	96	4%	16,03%	459	6%	281	65	3%	10,83%	362	9%	246	58	5%	9,62%
INCO	125	1%	93	20	1%	6,46%	146	2%	103	28	1%	9,35%	110	1%	79	14	1%	4,55%	61	1%	55	9	1%	3,07%
POLICIES	18	0%	10	2	0%	12,82%	10	0%	9	1	0%	7,62%	10	0%	6	2	0%	16,44%	9	0%	7	1	0%	5,69%
COORDINATION	125	1%	73	26	1%	9,17%	85	1%	60	20	1%	7,00%	125	2%	71	125	6%	43,53%	84	2%	67	20	2%	6,78%
MOBILITY	1.042	10%	759	245	8%	14,54%	1.573	18%	1.335	389	16%	23,08%	1.003	13%	837	212	10%	12,58%	505	12%	433	113	10%	6,71%
INNOVATION	180	2%	107	28	1%	12,39%	130	1%	88	20	1%	8,66%	161	2%	75	20	1%	9,07%	47	1%	33	7	1%	3,31%
INFRASTRUCTURES	281	3%	91	159	5%	21,96%	185	2%	89	162	7%	22,34%	175	2%	79	92	4%	12,66%	99	2%	60	47	4%	6,48%
SOCIETY	130	1%	74	13	0%	16,74%	106	1%	73	8	0%	10,82%	97	1%	64	8	0%	9,91%	54	1%	43	5	0%	6,73%
EURATOM	151	1%	55	41	1%	22,08%	138	2%	55	18	1%	9,79%	160	2%	52	40	2%	21,46%	55	1%	44	12	1%	6,53%
Totaal	10.430	100%	4.381	3.023	100%	18,19%	8.791	100%	4.559	2.370	100%	14,26%	7.911	100%	3.770	2.173	100%	13,08%	4.074	100%	2.491	1.107	100%	6,56%

(1) In miljoen euro.

(2) Procentueel financieel aandeel van de deelnemetoeelag in de totale toegekende Europese middelen voor contractonderzoek (exclusief de werkingmiddelen voor INTAS).

Tabel 15. Deelname van Vlaanderen aan projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook het desbetreffende buurland participeerde, volgens programmaonderdeel (thematische prioriteit/horizontale activiteit).

Programmaonderdeel	Duitsland				Verenigd Koninkrijk				Frankrijk				Nederland			
	Aantal deelnemers	%	Aantal projecten	Deelnametoeelag (1)	Aantal deelnemers	%	Aantal projecten	Deelnametoeelag (1)	Aantal deelnemers	%	Aantal projecten	Deelnametoeelag (1)	Aantal deelnemers	%	Aantal projecten	Deelnametoeelag (1)
LIFESCIHEALTH	116	12%	91	45	16%	104	11%	79	42	18%	107	12%	80	12%	68	18%
IST	248	25%	178	92	33%	197	21%	145	68	29%	221	24%	154	23%	121	36%
NMP	108	11%	73	31	11%	90	10%	61	25	10%	96	11%	61	8%	39	8%
AEROSPACE	38	4%	33	9	3%	31	3%	28	7	3%	36	4%	31	2%	17	2%
FOOD	59	6%	44	14	5%	62	7%	44	16	7%	58	6%	40	7%	36	6%
SUSTDEV	127	13%	89	27	10%	112	12%	76	24	10%	110	12%	76	13%	71	11%
CITIZENS	35	3%	30	3	1%	38	4%	33	5	2%	29	3%	25	4%	27	1%
SME	31	3%	26	4	1%	34	4%	26	4	2%	24	3%	16	4%	25	2%
SSP	57	6%	48	7	2%	60	7%	50	7	3%	55	6%	45	7%	44	3%
INCO	11	1%	11	4	1%	19	2%	18	5	2%	10	1%	9	1%	8	1%
POLICIES	3	0%	2	0	0%	1	0%	1	0	0%	2	0%	2	1%	4	0%
COORDINATION	20	2%	20	3	1%	16	2%	16	2	1%	18	2%	18	3%	21	2%
MOBILITY	57	6%	46	11	4%	61	7%	49	13	6%	47	5%	39	6%	36	5%
INNOVATION	19	2%	14	2	1%	13	1%	10	2	1%	14	2%	11	1%	5	1%
INFRASTRUCTURES	23	2%	19	13	5%	21	2%	17	6	3%	21	2%	17	2%	13	1%
SOCIETY	13	1%	11	0	0%	15	2%	13	1	1%	18	2%	13	3%	15	0%
EURATOM	42	4%	33	11	4%	43	5%	33	10	4%	43	5%	33	4%	26	4%
Totaal	1.007	100%	768	277	100%	917	100%	699	237	100%	909	100%	670	100%	576	202

(1) In miljoen euro.

Uit [tabel 14](#) kunnen we afleiden in welke specifieke thematische prioriteiten en horizontale activiteiten van het Zesde Kaderprogramma de Vlaamse buurlanden het meeste hebben geparticipeerd. Uitgaande van de deelnametoelage (de percentages geven telkens weer welk gedeelte van de totale deelnametoelage van het beschouwde land uit projecten binnen het desbetreffende domein werd gehaald) kan voor elk van de Vlaamse buurlanden de volgende top vijf worden samengesteld:

Duitsland

- (1) IST (26%)
- (2) SUSTDEV (15%)
- (3) LIFESCIHEALTH (15%)
- (4) NMP (11%)
- (5) MOBILITY (8%)

Verenigd Koninkrijk

- (1) IST (19%)
- (2) MOBILITY (16%)
- (3) LIFESCIHEALTH (16%)
- (4) SUSTDEV (10%)
- (5) NMP (7%)

Frankrijk

- (1) IST (23%)
- (2) LIFESCIHEALTH (14%)
- (3) AEROSPACE (12%)
- (4) SUSTDEV (11%)
- (5) MOBILITY (10%)

Nederland

- (1) SUSTDEV (20%)
- (2) LIFESCIHEALTH (17%)
- (3) IST (16%)
- (4) MOBILITY (10%)
- (5) FOOD (8%)

De top vijf van de thematische prioriteiten en horizontale activiteiten van het Zesde Kaderprogramma waaraan de Vlaamse buurlanden het meeste hebben deelgenomen komt dus in grote lijnen overeen. Dit is geen verrassend beeld als we kijken naar de budgettaire zwaartepunten van het Zesde Kaderprogramma (de percentages geven opnieuw weer welk gedeelte van de totale middelen die door de Europese Commissie voor het Zesde Kaderprogramma beschikbaar werden gesteld naar het desbetreffende programmaonderdeel ging):

- (1) IST (23%)
- (2) LIFESCIHEALTH (14%)
- (3) SUSTDEV (14%)
- (4) MOBILITY (10%)
- (5) NMP (9%)

Met de globale top vijf in het achterhoofd zien we dus toch wel enkele interessante verschillende accenten in de deelname van de Vlaamse buurlanden. Zo valt het op dat Nederland de focus vooral heeft gelegd op duurzame ontwikkeling (SUSTDEV), met ECN en TNO als belangrijkste deelnemers, daar waar de andere landen het globale stramien volgen en dus in hoofdzaak betrokken waren in projecten rond informatie- en communicatietechnologie (IST). Enkel in Frankrijk komt lucht- en ruimtevaart (AEROSPACE) ook voor in de top vijf (met Airbus France SAS als uitgesproken koploper), terwijl die thematische prioriteit niet eens in de globale top vijf verschijnt, en in het Verenigd Koninkrijk stond menselijk potentieel en mobiliteit

van onderzoekers (MOBILITY) in het Zesde Kaderprogramma duidelijk hoog op de agenda. Ter vergelijking wordt hieronder nog even de Vlaamse top vijf meegegeven:

- (1) IST (30%)
- (2) LIFESCIHEALTH (15%)
- (3) NMP (10%)
- (4) MOBILITY (10%)
- (5) SUSTDEV (9%)

Voor Vlaanderen lag de klemtoon dus nog iets meer uitgesproken op informatie- en communicatietechnologie (IST) en op nanowetenschappen en nanotechnologie (NMP), terwijl het eerder beperkt betrokken was in projecten rond duurzame ontwikkeling (SUSTDEV), zeker in vergelijking met Nederland.

[Tabel 15](#) geeft weer hoe de deelnames van Vlaanderen aan projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook zijn buurlanden participeerden over de verschillende onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van dit kaderprogramma zijn verdeeld. Ook hieruit kan een top vijf worden afgeleid van de specifieke domeinen waarrond Vlaanderen samen met zijn buurlanden heeft geparticipeerd in het Zesde Kaderprogramma. Deze oefening gaat eveneens uit van de deelnametoelage als maatstaf om de top vijf samen te stellen. De vermelde percentages geven opnieuw telkens weer welk gedeelte van de totale deelnametoelage werd ontvangen voor projecten binnen het desbetreffende domein.

Duitsland

- (1) IST (33%)
- (2) LIFESCIHEALTH (16%)
- (3) NMP (11%)
- (4) SUSTDEV (10%)
- (5) FOOD (5%)

Verenigd Koninkrijk

- (1) IST (29%)
- (2) LIFESCIHEALTH (18%)
- (3) NMP (10%)
- (4) SUSTDEV (10%)
- (5) FOOD (7%)

Frankrijk

- (1) IST (31%)
- (2) LIFESCIHEALTH (18%)
- (3) NMP (12%)
- (4) SUSTDEV (10%)
- (5) FOOD (6%)

Nederland

- (1) IST (36%)
- (2) LIFESCIHEALTH (18%)
- (3) SUSTDEV (11%)
- (4) NMP (8%)
- (5) FOOD (6%)

De specifieke domeinen waarrond Vlaanderen in het Zesde Kaderprogramma het meeste heeft samengewerkt met zijn buurlanden zijn dus – ook weer logischerwijs – voor elk buurland ongeveer hetzelfde. In vergelijking met de andere buurlanden werd met Nederland iets meer samengewerkt in projecten rond duurzame ontwikkeling (SUSTDEV) dan rond nanowetenschappen en nanotechnologie (NMP).

5.3.3.3. De sterkste deelnames op basis van de behaalde return

In de voorgaande paragraaf gingen we na op welke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma de Vlaamse buurlanden hun participatie in dit kaderprogramma hoofdzakelijk hebben toegespitst. Daarbij werd ook nagegaan binnen welke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma Vlaanderen het meeste met zijn buurlanden heeft samengewerkt. Dit gebeurde telkens met de ontvangen deelnametoelage als uitgangspunt.

In deze paragraaf overlopen we hoe sterk de Vlaamse buurlanden relatief gezien in de verschillende onderdelen van het Zesde Kaderprogramma waren vertegenwoordigd. Dat doen we op basis van de behaalde financiële return (zie ook [tabel 14](#)). Hieruit kunnen we voor elk buurland van Vlaanderen de hiernavolgende top vijf distilleren. De percentages geven telkens de behaalde financiële return weer, dus het procentuele financiële aandeel van de eigen deelnametoelage in de totale toegekende Europese middelen voor contractonderzoek – exclusief de werkingsmiddelen voor INTAS – aan dat specifieke onderdeel van het Zesde Kaderprogramma.

Duitsland

- (1) EURATOM (22,08%)
- (2) INFRASTRUCTURES (21,96%)
- (3) NMP (20,88%)
- (4) IST (20,57%)
- (5) AEROSPACE (19,84%)

Verenigd Koninkrijk

- (1) MOBILITY (23,08%)
- (2) INFRASTRUCTURES (22,34%)
- (3) SME (17,25%)
- (4) LIFESCIHEALTH (16,14%)
- (5) SSP (16,03%)

Frankrijk

- (1) COORDINATION (43,53%)
- (2) AEROSPACE (25,12%)
- (3) EURATOM (21,46%)
- (4) POLICIES (16,44%)
- (5) IST (13,09%)

Nederland

- (1) FOOD (11,36%)
- (2) SSP (9,62%)
- (3) SUSTDEV (9,42%)
- (4) LIFESCIHEALTH (7,88%)
- (5) CITIZENS (7,64%)

Deze oefening levert duidelijk een ander beeld op dan in de voorgaande paragraaf het geval was, en wijst ook op een grotere diversiteit tussen de Vlaamse buurlanden. Duitsland was het sterkst vertegenwoordigd in EURATOM (met FZK als absolute uitschieter), het Verenigd Koninkrijk in MOBILITY en Nederland in FOOD (met Wageningen UR als opvallende deelnemer), terwijl Frankrijk dan weer bijna de helft van het Europese totaalbudget voor COORDINATION naar zich toe trok. De laatstgenoemde vaststelling moet wel enigszins worden gerelativeerd, aangezien die middelen hoofdzakelijk naar het in Straatsburg gevestigde ESF gingen.

Ook hier staan we ter vergelijking nog even stil bij de Vlaamse top vijf op basis van behaalde financiële return:

- (1) EURATOM (6,11%)
- (2) POLICIES (3,41%)
- (3) INCO (3,05%)
- (4) IST (2,80%)
- (5) NMP (2,39%)

Net als Duitsland nam dus ook Vlaanderen het sterkste deel aan EURATOM, wat bijna volledig aan het in Mol gevestigde SCK mag worden toegeschreven. Voor het overige is deze Vlaamse top vijf ook weer erg verschillend ten opzichte van de top vijf die zijn buurlanden op vlak van financiële return laten optekenen.

5.3.3.4. Gezamenlijke deelname aan het ERA-NET schema

In deze paragraaf gaan we nog even dieper in op de gezamenlijke deelname van Vlaanderen en zijn buurlanden aan het Europese ERA-NET schema. Dit schema werd opgestart in het Zesde Kaderprogramma en beoogt de bevordering van de samenwerking en coördinatie tussen de verschillende financieringsprogramma's ter ondersteuning van onderzoek en innovatie van de lidstaten van de Europese Gemeenschap en van de Geassocieerde Landen. Het ERA-NET schema wordt geïmplementeerd via de publicatie van open oproepen tot voorstellen. De voorstellen kunnen worden ingediend door overheidsorganisaties die verantwoordelijk zijn voor de financiering en/of het beheer van onderzoekprogramma's op nationaal of regionaal niveau (bvb. ministeries of agentschappen), andere natio-

nale organisaties die dergelijke programma's financieren en/of beheren (bvb. agentschappen die door de overheid onder publiek recht zijn opgericht), en organisaties die op Europees niveau werkzaam zijn en onder andere instaan voor de pan-Europese coördinatie van nationaal gefinancierd onderzoek. Binnen verschillende ERA-NET projecten worden, in het kader van het uittesten van gemeenschappelijke activiteiten, oproepen tot het indienen van voorstellen gepubliceerd. Deze oproepen worden gefinancierd met nationale (regionale) onderzoeksgelden en zijn geen onderdeel van het Europese Kaderprogramma. Ze staan wel open voor onderzoeksploegen, -instellingen en/of bedrijven.

Tabel 16 geeft een overzicht van alle in het Zesde Kaderprogramma opgestarte ERA-NETten waaraan Vlaanderen heeft deelgenomen/deelneemt, en geeft ook aan welke organisaties uit de buurlanden eveneens in deze ERA-NETten betrokken waren/zijn. Voor de vol-

ledige benaming van de deelnemende organisaties wordt verwezen naar de lijst met gebruikte afkortingen en acroniemen in [bijlage 3](#).

Tabel 16. Overzicht van de deelname van Vlaanderen en zijn buurlanden aan het ERA-NET schema.

Acroniem	Focus	Vlaamse partner	Partner(s) uit de buurlanden			
			D	UK	FR	NL
ASPERA	European coordination in astroparticle physics	FWO	BMBF DESY	STFC	IN2P3 CEA	FOM
COMPERA	Creation and support of competence research centres	IWT	VDITZ	INI	-	SN STW
CORNET	Promotion (and dissemination of) research (results) to the benefit of large communities of SMEs	IWT	BMW AiF	-	Cetim MINEFE	SN
ENMATSSA	New materials ERA-NET (preparatory phase)	IWT	-	-	-	-
ERA-CHEMISTRY	Chemistry ERA-NET	FWO	DFG	-	CNRS	NWO
ERA-PG	Plant genomics ERA-NET	EWI	DFG FZJ	BBSRC	ANR INRA	NGI
ERASME	Promotion of innovation networking and cooperation between SMEs and research organisations	IWT	BMW VDI/VDE-IT	-	OSEO-ANVAR	SN
ETRANET	ICT in traditional manufacturing industries	IWT	FZK VDI/VDE-IT	DTI	OSEO-ANVAR	SN
EUPHRESCO	Coordination of European phytosanitary (statutory plant health) research	ILVO	BBA BMELV	CSL Defra/PHD	INRA DGAL	MinLNV/PD
EUROPOLAR	Strategic coordination and networking of European polar RTD programmes	FWO	AWI BMBF	NERC	ESF IPEV	NWO
EUROSCENE 2003	European Science Education Network 2003	EWI	-	-	-	-
HERA	Humanities ERA-NET	FWO	-	AHRC	ESF	NWO
HY-CO	Coordination action to establish a hydrogen and fuel cell	EWI	BMW FZJ	DTI/EG	CEA MINESR	SN
MANUNET	New processes and flexible intelligent manufacturing systems ERA-NET	IWT	MIWFT ZENIT	-	UIMM	Oost NV
MARIFISH	ERA-NET for the coordination of European marine fisheries research	LV	BMELV	Defra FRS	IFREMER	MinLNV
MARINERA	Partnership of the leading marine RTD funding organisations in 13 European Member States	EWI	FZJ	NERC	IFREMER ESF	NWO
MATERA	New materials ERA-NET	IWT	MIWFT	INI	-	-
MNT ERA-NET	From micro- and nano-scale science to new technologies for Europe	IWT	FZK VDI/VDE-IT	INI	CEA CRMP	SN
PV ERA-NET	European network of programme coordinators and managers in the field of photovoltaic solar energy RTD	EWI	FZJ MIWFT MWME	DTI	ADEME	SN
SKEP	Scientific Knowledge for Environmental Protection – A network of funding agencies	LNE	-	EA	ADEME MEEDDAT	MinVROM
SNOWMAN	ERA-NET on sustainable management of soil and groundwater under the pressure of soil pollution and soil contamination	OVAM	UBA	EA	ADEME	SKB
SUSPRISE	Sustainable enterprise ERA-NET	IWT	BMBF FZJ FZK	DTI	ANR	MinEZ MinVROM SN
VALOR	Knowledge valorisation through spin-off generation	IWT	FZJ	-	-	MinEZ
VISION	European collaboration in research on strategic issues and utilization of intelligence in innovation policy design and planning	EWI	-	-	-	MinEZ

5.4. De belangrijkste buitenlandse partners van Vlaanderen

Tenslotte overlopen we in deze paragraaf nog even de belangrijkste buitenlandse partners waarmee Vlaanderen in het Zesde Kaderprogramma heeft samengewerkt. [Tabel 17](#) geeft een overzicht van de top tien van de buitenlandse partners van Vlaanderen binnen elke

deelnemerscategorie. Die top tien werd telkens samengesteld op basis van het aantal gezamenlijke deelnames met Vlaamse partners in projectconsortia van het Zesde Kaderprogramma. Zie [bijlage 3](#) voor de volledige benaming van de gebruikte acroniemen.

Tabel 17. Overzicht van de belangrijkste buitenlandse partners van Vlaanderen in het Zesde Kaderprogramma, per deelnemerscategorie.

Organisatie	Stad	Land
<i>Categorie "Higher Education"</i>		
1 EPFL	Lausanne	Zwitserland
2 Universität Stuttgart	Stuttgart	Duitsland
3 Lunds universitet	Lund	Zweden
4 University of Southampton	Southampton	Verenigd Koninkrijk
5 University of Cambridge	Cambridge	Verenigd Koninkrijk
6 Karolinska Institutet	Stockholm	Zweden
7 University of Oxford	Oxford	Verenigd Koninkrijk
8 University College London	London	Verenigd Koninkrijk
9 TU Delft	Delft	Nederland
10 UPM	Madrid	Spanje
<i>Categorie "Industry"</i>		
1 Philips Electronics Nederland BV	Eindhoven	Nederland
2 France Telecom SA	Paris	Frankrijk
3 Infineon Technologies AG	Neubiberg	Duitsland
4 STMicroelectronics SRL	Agrate Brianza	Italië
5 Nokia Oyj	Espoo	Finland
6 STMicroelectronics SA	Montrouge	Frankrijk
7 Thales Communications SA	Colombes	Frankrijk
8 Daimler AG	Stuttgart	Duitsland
9 SAG	München	Duitsland
10 EDF	Paris	Frankrijk
<i>Categorie "Research"</i>		
1 CNRS	Paris	Frankrijk
2 CNR	Roma	Italië
3 FhG	München	Duitsland
4 CEA	Paris	Frankrijk
5 CSIC	Madrid	Spanje
6 INRA	Paris	Frankrijk
7 ICCS	Athene	Griekenland
8 FZK	Karlsruhe	Duitsland
9 MPG	München	Duitsland
10 FZJ	Jülich	Duitsland
<i>Categorie "Others"</i>		
1 TID	Madrid	Spanje
2 Telecom Italia SpA	Milano	Italië
3 VDI/VDE-IT	Berlin	Duitsland
4 RIVM	Bilthoven	Nederland
5 SN	Den Haag	Nederland
6 RPF	Nicosia	Griekenland
7 ENRESA	Madrid	Spanje
8 ANDRA	Châtenay-Malabry	Frankrijk
9 AREVA NP SAS	Paris La Défense	Frankrijk
10 Trialog	Paris	Frankrijk

Toegespitst op de Vlaamse buurlanden bevestigt dit overzicht ook in grote lijnen de oefening die in [figuur 39](#) (punt 5.3.3.1 hierboven) werd gemaakt.

De afzonderlijke programma's

Hoofdstuk 6

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt meer in detail besproken hoe Vlaanderen heeft deelgenomen aan de specifieke verticale en horizontale programma's van het Zesde Kaderprogramma.

Per programma wordt bekeken in welke mate de verschillende deelnemerscategorieën deel uitmaakten van de totale Vlaamse participatie in dat programma.

Vervolgens wordt de Vlaamse deelname besproken op het niveau van de verschillende actielijnen (en onderdelen daarvan) die onder elk programma ressorteren. Daarbij wordt ook gekeken naar de internationale positionering van de Vlaamse deelname aan de verschillende actielijnen door de deelnametoelage uit te zetten ten opzichte van het BBP van de deelnemende landen. Gelet op het detailniveau van deze oefening werd geopteerd voor een beperking op basis van het BBP (enkel die landen met een BBP van tenminste 100 miljard euro werden in de analyse betrokken). Bovendien wordt in dit rapport enkel melding gemaakt van deze internationale positie van de

Vlaamse deelname aan de verschillende actielijnen indien Vlaanderen scoorde binnen de top5-ranking.

Ook werd bekeken welke return Vlaanderen uit elk van de afzonderlijke actielijnen (en hun onderdelen) wist te halen, wat aangeeft in welke subdomeinen van een programma Vlaanderen erin geslaagd is om zwaartepunten te vormen, en werd de deelname van Vlaanderen aan elk specifiek programma gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen. Bij die laatstgenoemde oefening werd ook voor elk deelnemend land (of "regio" in het geval van Vlaanderen) de ontvangen toelage telkens afgewogen ten opzichte van het BBP¹⁴ (in miljard euro) en afgemeten per 1.000 inwoners¹⁵.

Tenslotte worden voor elk programma ook nog de sterkste Vlaamse deelnemers weergegeven en kort besproken. De deelnemers worden daarbij gerangschikt op basis van hun budgettaire participatie in het desbetreffende programma.

6.1. Biowetenschappen, genomica en biotechnologie voor de gezondheid

6.1.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het thematische programma "Biowetenschappen, genomica en biotechnologie voor de gezondheid

(LIFESCIHEALTH)" van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 18](#)).

Tabel 18. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan LIFESCIHEALTH (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	LIFESCIHEALTH	137	53.859.098	2,3%

De return die Vlaanderen wist te halen uit LIFESCIHEALTH oversteeg lichtjes de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$).

6.1.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De categorie "universiteiten en hogescholen" (de hogescholen namen niet deel) stond in voor 86 van de 137 Vlaamse deelnames (63%) aan LIFESCIHEALTH (zie [figuur 40a](#)) en haalde daarmee 63% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma naar zich toe (zie [figuur 40b](#)). De bedrijven scoorden budgettair eerder zwak: voor hun 24 deelnames aan LIFESCIHEALTH (18%) haalden zij slechts 10% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit

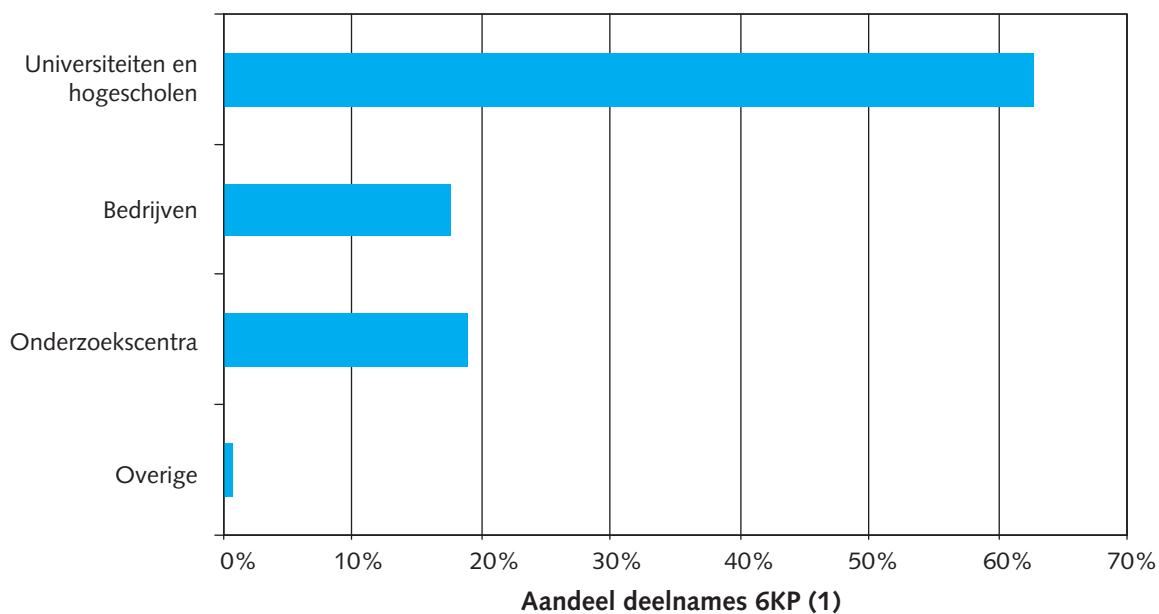
programma naar zich toe. De onderzoekscentra namen 26 keer deel (19%) aan LIFESCIHEALTH en ontvingen daarvoor 27% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma.

De categorie "overige instellingen" was met één deelname en 1% van de Vlaamse deelnametoelage nauwelijks in LIFESCIHEALTH vertegenwoordigd.

¹⁴ Bron BBP Vlaanderen: Studiedienst Vlaamse Regering – Jaar 2005. Bron BBP andere landen opgenomen in de ranking: Eurostat Databank – Jaar 2005.

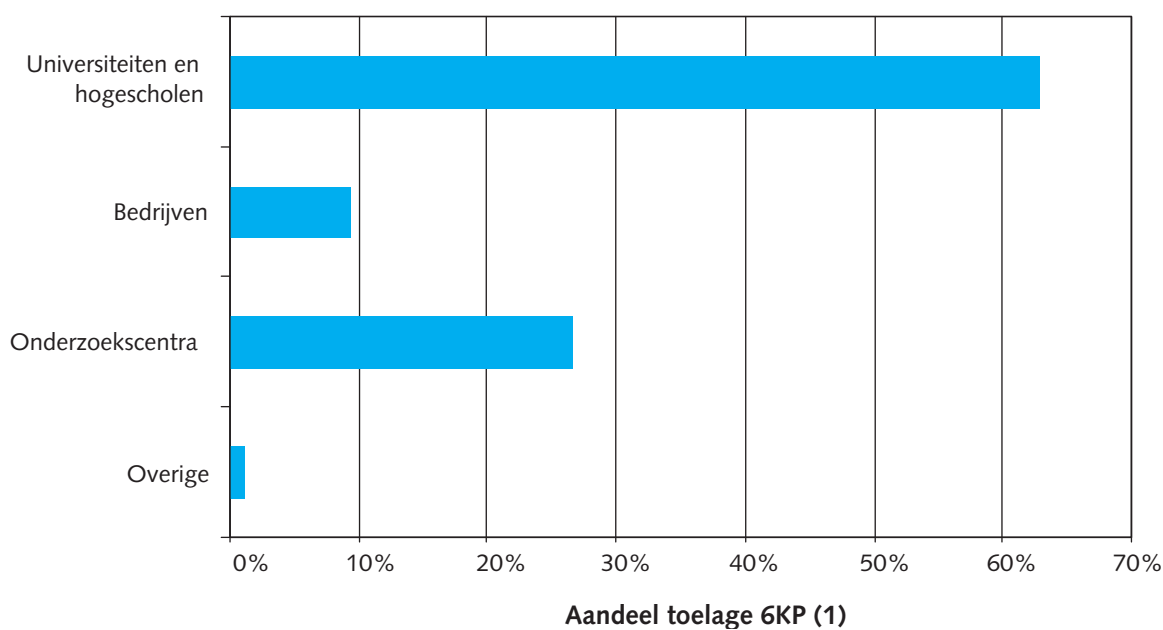
¹⁵ Bron populatie (* 1.000) Vlaanderen: Studiedienst Vlaamse Regering – Jaar 2005. Bron populatie (* 1.000) andere landen opgenomen in de ranking: Eurostat Databank – Jaar 2005.

Figuur 40a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan LIFESCIHEALTH, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames van LIFESCIHEALTH.

Figuur 40b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor LIFESCIHEALTH, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor LIFESCIHEALTH.

6.1.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.1.3.1. Indeling van LIFESCIHEALTH

Binnen LIFESCIHEALTH kunnen volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Geavanceerde genomica en toepassingen daarvan voor de gezondheid";
- KA2: "Bestrijding van belangrijke ziekten";
- KA3: "Overkoepelende specifieke ondersteunende activiteiten";
- KA4: "Specifieke activiteiten gericht op KMO's";
- KA5: "Niet gespecificeerd".

6.1.3.2. De Vlaamse deelname aan de LIFESCIHEALTH-actielijnen

De Vlaamse deelname aan LIFESCIHEALTH is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie [tabel 19](#)).

Tabel 19. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende LIFESCIHEALTH-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	43	31%	21.019.666	39%	896.377.200	2,3%
KA2	48	35%	17.105.798	32%	825.279.450	2,1%
KA3	4	3%	818.580	2%	16.434.057	5,0%
KA4	12	9%	3.036.896	6%	198.322.062	1,5%
KA5	30	22%	11.878.158	22%	402.797.352	2,9%
TOTAAL	137	100%	53.859.098	100%	2.339.210.121	2,3%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

Vlaanderen participeerde overwegend in KA1 en KA2. In beide actielijnen namen de universiteiten en hogescholen de meeste Vlaamse deelnames voor hun rekening en ook budgettair waren zij in beide gevallen de sterkste deelnemende categorie. In KA1 haalde de categorie "universiteiten en hogescholen" met 20 deelnames 55% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn naar zich toe. In KA2 ontving deze categorie met 38 deelnames 79% van de totale Vlaamse deelnametoelage. Binnen deze deelnemerscategorie was de K.U.Leuven met 7 deelnames verantwoordelijk voor 54% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor KA1. In KA2 haalde de K.U.Leuven met 17 deelnames 39% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn naar zich toe.

Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke LIFESCIHEALTH-actielijn betreft, stond Vlaanderen in 3 van de 5 actielijnen in de top5-ranking. In de actielijn "Overkoepelende specifieke ondersteunende activiteiten" (KA3) stond Vlaanderen op een derde plaats, net achter België (dat op de eerste plaats stond) en Zweden. Ook in "Geavanceerde genomica en toepassingen daarvan voor de gezondheid" (KA1) stond Vlaanderen op een verdienstelijke vijfde plaats, wat eveneens het geval was voor wat betreft de niet nader gespecificeerde deelnames (actielijn KA5). Buiten Finland (in KA1) en Nederland (in KA5), waren het in beide actielijnen zowel Zweden, Finland als Zwitserland die Vlaanderen vooraf gingen.

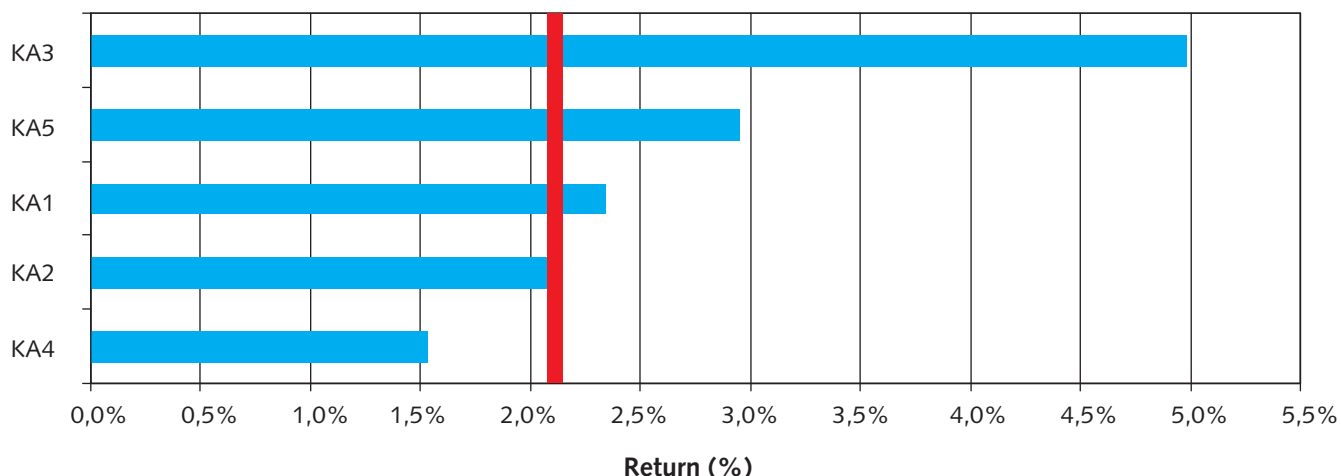
6.1.3.3. De Vlaamse return uit de LIFESCIHEALTH-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke LIFESCIHEALTH-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie [tabel 19](#) en [figuur 41](#)). Volgens die oefening haalde Vlaanderen een return van om en bij de 2,1% en 2,3% uit haar deelname aan de actielijnen "Geavanceerde genomica en toepassingen daarvan voor de gezondheid" (KA1) en "Bestrijding van belangrijke ziekten" (KA2). De hoge Vlaamse return uit de actielijn "Overkoepelende specifieke ondersteunende activiteiten" (KA3) moet met het nodige relativiseringsvermogen worden benaderd, aangezien het hier gaat

om een actielijn waarin Vlaanderen eerder beperkt participeerde, maar daarmee wel een relatief hoge deelnametoelage naar zich toe wist te halen.

Rekening houdend met een gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma van $\pm 2,2\%$ kan worden gesteld dat Vlaanderen op het vlak van return gemiddeld tot zeer goed participeerde in de meeste LIFESCIHEALTH-actielijnen en dus net boven deze verwachte return scoorde met 2,3%.

Figuur 41. Overzicht Vlaamse return per LIFESCIHEALTH-actielijn (1).

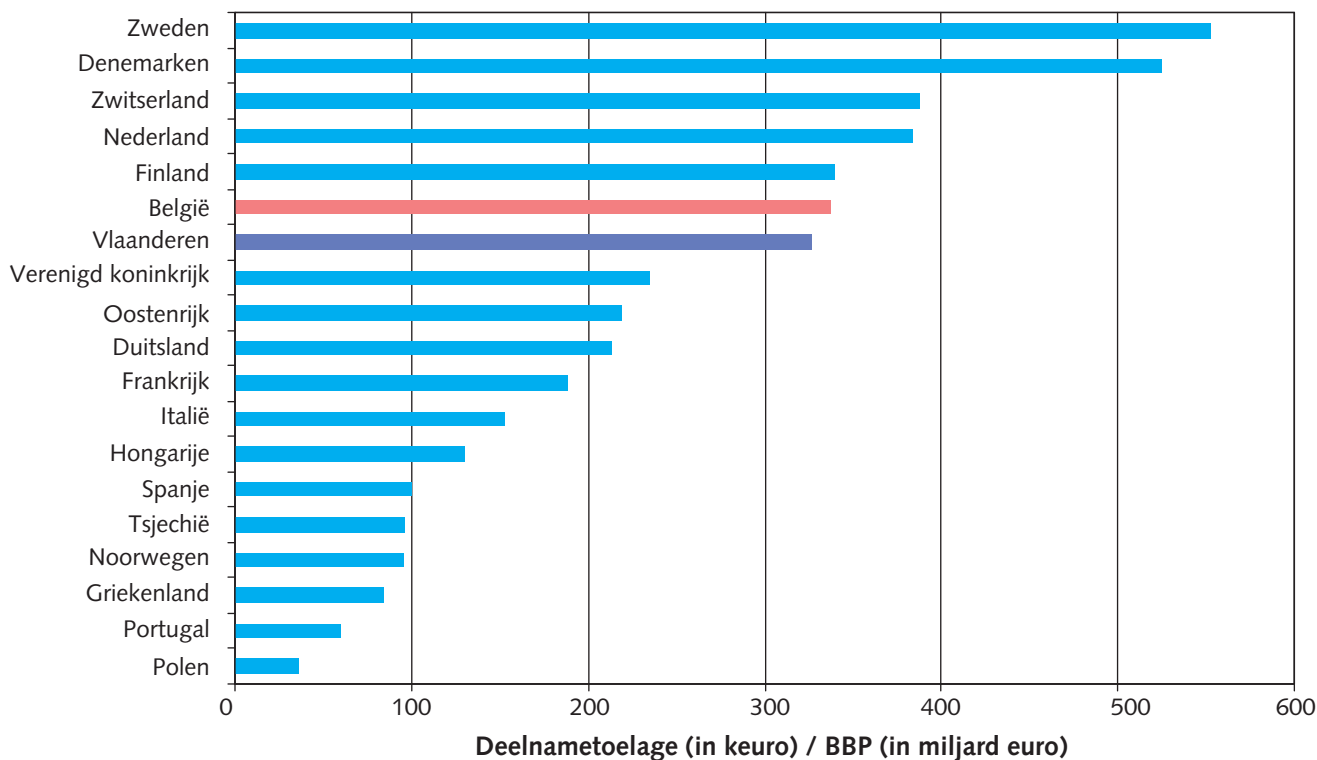
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.1.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan LIFESCIHEALTH

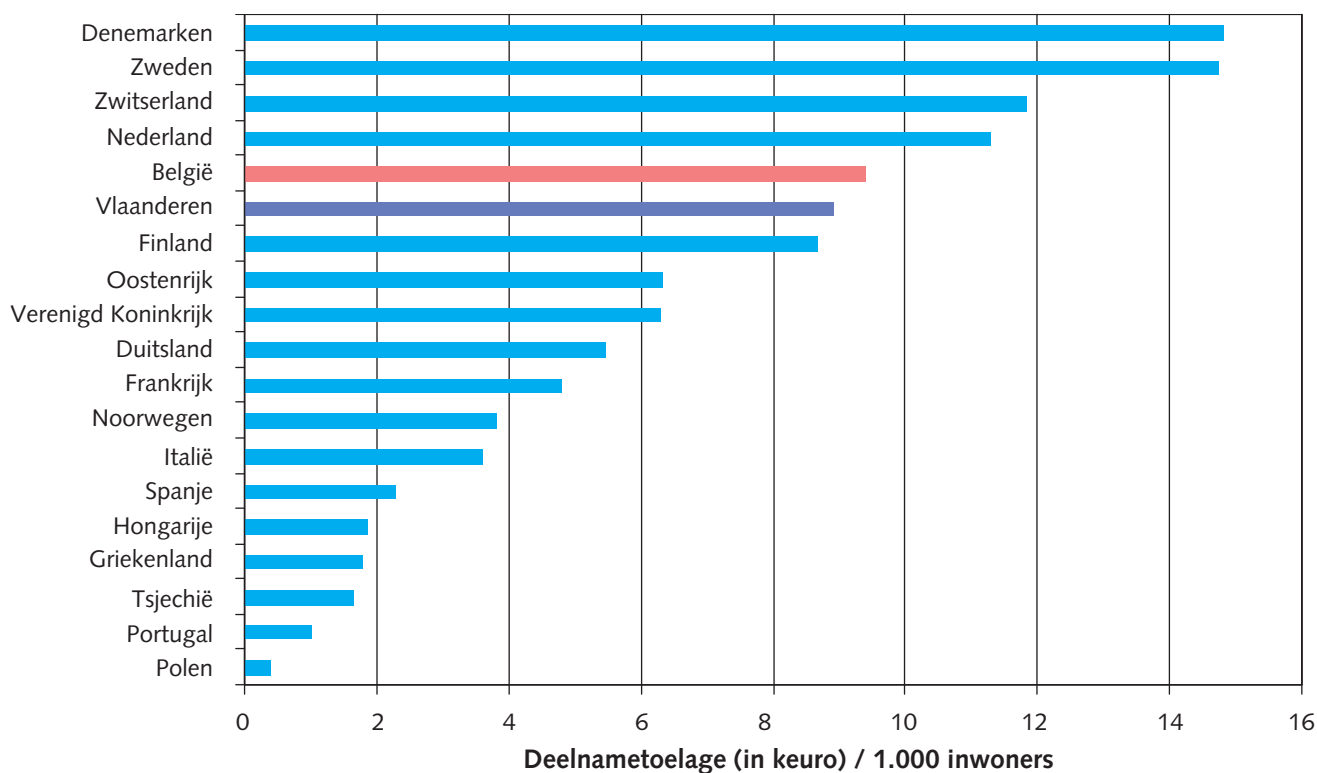
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan LIFESCIHEALTH gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale LIFESCIHEALTH-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro) en anderzijds afgemeten per 1.000 inwoners.

België presteert wat betreft ontvangen deelnametoelage voor haar deelname aan LIFESCIHEALTH behoorlijk goed in vergelijking met de overige deelnemende landen. Als we de LIFESCIHEALTH-toelage afwegen ten opzichte van het BBP, dan bekleedt België de zesde plaats (zie figuur 42). Beschouwen we die toelage per 1.000 inwoners, dan neemt België de vijfde plaats in (zie figuur 43). Vlaanderen doet het telkens 1 plaatsje minder goed dan België en staat zo respectievelijk op de zevende en zesde plaats.

Figuur 42. LIFESCIHEALTH-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 43. LIFESCIHEALTH-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.1.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 20. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in LIFESCIHEALTH (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
K.U.Leuven (2)	42	31%	16.040.362	30%
VIB	19	14%	11.468.433	21%
UGent (2)	17	12%	6.423.055	12%
VUB (2)	16	12%	6.291.202	12%
UA (2)	11	8%	5.114.406	9%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in LIFESCIHEALTH.

(2) Inclusief deelnames universitaire ziekenhuizen.

Zoals blijkt uit [tabel 20](#) was de K.U.Leuven veruit de sterkste deelnemer in LIFESCIHEALTH, zowel wat betreft het aantal deelnames als op budgettair vlak. Het VIB eindigde op een verdienstelijke tweede plaats en wist met 19 deelnames 21% van de totale Vlaamse deelnametoelage aan deze prioriteit binnen te halen.

De participatie van de K.U.Leuven concentreerde zich vooral op de actielijnen “Geavanceerde genomica en toepassingen daarvan

voor de gezondheid” (KA1) en “Bestrijding van belangrijke ziekten” (KA2), waaruit deze universiteit ruim 70% van haar totale deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma wist te halen. De deelnames van het VIB waren verspreid over de verschillende LIFESCIHEALTH-actielijnen, maar budgettair sprong de actielijn KA1 er wel bovenuit, met meer dan 50% van de totale toelage die het VIB uit LIFESCIHEALTH wist te halen.

6.1.6. Conclusies

- De Vlaamse return uit LIFESCIHEALTH bedroeg 2,3%, en lag daarmee iets lager dan de return die Vlaanderen uit het (vergelijkbare) specifieke programma QoL van het Vijfde Kaderprogramma wist te halen, maar oversteeg toch de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$);
- De Vlaamse universiteiten waren veruit de sterkste deelnemers aan dit programma, zowel wat betreft het aantal deelnames als het deelnamebudget. Ook de onderzoekscentra namen vrij goed deel aan dit programma. De bedrijven hadden in dit programma ongeveer evenveel aantal deelnames als de onderzoekscentra maar waren budgettair gezien nauwelijks vertegenwoordigd;
- Wat de specifieke LIFESCIHEALTH-actielijnen betreft nam Vlaanderen overwegend deel aan de actielijnen “Geavanceerde genomica en toepassingen daarvan voor de gezondheid” (KA1) en “Bestrijding van belangrijke ziekten” (KA2). Uit alle – uitgezonderd 1 – LIFESCIHEALTH-actielijnen behaalde Vlaanderen een return die – soms ver – boven de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma lag;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per actielijn in een internationaal kader plaatsen, stond Vlaanderen in de actielijn “Overkoepelende specifieke ondersteunende activiteiten” (KA3) op een derde plaats. In de actielijnen KA1 en KA5 (de niet-gespecificeerde deelnames binnen LIFESCIHEALTH) wist Vlaanderen zich nog net op een vijfde plaats te positioneren.

6.2. Technologieën voor de informatiemaatschappij

6.2.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het thematische programma "Technologieën voor de informatiemaatschappij (IST)" van het Zesde Kader-

programma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 21](#)).

Tabel 21. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan IST (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	IST	291	106.038.891	2,8%

De deelname van Vlaanderen aan IST liet een return van 2,8% optekenen. Deze behaalde return oversteeg ruim de gemiddelde ver-

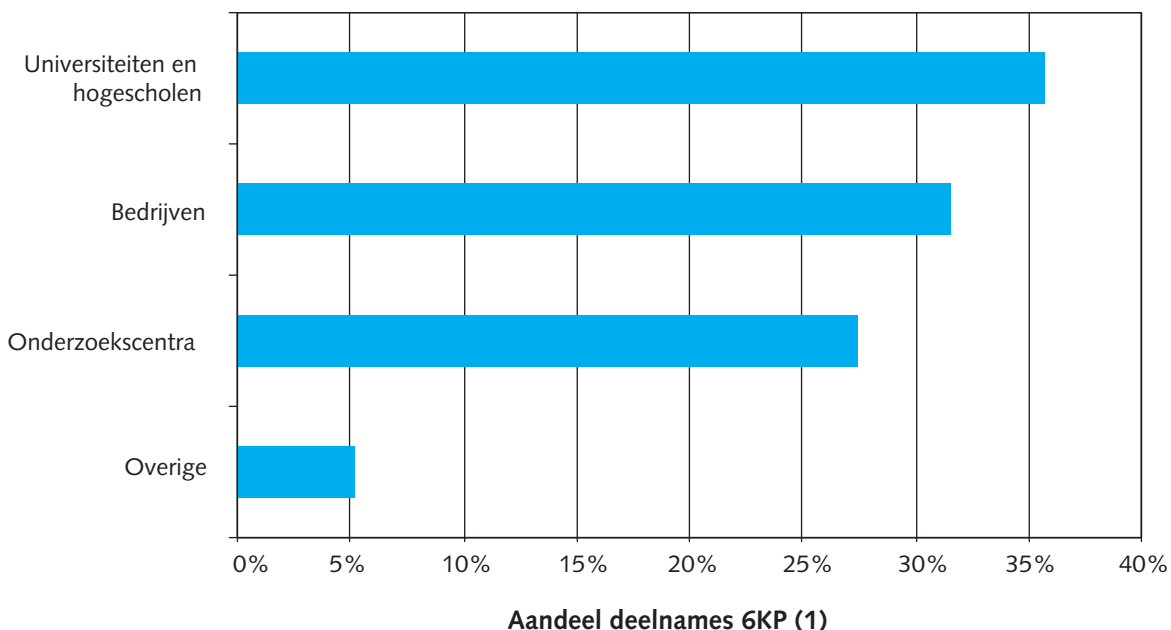
wachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma.

6.2.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De bedrijven stonden in voor 92 van de 291 Vlaamse deelnames (32%) aan IST (zie [figuur 44a](#)) en kregen daarvoor 32% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma toebedeeld (zie [figuur 44b](#)). Er namen in totaal 49 verschillende bedrijven deel aan IST. Het bedrijf Philips Innovative Technology Solutions NV nam 15 keer deel en ontving hiervoor bijna 24% van de totale Vlaamse bedrijfstoelage voor IST. De bedrijven Barco NV en Alcatel Bell NV namen elk 5 keer deel aan dit programma en stonden in voor respectievelijk 5% en 27% van de totale Vlaamse IST-bedrijfstoelage.

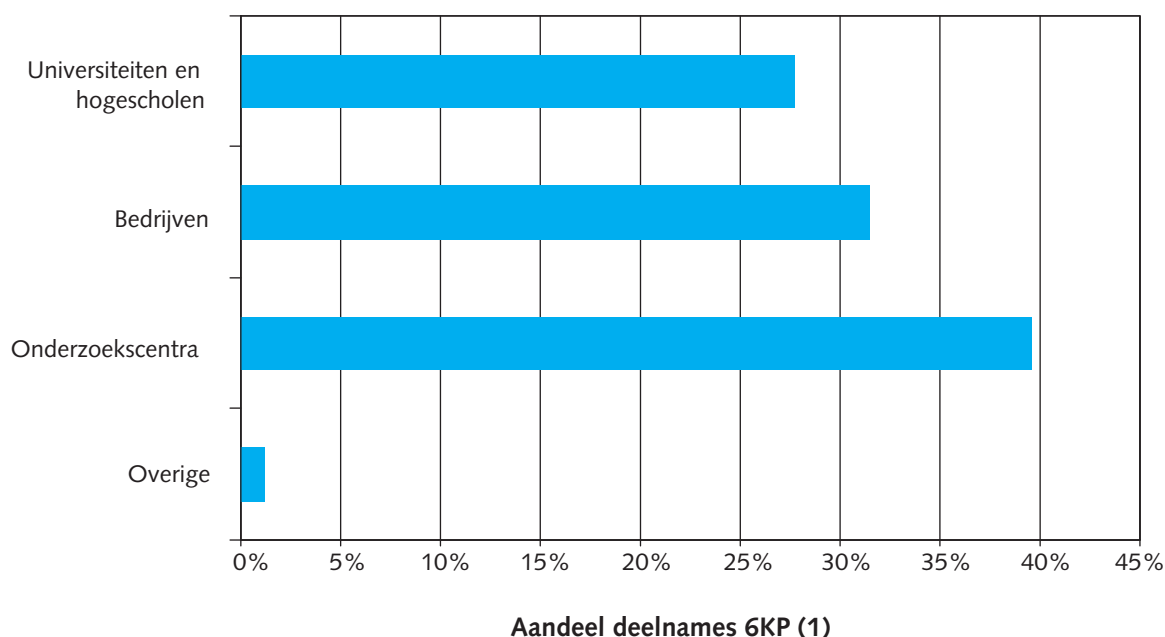
De categorie "universiteiten en hogescholen" (de hogescholen namen 1 keer deel aan IST) ontving voor haar 104 deelnames (36%) 28% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor IST. De onderzoekscentra waren de sterkste budgettaire participanten. Met 80 deelnames haalden zij 40% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor IST naar zich toe. Van deze 80 deelnames nam IMEC er 70 voor zijn rekening. De categorie "overige instellingen" was met 15 deelnames en slechts 1% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor IST ondervertegenwoordigd.

Figuur 44a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan IST, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan IST.

Figuur 44b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor IST, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor IST.

6.2.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.2.3.1. Indeling van IST

Binnen IST kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Toegepast IST-onderzoek ten behoeve van de grote maatschappelijke en economische uitdagingen";
- KA2: "Communicatie- en computerinfrastructuur en softwaretechnologieën";
- KA3: "Componenten en microsystemen";
- KA4: "Kenniss- en interfacetechnologieën";
- KA5: "Toekomstige en Opkomende Technologieën (FET)";
- KA6: "Begeleidende maatregelen";
- KA7: "Internationale samenwerking".

6.2.3.2. De Vlaamse deelname aan de IST-actielijnen

De Vlaamse deelname aan IST is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie [tabel 22](#)).

Tabel 22. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende IST-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	89	31%	22.823.109	22%	1.460.133.832	1,6%
KA2	63	22%	23.334.921	22%	886.067.417	2,6%
KA3	95	33%	46.862.169	44%	550.987.209	8,5%
KA4	9	3%	3.288.151	3%	483.512.110	0,7%
KA5	26	9%	9.080.500	9%	324.644.425	2,8%
KA6	7	2%	338.518	0,3%	53.313.503	0,6%
KA7	2	1%	311.521	0,3%	32.511.190	1,0%
TOTAAL	291	100%	106.038.891	100%	3.791.169.687	2,8%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

De Vlaamse deelname aan IST was sterk geconcentreerd op KA3. De onderzoekscentra waren het sterkst vertegenwoordigd in deze actielijn: voor hun 47 deelnames (50%) ontvingen zij 64% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor KA3. Op 1 – budgettair verwaarloosbare – deelname na kan deze participatie volledig worden toegeschreven aan IMEC. De bedrijven waren de tweede grootste deelnemende categorie aan KA3. Zij haalden met 28 deelnames (30%) 23% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor KA3 naar zich toe. Philips Innovative Technology Solutions NV was met 12% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor KA3 het budgettair sterkst participerende Vlaamse bedrijf in deze actielijn.

De categorie “universiteiten en hogescholen” liet in KA3 20 deelnames optekenen, goed voor 21% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. Binnen deze deelnemerscategorie was de K.U.Leuven de meest markante participant, met 12 deelnames en 70% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor KA3 binnen deze deelnemerscategorie.

6.2.3.3. De Vlaamse return uit de IST-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke IST-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie tabel 22 en figuur 45).

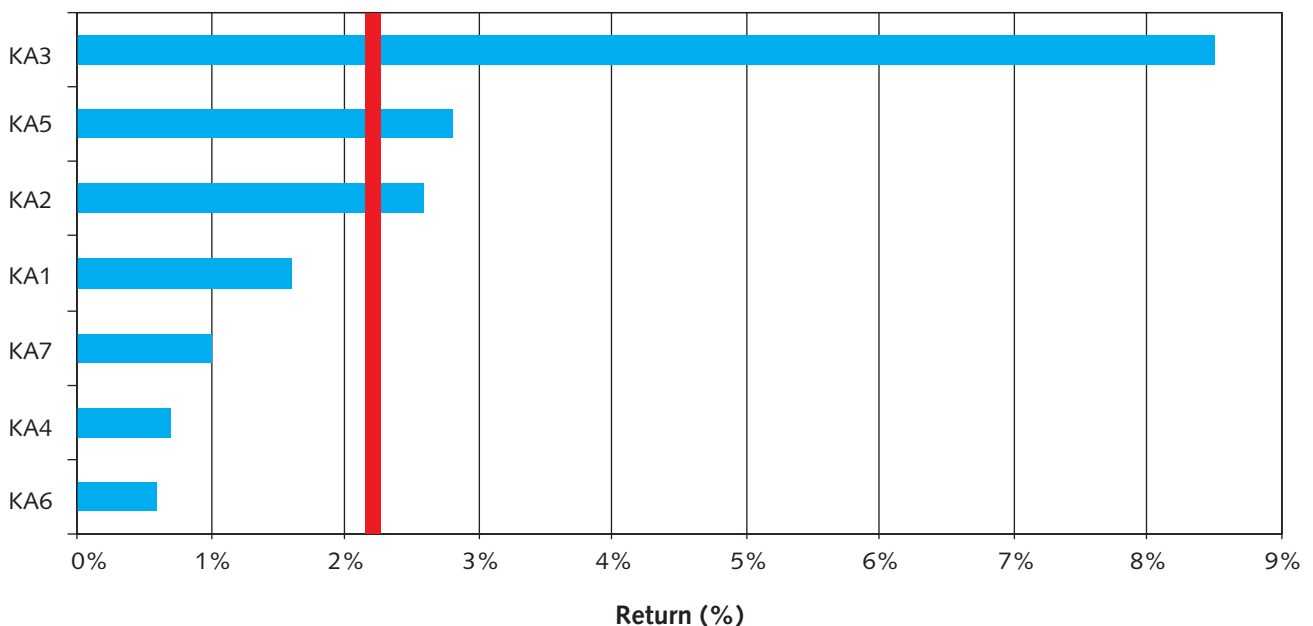
Volgens die oefening haalde Vlaanderen een bijzonder hoge return van 8,5% uit “Componenten en microsystemen” (KA3), de actielijn waarin het ook al veruit de meeste deelnames en de sterkste concentratie van haar deelnametoelage voor IST liet optekenen.

Daarnaast nam Vlaanderen ook vrij vaak deel aan KA1 en KA2. Ook budgettair was de Vlaamse deelname aan deze actielijnen meer dan behoorlijk, met respectievelijk 21% en 22% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor IST.

Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke IST-actielijn betreft, scoorde Vlaanderen in vergelijking met de andere deelnemende landen zeer goed in 3 van de 7 IST-actielijnen: Vlaanderen stond in de ranking op basis van deelnametoelage/BBP op de eerste plaats in de actielijn “Componenten en microsystemen” (KA3), en bekleedde in de actielijnen “Communicatie- en computerinfrastructuur en softwaretechnologieën” (KA2) en “Toekomstige en Opkomende Technologieën (FET)” (KA5) telkens de vierde plaats. Het waren respectievelijk Finland, Zweden en Griekenland (in KA2) en Zwitserland, Zweden en Denemarken (in KA5) die Vlaanderen voorafgingen in deze actielijnen.

Wat de overige actielijnen betreft overstegen enkel de behaalde returns uit “Communicatie- en computerinfrastructuur en softwaretechnologieën” (KA2) en “Toekomstige en Opkomende Technologieën (FET)” (KA5) nog de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma van $\pm 2,2\%$. De returns die Vlaanderen uit de andere IST-actielijnen wist te behalen, bleven allemaal onder dit verwachte gemiddelde, vrij ver zelfs voor de begeleidende maatregelen (actielijn KA6). Globaal haalde Vlaanderen een goede return uit IST van 2,8%. Deze kan in hoofdzaak worden toegeschreven aan de Vlaamse betrokkenheid in de actielijn KA3.

Figuur 45. Overzicht Vlaamse return per IST-actielijn (1).

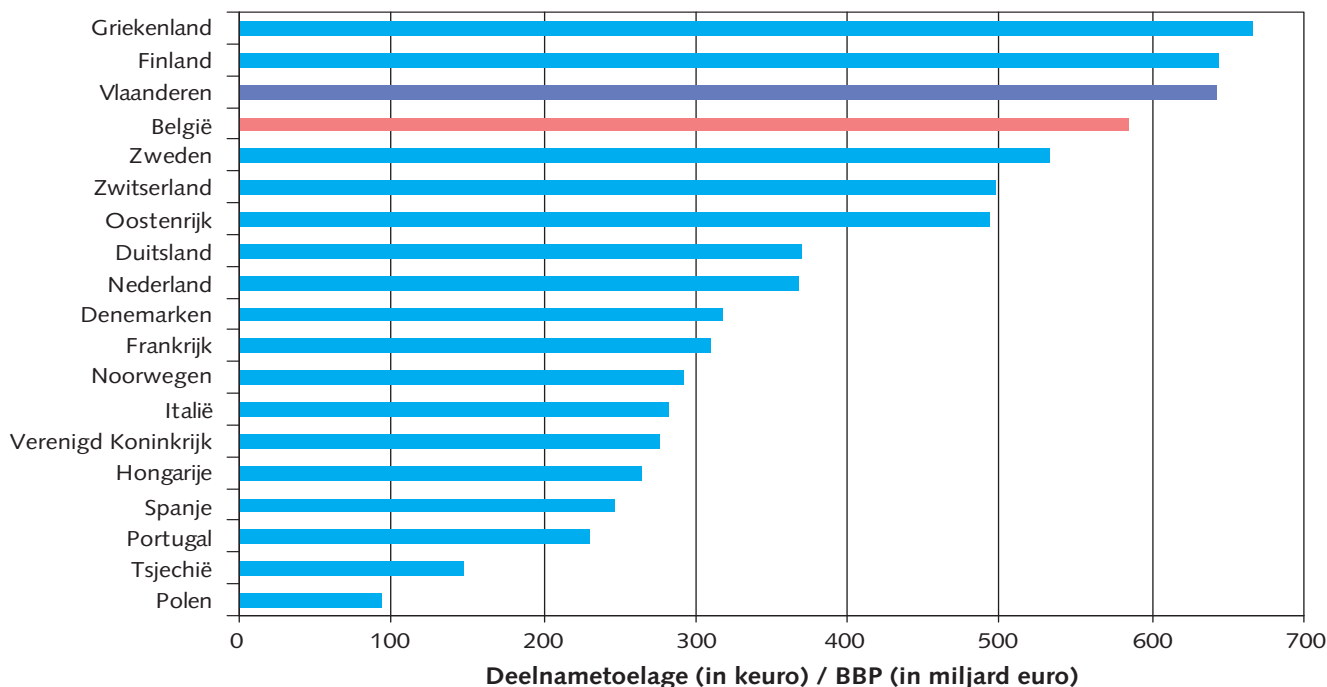
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.2.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan IST

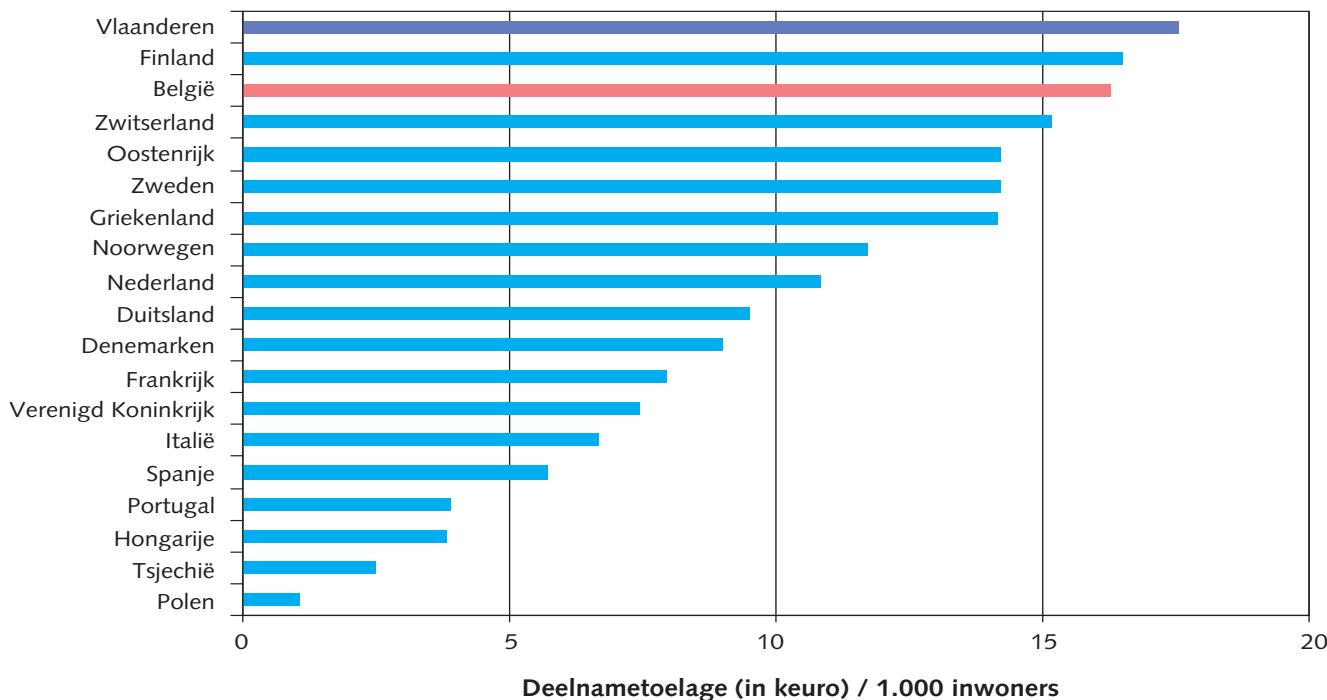
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan IST gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale IST-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per 1.000 inwoners.

België presteert wat betreft ontvangen toelage voor haar deelname aan IST zeer goed in vergelijking met de overige deelnemende landen. Als we de IST-toelage (1) afgewogen ten opzichte van het BBP (zie figuur 46) en (2) beschouwen per 1.000 inwoners (zie figuur 47), dan bekleedt België respectievelijk de 4de en 3de plaats in de rangschikking. Vlaanderen doet het in beide gevallen zelfs nog beter en eindigt op een 3de en zelfs 1ste plaats.

Figuur 46. IST-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 47. IST-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.2.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 23. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in IST (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
IMEC	70	24%	38.008.896	36%
K.U.Leuven (2)	60	20%	19.117.424	18%
Alcatel Bell	5	2%	8.963.901	8%
Philips Innovative Technology Solutions	15	5%	7.830.740	7%
VUB	15	5%	3.424.818	3%
UGent (3)	17	6%	3.326.199	3%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in IST.

(2) Inclusief deelnames EuroPACE.

(3) Inclusief deelnames RAMIT.

Uit [tabel 23](#) blijkt nog eens de zeer sterke aanwezigheid van IMEC in het programma IST. IMEC was met 36% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor IST de sterkste budgettaire deelnemer aan dit programma. De toelage die IMEC voor haar deelname aan IST wist binnen te halen was voor 80% afkomstig uit de actielijn “Componenten en microsystemen” (KA3).

De K.U.Leuven haalde 20% van het totale aantal Vlaamse deelnames en 18% van de totale Vlaamse deelnametoelage naar zich toe. In het Vijfde Kaderprogramma was de K.U.Leuven nog de grootste deelnemer wat betreft aantal deelnames aan het programma IST,

maar ook toen was IMEC de grootste budgettaire participant. De toelage die de K.U.Leuven in het Zesde Kaderprogramma voor haar deelname aan IST wist binnen te halen kan voor 41% worden toegeschreven aan projecten binnen de actielijn “Toegepast IST-onderzoek ten behoeve van de grote maatschappelijke en economische uitdagingen” (KA1).

Alcatel Bell NV is het eerste bedrijf dat we tegenkomen in de rangschikking. Met slechts 2% van de deelnames haalden zij 8% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor IST binnen. Philips Innovative Technology Solutions NV volgt op de vierde plaats.

6.2.6. Conclusies

- Vlaanderen bleef met een return van 2,8% uit IST flink boven de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$);
- De categorie “universiteiten en hogescholen” liet de meeste deelnames aan IST optekenen, maar het waren de onderzoekscentra die het grootste deel van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma ontvingen. De vertegenwoordiging van deze laatste deelnemerscategorie in IST kan bijna volledig worden toegeschreven aan IMEC, ook individueel de sterkste budgettaire participant aan dit programma;
- Dat Vlaanderen globaal gezien zo goed deelnam aan IST kan in hoofdzaak worden herleid tot de zeer sterke Vlaamse participatie in de actielijn “Componenten en microsystemen” (KA3), die Vlaanderen een return van 8,7% opleverde. Van de overige IST-actielijnen leverden ook de actielijnen “Communicatie- en computerinfrastructuur en softwaretechnologieën” (KA2) en “Toekomstige en Opkomende Technologieën (FET)” (KA5) nog een return op die de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$) oversteeg;
- Vooral de behaalde returns uit de IST-actielijnen “Kenniss- en interfacetechnologieën” (KA4), “Begeleidende maatregelen” (KA6) en “Niet gespecificeerd” (KA8) waren erg zwak en bleven ver onder het verwachte gemiddelde;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per actielijn in een internationaal kader plaatsen, viel het op dat Vlaanderen goed tot zeer goed presteerde in de meeste IST-actielijnen. Vlaanderen stond op nummer 1 in de ranking van de actielijn “Componenten en microsystemen” (KA3), en behaalde de vierde plaats in de ranking van de actielijnen “Communicatie- en computerinfrastructuur en softwaretechnologieën” (KA2) en “Toekomstige en Opkomende Technologieën (FET)” (KA5).

6.3. Nanotechnologieën en nanowetenschappen, kennisgebaseerde multifunctionele materialen en nieuwe productieprocédés en –apparatuur

6.3.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het thematische programma “Nanotechnologieën en nanowetenschappen, kennisgebaseerde multifunctionele materialen en nieuwe productieprocédés en –apparatuur (NMP)” van

het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie tabel 24).

Tabel 24. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan NMP (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	NMP	123	36.686.954	2,4%

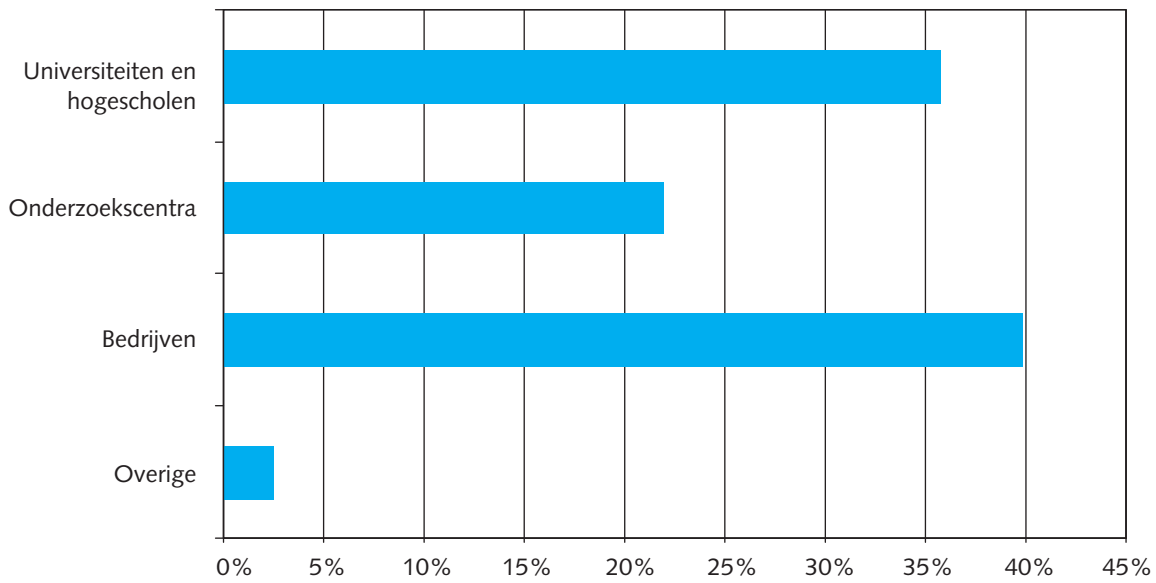
De deelname van Vlaanderen aan NMP liet een return van 2,4% optekenen. Deze behaalde return oversteeg de gemiddelde verwachte Vlaamse return van 2,2% uit het Zesde Kaderprogramma.

6.3.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De bedrijven zorgden voor 49 van de 122 Vlaamse deelnames (40%) aan NMP (zie [figuur 48a](#)), en haalden daarmee 29% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma naar zich toe (zie [figuur 48b](#)). De categorie “universiteiten en hogescholen” (de hogescholen namen 2 keer deel) deed het budgettair een stuk beter:

voor 44 deelnames (36%) aan NMP kreeg deze categorie 42% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma toegekend. De onderzoekscentra namen 27 deelnames (22%) aan NMP voor hun rekening, en ontvingen daarvoor 28% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma. Budgettair gezien volgen de onderzoekscentra dus de bedrijven op de voet.

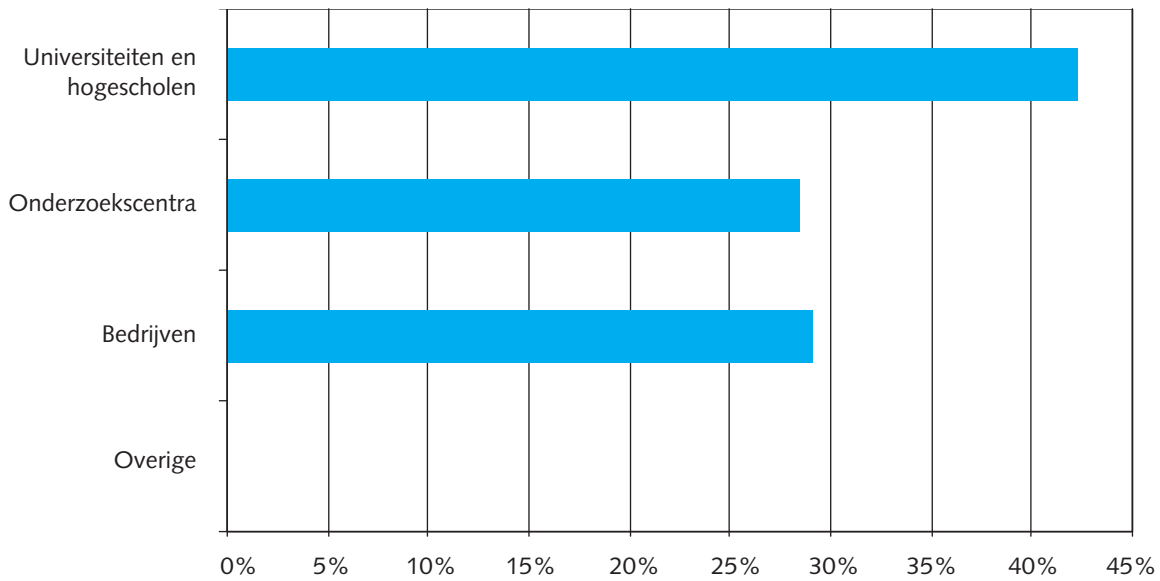
Figuur 48a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan NMP, volgens deelnemerscategorie.

Aandeel deelnames 6KP (1)

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan NMP.

Figuur 48b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor NMP, volgens deelnemerscategorie.

Aandeel toelage 6KP (1)

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnametoelage voor NMP.

6.3.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.3.3.1. Indeling van NMP

Binnen NMP kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Nanotechnologieën en nanowetenschappen";
- KA2: "Kennisgebaseerde multifunctionele materialen";
- KA3: "Nieuwe productieprocedures en apparatuur";
- KA4: "Integratie van nanotechnologieën, nieuwe materialen en nieuwe productietechnologieën";
- KA5: "Prioriteitsoverschrijdende activiteiten en relaties met andere onderzoeksactiviteiten";
- KA6: "Coördinatie van activiteiten binnen een uitgebreid Europa";
- KA7: "Begeleidende maatregelen";
- KA8: "Niet gespecificeerd".

6.3.3.2. De Vlaamse deelname aan de NMP-actielijnen

De Vlaamse deelname aan NMP is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie [tabel 25](#)).

Tabel 25. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende NMP-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	9	7%	2.889.617	8%	175.208.758	1,6%
KA2	14	11%	4.188.793	11%	335.446.991	1,2%
KA3	23	19%	5.148.928	14%	218.346.799	2,4%
KA4	9	7%	2.486.898	7%	110.626.809	2,2%
KA5	16	13%	6.245.838	17%	241.544.001	2,6%
KA6	0	0%	0	0%	662.470	0,0%
KA7	32	26%	9.684.471	26%	161.005.978	6,0%
KA8	20	16%	6.042.409	16%	296.189.530	2,0%
TOTAAL	123	100%	36.686.954	100%	1.539.031.336	2,4%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

Vlaanderen nam vooral deel aan de actielijnen KA7 en KA3. Binnen KA7 stonden de bedrijven in voor 20 van de 32 deelnames (63%), verspreid over 19 verschillende bedrijven (met overwegend 1 deelname en maximaal 2 deelnames per individueel bedrijf), waarmee ze 48% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn ontvingen. Budgettair scoorde de categorie "universiteiten en hogescholen" hier ook zeer goed: deze categorie ontving voor haar 7 deelnames toch 35% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. De K.U.Leuven was daarbij de meest uitgesproken universitaire deelnemer, met 43% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn.

Binnen de actielijn KA3 scoorde de categorie "universiteiten en hogescholen" budgettair zelfs nog beter dan de bedrijven. Hier stonden de bedrijven namelijk in voor 10 van de 23 deelnames (verspreid over 8 verschillende bedrijven) waarmee ze 40% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn ontvingen. 48% van deze deelnametoelage ging echter naar de categorie "universiteiten en hogescholen", en dat voor 7 van de 23 deelnames. In deze actielijn was de K.U.Leuven de enige deelnemende universiteit.

Het aantal Vlaamse deelnames binnen KA5 bleef eerder beperkt, maar toch haalde Vlaanderen 17% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor NMP uit deze actielijn. Binnen KA5 waren de Vlaamse onderzoekscentra het sterkst vertegenwoordigd: 76% van de Vlaamse deelnametoelage voor KA5 ging naar deze deelnemerscategorie, waarbij IMEC nagenoeg de volledige participatie voor zijn rekening nam.

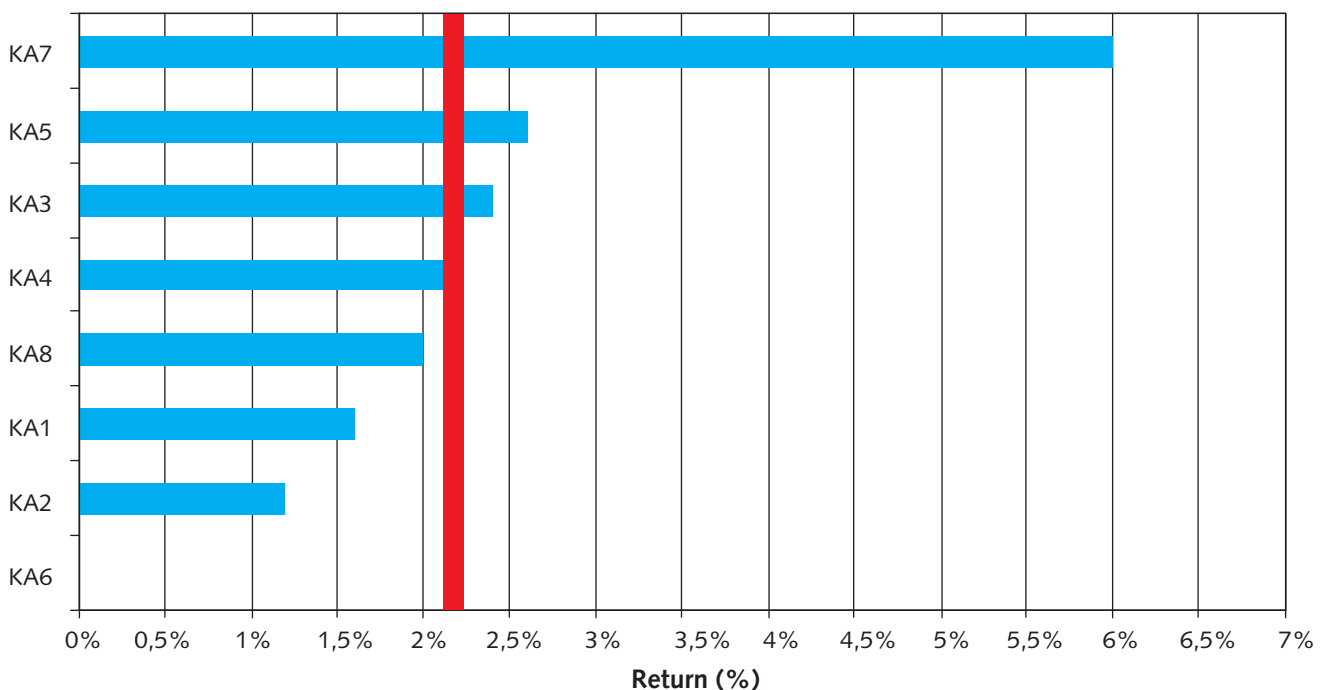
Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke NMP-actielijn betreft, scoorde Vlaanderen met een eerste plaats uitstekend in de actielijn "Begeleidende maatregelen" (KA7). België volgde hier op de tweede plaats. In de actielijnen "Integratie van nanotechnologieën, nieuwe materialen en nieuwe productietechnologieën" (KA4), "Nieuwe productieprocedures en apparatuur" (KA3) en "Prioriteitsoverschrijdende activiteiten en relaties met andere onderzoeksactiviteiten" (KA5) bekleedde Vlaanderen respectievelijk de derde en tweemaal de vijfde plaats. Vaak terugkerende landen die Vlaanderen voorafgingen waren Finland, Zweden en Zwitserland.

6.3.3.3. De Vlaamse return uit de NMP-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke NMP-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie [tabel 25](#) en [figuur 49](#)). Volgens die oefening haalde Vlaanderen de hoogste return uit haar deelname aan de actielijn “Begeleidende maatregelen” (KA7). Deze return (6,0%) ligt een pak hoger dan de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma (2,2%). Ook uit de actielijnen “Nieuwe productieprocedures en apparatuur” (KA3) en “Prioriteitsoverschrijdende activiteiten en relaties met andere onderzoeksactiviteiten” (KA5) haalde Vlaanderen vrij hoge returns van respectievelijk 2,4% en 2,6%.

Wat de overige actielijnen betreft, kwam enkel de return uit de actielijn “Integratie van nanotechnologieën, nieuwe materialen en nieuwe productietechnologieën” (KA4) nog net uit op het verwachte gemiddelde van 2,2%. De Vlaamse return van 2,0% uit de niet-gespecificeerde NMP-deelnames (KA8) benaderde nog enigszins het verwachte gemiddelde, maar de returns uit de actielijnen “Nanotechnologieën en nanowetenschappen” (KA1) en “Kennisgebaseerde multifunctionele materialen” (KA2) bleven hier ver onder.

Figuur 49. Overzicht Vlaamse return per NMP-actielijn (1).

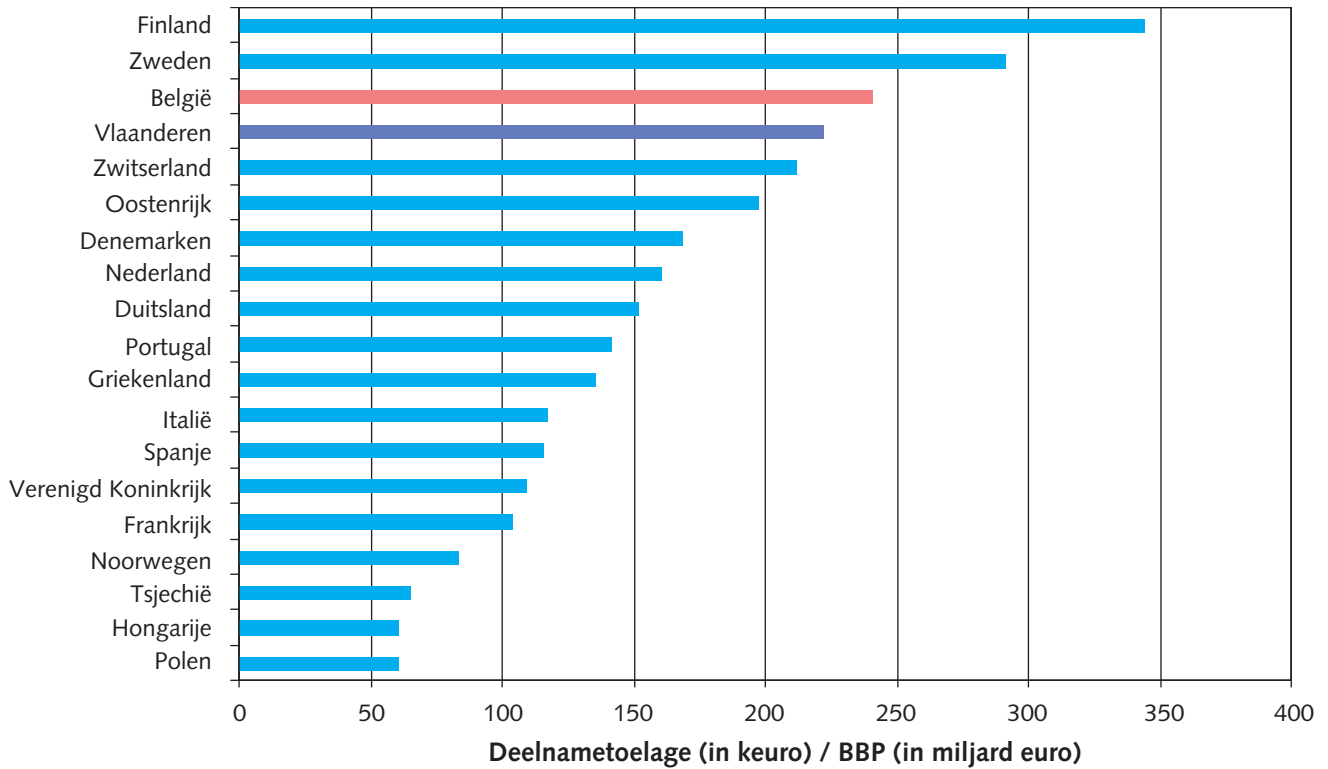
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.3.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan NMP

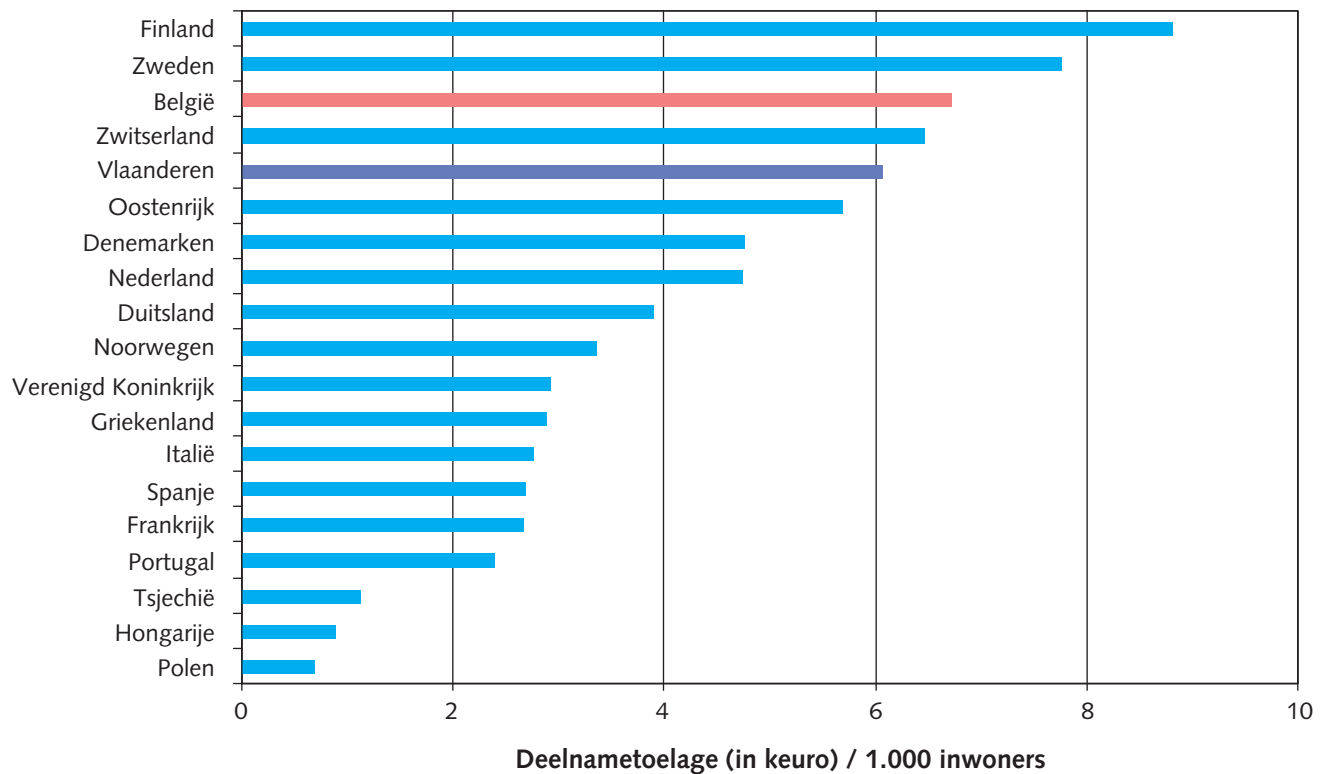
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan het programma NMP gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale NMP-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per duizend inwoners.

België doet het wat betreft ontvangen deelnametoelage voor haar deelname aan NMP zeer goed in vergelijking met de overige deelnemende landen, en dat heeft vooral te maken met de zeer sterke participatie in de Vlaamse regio. Als we de NMP-toelage afwegen ten opzichte van het BBP, dan moet België enkel Finland en Zweden laten voorgaan, Vlaanderen volgt België direct op op een vierde plaats (zie [figuur 50](#)). Beschouwen we die toelage per 1.000 inwoners, dan neemt België opnieuw de derde plaats in na Finland en Zweden en volgt Vlaanderen op een vijfde plaats. Vlaanderen moet in deze rangschikking Zwitserland nog laten voorgaan (zie [figuur 51](#)).

Figuur 50. NMP-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 51. NMP-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.3.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 26. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in NMP (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
K.U.Leuven	25	12%	9.036.457	25%
IMEC	11	9%	6.340.310	17%
UGent	11	9%	3.596.809	10%
CENTEXBEL	8	7%	2.457.416	7%
UA	4	3%	1.788.331	5%
Materialise NV	7	6%	1.687.150	5%
VITO	7	6%	1.627.806	4%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in NMP.

Zoals uit tabel 26 blijkt, was de K.U.Leuven de sterkste Vlaamse deelnemer aan NMP, vooral op budgettair vlak. De deelnametoelage die de K.U.Leuven uit NMP wist te halen was voor 27% afkomstig uit de actielijn "Nieuwe productieprocedures en apparatuur" (KA3).

De onderzoekscentra waren vooral vertegenwoordigd door IMEC. Deze onderzoeksinstituten haalde met 11 deelnames 17% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor NMP naar zich toe.

6.3.6. Conclusies

- De Vlaamse deelname aan het thematische programma "Nanotechnologieën en nanowetenschappen, kennisgebaseerde multifunctionele materialen en nieuwe productieprocedures en -apparatuur" van het Zesde Kaderprogramma was behoorlijk. De Vlaamse return bedroeg 2,4% en lag dus een beetje hoger dan de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$. De return die Vlaanderen uit de actielijn "Begeleidende maatregelen" (KA7) wist te halen oversteeg ruimschoots deze verwachte return met 6,0%;
- De bedrijven namen het vaakst deel aan NMP, maar budgettair gezien waren het de universiteiten en hogescholen die de grootste deelnametoelage naar zich toe trokken;
- Wat de specifieke NMP-actielijnen betreft, haalde Vlaanderen de hoogste returns uit de actielijnen "Begeleidende maatregelen" (KA7); "Prioriteitoverschrijdende activiteiten en relaties met andere onderzoeksactiviteiten" (KA5) en "Nieuwe productieprocedures en apparatuur" (KA3);
- Wanneer we de Vlaamse deelname per actielijn in een internationaal kader plaatsen, valt het op dat Vlaanderen van alle deelnemende landen (daarbij rekening gehouden met de in de inleiding van dit hoofdstuk vermelde afbakening) de hoogste deelnametoelage per BBP uit de actielijn KA7 wist te halen. België volgde hier op een tweede plaats. Ook in de actielijnen KA3, KA4 ("Integratie van nanotechnologieën, nieuwe materialen en nieuwe productietechnologieën") en KA5 wist Vlaanderen telkens een plaatsje in de top5 van de ranking te veroveren.

6.4. Lucht- en ruimtevaart

6.4.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het thematische programma "Lucht- en ruimtevaart (AEROSPACE)" van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 27](#)).

Tabel 27. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan AEROSPACE (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	AEROSPACE	44	10.466.140	1,0%

Met een totaal van 44 deelnames haalde Vlaanderen slechts een return van 1,0% uit het specifieke programma AEROSPACE. Deze

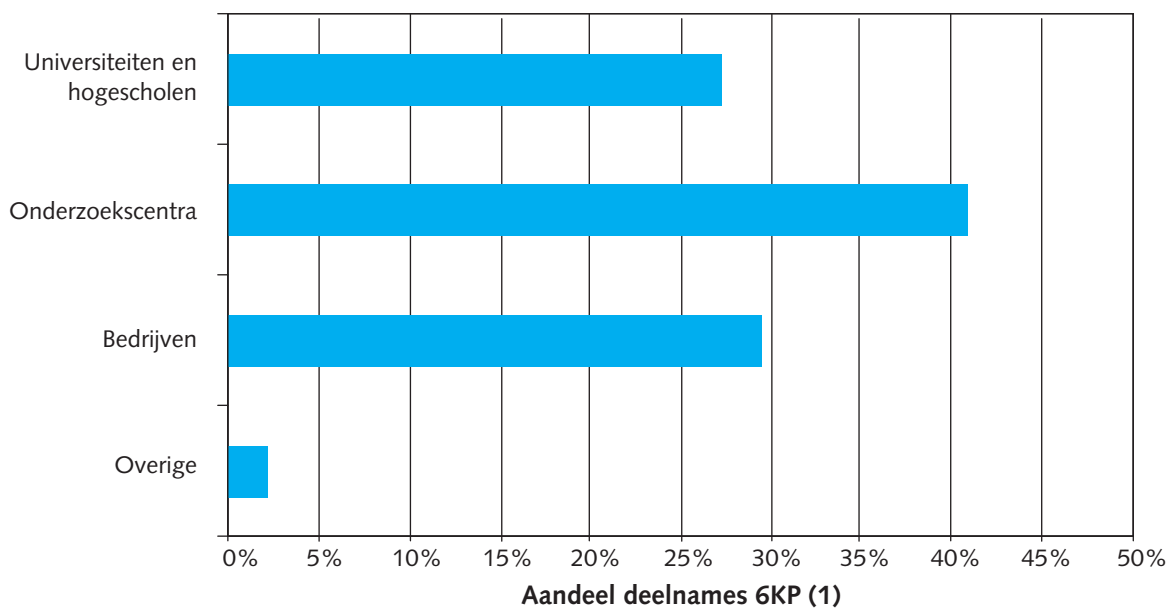
behaalde return ligt een pak onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$.

6.4.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De Vlaamse onderzoekscentra waren het sterkst vertegenwoordigd in AEROSPACE, met 18 van de 44 deelnames (41%) en 38% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma (zie resp. [figuur 52a](#) en [figuur 52b](#)). De Vlaamse universiteiten (de hogescholen namen niet deel) waren de tweede sterkste deelnemende categorie: voor hun 12 deelnames (27%) kregen zij 35% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor AEROSPACE toebedeeld. De

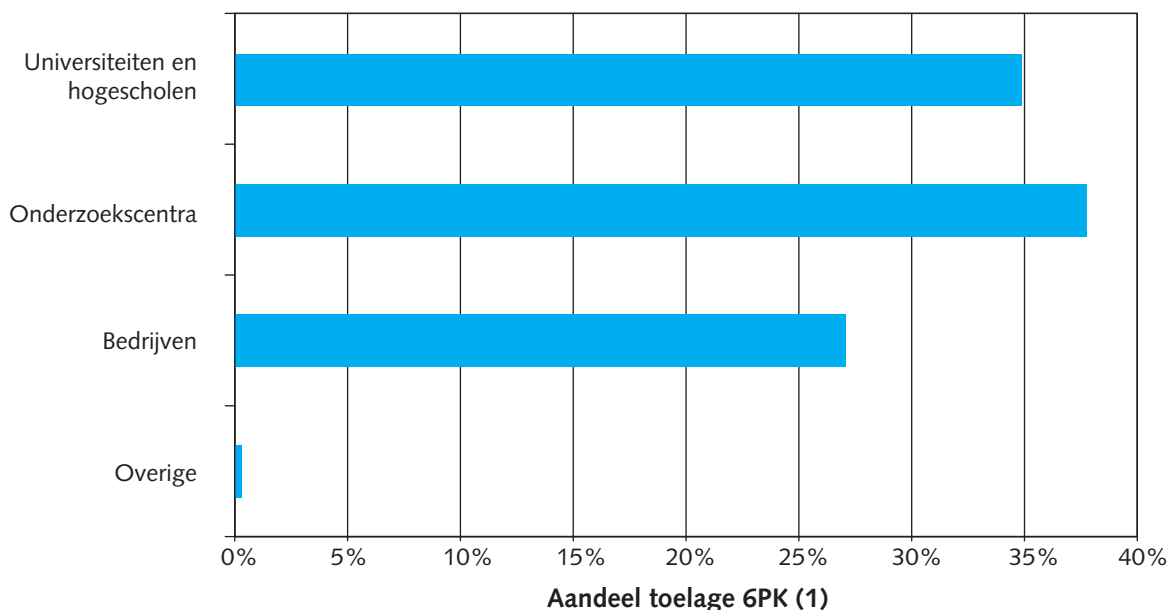
bedrijven hadden een groter aandeel in het aantal deelnames (30%) dan de universiteiten, maar budgettair moesten zij zich tevreden stellen met 27% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor AEROSPACE. De overige instellingen kwamen nauwelijks aan bod in dit programma: zij haalden met 2% van het aantal deelnames slechts 0,3% van de totale Vlaamse deelnametoelage naar zich toe.

Figuur 52a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan AEROSPACE, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan AEROSPACE.

Figuur 52b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor AEROSPACE, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor AEROSPACE.

6.4.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.4.3.1. Indeling van AEROSPACE

Binnen AEROSPACE maken we het onderscheid tussen de specifieke onderdelen "Luchtvaart" ("Key Action 1" – "KA1") en "Ruimtevaart" ("Key Action 2" – "KA2").

6.4.3.2. De Vlaamse deelname aan de AEROSPACE-actielijnen

De Vlaamse deelname aan AEROSPACE ziet er als volgt uit (zie tabel 28).

Tabel 28. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende AEROSPACE-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	32	73%	8.325.709	80%	930.586.842	0,9%
KA2	12	27%	2.140.432	20%	138.036.159	1,6%
TOTAAL	44	100%	10.466.140	100%	1.068.623.001	1,0%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

Wat het aantal deelnames betreft, was Vlaanderen binnen AEROSPACE het vaakst vertegenwoordigd in KA1. Ook de deelnametoelage die Vlaanderen ontving voor dit programma, ging met 80% naar deze actielijn.

De Vlaamse deelnames aan en toelage voor KA1 waren tamelijk gelijkmatig verdeeld over de categorieën onderzoekscentra (41% van de deelnames; 35% van de deelnametoelage), bedrijven (31% van de deelnames; 32% van de deelnametoelage) en universiteiten en hogescholen (28% van de deelnames; 33% van de deelnametoelage).

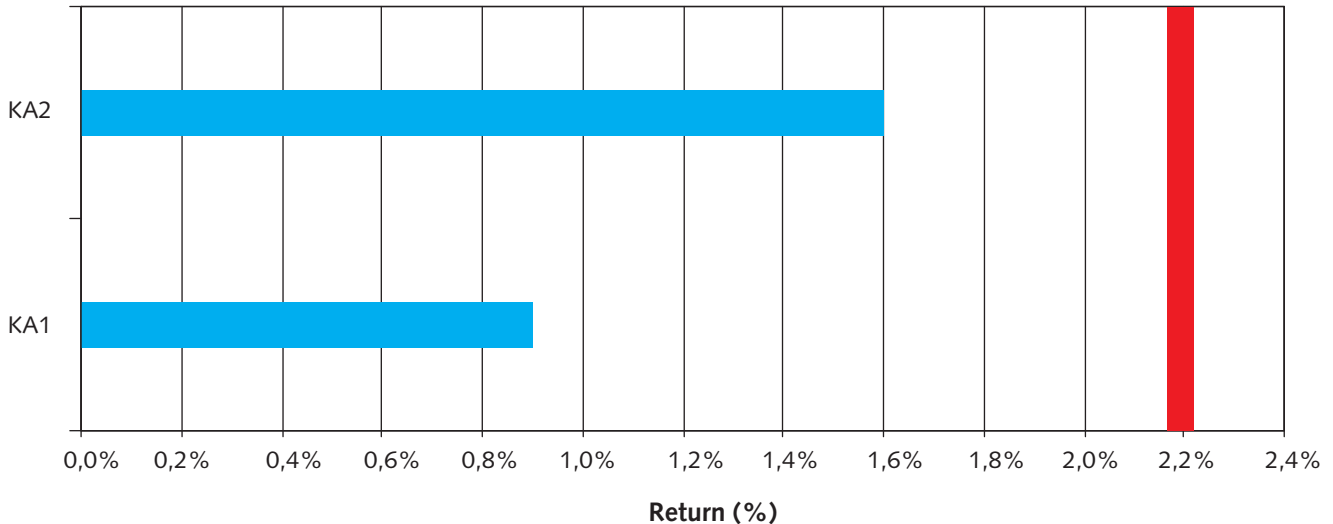
Het VKI was de onderzoeksinstelling die in KA1 met 12 deelnames 31% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn naar zich toe wist te halen. De K.U.Leuven komt op de tweede plaats, met 5 deelnames en 22% van de deelnametoelage voor KA1. In KA2 valt vooral de erg zwakke budgettaire participatie van de bedrijven op: slechts 7% van de deelnametoelage die Vlaanderen kreeg voor deze actielijn. In KA2 haalde de VITO met 4 deelnames 46% van de deelnametoelage voor deze actielijn binnen. De K.U.Leuven neemt ook in deze actielijn de tweede plaats in beslag: slechts 2 deelnames waren goed voor 40% van de Vlaamse deelnametoelage voor KA2. De categorie "overige instellingen" kwam enkel in KA2 aan bod, met 1,6% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn.

6.4.3.3. De Vlaamse return uit de AEROSPACE-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke AEROSPACE-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie tabel 28 en figuur 53). Volgens die oefening bleef de Vlaamse

return uit zowel "Luchtvaart" (KA1) als "Ruimtevaart" (KA2) ver onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$).

Figuur 53. Overzicht Vlaamse return per AEROSPACE-actielijn (1).

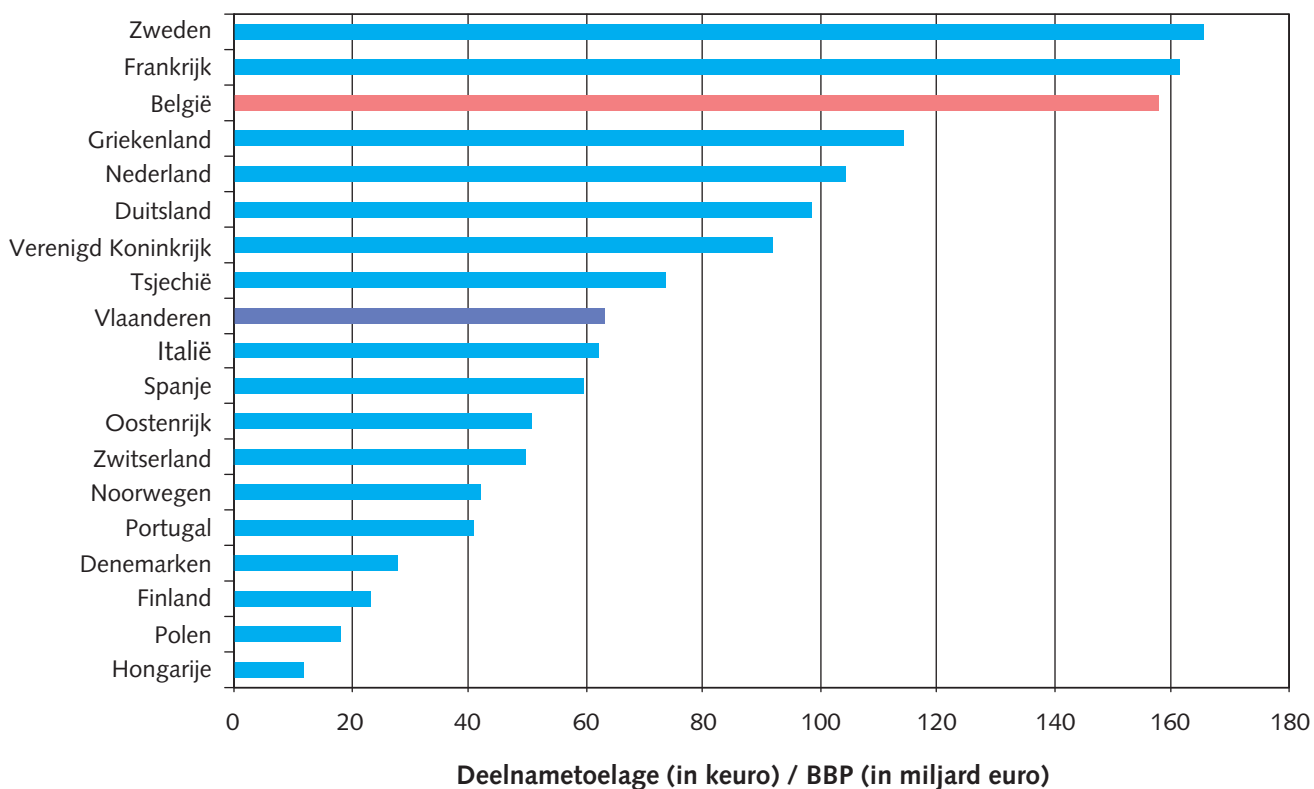
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.4.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan AEROSPACE

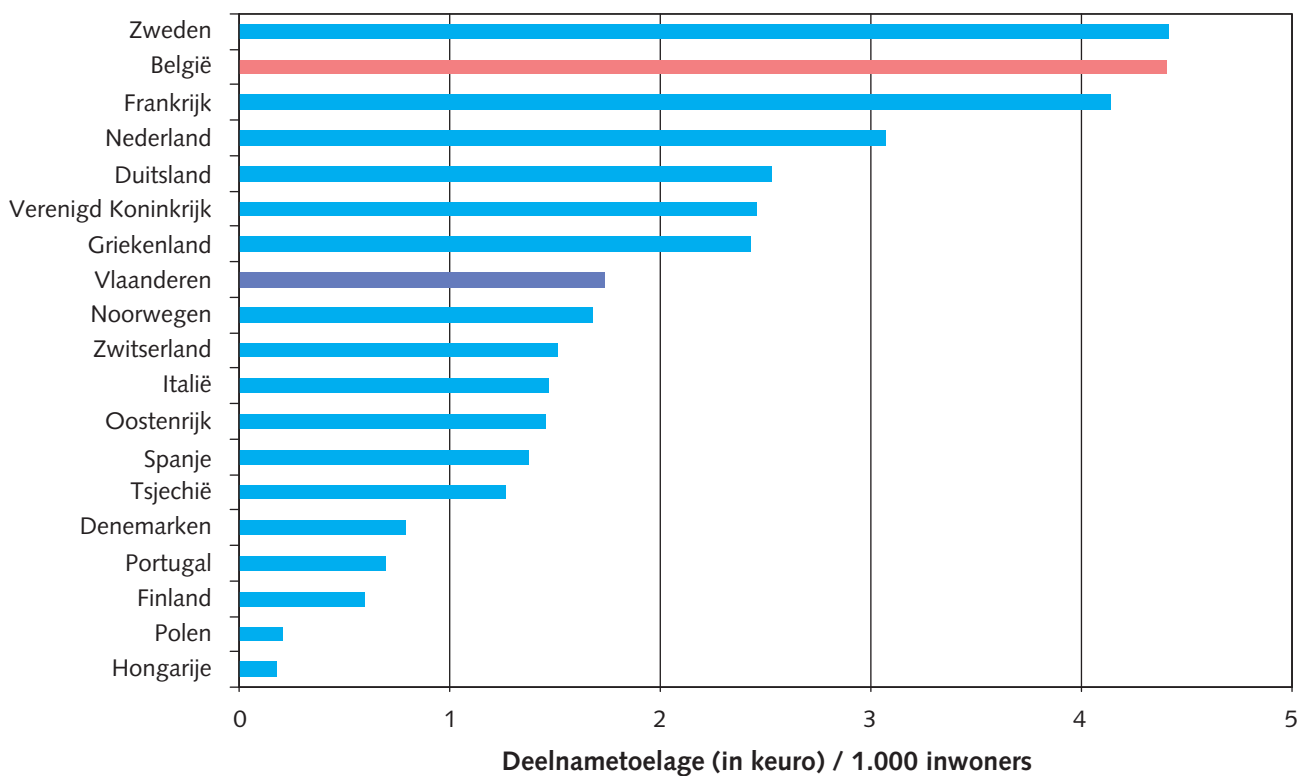
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan het programma AEROSPACE gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale AEROSPACE-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per duizend inwoners.

België presteert wat betreft de ontvangen AEROSPACE-toelage goed ten opzichte van de andere deelnemende landen, en dat heeft vooral te maken met de Brusselse participatie in dit programma. Vlaanderen weet zich op dit vlak met een negende plaats nog net te handhaven in de top10. Als we de AEROSPACE-toelage (1) afwegen ten opzichte van het BBP (zie figuur 54) en (2) beschouwen per 1.000 inwoners (zie figuur 55), dan bekleedt België respectievelijk een derde en tweede plaats. Met respectievelijk een negende en achtste plaats komt Vlaanderen nog net in de top10 postvatten, maar positioneert het zich dus een stuk lager ten opzichte van België, wat de sterke Brusselse betrokkenheid in dit programma nog eens bevestigt.

Figuur 54. AEROSPACE-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 55. AEROSPACE-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.4.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 29. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in AEROSPACE (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
K.U.Leuven	7	16%	2.712.915	26%
VKI	12	27%	2.555.340	24%
VITO	4	9%	974.882	9%
VUB	3	7%	702.300	7%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in AEROSPACE.

Zoals uit tabel 29 blijkt, was de K.U.Leuven de sterkste Vlaamse deelnemer aan AEROSPACE op budgettair vlak. Het VKI nam bijna eens zo vaak deel aan dit programma, maar haalde net iets minder

toelage naar zich toe. De deelnametoelage die de K.U.Leuven voor dit programma ontving was voor 68% afkomstig uit projecten op vlak van luchtvaart (KA1).

6.4.6. Conclusies

- De Vlaamse deelname aan het thematische programma “Lucht- en ruimtevaart (AEROSPACE)” van het Zesde Kaderprogramma was eerder beperkt. Vlaanderen bleef met een financiële return van 1,0% ver onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- De onderzoekscentra waren de sterkste deelnemers, en dit zowel in termen van aantal deelnames als op budgettair vlak. Het VKI nam het vaakst deel aan AEROSPACE, maar op budgettair vlak moest deze onderzoeksinstelling de K.U.Leuven laten voorgaan;
- België eindigde in de internationale rangschikking op resp. een derde en tweede plaats wanneer we de deelnametoelage afmeten ten opzichte van resp. het BBP en het aantal inwoners (per 1.000). Deze eervolle plaats dankt België aan de sterkere participatie van Wallonië en vooral Brussel. Die regio's ontvingen resp. 35% en 42% van de Belgische deelnametoelage voor het programma AEROSPACE;
- Wat de specifieke actielijnen betreft, nam Vlaanderen overwegend deel aan de actielijn “Luchtvaart” (KA1), maar dat leverde een return van slechts 0,9% op. De return uit de actielijn “Ruimtevaart” (KA2) lag met 1,6% iets hoger, maar met beide specifieke returns bleef Vlaanderen ver onder het verwachte gemiddelde.

6.5. Voedselkwaliteit en –veiligheid

6.5.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het thematische programma "Voedselkwaliteit en –veiligheid (FOOD)" van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 30](#)).

Tabel 30. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan FOOD (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	FOOD	68	16.053.066	2,1%

De deelname van Vlaanderen aan FOOD liet een return van 2,1% optekenen. Deze behaalde return benaderde de gemiddelde ver-

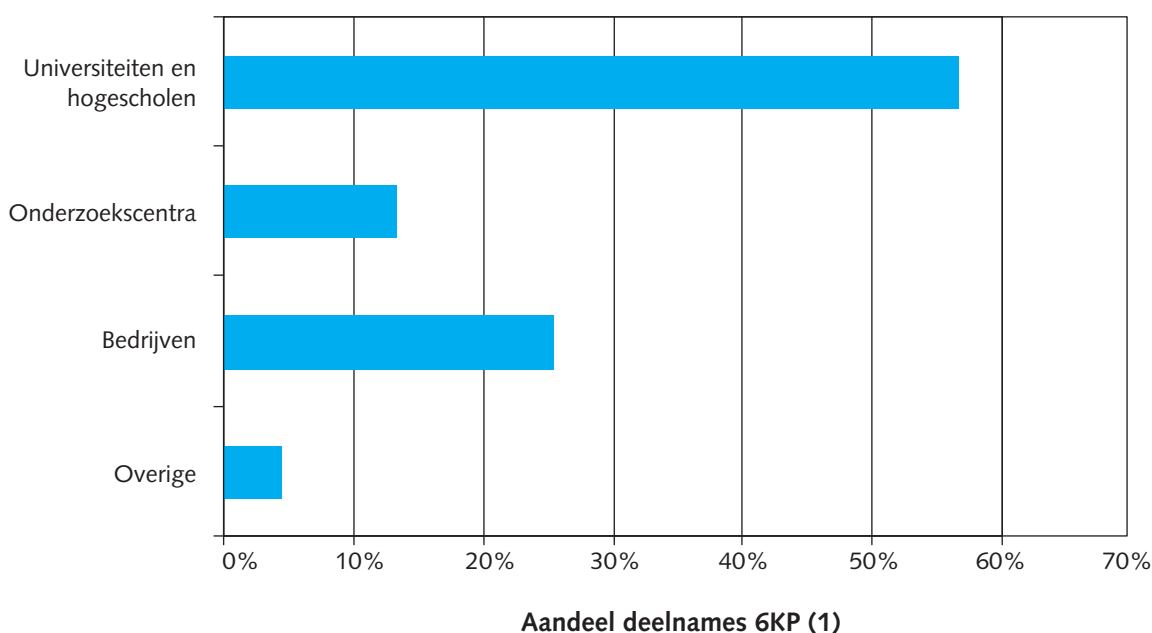
wachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma van $\pm 2,2\%$.

6.5.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De categorie "universiteiten en hogescholen" (de hogescholen namen 1 keer deel) nam 39 van de 68 Vlaamse deelnames (57%) aan FOOD voor haar rekening, goed voor 78% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma (zie resp. [figuur 56a](#) en [figuur 56b](#)). De bedrijven haalden met 25% van het aantal Vlaamse deelnames aan FOOD slechts 4% van de totale Vlaamse deelnametoel-

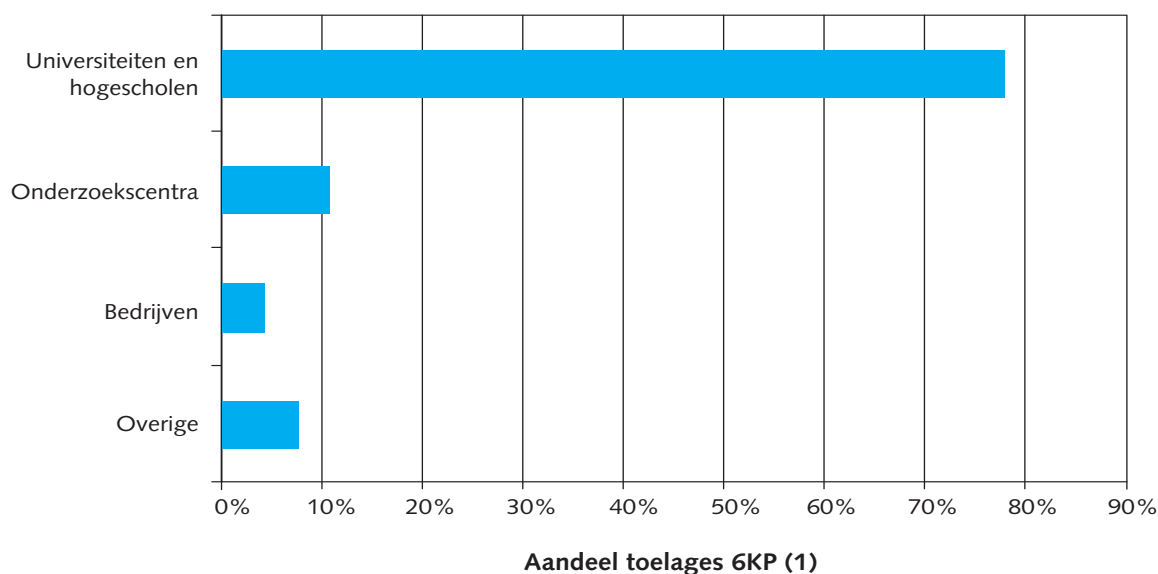
lage voor dit programma naar zich toe. Ook de onderzoekscentra waren in mindere mate aanwezig in dit programma: met 13% van het totaal aantal Vlaamse deelnames haalden zij slechts 10% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma naar zich toe. De categorie "overige instellingen" was nauwelijks vertegenwoordigd in FOOD.

Figuur 56a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan FOOD, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan FOOD.

Figuur 56b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor FOOD, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor FOOD.

6.5.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.5.3.1. Indeling van FOOD

Binnen FOOD kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Volledige voedselketen";
- KA2: "Epidemiologie van voedselgerelateerde ziekten en allergieën";
- KA3: "Effect van voeding op de gezondheid";
- KA4: "Procédés voor de 'traceerbaarheid' over de gehele productieketen";
- KA5: "Methoden voor analyse, opsporing en beheersing";
- KA6: "Veiliger en meer milieuvriendelijke productiemethoden en –technologieën en gezondere voedingsmiddelen";
- KA7: "Effecten van diervoeders op de gezondheid van de mens";
- KA8: " Milieurisico's voor de gezondheid";
- KA9: "Begeleidende maatregelen";
- KA10: "Niet gespecificeerd".

6.5.3.2. De Vlaamse deelname aan de FOOD-actielijnen

De Vlaamse deelname aan FOOD is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie tabel 31).

Tabel 31. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende FOOD-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	5	7%	1.705.614	11%	60.108.764	2,8%
KA2	5	7%	1.927.259	12%	77.449.173	2,5%
KA3	11	16%	2.076.014	13%	83.493.916	2,5%
KA4	3	4%	605.633	4%	26.555.455	2,3%
KA5	1	1%	733.200	5%	62.437.810	1,2%
KA6	15	22%	4.345.950	27%	167.266.999	2,6%
KA7	5	7%	1.016.952	6%	47.870.246	2,1%
KA8	5	7%	1.761.117	11%	70.515.910	2,5%
KA9	7	10%	148.578	1%	34.828.471	0,4%
KA10	11	16%	1.732.689	11%	121.079.275	1,4%
TOTAAL	68	100%	16.053.006	100%	751.606.019	2,1%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

Vlaanderen was het meest actief in de actielijnen KA6 en KA3. Respectievelijk 27% en 13% van de totale Vlaamse deelnemetoelage voor FOOD was bestemd voor deze actielijnen. Binnen de actielijn KA6 stond de categorie “universiteiten en hogescholen” in voor de meeste deelnames (47%) en de grootste deelnemetoelage (61%). Binnen deze categorie, en ook globaal binnen KA6, was de K.U.Leuven de sterkste deelnemer, met 67% van de deelnemetoelage. Op de tweede plaats volgt de UGent met 33% van de totale Vlaamse deelnemetoelage voor deze actielijn.

In de actielijn KA3 was eveneens de categorie “universiteiten en hogescholen” het sterkst vertegenwoordigd, met 85% van de totale Vlaamse deelnemetoelage voor deze actielijn. Opnieuw waren het de K.U.Leuven en de UGent die de eerste en tweede plaats vertegenwoordigden: de K.U.Leuven met 57% en de UGent met 28% van de totale toelage die de categorie “universiteiten en hogescholen” uit KA3 wist te halen. De bedrijven, die wel 64% van het aantal deelnames in deze actielijn voor hun rekening namen, haalden daarmee “slechts” 15% van de totale Vlaamse deelnemetoelage voor KA3 naar zich toe.

Ook uit de actielijnen KA2, KA8, KA10 en KA1 haalde Vlaanderen een redelijk aandeel van zijn totale deelnemetoelage voor FOOD.

Telkens opnieuw waren de K.U.Leuven en de UGent de sterkste deelnemers, en dit zowel op vlak van aantal deelnames als de deelnemetoelage. Enkel in KA8 was de K.U.Leuven (14% van de totale Vlaamse deelnemetoelage voor deze actielijn) budgettair wat minder goed vertegenwoordigd. In deze actielijn was, naast de UGent, vooral de VUB (40% van de totale Vlaamse deelnemetoelage voor KA8) budgettair sterk aanwezig.

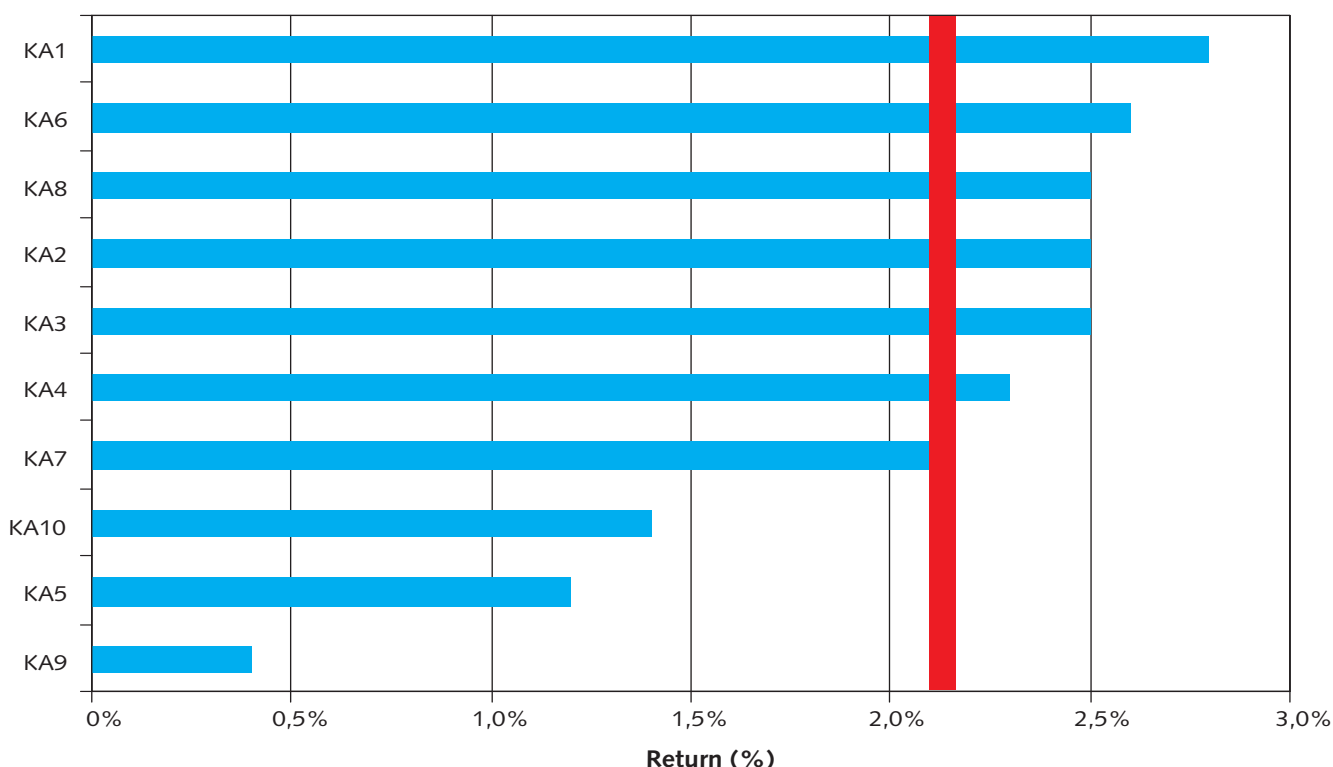
Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke FOOD-actielijn betreft, stond Vlaanderen in de actielijnen “Volledige voedselketen” (KA1) en “Epidemiologie van voedselgerelateerde ziekten en allergieën” (KA2) telkens op de derde plaats, achter Denemarken, Noorwegen en (in KA2) Nederland. In “Procédés voor de ‘traceerbaarheid’ over de gehele productieketen” (KA4) stond Vlaanderen op een vierde plaats, achter Ierland, België en Noorwegen. Ook in de actielijn “Veiliger en meer milieuvriendelijke productiemethoden en –technologieën en gezondere voedingsmiddelen” (KA6) stond Vlaanderen op een vierde plaats, hier achter resp. Denemarken, Nederland en België. In de actielijn “Milieurisico’s voor de gezondheid” (KA8) stond Vlaanderen op een vijfde plaats, achter Zweden, Finland, Denemarken en Noorwegen.

6.5.3.3. De Vlaamse return uit de FOOD-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke FOOD-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie [tabel 31](#) en [figuur 57](#)). Volgens die oefening haalde Vlaanderen uit de actielijnen KA1, KA2, KA3, KA4, KA6 en KA8 een return die boven de gemid-

delde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$) lag. De return van KA7 lag met 2,1% net rond die verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma. Vlaanderen presteerde onder de verwachte return in de actielijnen KA5, KA9 en KA10.

Figuur 57. Overzicht Vlaamse return per FOOD-actielijn (1).

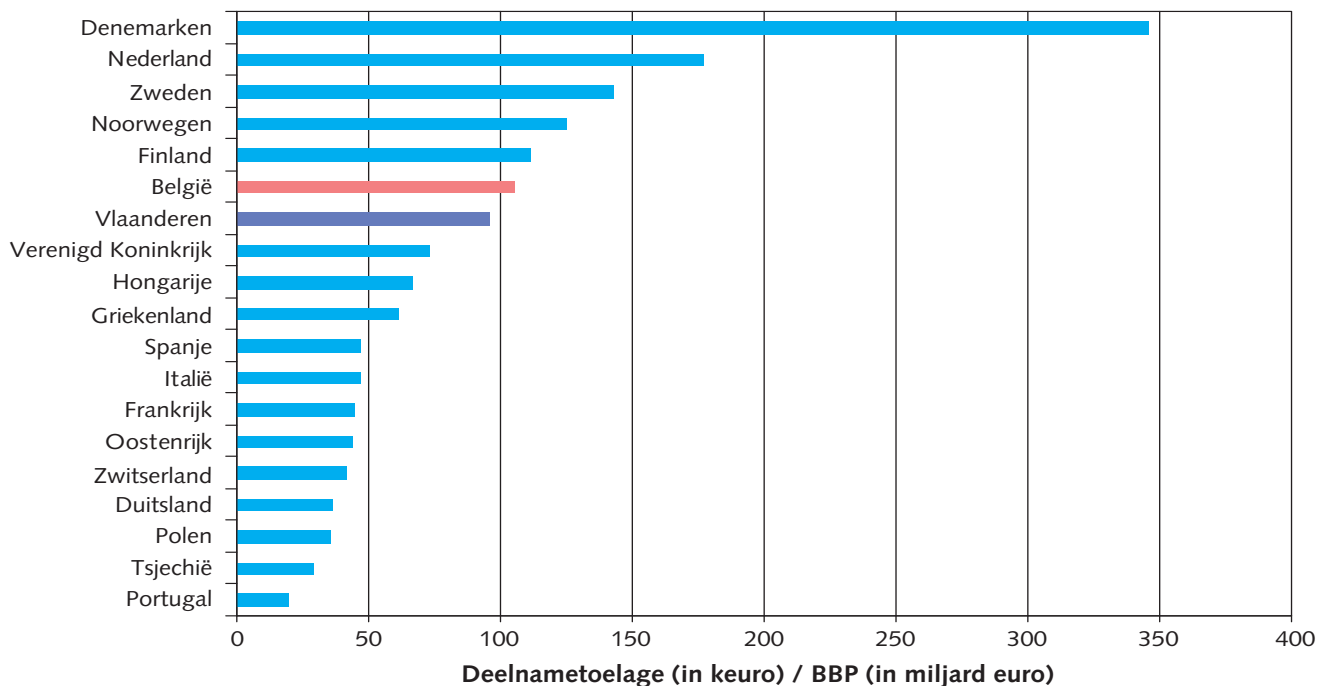
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.5.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan FOOD

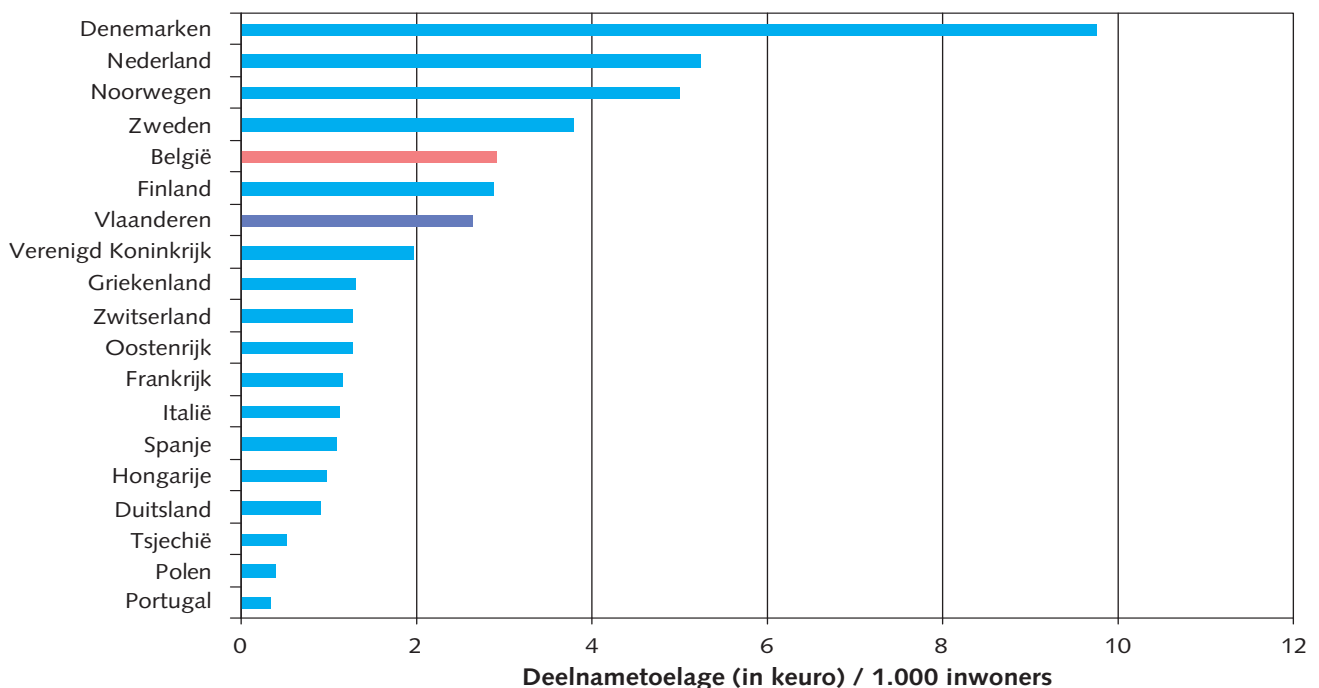
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan FOOD gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale FOOD-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per duizend inwoners.

België en Vlaanderen zitten wat betreft ontvangen deelnametoelage voor hun deelname aan FOOD in de top10 van de deelnemende landen. Wanneer we de FOOD-toelage afwegen ten opzichte van het BBP bekleedt België de zesde plaats en Vlaanderen volgt op de zevende plaats (zie [figuur 58](#)). Beschouwen we die toelage per 1.000 inwoners, dan nemen België en Vlaanderen respectievelijk de vijfde en zevende plaats in de rangschikking (zie [figuur 59](#)).

Figuur 58. FOOD-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 59. FOOD-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.5.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 32. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in FOOD (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
UGent	24	35%	6.641.386	41%
K.U.Leuven	10	15%	4.585.632	29%
VUB	3	4%	1.177.721	7%
EAS	1	1%	835.347	5%
VIB	4	6%	774.440	5%
CLO	2	3%	570.816	4%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in FOOD.

Zoals uit [tabel 32](#) blijkt, was de UGent de sterkste Vlaamse deelnemer aan FOOD, met 24 deelnames en 41% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma. De UGent participeerde vooral in de actielijn “Epidemiologie van voedselgerelateerde ziekten en allergieën” (KA2): met 4 deelnames haalde de UGent 27% van haar totale deelnametoelage voor FOOD uit deze actielijn. Ook de K.U.Leuven was, met 10 deelnames en 29% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor FOOD, goed in dit programma betrokken.

De K.U.Leuven was vooral actief in de actielijn “Veiliger en meer milieuvriendelijke productiemethoden en –technologieën en gezondere voedingsmiddelen” (KA6), met 3 deelnames en 39% van haar totale Vlaamse deelnametoelage voor FOOD. Bij de onderzoekscentra waren vooral het VIB en het CLO met resp. 5% en 4% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor FOOD nog behoorlijk in dit programma vertegenwoordigd.

6.5.6. Conclusies

- Vlaanderen wist uit het thematische programma “Voedselkwaliteit en –veiligheid (FOOD)” van het Zesde Kaderprogramma een return van 2,1% te halen. Dit is ongeveer volgens de verwachte Vlaamse return die geschat werd rond 2,2%;
- De deelnemerscategorie “universiteiten en hogescholen” liet de meeste deelnames optekenen in FOOD, en ontving daarvoor ook het grootste deel van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma (78%). Binnen deze deelnemerscategorie waren de UGent en de K.U.Leuven, met resp. 53% en 47% van de deelnametoelage die vanuit FOOD naar de Vlaamse universiteiten en hogescholen ging, de sterkste budgettaire deelnemers aan dit programma;
- Dat Vlaanderen globaal gezien behoorlijk deelnam aan dit programma kan worden herleid tot de sterke Vlaamse participatie in de actielijnen “Volledige voedselketen” (KA1), “Epidemiologie van voedselgerelateerde ziekten en allergieën” (KA2), “Effect van voeding op de gezondheid” (KA3), “Procédés voor de ‘traceerbaarheid’ over de gehele productieketen” (KA4), “Veiliger en meer milieuvriendelijke productiemethoden en –technologieën en gezondere voedingsmiddelen” (KA6) en “Milieurisico’s voor de gezondheid” (KA8), waar Vlaanderen steeds een return wist te behalen van minstens 2,3%. Vooral de behaalde return uit de FOOD-actielijn “Begeleidende maatregelen” (KA9) was erg zwak en bleef met 0,4% ver onder het verwachte gemiddelde;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per actielijn in een internationaal kader plaatsen, viel op dat Vlaanderen in KA1 en KA2 een derde plaats wist te bemachtigen. Ook in KA4 en KA6 stond Vlaanderen als vierde in de internationale ranking van landen met een BBP groter dan 100 miljard euro.

6.6. Duurzame ontwikkeling, veranderingen in het aardsysteem en ecosystemen

6.6.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het thematische programma "Duurzame ontwikkeling, veranderingen in het aardsysteem en ecosystemen

(SUSTDEV)" van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 33](#)).

Tabel 33. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan SUSTDEV (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	SUSTDEV	140	30.040.293	1,3%

De Vlaamse deelname aan SUSTDEV liet een return van 1,3% optekenen. Deze behaalde return lag ver onder de gemiddelde verwacht-

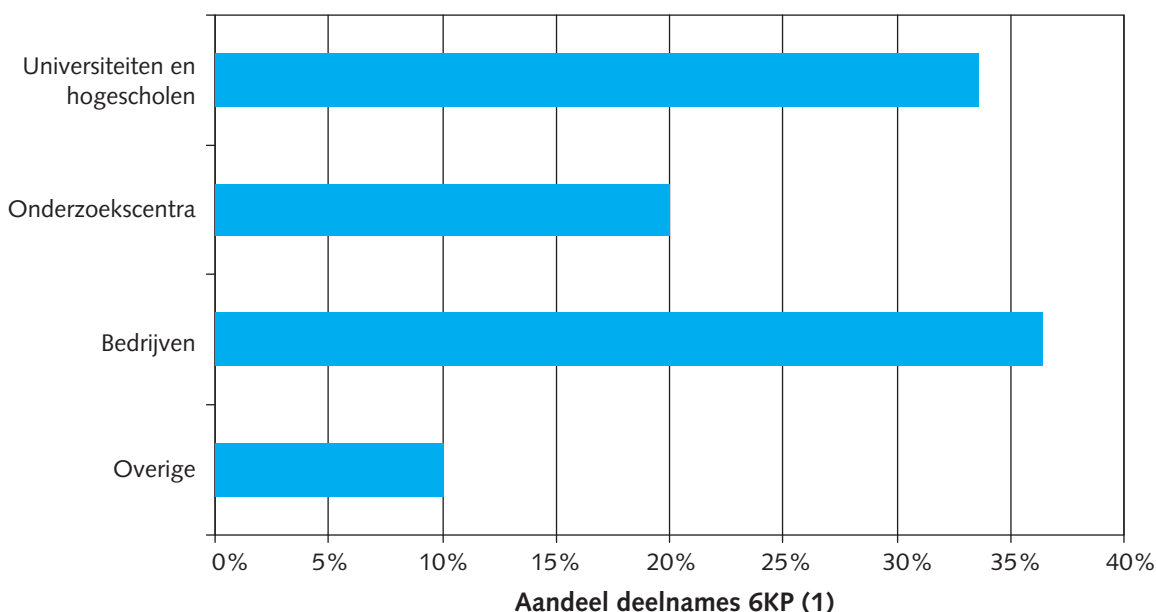
te Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma van $\pm 2,2\%$.

6.6.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De bedrijven stonden in voor 51 van de 140 Vlaamse deelnames (36%) aan SUSTDEV (zie [figuur 60a](#)) en haalden daarmee "slechts" 26% van de Vlaamse deelnametoelage voor dit programma naar zich toe (zie [figuur 60b](#)). De universiteiten (de hogescholen namen niet deel aan SUSTDEV) haalden met 47 deelnames budgettair een

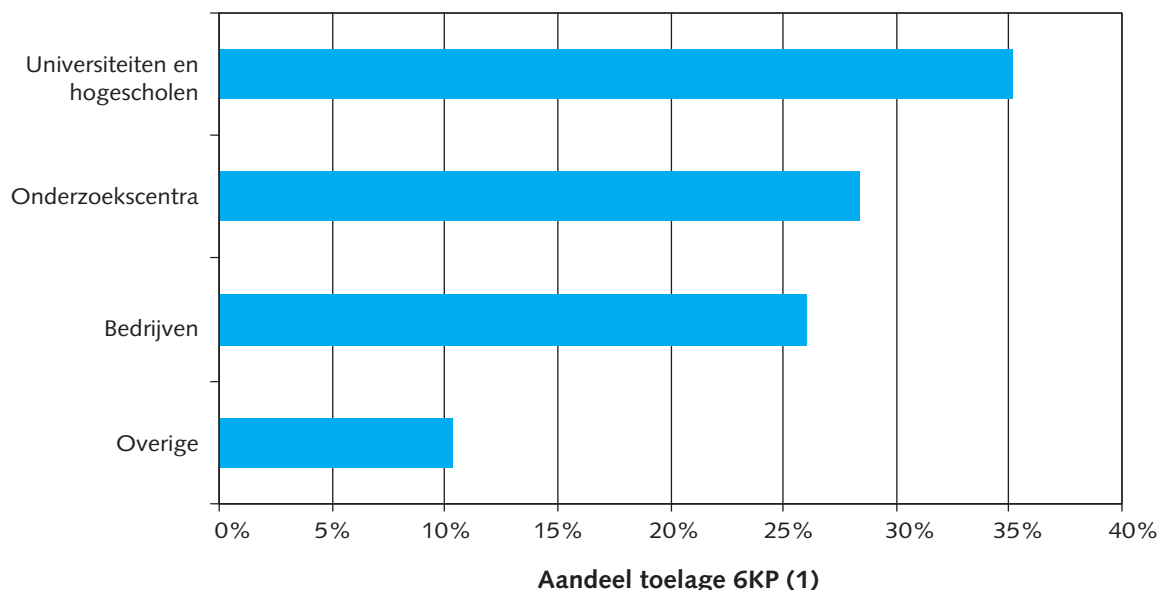
groter deel naar zich toe: 35% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor SUSTDEV. Ook de onderzoekscentra deden het in financiële termen beter dan de bedrijven: zij haalden met 28 deelnames (20%) 28% van de Vlaamse deelnametoelage voor dit programma naar zich toe.

Figuur 60a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan SUSTDEV, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan SUSTDEV.

Figuur 60b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor SUSTDEV, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor SUSTDEV.

6.6.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.6.3.1. Indeling van SUSTDEV

Binnen SUSTDEV kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Duurzame energiesystemen";
- KA2: "Duurzaam oppervlaktevervoer";
- KA3: "Veranderingen op wereldschaal en ecosystemen";
- KA4: "Overkoepelende specifieke ondersteunende activiteiten".

6.6.3.2. De Vlaamse deelname aan de SUSTDEV-actielijnen

De Vlaamse deelname aan SUSTDEV is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie tabel 34).

Tabel 34. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende SUSTDEV-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	35	25%	8.993.567	30%	900.145.390	1,0%
KA2	53	38%	10.082.917	34%	608.858.820	1,7%
KA3	52	37%	10.963.809	36%	784.621.901	1,4%
KA4	0	0%	0	0%	476.446	0,0%
TOTAAL	140	100%	30.040.293	100%	2.294.102.557	1,3%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf hoofdstuk 2, punt 2.3).

Vlaanderen nam verspreid deel aan de specifieke actielijnen KA1, KA2 en KA3, maar nam niet deel aan de overkoepelende specifieke ondersteunende activiteiten (actielijn KA4).

Vlaanderen haalde het grootste stuk van zijn totale deelnametoelage voor SUSTDEV uit projecten binnen de actielijn KA3. Binnen deze actielijn stond de categorie "universiteiten en hogescholen" in voor

26 van de 52 deelnames, waarvoor ze 51% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn ontvingen. De K.U.Leuven was hierbij de meest uitgesproken (universitaire) deelnemer, met 11 deelnames en 22% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. De onderzoekscentra haalden met 17 deelnames 34% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor KA3 binnen. De VITO was binnen deze categorie – en ook globaal binnen deze actielijn – de sterkste

deelnemer, met 24% van de totale Vlaamse deelnametoelagen voor KA3. De bedrijven namen nauwelijks deel aan KA3: zij haalden slechts 3% van de totale Vlaamse deelnametoelagen voor deze actielijn naar zich toe.

De meeste deelnames aan SUSTDEV liet Vlaanderen optekenen in de actielijn KA2. Met 38% van het totale aantal Vlaamse deelnames aan SUSTDEV haalde Vlaanderen 34% van zijn totale deelnametoelagen voor dit programma naar zich toe. Binnen deze actielijn viel vooral de UGent op, die met slechts 1 deelname aan deze actielijn toch 15% van de totale Vlaamse deelnametoelagen voor KA2 wist te veroveren. Het grootste deel van de Vlaamse deelnames en toelagen voor deze actielijn was bestemd voor de bedrijven. Zij haalden

met 35 van de 53 Vlaamse deelnames 55% van de totale Vlaamse deelnametoelagen voor KA2 naar zich toe. De 35 bedrijfsdeelnames aan KA2 waren verspreid over 23 verschillende bedrijven met overwegend 1 deelname per individueel bedrijf. Het bedrijf DS2 International stond in voor de meeste bedrijfsdeelnames (18%) aan deze actielijn.

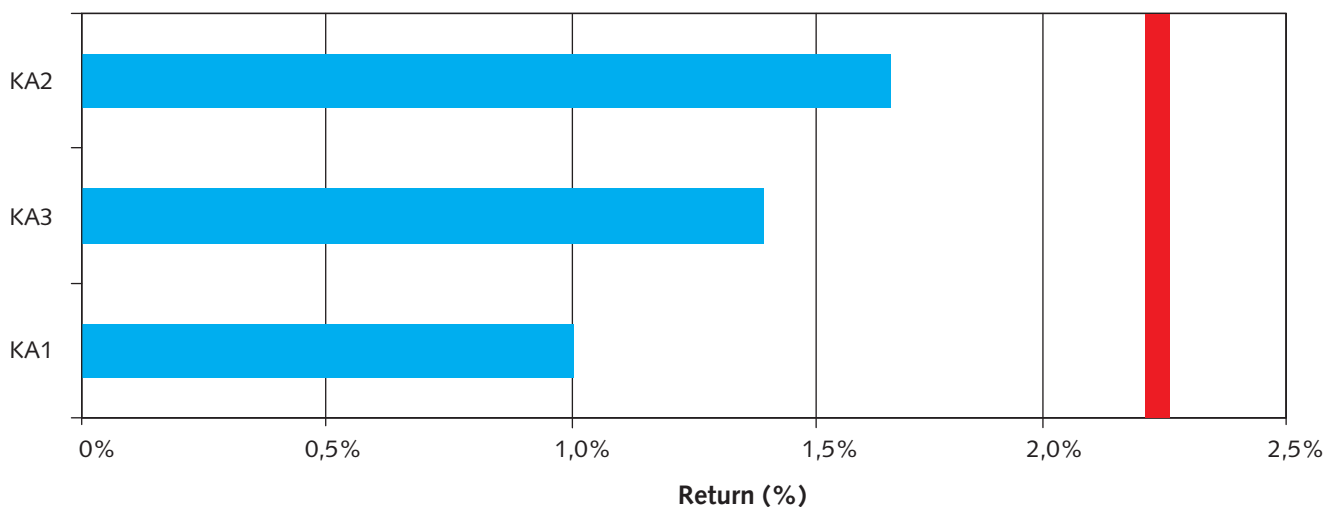
De actielijn KA1 leverde Vlaanderen 30% van zijn totale deelnametoelagen voor SUSTDEV op. Binnen deze actielijn waren de onderzoekscentra de sterkste deelnemers op budgettair vlak. Zij wisten 52% van de totale Vlaamse deelnametoelagen voor KA1 naar zich toe te trekken. Van die toelagen was 79% bestemd voor IMEC, en ging de overige 21% naar de VITO.

6.6.3.3. De Vlaamse return uit de SUSTDEV-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke SUSTDEV-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie [tabel 34](#) en [figuur 61](#)). Volgens die oefening haalde Vlaanderen de hoogste return uit zijn deelname aan de actielijn “Duurzaam oppervlaktevervoer” (KA2). Deze return van 1,7% lag echter nog steeds ver onder

de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma van ± 2,2%. Vlaanderen scoorde op vlak van return ook in de andere twee SUSTDEV-actielijnen waaraan het deelnamerg zwak. De behaalde returns uit “Duurzame energiesystemen” (KA1) en “Veranderingen op wereldschaal en ecosystemen” (KA3) bedroegen resp. 1,0% en 1,4%.

Figuur 61. Overzicht Vlaamse return per SUSTDEV-actielijn (1).

(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.6.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan SUSTDEV

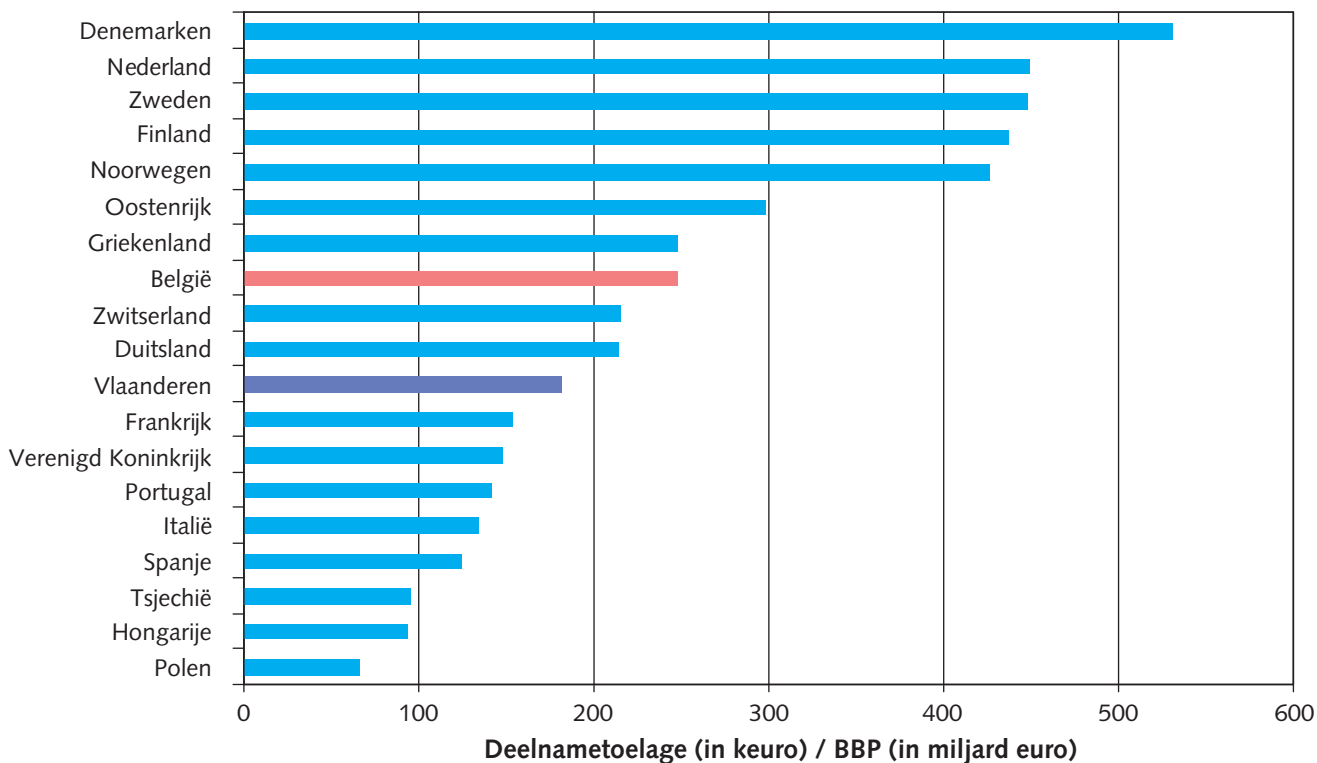
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan het programma SUSTDEV gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale SUSTDEV-toelagen (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per duizend inwoners.

België doet het wat betreft ontvangen toelagen voor zijn deelname aan SUSTDEV behoorlijk goed in vergelijking met de overige deelnemende landen, en dat heeft vooral te maken met de Brusselse participatie. Als we de SUSTDEV-toelagen afwegen ten opzichte van het BBP, dan staat België op een achtste plaats in de rangschikking en doet Vlaanderen het wat minder goed op een elfde plaats (zie [figuur 62](#)). Beschouwen we die toelagen per 1.000 inwoners, dan

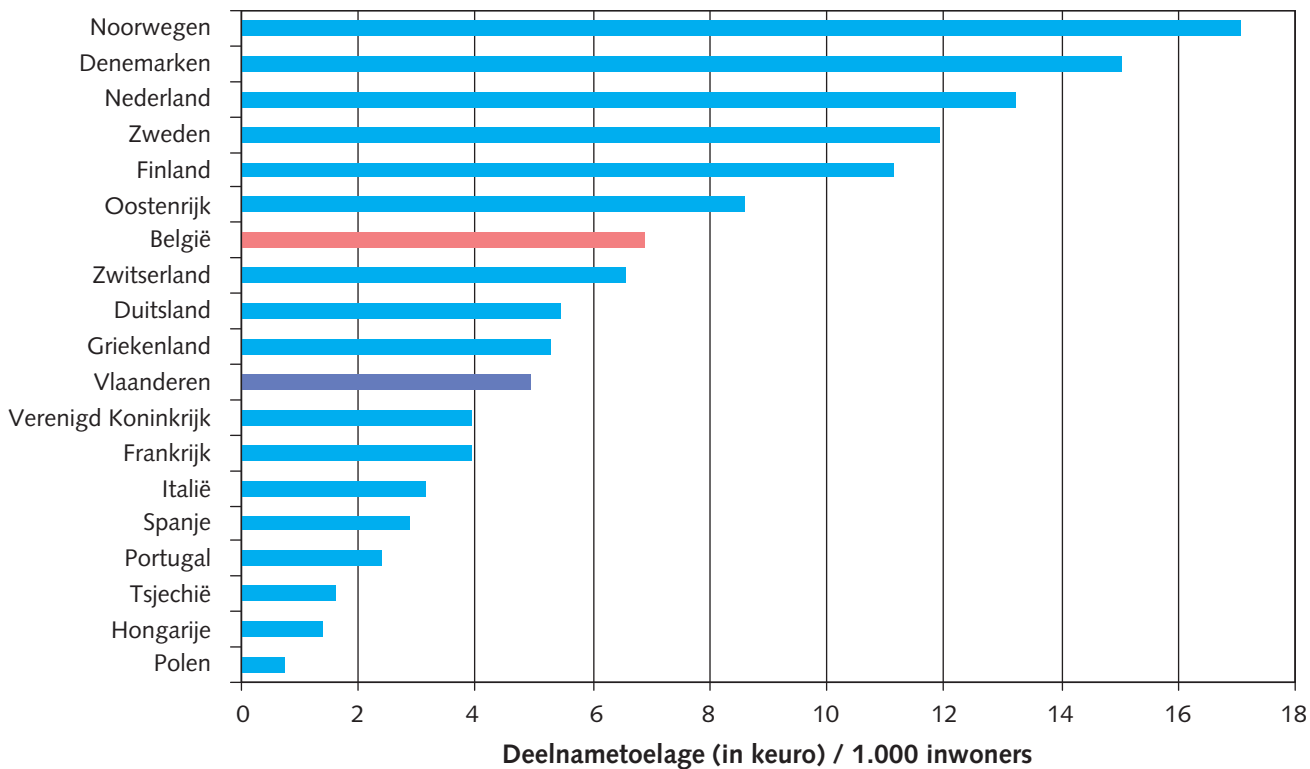
neemt België de zevende plaats in en eindigt Vlaanderen opnieuw op een elfde plaats (zie [figuur 63](#)). Relatief gezien doet Vlaanderen het echter nog niet zo slecht, aangezien het in de rangschikking ein-

digt voor grote EU-landen zoals Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Italië. België moet in beide rangschikkingen vooral de Scandinavische landen en onder meer ook Nederland laten voorgaan.

Figuur 62. SUSTDEV-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 63. SUSTDEV-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.6.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 35. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in SUSTDEV (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
UGent	11	8%	3.871.072	13%
IMEC	6	4%	3.816.770	13%
K.U.Leuven	19	14%	3.763.502	13%
VITO	17	12%	3.620.232	12%
UA	9	6%	1.853.287	6%
DS2 International	5	4%	999.095	3%
Sequoyah NV	4	3%	919.667	3%
VUB	5	4%	709.198	2%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in SUSTDEV.

Zoals uit [tabel 35](#) blijkt, waren de UGent, de K.U.Leuven en IMEC alle drie goed voor 13% van de Vlaamse deelnametoelage voor SUSTDEV, op de voet gevolgd door de VITO. De deelnametoelage die de UGent binnenhaalde was voor resp. 40% en 39% afkomstig van projecten binnen de actielijnen "Veranderingen op wereldschaal en ecosystemen" (KA3) en "Duurzaam oppervlaktevervoer" (KA2). IMEC, dat met minder deelnames toch ongeveer evenveel financiële middelen uit SUSTDEV wist te halen als de UGent en de K.U.Leuven,

haalde die middelen bijna volledig (97%) uit de actielijn "Duurzame energiesystemen" (KA1).

Binnen diezelfde deelnemerscategorie was ook de VITO een sterke participant in SUSTDEV. Met 17 deelnames wist deze onderzoeksinstelling 12% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor SUSTDEV naar zich toe te halen. DS2 International is het eerste bedrijf in de rangschikking van de sterkste budgettaire deelnemers aan SUSTDEV.

6.6.6. Conclusies

- De Vlaamse deelname aan het thematische programma "Duurzame ontwikkeling, veranderingen in het aardsysteem en ecosystemen (SUSTDEV)" van het Zesde Kaderprogramma bleef onder verwachting: de Vlaamse return uit SUSTDEV bedroeg slechts 1,3%, en bleef daarmee een flink stuk onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- De Vlaamse bedrijven lieten het grootste aantal deelnames optekenen in SUSTDEV, maar het waren de universiteiten (de hogescholen namen niet deel) die het grootste aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor SUSTDEV op hun naam schreven. In deze categorie waren het vooral de UGent en de K.U.Leuven die als sterkste budgettaire deelnemers naar voor kwamen;
- Wat de specifieke SUSTDEV-actielijnen betreft, nam Vlaanderen een beetje verspreid deel aan de actielijnen "Duurzame energiesystemen" (KA1), "Duurzaam oppervlaktevervoer" (KA2) en "Veranderingen op wereldschaal en ecosystemen" (KA3). De returns die uit deze actielijnen werden behaald kwamen niet in de buurt van de verwachte Vlaamse return van $2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma.

6.7. Burgers en bestuur in de kennismaatschappij

6.7.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het thematische programma "Burgers en bestuur in de kennismaatschappij (CITIZENS)" laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 36](#)).

Tabel 36. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan CITIZENS (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	CITIZENS	40	4.844.719	2,0%

De deelname van Vlaanderen aan CITIZENS liet een return van 2,0% optekenen. Deze behaalde return lag net iets onder de gemiddelde

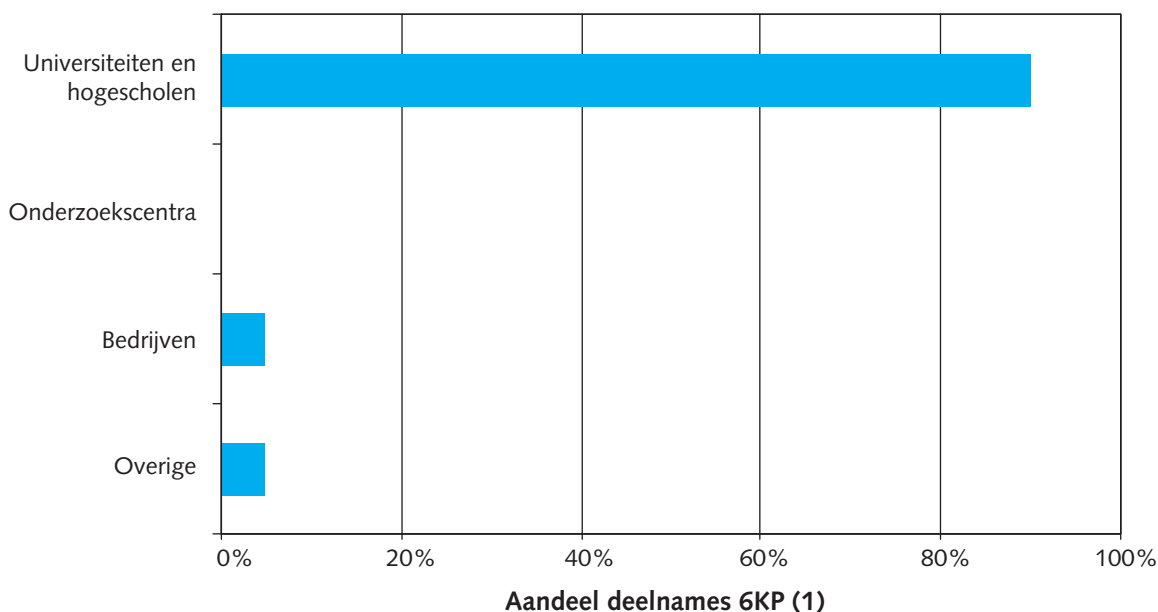
verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma van $\pm 2,2\%$.

6.7.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De categorie "universiteiten en hogescholen" (de hogescholen namen 1 keer deel) nam bijna de volledige Vlaamse participatie in CITIZENS voor haar rekening, met 36 van de 40 deelnames (90%) en 95% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit

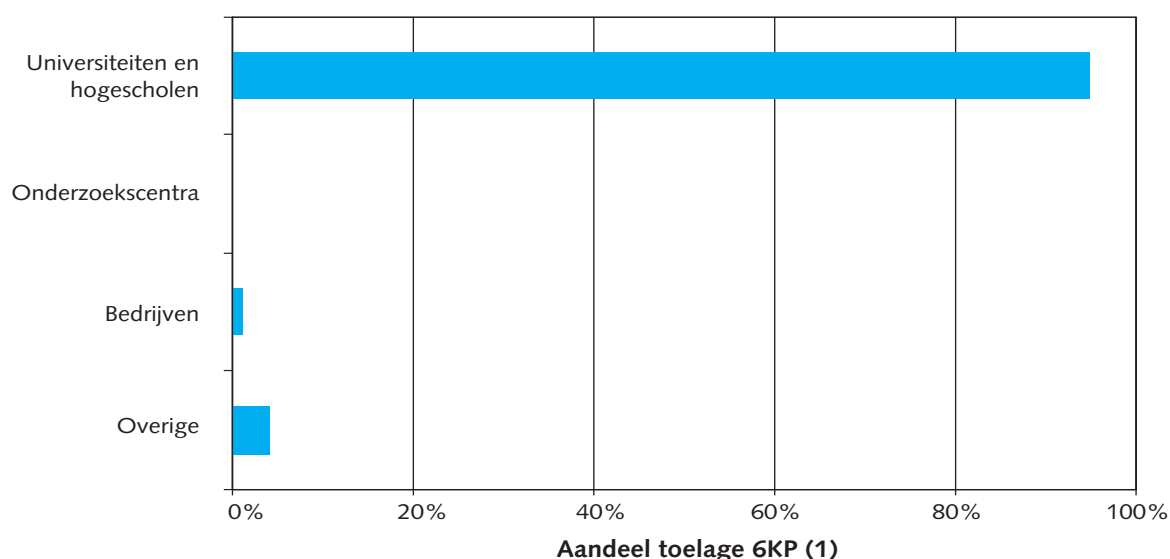
programma (zie resp. [figuur 64a](#) en [figuur 64b](#)). De andere deelnemerscategorieën kwamen dan ook nauwelijks in het stuk voor, de onderzoekscentra zelfs helemaal niet.

Figuur 64a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan CITIZENS, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan CITIZENS.

Figuur 64b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnemetoelage voor CITIZENS, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnemetoelage voor CITIZENS.

6.7.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.7.3.1. Indeling van CITIZENS

Binnen CITIZENS kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "De Europese kennismaatschappij en sociale samenhang";
- KA2: "Burgers, burgerschap, democratie en nieuwe vormen van governance";
- KA3: "Specifieke ondersteunende activiteiten";
- KA4: "Niet gespecificeerd".

6.7.3.2. De Vlaamse deelname aan de CITIZENS-actielijnen

De Vlaamse deelname aan CITIZENS is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie tabel 37).

Tabel 37. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende CITIZENS-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnemetoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnemetoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	6	15%	1.349.517	28%	42.963.320	3,1%
KA2	13	33%	715.178	15%	58.250.287	1,2%
KA3	0	0%	0	0%	5.813.543	0%
KA4	21	53%	2.780.024	57%	137.134.466	2,0%
TOTAAL	40	100%	4.844.719	100%	244.161.616	2,0%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

Wat het aantal deelnames betreft, was Vlaanderen binnen CITIZENS het vaakst vertegenwoordigd in KA4, gevolgd door KA2 en KA1. Vlaanderen nam niet deel aan de actielijn KA3. De deelnemetoelage die Vlaanderen voor CITIZENS ontving, ging met 57% van de totale Vlaamse deelnemetoelage voor dit programma overwegend (57%) naar KA4.

Zoals ook globaal voor het programma CITIZENS kon worden vastgesteld, kwam de Vlaamse deelname aan de actielijn KA4 bijna uitsluitend op rekening van de categorie "universiteiten en hogescholen" (90% van het aantal deelnames; 97% van de deelnemetoelage). De Vlaamse deelnemetoelage voor deze actielijn ging voor 35% naar de K.U.Leuven. Ook de KUB nam budgettair zeer sterk

deel aan deze actielijn: slechts 1 deelname was goed voor 31% van de Vlaamse deelnametoelage voor KA4. Daarnaast was 28% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor CITIZENS bestemd voor projecten binnen de actielijn KA1. Ook die participatie was overwegend afkomstig van de universiteiten, met op kop de K.U.Leuven, die 83% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn naar zich toe wist te halen. In de actielijn KA2 was nogmaals de categorie "universiteiten en hogescholen" het sterkst vertegenwoordigd. Met 11 van de 13 deelnames haalde deze categorie 78% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn naar zich toe. Resp. 25% en

24% van deze deelnametoelage ging naar de K.U.Leuven en de UGent.

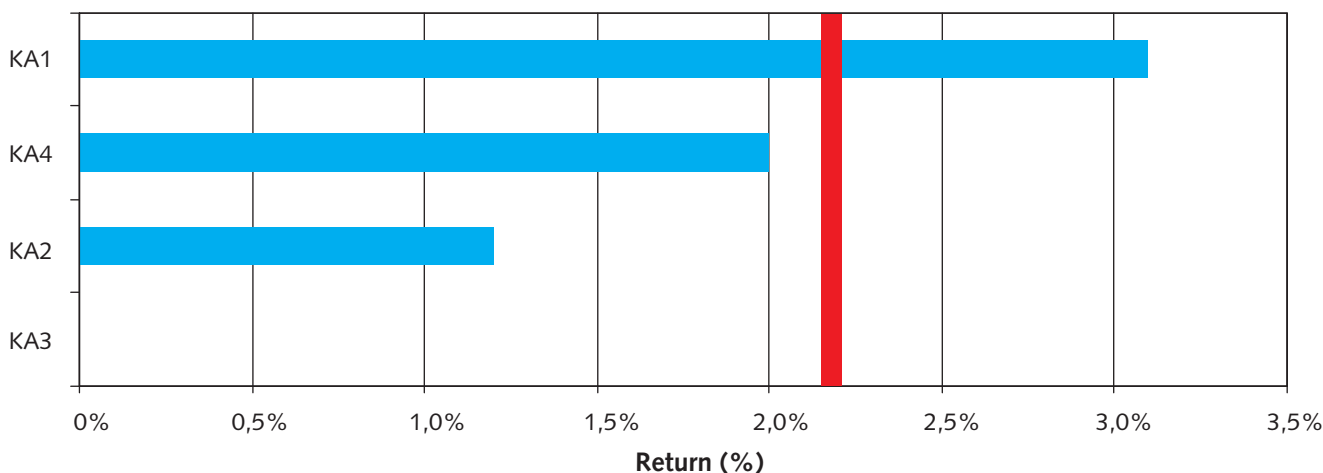
Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke CITIZENS-actielijn betreft, deed Vlaanderen het enkel vrij behoorlijk in de actielijn "De Europese kennismaatschappij en sociale samenhang" (KA1). In deze specifieke CITIZENS-actielijn stond Vlaanderen op de derde plaats in de internationale ranking, net achter Zweden en Nederland. België vinden we terug op een vijfde plaats, net achter Oostenrijk.

6.7.3.3. De Vlaamse return uit de CITIZENS-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke CITIZENS-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie [tabel 37](#) en [figuur 65](#)). Volgens die oefening was de Vlaamse return uit de CITIZENS-actielijn "De Europese kennismaatschappij en sociale

samenhang" (KA1) ver boven de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma. Bij de andere twee actielijnen bleef de return onder deze verwachting. De globale return die Vlaanderen uit CITIZENS wist te halen, lag met 2,0% toch net iets onder de verwachting.

Figuur 65. Overzicht Vlaamse return per CITIZENS-actielijn (1).

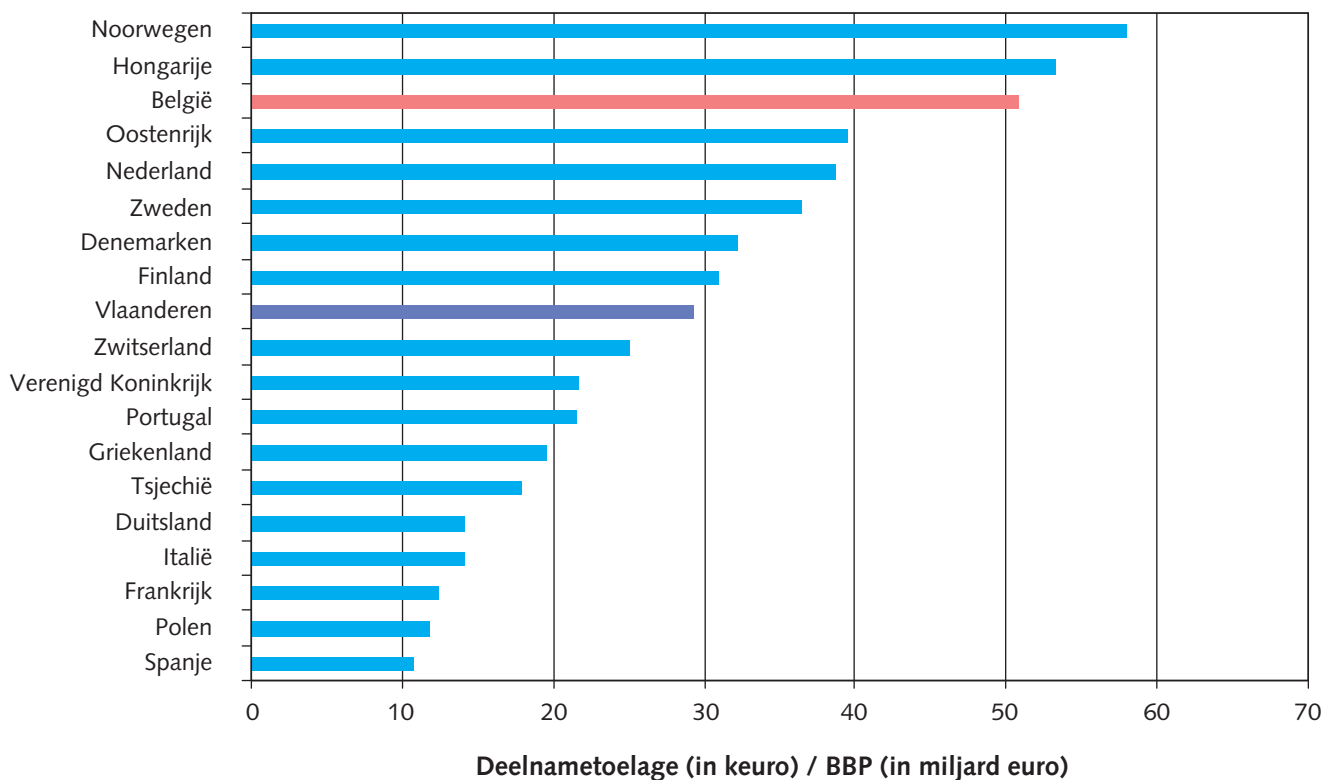
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.7.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan CITIZENS

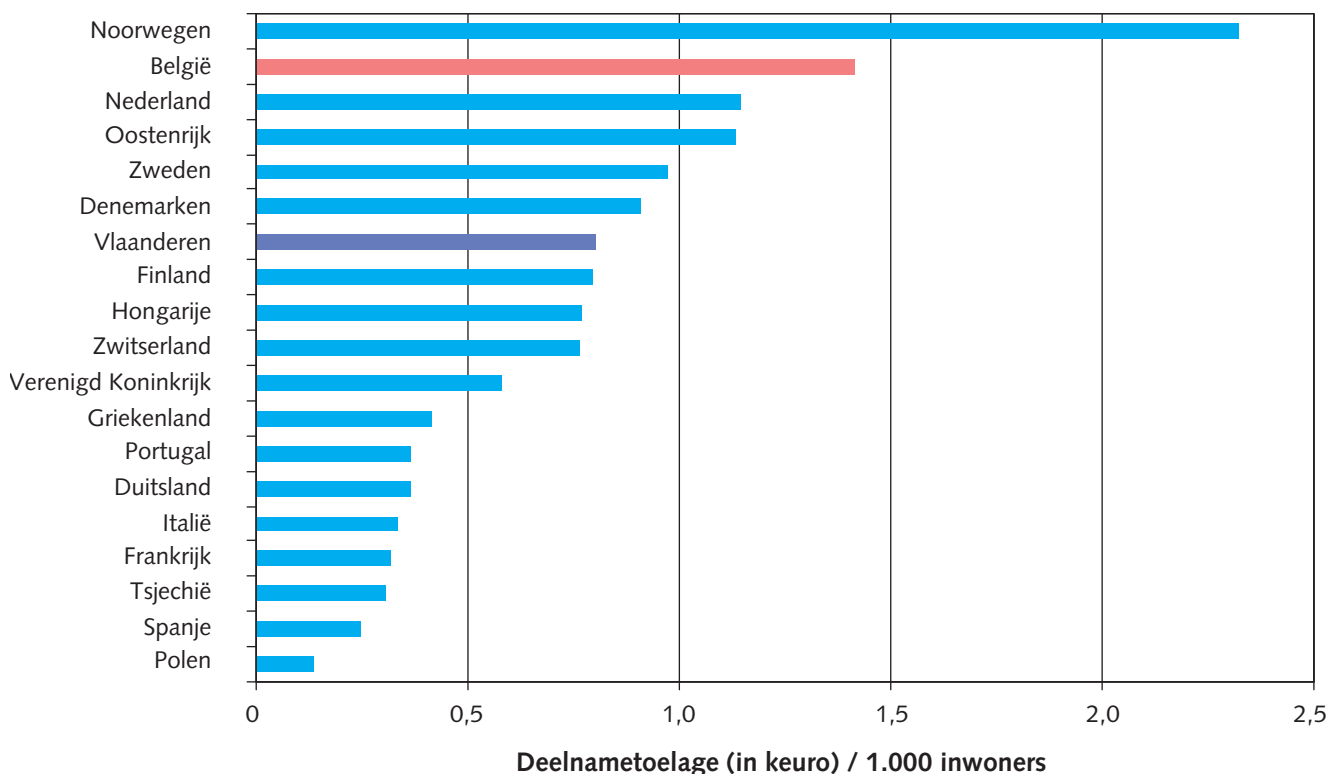
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan het programma CITIZENS gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale CITIZENS-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per duizend inwoners.

België bevindt zich wat betreft ontvangen toelage voor zijn deelname aan CITIZENS op een zeer goede plaats in de rangschikking tussen de overige deelnemers, en dat heeft vooral te maken met de Waalse participatie. Als we de CITIZENS-toelage (1) afwegen ten opzichte van het BBP (zie [figuur 66](#)) en (2) beschouwen per 1.000 inwoners (zie [figuur 67](#)), dan bekleedt België respectievelijk een derde en tweede plaats. Met resp. een negende en zevende plaats weet Vlaanderen zich nog te handhaven in de top10, maar presteert het een stuk minder goed ten opzichte van België (wat de sterke Waalse participatie ook weer bevestigt).

Figuur 66. CITIZENS-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 67. CITIZENS-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.7.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 38. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in CITIZENS (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
K.U.Leuven	12	30%	2.255.121	47%
KUB	1	3%	856.220	18%
UGent	8	20%	554.152	11%
VUB	7	18%	441.386	9%
UA	6	15%	433.543	9%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in CITIZENS.

Zoals uit [tabel 38](#) blijkt, was de K.U.Leuven veruit de sterkste Vlaamse deelnemer aan CITIZENS, vooral op budgettair vlak. De deelnametoelage die de K.U.Leuven voor dit programma ontving kwam voor 50% uit de actielijn "De Europese kennismaatschappij

en sociale samenhang" (KA1), en voor 43% uit niet nader gespecificeerde CITIZENS-projecten (actielijn KA4). Met slechts 1 deelname (aan KA4) haalde de KUB toch ook 18% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor CITIZENS naar zich toe.

6.7.6. Conclusies

- Vlaanderen wist uit het thematische programma "Burgers en bestuur in de kennismaatschappij (CITIZENS)" van het Zesde Kaderprogramma een return van 2,0% te halen. Deze return bleef net iets onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- Vooral de Vlaamse universiteiten – met op kop de K.U.Leuven – waren het meest prominent aanwezig in CITIZENS, en dit zowel op vlak van aantal deelnames als wat betreft de ontvangen deelnametoelage;
- Wat de specifieke CITIZENS-actielijnen betreft, was Vlaanderen overwegend betrokken in niet nader gespecificeerde projecten binnen dit programma (actielijn KA4), maar de return die daarmee uit dergelijke projecten werd gehaald bleef (nipt) onder het verwachte gemiddelde. Ook de return die Vlaanderen uit de andere CITIZENS-actielijnen haalde bleef telkens (ver tot zeer ver) onder dit gemiddelde; enkel uit de actielijn "De Europese kennismaatschappij en sociale samenhang" (KA1) wist Vlaanderen een return te behalen die de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma (zelfs significant) overschreed;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per actielijn in een internationaal kader plaatsen, was enkel de deelname van Vlaanderen aan KA1 het vermelden waard. Vlaanderen stond in deze internationale ranking op basis van deelnametoelage per BBP op de derde plaats.

6.8. Horizontale onderzoeksactiviteiten waarbij KMO's betrokken zijn

6.8.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het specifieke programma "Horizontale onderzoeksactiviteiten waarbij KMO's betrokken zijn (SME)" van

het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 39](#)).

Tabel 39. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan SME (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	SME	60	6.445.969	1,3%

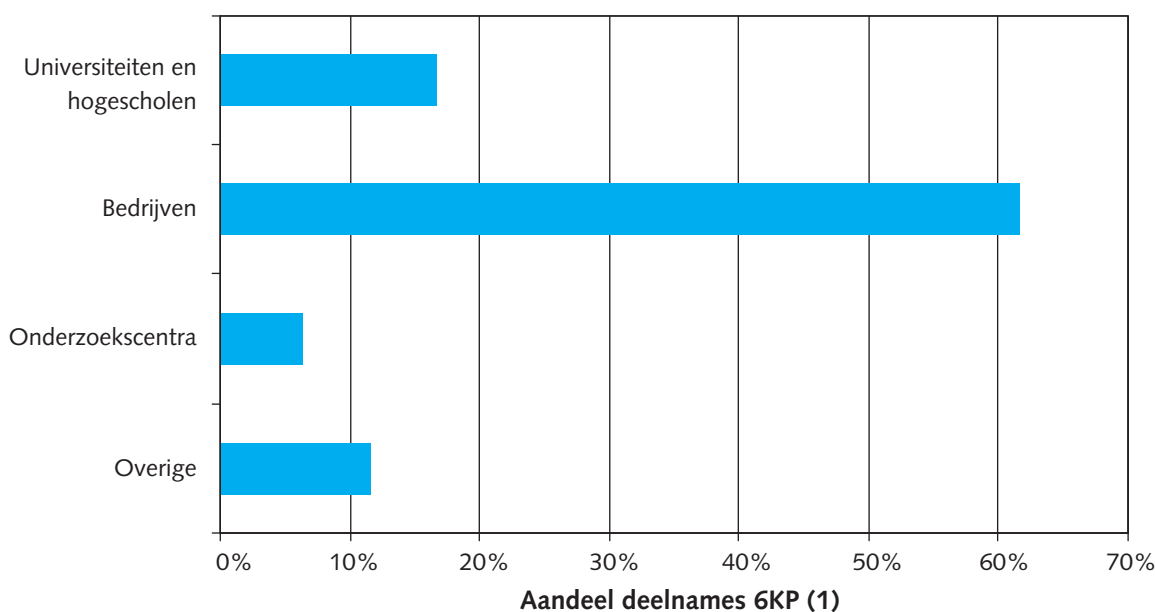
De deelname van Vlaanderen aan SME liet een return van 1,3% optekenen. Deze behaalde return lag ver onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma.

6.8.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De bedrijven stonden in voor 62% van de Vlaamse deelnames aan SME (zie [figuur 68a](#)) en kregen daarvoor 42% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma toebedeeld (zie [figuur 68b](#)). De Vlaamse universiteiten (de hogescholen namen niet deel aan dit programma) haalden met 17% van het totale aantal Vlaamse deelnames 33% van de totale Vlaamse deelnametoelage naar zich toe, en dat is een zeer hoge score rekening gehouden met de spe-

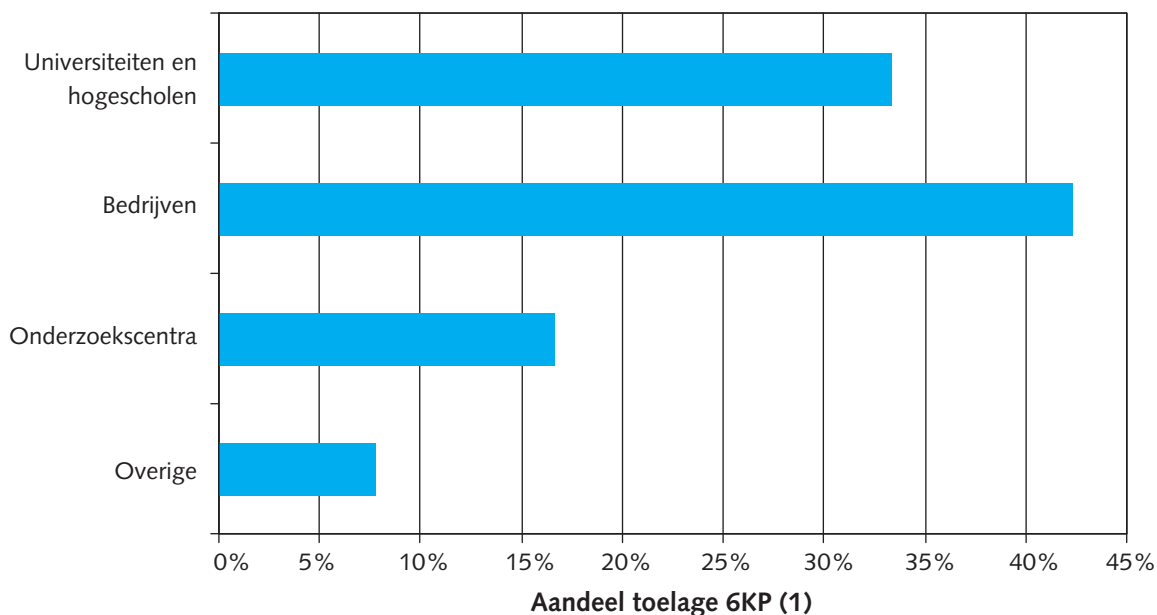
cifieke doelgroep waarop dit programma in hoofdzaak gericht was. Vooral de K.U.Leuven liet een zeer sterke budgettaire participatie in dit programma optekenen. De categorie "overige instellingen" was 7 keer vertegenwoordigd in SME en haalde daarmee 8% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma binnen. De onderzoekscentra zorgden met 6% van de deelnames voor 17% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma.

Figuur 68a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan SME, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan SME.

Figuur 68b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage in SME, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor SME.

6.8.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.8.3.1. Indeling van SME

Binnen SME kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Coöperatief onderzoek";
- KA2: "Collectief onderzoek";
- KA3: "Specifieke ondersteunende activiteiten";
- KA4: "Niet toegewezen".

6.8.3.2. De Vlaamse deelname aan de SME-actielijnen

De Vlaamse deelname aan SME is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie [tabel 40](#)).

Tabel 40. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende SME-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	36	60%	3.649.796	57%	319.025.125	1,1%
KA2	22	37%	2.627.102	41%	153.566.474	1,7%
KA3	2	3%	169.072	3%	9.635.954	1,8%
KA4	0	0%	0	0%	1.889.635	0,0%
TOTAAL	60	100%	6.445.969	100%	484.117.188	1,3%

(1) Bron: databank Europese Commissie (hoofdstuk 2, punt 2.3).

Vlaanderen was met 60% van zijn deelnames aan SME actief in KA1, en daarmee was 57% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor SME afkomstig uit deze actielijn. Binnen KA1 stonden de bedrijven in voor de meeste deelnames (67%), met 42% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. De 24 bedrijfsdeelnames aan KA1 waren verspreid over 22 verschillende bedrijven, met overwegend 1 deelname en maximaal 3 deelnames per individueel bedrijf. Budgettair gezien deden de universiteiten het in KA1 net even goed: zij haalden eveneens 42% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn naar zich toe, en dat met slechts 7 deelnames. De K.U.Leuven was daarbij de meest uit-

gesproken (universitaire) deelnemer, met 3 deelnames en 65% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn.

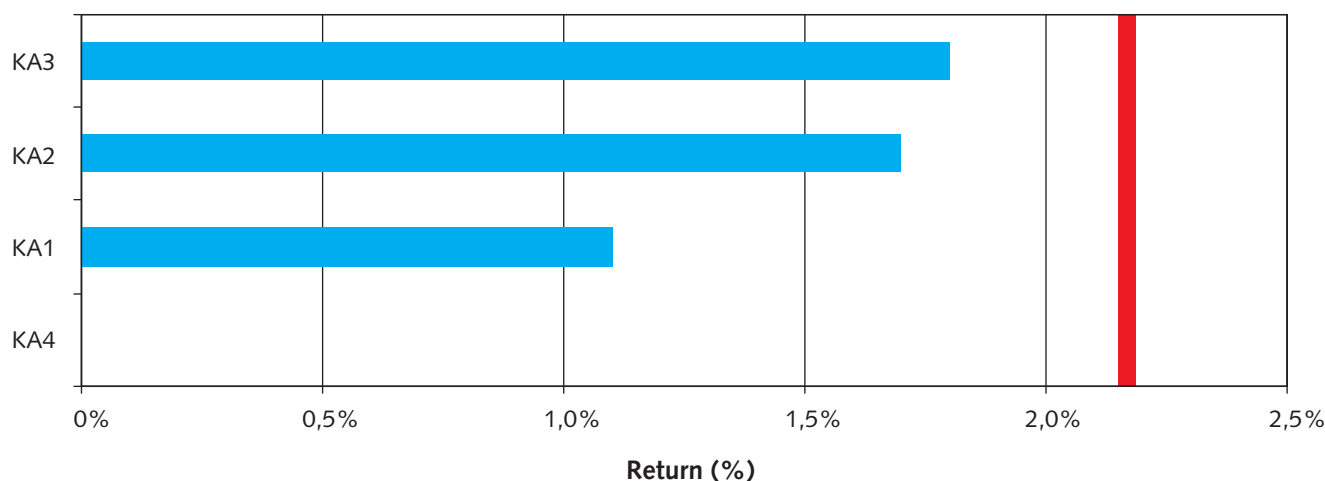
Vlaanderen deed het ook nog vrij behoorlijk in KA2. Binnen deze actielijn stonden de bedrijven in voor de meeste deelnames (55%), met 42% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. De 12 bedrijfsdeelnames aan deze actielijn werden opgetekend door 12 verschillende bedrijven. De grootste deelnametoelage voor deze actielijn was alweer bestemd voor de K.U.Leuven. Deze universiteit behaalde met 1 deelname 14% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor KA2. In de specifieke ondersteunende activiteiten binnen SME (KA3) was Vlaanderen eerder beperkt betrokken.

6.8.3.3. De Vlaamse return uit de SME-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke SME-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie [tabel 40](#) en [figuur 69](#)). Volgens die oefening haalde Vlaanderen binnen SME de hoogste return uit de actielijn "Specifieke ondersteunende activiteiten" (KA3), niettegenstaande de eerder beperkte Vlaamse participa-

tie in die actielijn in termen van aantal deelnames en deelnametoelage. Deze return van 1,8% lag wel nog een stuk onder de verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma. Ook de Vlaamse return van 1,7% uit de andere SME-actielijnen bleef (ver) onder het verwachte gemiddelde.

Figuur 69. Overzicht Vlaamse return per SME-actielijn (1).

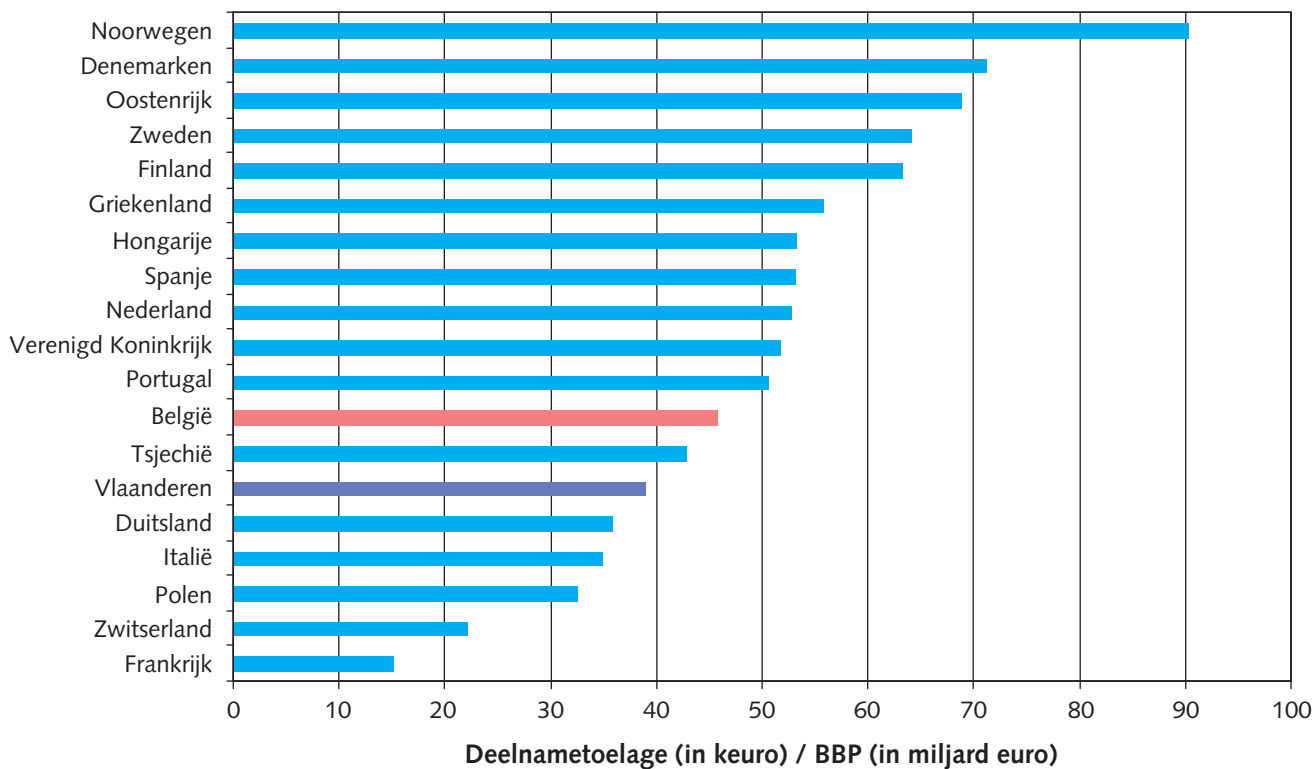
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.8.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan SME

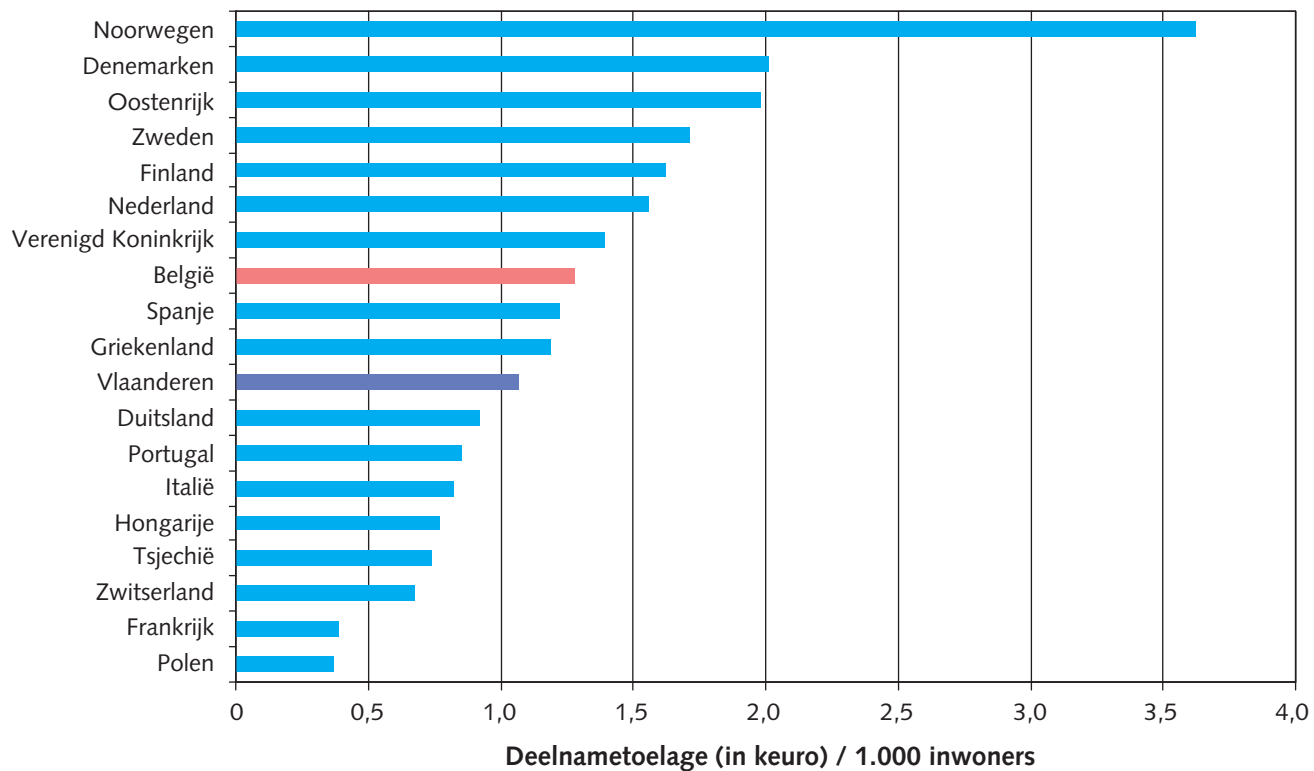
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan SME gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale SME-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per 1.000 inwoners.

Zoals de Vlaamse return uit SME al kon doen vermoeden, zijn de prestaties van Vlaanderen en België in de Europese rangschikking niet opmerkelijk te noemen. Wanneer we de SME-toelage afwegen ten opzichte van het BBP zien we dat België een 12de plaats en Vlaanderen een 14de plaats bekleedt (zie [figuur 70](#)). De SME-toelage afgemeten per 1.000 inwoners toont België op een 8ste en Vlaanderen op een 11de plaats in de rangschikking (zie [figuur 71](#)).

Figuur 70. SME-deelnametoelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 71. SME-deelnametoelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.8.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 41. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in SME (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
K.U.Leuven	4	7%	1.341.962	21%
VUB	2	3%	408.000	6%
UGent	4	7%	402.511	6%
Centexbel	2	3%	378.760	6%
PVT	1	2%	323.800	5%
VITO	2	3%	309.386	5%
VIB	1	2%	277.500	4%
JéBé International Textiles BVBA	2	3%	225.100	4%
DESOTEC NV	3	5%	200.227	3%
ASTRIDPLAZA NV	1	2%	200.000	3%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in SME.

Uit tabel 41 blijkt dat de K.U.Leuven en de UGent de meeste deelnames aan SME lieten optekenen. Het aandeel van de K.U.Leuven in de totale Vlaamse deelnametoelage voor SME lag met 21% wel veruit het hoogste, waardoor deze universiteit als de (budgettaire)

sterkste Vlaamse deelnemer aan dit programma kan worden gezien. De deelnametoelage die de K.U.Leuven voor SME ontving, was voor resp. 74% en 26% afkomstig uit coöperatief onderzoek (KA1) en collectief onderzoek (KA2).

6.8.6. Conclusies

- De Vlaamse deelname aan het specifieke programma “Horizontale onderzoeksactiviteiten waarbij KMO’s betrokken zijn (SME)” van het Zesde Kaderprogramma bleef veeleer beperkt. De Vlaamse return uit SME bedroeg 1,3%, en bleef daarmee een stuk onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- De Vlaamse bedrijven namen het sterkst deel aan SME, zowel op vlak van aantal deelnames als in financiële termen. Aangezien het programma SME wordt gekenmerkt door een significante bedrijfsparticipatie (wat uiteraard logisch is gelet op de specifieke doelgroep van dit programma), kan de lage Vlaamse betrokkenheid in dit programma mede verklaard worden door het feit dat het Europese kaderprogramma meer en meer gedomineerd wordt door grote Europese bedrijven, terwijl Vlaanderen maar een beperkt aantal bedrijven op Europees niveau heeft. Bijkomend gegeven is dat het aantal KMO’s in dit programma voor Vlaanderen 38% bedraagt, versus 49% op Europees niveau. De Vlaamse KMO’s scoren dus niet zo goed in vergelijking met Europa.
- Wat de specifieke SME-actielijnen betreft, nam Vlaanderen overwegend deel aan “Coöperatief onderzoek” (KA1) en “Collectief onderzoek” (KA2). Geen enkele specifieke actielijn wist een hoge Vlaamse return op te leveren.

6.9. Beleidsgeoriënteerd onderzoek

6.9.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het horizontale programma “Beleidsgeoriënteerd onderzoek (SSP)” van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 42](#)).

Tabel 42. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan SSP (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	SSP	85	10.634.927	1,8%

De deelname van Vlaanderen aan SSP liet een return van 1,8% optekenen. Deze behaalde return lag onder de gemiddelde

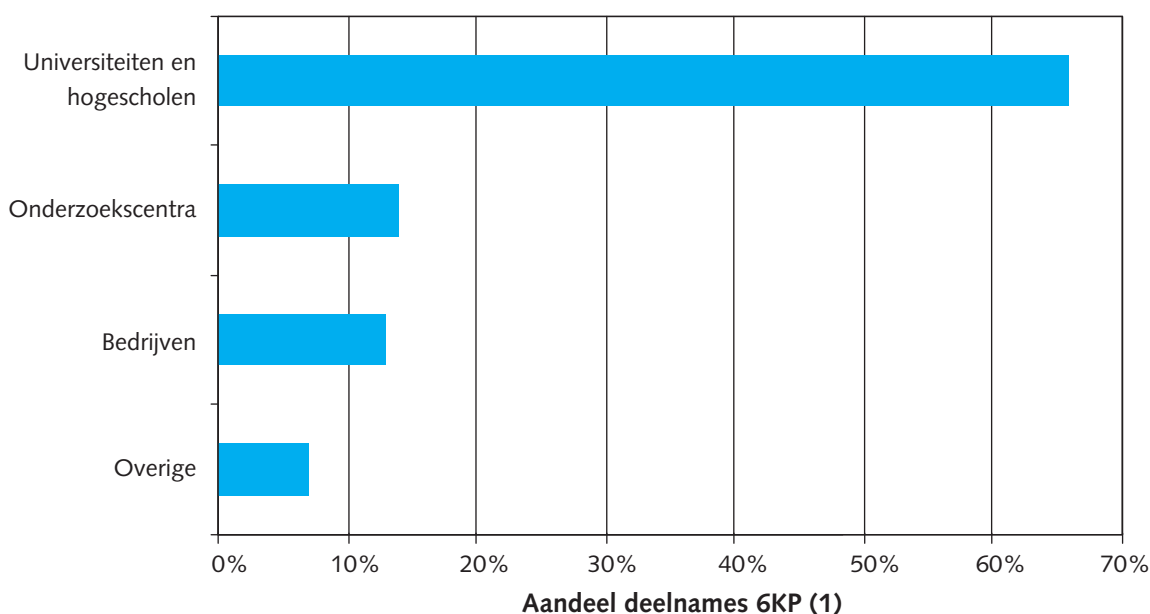
verwachte Vlaamse return van ± 2,2% uit het Zesde Kaderprogramma.

6.9.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De categorie “universiteiten en hogescholen” (de hogescholen namen 1 keer deel) zorgden voor 56 deelnames (66%) aan SSP, en haalden daarmee 72% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma naar zich toe (zie resp. [figuur 72a](#) en [figuur 72b](#)). De

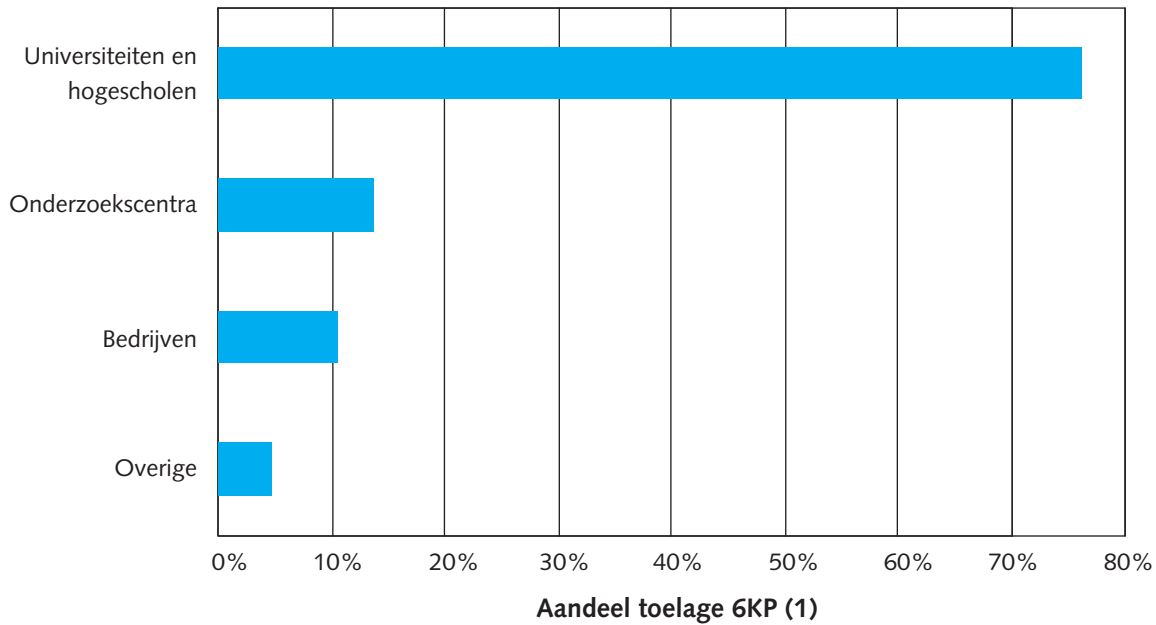
bedrijfsdeelnames aan SSP waren aan de lage kant (13%), net als die van de onderzoekscentra (14%). De categorie overige instellingen nam bijna niet deel aan dit programma.

Figuur 72a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan SSP, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan SSP.

Figuur 72b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor SSP, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor SSP.

6.9.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.9.3.1. Indeling van SSP

Binnen SSP kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Duurzaam beheer van Europa's natuurlijke hulpbronnen";
- KA2: "Gezondheid, veiligheid en kansen voor de Europese burgers";
- KA3: "Versterking van het economisch potentieel en de samenhang van een grotere en verder geïntegreerde Europese Unie";
- KA4: "Nieuwe en opkomende wetenschap en technologie";
- KA5: "Niet toegewezen".

6.9.3.2. De Vlaamse deelname aan de SSP-actielijnen

De Vlaamse deelname aan SSP is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie [tabel 43](#)).

Tabel 43. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende SSP-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	45	53%	4.154.224	39%	209.180.315	2,0%
KA2	14	16%	1.406.957	13%	90.771.771	1,5%
KA3	13	15%	1.574.877	15%	63.482.679	2,5%
KA4	10	12%	3.094.129	29%	215.561.963	1,4%
KA5	3	4%	404.740	4%	22.677.271	1,8%
TOTAAL	85	100%	10.634.927	100%	601.673.999	1,8%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

Vlaanderen nam vooral deel aan de actielijn KA1. Binnen deze actielijn stonden de universiteiten en hogescholen in voor 26 Vlaamse deelnames, waarvoor ze 70% van de totale Vlaamse deelname-toelage voor deze actielijn ontvingen. De K.U.Leuven en de UGent waren daarbij de meest uitgesproken universitaire deelnemers, met resp. 44% en 43% van de totale Vlaamse deelname-toelage voor deze actielijn.

Ook de deelname van Vlaanderen aan de actielijn KA4 was behoorlijk. Hier nam eveneens vooral de categorie "universiteiten en hogescholen" deel. Die categorie stond in voor 7 deelnames en 75% van de totale Vlaamse deelname-toelage voor deze actielijn. Ook in

deze actielijn was de K.U.Leuven veruit de sterkste deelnemer: met 3 deelnames haalde deze universiteit 41% van de totale Vlaamse deelname-toelage voor KA4 naar zich toe.

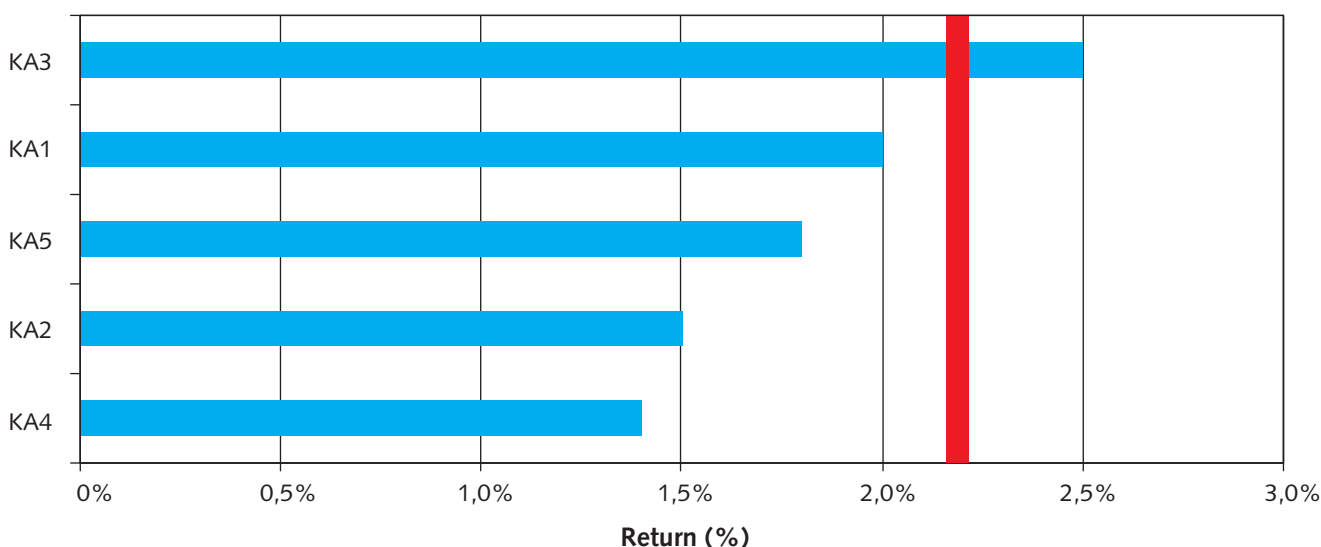
Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke SSP-actielijn betreft, kwam Vlaanderen enkel in de actielijn "Versterking van het economisch potentieel en de samenhang van een grotere en verder geïntegreerde Europese Unie" (KA3) nog net in de top5 postvatten. België van zijn kant liet zowel in deze actielijn als voor wat betreft de niet specifiek toegewezen projecten (actielijn KA5) de eerste plaats optekenen.

6.9.3.3. De Vlaamse return uit de SSP-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke SSP-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie tabel 43 en figuur 73). Volgens die oefening haalde Vlaanderen de hoogste

return uit de actielijn "Versterking van het economisch potentieel en de samenhang van een grotere en verder geïntegreerde Europese Unie" (KA3).

Figuur 73. Overzicht Vlaamse return per SSP-actielijn (1).

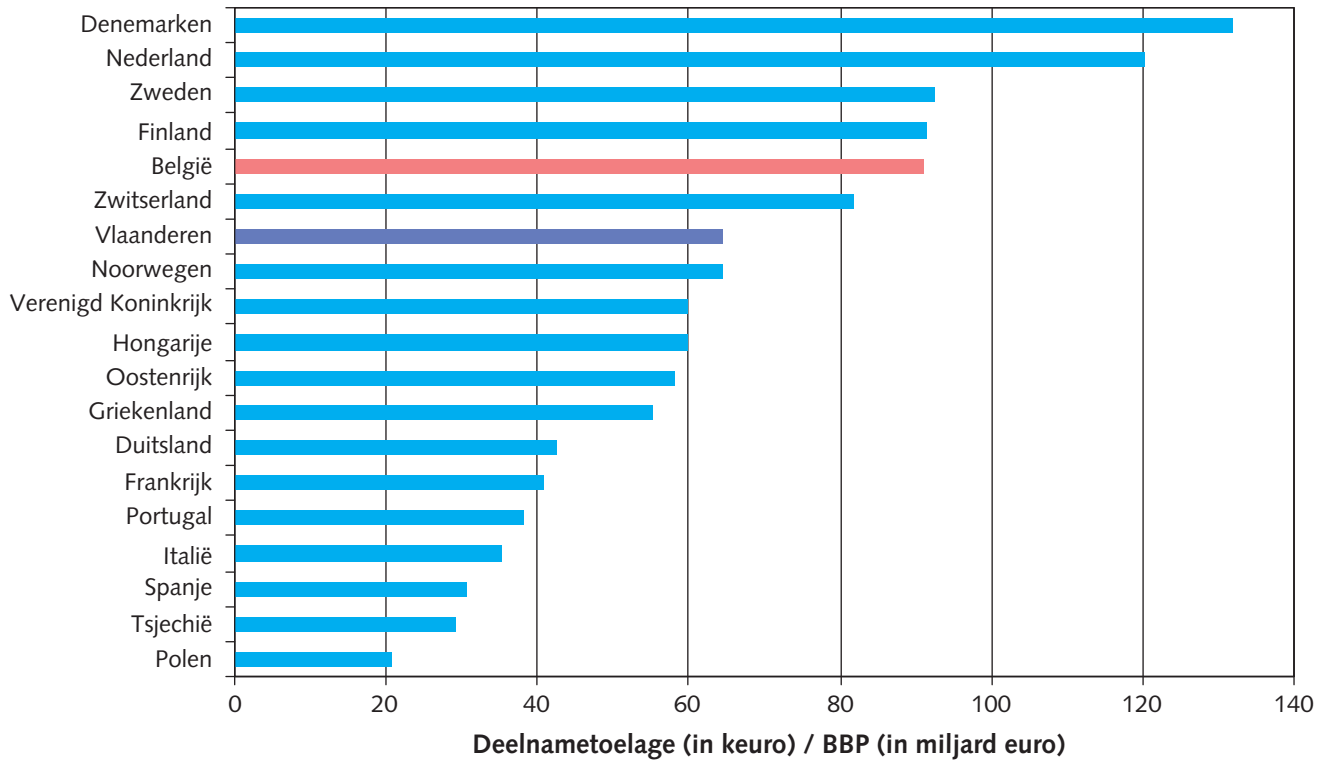
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.9.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan SSP

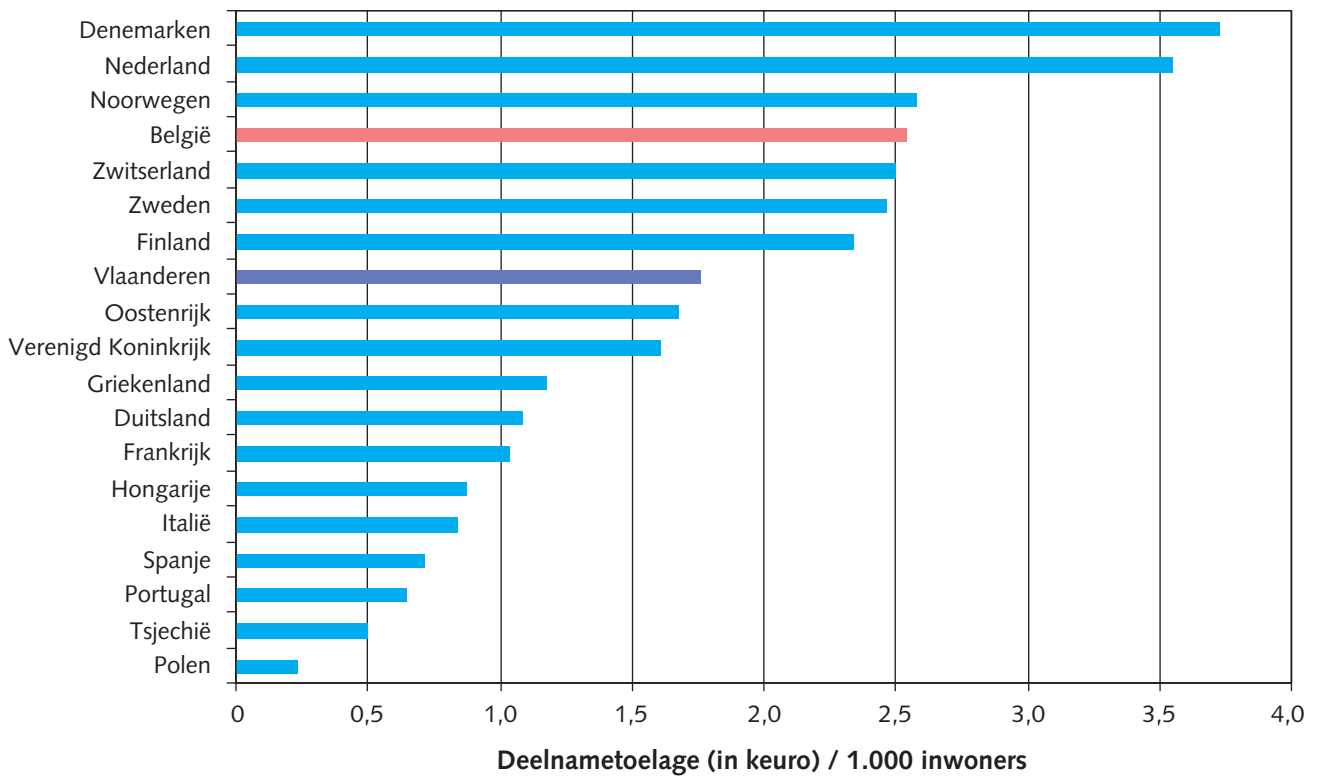
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan het programma SSP gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale SSP-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per duizend inwoners.

België bevindt zich wat betreft ontvangen toelage voor zijn deelname aan SSP in de top5 van de deelnemende landen. Als we de SSP-toelage afmeten ten opzichte van het BBP, dan bekleedt België een vijfde plaats (zie figuur 74). Beschouwen we die toelage per 1.000 inwoners, dan neemt België een vierde plaats in. Met respectievelijk een zevende en achtste plaats valt Vlaanderen telkens nog in de top tien en positioneert het zich dus een beetje lager dan België (zie figuur 75).

Figuur 74. SSP-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 75. SSP-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.9.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 44. Overzicht sterkste budgettaire participanten in SSP (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
K.U.Leuven	19	22%	3.281.521	31%
UGent	23	27%	2.714.402	26%
VUB	6	7%	1.024.243	10%
VITO	5	6%	871.064	8%
UA	6	7%	579.980	5%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in SSP.

Zoals uit [tabel 44](#) blijkt, was de K.U.Leuven op budgettair vlak de sterkste participant in SSP. De deelnametoelage die de K.U.Leuven voor SSP ontving, was voor telkens 39% afkomstig van projecten binnen de actielijnen "Duurzaam beheer van Europa's natuurlijke hulpbronnen" (KA1) en "Nieuwe en opkomende wetenschap en technologie" (KA4). Uit de actielijn "Versterking van het economisch potentieel en de samenhang van een grotere en verder geïntegreerde Europese Unie" (KA3) en uit niet specifiek toegewezen projecten (actielijn KA5) haalde de K.U.Leuven telkens 10% van haar totale

SSP-toelage binnen. Wat het aantal deelnames betreft, moest de K.U.Leuven echter wel de UGent laten voorgaan: deze universiteit haalde met 23 deelnames 26% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor SSP naar zich toe. De UGent participeerde het sterkst in de actielijn "Duurzaam beheer van Europa's natuurlijke hulpbronnen" (KA1), waaruit ze 46% van haar totale SSP-toelage wist te halen. Op een vierde plaats in deze rangschikking komen we de eerste onderzoeksinstituten tegen: de VITO haalde 8% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor SSP naar zich toe.

6.9.6. Conclusies

- Vlaanderen wist uit het horizontale programma "Beleidsgeoriënteerd onderzoek (SSP)" van het Zesde Kaderprogramma een return van 1,8% te behalen. Dit ligt een beetje onder gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- De categorie "universiteiten en hogescholen" liet de meeste deelnames optekenen in SSP, en ontving daarvoor ook het grootste gedeelte van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma (72%). In deze deelnemerscategorie waren het vooral de K.U.Leuven en de UGent, die met resp. 43% en 35% van de totale SSP-toelage voor deze categorie, de sterkste budgettaire deelnemers waren binnen dit programma;
- Wat de specifieke SSP-actielijnen betreft, nam Vlaanderen overwegend deel aan "Versterking van het economisch potentieel en de samenhang van een grotere en verder geïntegreerde Europese Unie" (KA3), waaruit het een return van 2,5% wist te behalen. Ook uit "Duurzaam beheer van Europa's natuurlijke hulpbronnen" (KA1) haalde Vlaanderen een return van 2,0%, die de gemiddelde verwachte Vlaamse return nog ongeveer wist te benaderen;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per actielijn in een internationaal kader plaatsen, daarbij kijkend naar de deelnametoelage per BBP, bleek Vlaanderen in de actielijn "Versterking van het economisch potentieel en de samenhang van een grotere en verder geïntegreerde Europese Unie" (KA3) nog net in de top5 voor te komen. België deed het beter door zowel in die actielijn als voor wat betreft de niet specifiek toegewezen SSP-projecten (actielijn KA5) op de eerste plaats te eindigen, en in de actielijn "Gezondheid, veiligheid en kansen voor de Europese burgers" (KA2) op de derde plaats.

6.10. Specifieke maatregelen ter ondersteuning van de internationale samenwerking

6.10.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het horizontale programma "Specifieke maatregelen ter ondersteuning van de internationale samenwerking (INCO)" van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 45](#)). Omdat deze aanpassing vooral bij dit

programma een significante impact heeft, merken we hier nog eens expliciet op dat bij de berekening van de Vlaamse return de werkmiddelen van het in Brussel gevestigde INTAS buiten beschouwing werden gelaten.

Tabel 45. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan INCO, deelnametoelage in euro.

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	INCO	35	9.268.800	3,0%

De deelname van Vlaanderen aan INCO liet een return van 3,0% optekenen. Deze behaalde return oversteeg de gemiddelde ver-

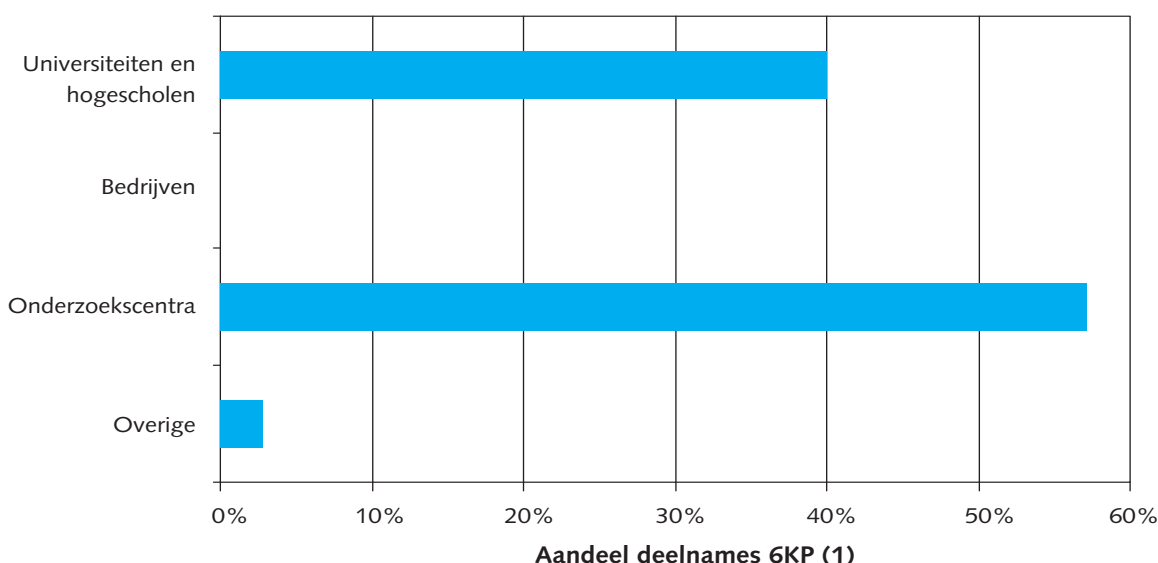
wachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma.

6.10.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De Vlaamse universiteiten (de hogescholen namen niet deel aan INCO) namen 14 van de 35 Vlaamse deelnames (40%) aan INCO voor hun rekening, goed voor 35% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma (zie resp. [figuur 76a](#) en [figuur 76b](#)). De – bijna uitsluitend door het ITG vertegenwoordigde – onderzoekscentra deden het nog beter: zij ontvingen 50% van de totale

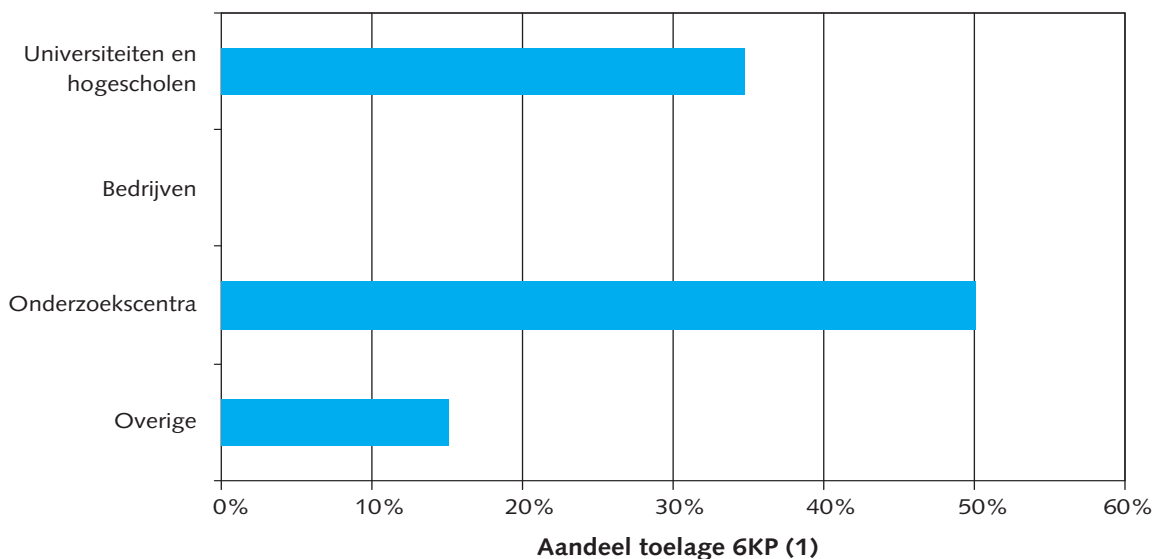
Vlaamse deelnametoelage voor INCO, en dit met 57% van het totale aantal Vlaamse deelnames aan dit programma. De Vlaamse bedrijven waren niet vertegenwoordigd in INCO. De overige instellingen haalden met 1 deelname 15% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor INCO naar zich toe.

Figuur 76a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan INCO, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan INCO.

Figuur 76b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage in INCO, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor INCO.

6.10.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.10.3.1. Indeling van INCO

Binnen INCO kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Samenwerking met derde landen – Ontwikkelingslanden";
- KA2: "Samenwerking met derde landen – Mediterrane partnerlanden";
- KA3: "Samenwerking met derde landen – Westelijke Balkanlanden";
- KA4: "Samenwerking met derde landen – Rusland en de andere Nieuwe Onafhankelijke Staten (NIS)";
- KA5: "Multilaterale coördinatie van nationale OTO-beleidslijnen en activiteiten";
- KA6: "Overkoepelende specifieke ondersteunende activiteiten".

6.10.3.2. De Vlaamse deelname aan de INCO-actielijnen

De Vlaamse deelname aan INCO is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie tabel 46).

Tabel 46. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende INCO-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	30	86%	7.217.918	78%	157.738.282	4,6%
KA2	4	11%	1.778.932	19%	80.141.528	2,2%
KA3	0	0%	0	0%	25.379.070	0,0%
KA4	1	3%	271.950	3%	16.766.345	1,6%
KA5	0	0%	0	0%	8.844.612	0,0%
KA6	0	0%	0	0%	15.341.571	0,0%
TOTAAL	35	100%	9.268.800	100%	304.211.408	3,0%

(1) Bron: databank Europese Commissie (hoofdstuk 2, punt 2.3).

De Vlaamse deelname aan INCO was vooral toegespitst op de samenwerking met ontwikkelingslanden (actielijn KA1). Aan deze actielijn namen enkel universiteiten en onderzoeksinstituten deel. Die laatste categorie stond in voor 63% van de Vlaamse deelnames aan

KA1, goed voor 64% van de toelage die vanuit deze actielijn naar Vlaamse deelnemers ging. Bijna de volledige toelage (97%) die voor deelname aan KA1 naar de Vlaamse onderzoekscentra ging was bestemd voor het ITG. De sterkste universitaire participatie in KA1

kwam op rekening van de UGent, die voor 7 deelnames 71% van de totale universitaire deelnametoelage voor KA1 ontving. Daarnaast haalde Vlaanderen met 4 deelnames 19% van zijn INCO-toelage uit samenwerkingsprojecten met Mediterrane partnerlanden (actielijn KA2). Bijna 80% van de toelage die Vlaanderen voor deelname aan deze actielijn ontving was bestemd voor de LIKAS (binnen de categorie "overige instellingen"). Vlaanderen nam slechts 1 keer deel aan samenwerkingsprojecten met Rusland en andere NIS-landen (actielijn KA4). Die deelname was voor rekening van de UGent. Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke INCO-actielijn betreft, waarbij de ontvangen deelnametoelage/BBP

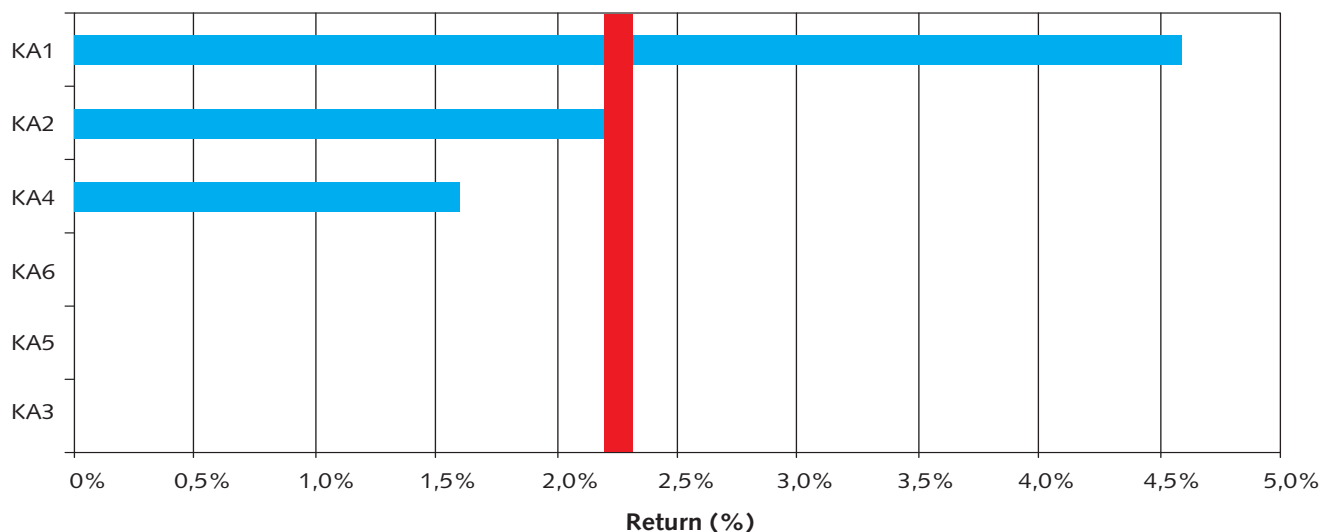
als parameter wordt gehanteerd, stond Vlaanderen in 3 van de 6 INCO-actielijnen in de top5 van de internationale rangschikking. In de actielijn "Samenwerking met derde landen – Ontwikkelingslanden" (KA1) stond Vlaanderen op de eerste plaats, en in "Samenwerking met derde landen – Mediterrane partnerlanden" (KA2) en in "Samenwerking met derde landen – Rusland en de andere Nieuwe Onafhankelijke Staten (NIS)" (KA5) resp. op de vierde en de vijfde plaats. In KA4 moest Vlaanderen Griekenland, Finland en Zweden laten voorgaan. In KA5 gingen Finland, Oostenrijk, Griekenland en Denemarken Vlaanderen vooraf.

6.10.3.3. De Vlaamse return uit de INCO-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke INCO-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie [tabel 46](#) en [figuur 77](#)). De vermelde returns werden berekend exclusief de werkmiddelen voor INTAS. Volgens die oefening haalde Vlaanderen een zeer hoge return van 4,6% uit samenwerkingsprojecten met ontwikkelingslanden (actielijn KA1). Ook uit de samenwerking met Mediterrane partnerlanden (actielijn KA2) wist Vlaanderen een return te halen die voldeed aan de verwachte Vlaamse return van

± 2,2%. Vlaanderen nam daarnaast enkel nog deel aan de actielijn "Samenwerking met derde landen – Rusland en de andere Nieuwe Onafhankelijke Staten (NIS)" (KA4), waaruit het een return van 1,6% haalde. Deze behaalde return lag onder het verwachte gemiddelde. Aan alle andere actielijnen nam Vlaanderen niet deel. Globaal gezien haalde Vlaanderen wel een return van 3,0%, wat nog ruim boven het verwachte gemiddelde ligt, en dat dus dankzij de sterke Vlaamse participatie in KA1.

Figuur 77. Overzicht Vlaamse return per INCO-actielijn (1).

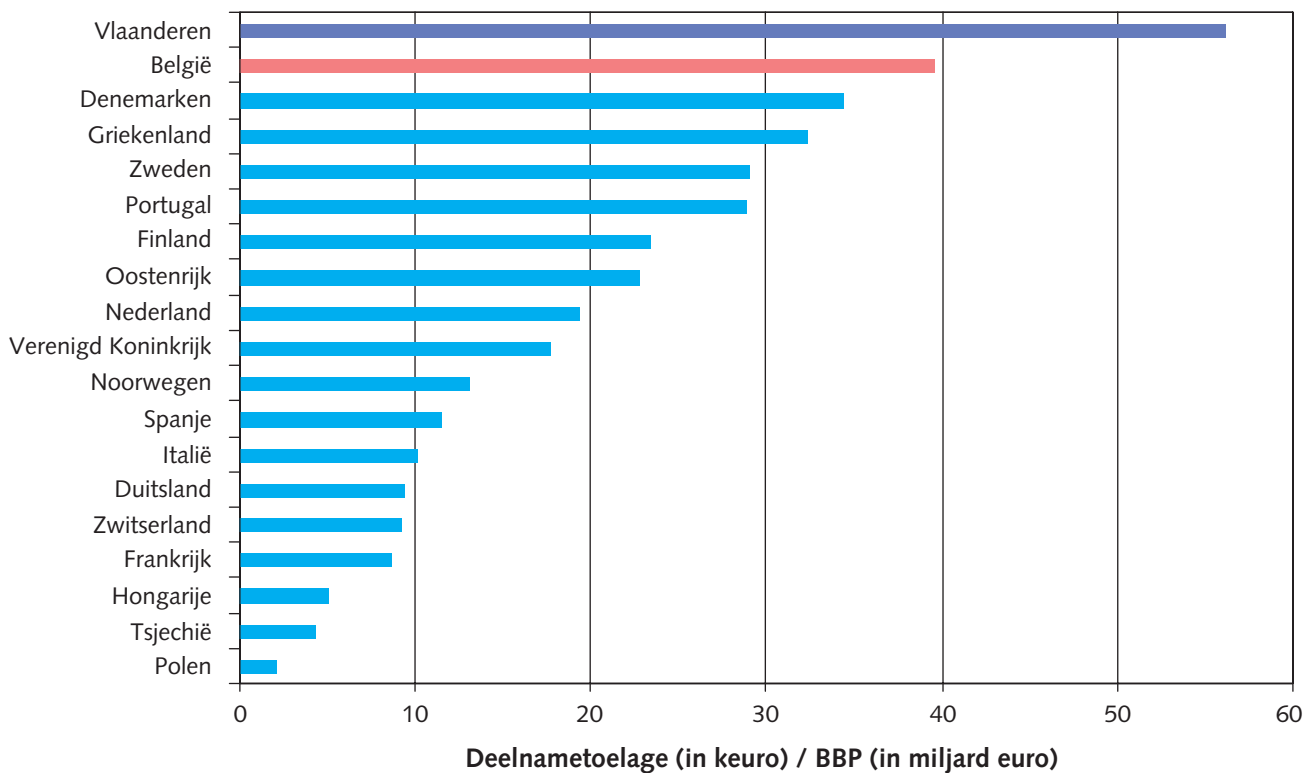
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.10.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan INCO

In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan INCO gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale INCO-toelage (in keuro), exclusief werkmiddelen in het kader van INTAS, enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard

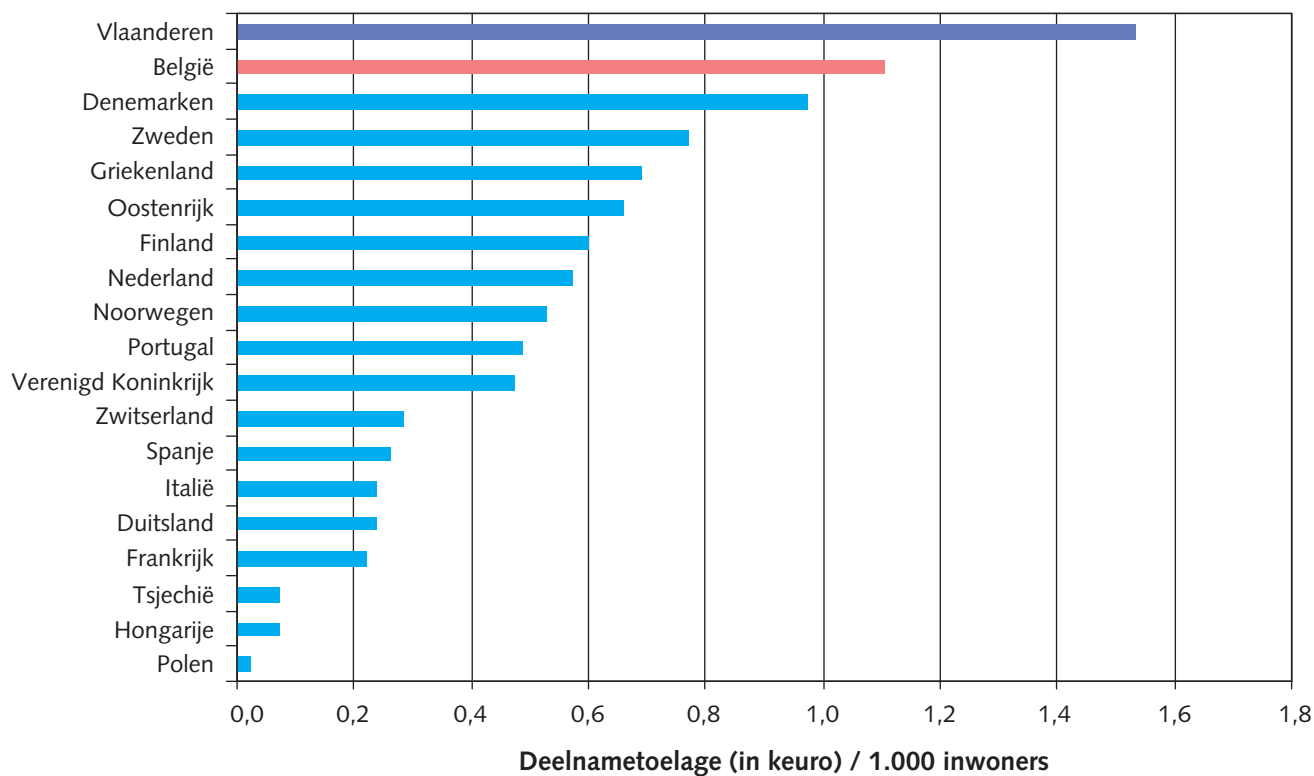
euro), en anderzijds afgemeten per 1.000 inwoners. België presteerde wat betreft ontvangen INCO-toelage uitstekend in vergelijking met de overige deelnemende landen. Als we de INCO-toelage (1) afgewogen ten opzichte van het BBP (zie [figuur 78](#)) en (2) afmeten per 1.000 inwoners (zie [figuur 79](#)), dan bekleedt België telkens de tweede plaats. Vlaanderen deed het in beide oefeningen zelfs nog beter, met telkens de koppositie.

Figuur 78. INCO-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro) (1).

(1) Exclusief de werkmiddelen in het kader van INTAS.

Figuur 79. INCO-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners (1).

(1) Exclusief de werkmiddelen in het kader van INTAS.

6.10.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 47. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in INCO (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
ITG	18	51%	4.520.919	49%
UGent	8	23%	2.131.340	23%
LIKAS	1	3%	1.400.000	15%
K.U.Leuven	4	11%	716.439	8%

(1) Procentueel aandeel in de *totale* Vlaamse participatie in INCO.

Uit [tabel 47](#) blijkt dat het ITG veruit de sterkste Vlaamse participant was in INCO, met 18 deelnames en 49% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma. Het ITG nam daarbij 17 keer deel aan samenwerkingsprojecten met ontwikkelingslanden (actielijn KA1), waarvoor het 62% ontving van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. Ook de UGent was met 8 deelnames en 23% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor INCO goed

vertegenwoordigd in dit programma. Deze universiteit was eveneens vooral actief in de actielijn KA1, met 7 deelnames en 26% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. Met slechts 1 deelname wist de LIKAS toch ook nog 15% van de totale Vlaamse INCO-toelage naar zich toe te trekken. Die deelname situeerde zich in de samenwerking met Mediterrane partnerlanden (actielijn KA2).

6.10.6. Conclusies

- Vlaanderen wist uit het horizontale programma “Specifieke maatregelen ter ondersteuning van de internationale samenwerking (INCO)” van het Zesde Kaderprogramma een return van 3,0% te halen. Deze return oversteeg ruimschoots de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$). De werkmiddelen van het in Brussel gevestigde INTAS werden daarbij buiten beschouwing gelaten;
- Zowel in termen van aantal deelnames (57%) als op budgettair vlak (50%) waren de onderzoekscentra in INCO de sterkste Vlaamse deelnemerscategorie. Het ITG was daarbij de sterkste deelnemer, met 49% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor INCO. De universiteiten (de hogescholen namen niet deel) stonden op de tweede plaats. In deze deelnemerscategorie was de UGent de sterkste deelnemer, met 23% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma. De Vlaamse bedrijven waren niet vertegenwoordigd in INCO;
- Wat de specifieke INCO-actielijnen betreft, nam Vlaanderen overwegend deel aan “Samenwerking met derde landen – Ontwikkelingslanden” (KA1), waaruit het een return van 4,6% wist te behalen. Deze return oversteeg ruimschoots de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma. Ook uit “Samenwerking met derde landen – Mediterrane partnerlanden” (KA2) haalde Vlaanderen een return van 2,2%, die de verwachte Vlaamse return nog net wist te evenaren. Globaal gezien scoorde Vlaanderen in INCO boven verwachting, met een return van 3,0%;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per INCO-actielijn in een internationaal kader plaatsen, op basis van deelnametoelage per BBP, zien we Vlaanderen in KA1 op de eerste plaats eindigen. Vlaanderen veroverde respectievelijk de vierde en de vijfde plaats in KA2 en KA4 (“Samenwerking met derde landen – Rusland en de andere Nieuwe Onafhankelijke Staten (NIS)”).

6.11. Ondersteuning voor de coördinatie van activiteiten

6.11.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het horizontale programma "Ondersteuning voor de coördinatie van activiteiten (COORDINATION)" van

het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 48](#)).

Tabel 48. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan COORDINATION (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	COORDINATION	25	3.586.744	1,2%

De deelname van Vlaanderen aan COORDINATION liet een return van 1,2% optekenen. Deze behaalde return lag ver onder de gemid-

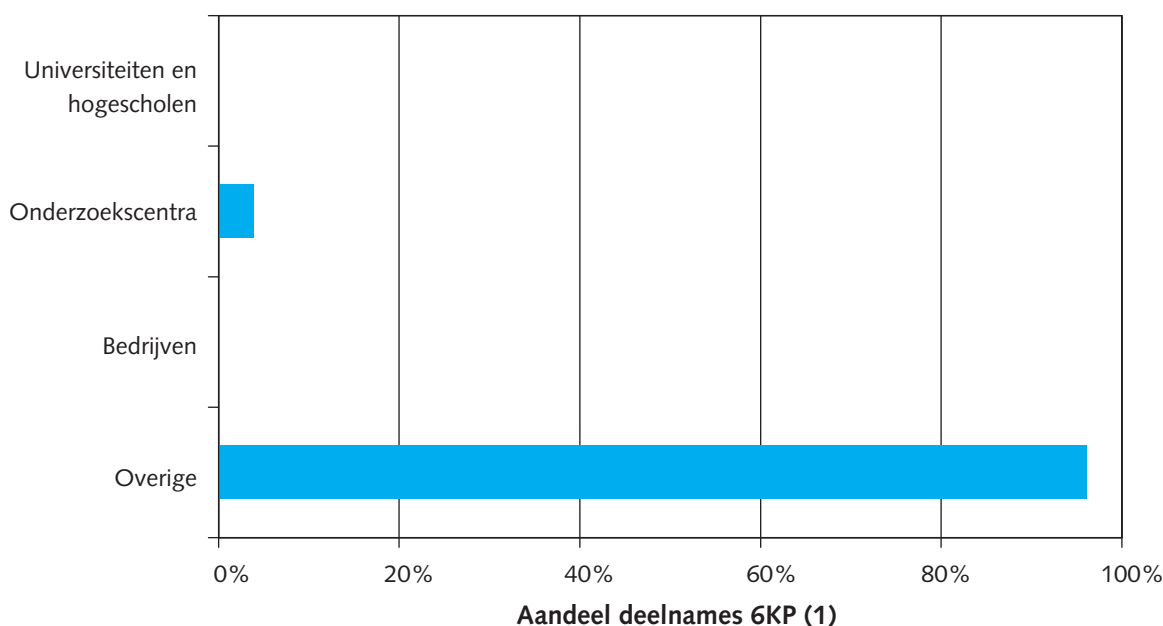
delde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma.

6.11.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

Aan dit programma namen slechts twee deelnemerscategorieën deel (zie [figuur 80a](#) en [figuur 80b](#)). De categorie "overige instellingen" wist met 96% van het totaal aantal Vlaamse deelnames aan dit programma 98% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor

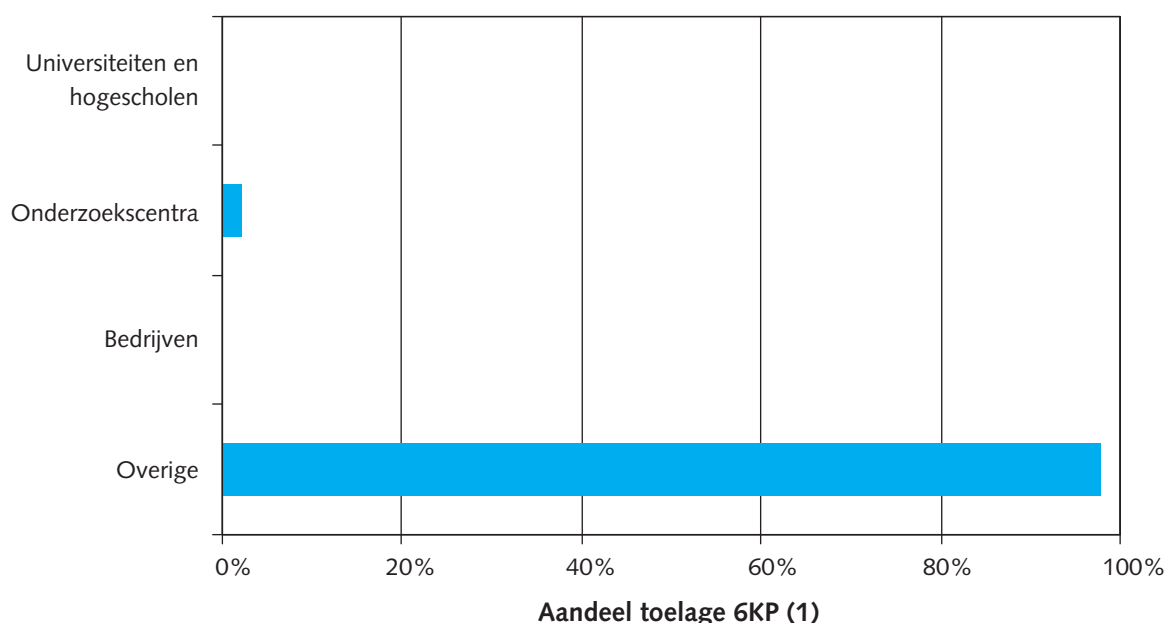
COORDINATION naar zich toe te halen. De onderzoekscentra namen slechts 1 keer deel en verkregen daarmee 2% van de COORDINATION-toelage.

Figuur 80a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan COORDINATION, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan COORDINATION.

Figuur 80b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnemetoelage in COORDINATION, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnemetoelage voor COORDINATION.

6.11.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.11.3.1. Indeling van COORDINATION

Binnen COORDINATION kunnen twee actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden: "Coördinatie van nationale of regio-

nale activiteiten" (KA1) en "Coördinatie op Europees niveau" (KA2).

6.11.3.2. De Vlaamse deelname aan de COORDINATION-actielijnen

Vlaanderen nam binnen het programma COORDINATION enkel deel aan de actielijn "Coördinatie van nationale of regionale activiteiten" (KA1). De categorie "overige instellingen" stond in voor 24 van de 25 Vlaamse deelnames aan KA1, goed voor 98% van de Vlaamse deelnemetoelage voor deze actielijn (en dus ook van de totale Vlaamse toelage voor COORDINATION). Binnen deze categorie was het IWT de sterkste deelnemer: met 11 van de 24 deelnames

wist deze instelling 76% van de toelage die de Vlaamse "overige instellingen" voor projecten binnen KA1 ontvingen naar zich toe te halen. De auteur en verantwoordelijke uitgever van de voorliggende publicatie, het Departement EWI van de Vlaamse overheid, was eveneens betrokken bij KA1. De 6 deelnames van EWI aan deze actielijn waren goed voor 10% van de toelage die de categorie "overige instellingen" voor haar deelname aan KA1 kreeg toebedeeld.

6.11.3.3. De Vlaamse return uit de COORDINATION-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke COORDINATION-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen. Volgens die oefening haalde Vlaanderen een return van 1,7% uit de actielijn "Coördinatie van nationale of regionale activiteiten" (KA1),

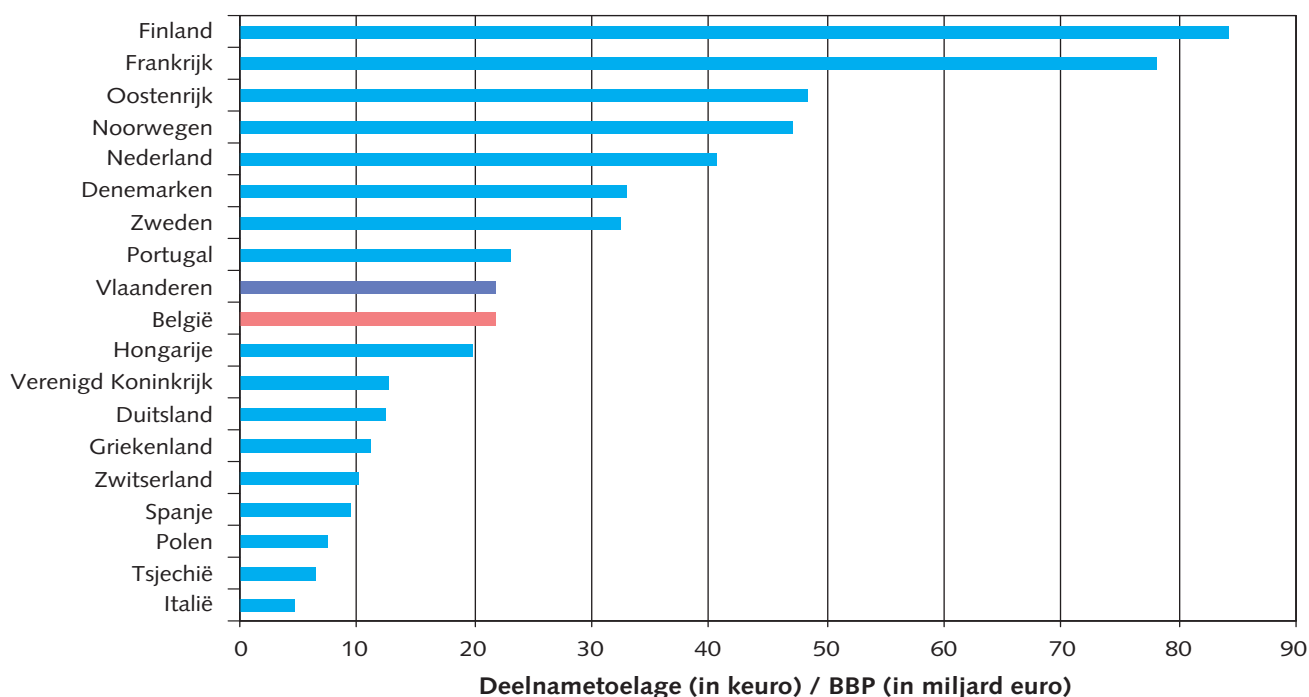
de enige actielijn waarin het binnen COORDINATION participeerde. De specifieke Vlaamse return uit KA1 bleef dus behoorlijk onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$).

6.11.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan COORDINATION

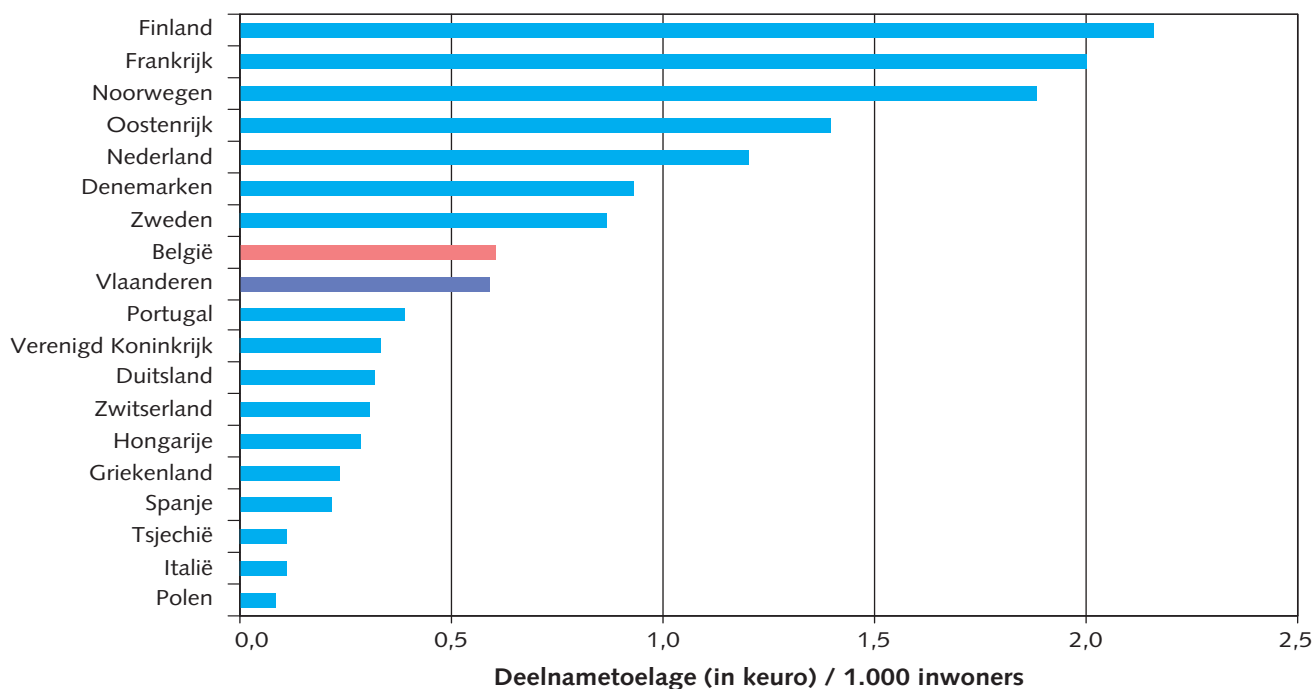
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan COORDINATION gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale COORDINATION-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per duizend inwoners.

België en Vlaanderen zitten wat betreft ontvangen toelage voor hun deelname aan COORDINATION in de middenmoot van de deelnemende landen. Wanneer we de COORDINATION-toelage afwegen ten opzichte van het BBP, dan bekleedt België de tiende plaats en doet Vlaanderen het net beter op de negende plaats (zie [figuur 81](#)). Beschouwen we die toelage per 1.000 inwoners, dan vinden we België en Vlaanderen terug op resp. de achtste en negende plaats in de rangschikking (zie [figuur 82](#)).

Figuur 81. COORDINATION-deelnametoelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 82. COORDINATION-deelnametoelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.11.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 49. Overzicht sterkste budgettaire participanten in COORDINATION (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
IWT	11	44%	2.658.974	74%
EWI	6	24%	357.527	10%
FWO	4	16%	297.115	8%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in COORDINATION.

Zoals uit [tabel 49](#) blijkt, was het IWT de sterkste Vlaamse deelnemer aan COORDINATION, met 11 deelnames (44%) en 74% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma. Aangezien

Vlaanderen enkel deelnam aan de actielijn “Coördinatie van nationale of regionale activiteiten” (KA1), situeert de participatie van bovenvermelde organisaties zich uiteraard ook volledig in deze actielijn.

6.11.6. Conclusies

- Vlaanderen wist uit het horizontale programma “Ondersteuning voor de coördinatie van activiteiten (COORDINATION)” van het Zesde Kaderprogramma slechts een return van 1,2% te behalen. Dit ligt ver onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- De meeste deelnames en het grootste aandeel in de deelnametoelage konden op naam worden geschreven van de categorie “overige instellingen”. Het IWT bleek daarbij de sterkste (budgettaire) deelnemer te zijn, met 74% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn;
- Vlaanderen nam binnen COORDINATION enkel deel aan de actielijn “Coördinatie van nationale of regionale activiteiten” (KA1). De specifieke Vlaamse return uit die actielijn bedroeg 1,7%, wat dus nog steeds een flink stuk verwijderd bleef van de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma.

6.12. Ondersteuning voor een samenhangende ontwikkeling van het beleid

6.12.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het horizontale programma "Ondersteuning voor een samenhangende ontwikkeling van het

beleid (POLICIES)" van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 50](#)).

Tabel 50. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan POLICIES (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	POLICIES	5	469.319	3,4%

De deelname van Vlaanderen aan POLICIES liet een return van 3,4% optekenen. Deze behaalde return oversteeg ruimschoots de

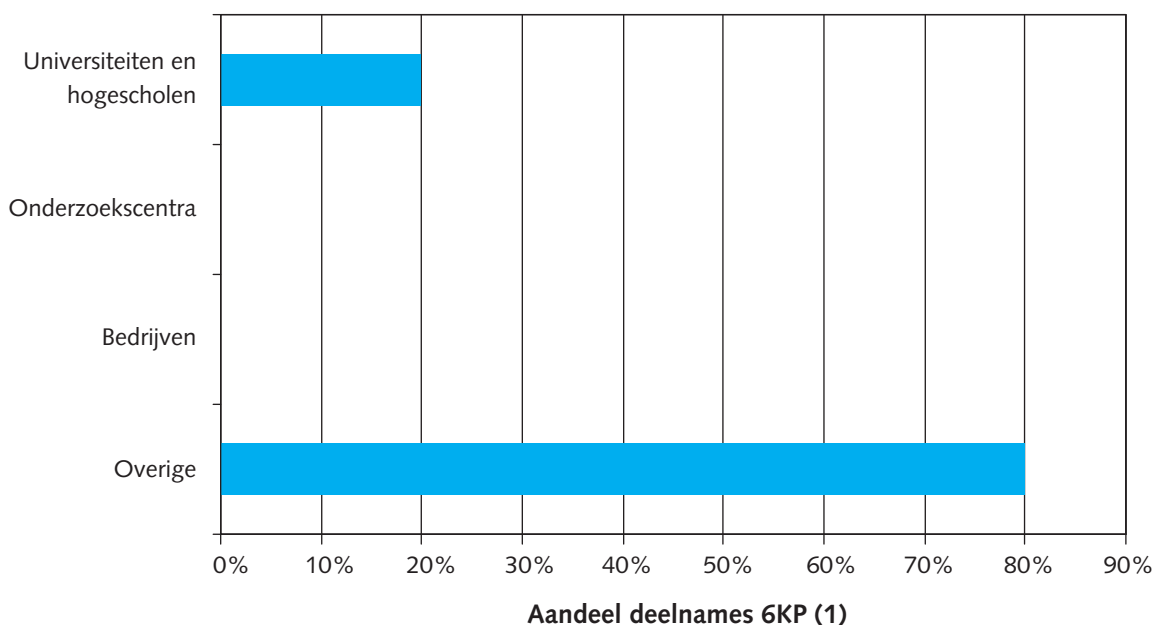
gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma.

6.12.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De categorie "overige instellingen" stond in voor 4 van de 5 Vlaamse deelnames aan POLICIES, waarmee ze 84% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma kreeg toebedeeld (zie resp. [figuur 83a](#) en [figuur 83b](#)). De resterende (universitaire)

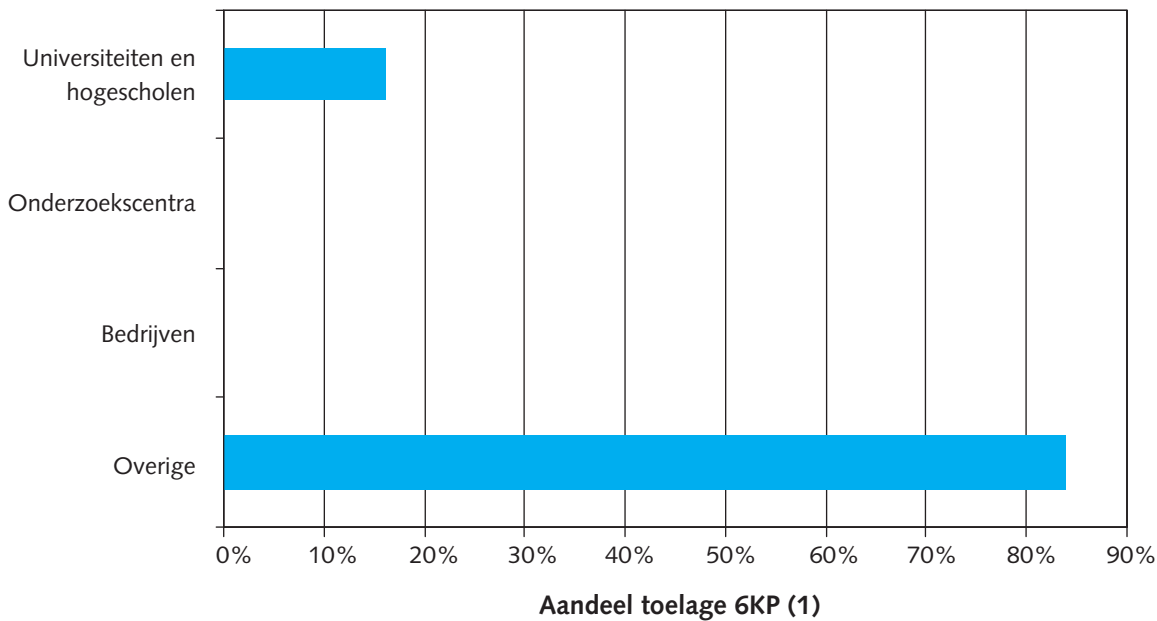
deelname was dus nog goed voor 16% van de totale Vlaamse POLICIES-toelage. De bedrijven en de onderzoekscentra namen niet aan dit programma deel.

Figuur 83a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan POLICIES, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan POLICIES.

Figuur 83b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor POLICIES, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor POLICIES.

6.12.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.12.3.1. Indeling van POLICIES

Binnen POLICIES kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Analyses en studies, Foresight-initiatieven, statistieken en indicatoren voor wetenschap en technologie";
- KA2: "Benchmarking van onderzoeks- en innovatiebeleid op nationaal, regionaal en Europees niveau";
- KA3: "Mapping van wetenschappelijke en technologische activiteiten en excellentie in Europa";
- KA4: "Verbeteren van de regelgevende en administratieve omkadering voor onderzoek en innovatie".

6.12.3.2. De Vlaamse deelname aan de POLICIES-actielijnen

Vlaanderen nam binnen POLICIES enkel deel aan de actielijn "Benchmarking van onderzoeks- en innovatiebeleid op nationaal, regionaal en Europees niveau" (KA2). Voor twee deelnames ontving het IWT 57% van de Vlaamse toelage voor deze actielijn (en dus ook van de totale Vlaamse deelnametoelage voor POLICIES). De andere drie Vlaamse deelnames aan KA2 (en dus ook aan POLICIES) waren afkomstig van resp. het Departement EWI, de K.U.Leuven en de Stad Leuven, die daarmee resp. 20%, 16% en 8% van de

Vlaamse toelage voor KA2 (en bijgevolg ook van de totale Vlaamse deelnametoelage voor POLICIES) naar zich toe wisten te halen.

Wat betreft de internationale positie van Vlaanderen op het niveau van de specifieke POLICIES-actielijnen, en dit op basis van ontvangen deelnametoelage/BBP, wist Vlaanderen zich in de enige actielijn waaraan het binnen POLICIES deelnam te positioneren op een verdienstelijke vierde plaats, net voor België.

6.12.3.3. De Vlaamse return uit de POLICIES-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke POLICIES-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen. Volgens die oefening haalde Vlaanderen een return van 4,2% uit de actielijn "Benchmarking van onderzoeks- en innovatiebeleid op nationaal,

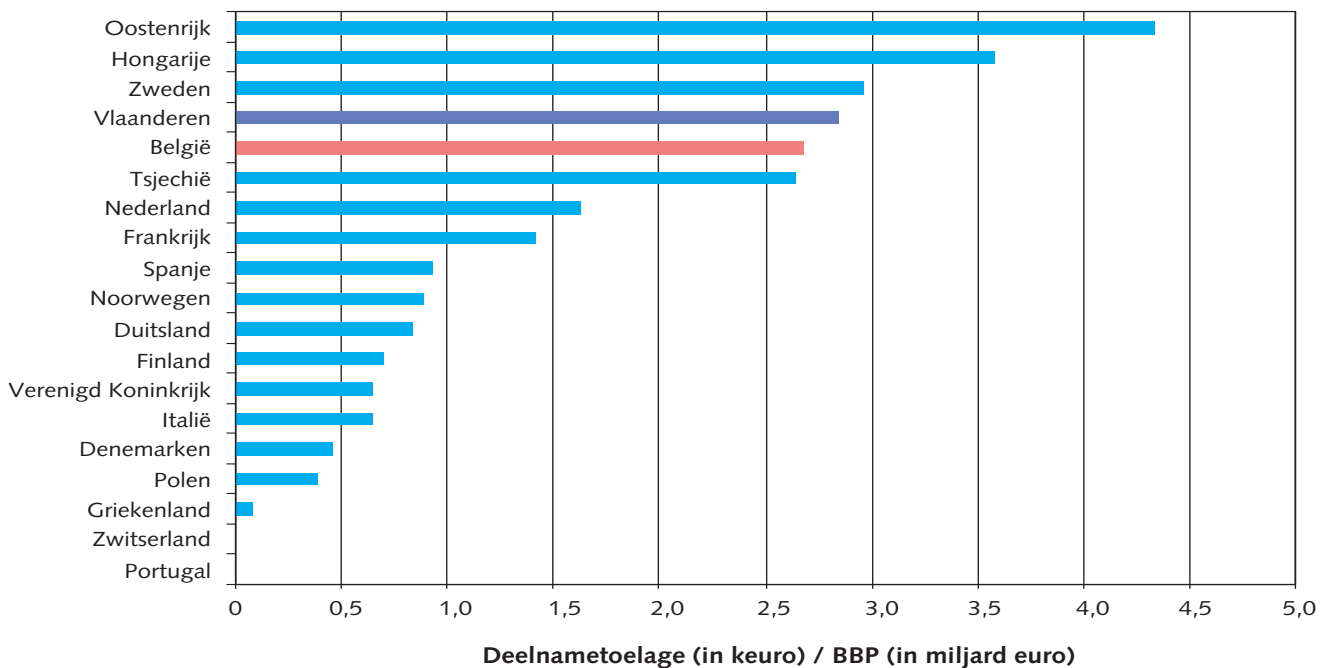
regionaal en Europees niveau" (KA2), de enige POLICIES-actielijn waarin het participeerde. Deze specifieke Vlaamse return uit actielijn KA2 oversteeg dus ruimschoots de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma.

6.12.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan POLICIES

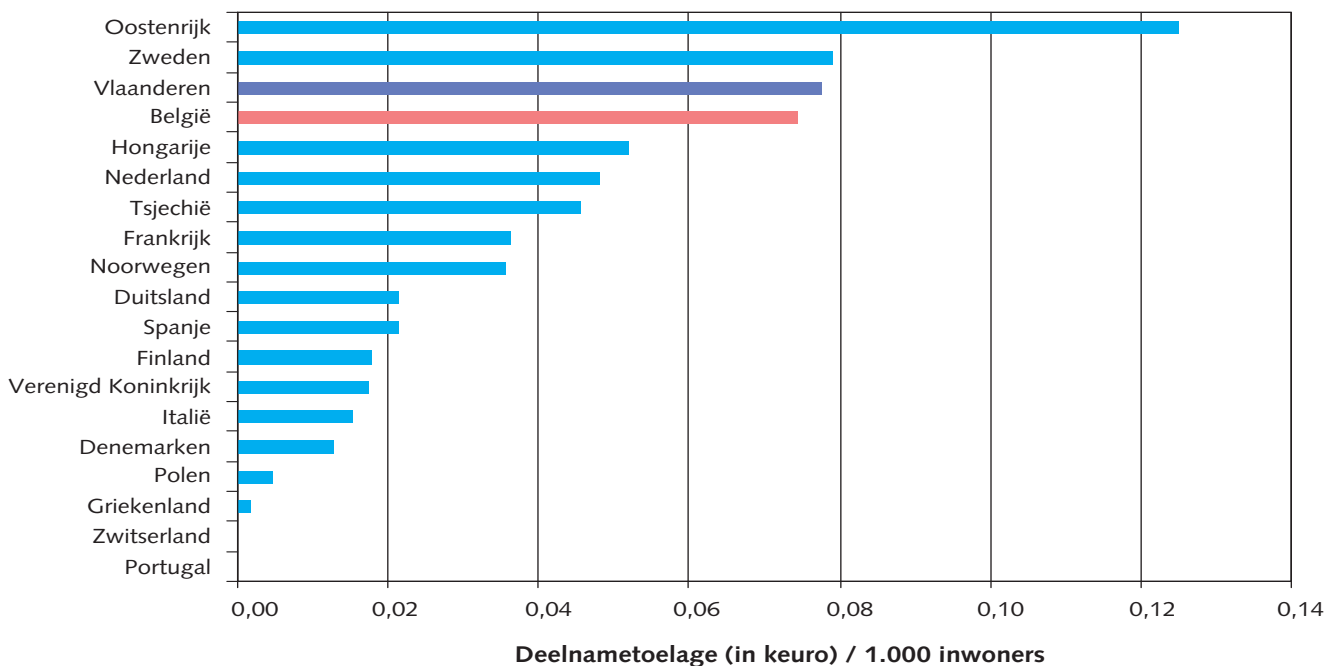
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan POLICIES gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale POLICIES-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per duizend inwoners.

In beide oefeningen belanden België en Vlaanderen wat betreft ontvangen deelnametoelage voor hun deelname aan POLICIES in de top 5 van de deelnemende landen. Meer nog, wanneer de POLICIES-toelage wordt afgewogen ten opzichte van het BBP dan bekleedt België een vijfde plaats en doet Vlaanderen het net 1 plaatsje beter op de vierde plaats (zie [figuur 84](#)). Beschouwen we die toelage per 1.000 inwoners, dan nemen België en Vlaanderen respectievelijk de vierde en derde plaats in de rangschikking (zie [figuur 85](#)).

Figuur 84. POLICIES-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 85. POLICIES-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.12.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 51. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in POLICIES (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
IWT	2	40%	265.616	57%
EWI	1	20%	92.770	20%
K.U.Leuven	1	20%	75.700	16%
Stad Leuven	1	20%	35.233	8%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in POLICIES.

Zoals uit [tabel 51](#) ook nog eens blijkt, was het IWT de sterkste Vlaamse deelnemer aan POLICIES, met 57% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma. De participatie van het IWT en van de andere drie Vlaamse organisaties die in POLICIES waren

betrokken situeerde zich volledig in de actielijn "Benchmarking van onderzoeks- en innovatiebeleid op nationaal, regionaal en Europees niveau" (KA2) van dit programma.

6.12.6. Conclusies

- Vlaanderen wist uit het horizontale programma "Ondersteuning voor een samenhangende ontwikkeling van het beleid (POLICIES)" van het Zesde Kaderprogramma een return van 3,4% te halen. Dit is een stuk boven de verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- De deelnemerscategorie "overige instellingen" domineerde de Vlaamse participatie in POLICIES, met 4 van de 5 deelnames en 84% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma. Binnen de "overige instellingen" was het IWT veruit de sterkste (budgettaire) deelnemer, met 67% van de totale toelage die deze categorie voor haar deelname aan POLICIES kreeg toebedeeld;
- De deelname van Vlaanderen in de POLICIES-actielijnen kan worden herleid tot de deelname aan één enkele actielijn: "Benchmarking van onderzoeks- en innovatiebeleid op nationaal, regionaal en Europees niveau" (KA2). De specifieke return die Vlaanderen uit deze actielijn wist te halen bedroeg 4,2%, wat het verwachte Vlaamse gemiddelde uit het Zesde Kaderprogramma van $\pm 2,2\%$ ruimschoots oversteeg;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per actielijn in een internationaal kader plaatsen, en dit op basis van ontvangen deelnametoelage/BBP, dan zien we Vlaanderen in de actielijn KA2 op de vierde plaats staan, achter Oostenrijk, Hongarije en Zweden.

6.13. Menselijk potentieel en mobiliteit

6.13.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het horizontale programma “Menselijk potentieel en mobiliteit (MOBILITY)” van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 52](#)).

Tabel 52. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan MOBILITY (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	MOBILITY	165	33.854.591	2,0%

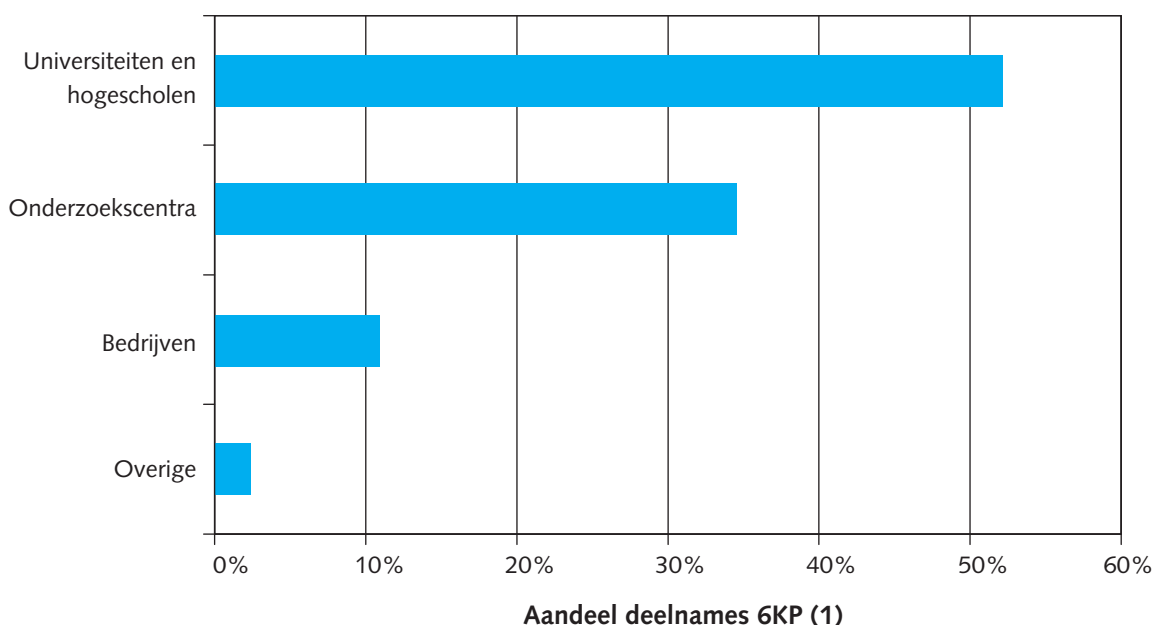
De deelname van Vlaanderen aan MOBILITY liet een return optekenen van 2,0%. Deze behaalde return lag net iets onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$).

6.13.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De categorie “universiteiten en hogescholen” (de hogescholen namen twee keer deel) participeerde 86 keer in MOBILITY, en ontving daarvoor 44% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma (zie resp. [figuur 86a](#) en [figuur 86b](#)). De onderzoekscentra deden het relatief gezien iets beter op budgettair vlak: zij haalden

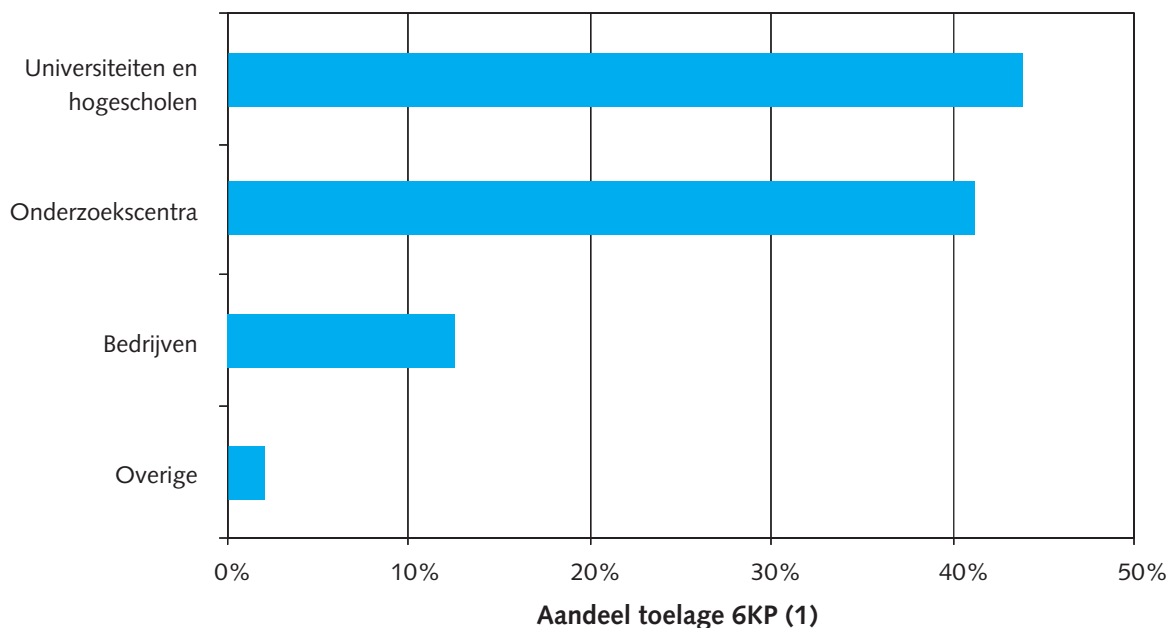
met 57 deelnames 41% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor MOBILITY naar zich toe. De bedrijven namen 18 keer deel aan MOBILITY, en dat was goed voor 13% van de totale Vlaamse MOBILITY-toelage. De categorie “overige instellingen” kwam in dit programma bijna niet aan bod.

Figuur 86a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan MOBILITY, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan MOBILITY.

Figuur 86b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnemetoelage voor MOBILITY, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnemetoelage voor MOBILITY.

6.13.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.13.3.1. Indeling van MOBILITY

Binnen MOBILITY kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Van gastinstellingen uitgaande activiteiten";
- KA2: "Van individuele onderzoekers uitgaande activiteiten";
- KA3: "Bevordering en erkenning van topkwaliteit";
- KA4: "Terugkeer- en reïntegratiemechanismen";
- KA5: "Specifieke ondersteunende activiteiten".

6.13.3.2. De Vlaamse deelname aan de MOBILITY-actielijnen

De Vlaamse deelname aan MOBILITY is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie [tabel 53](#)).

Tabel 53. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende MOBILITY-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnemetoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnemetoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	68	41%	15.244.940	45%	731.479.806	2,1%
KA2	32	19%	6.185.519	18%	318.055.988	1,9%
KA3	14	8%	1.220.719	4%	76.031.268	1,6%
KA4	18	11%	2.432.139	7%	148.153.854	1,6%
KA5	33	20%	8.771.274	26%	412.743.220	2,1%
TOTAAL	165	100%	33.854.591	100%	1.686.464.136	2,0%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

Vlaanderen was het meest betrokken bij van gastinstellingen uitgaande activiteiten (actielijn KA1): 41% van de Vlaamse deelnames aan MOBILITY en 45% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma situeren zich in deze actielijn. Binnen KA1 stond de categorie "universiteiten en hogescholen" in voor het grootste aantal deelnames (47%), maar het waren de onderzoekscentra die het grootste stuk van de Vlaamse toelage voor deze actielijn (48%) naar zich toe wisten te halen. Binnen deze laatste deelnemerscategorie (en ook globaal binnen KA1), was het VIB de sterkste (budgettaire) deelnemer, met 68% van de toelage die de onderzoekscentra

voor hun deelname aan KA1 ontvingen. Met 29% van die toelage komt IMEC binnen deze categorie uit op de tweede plaats.

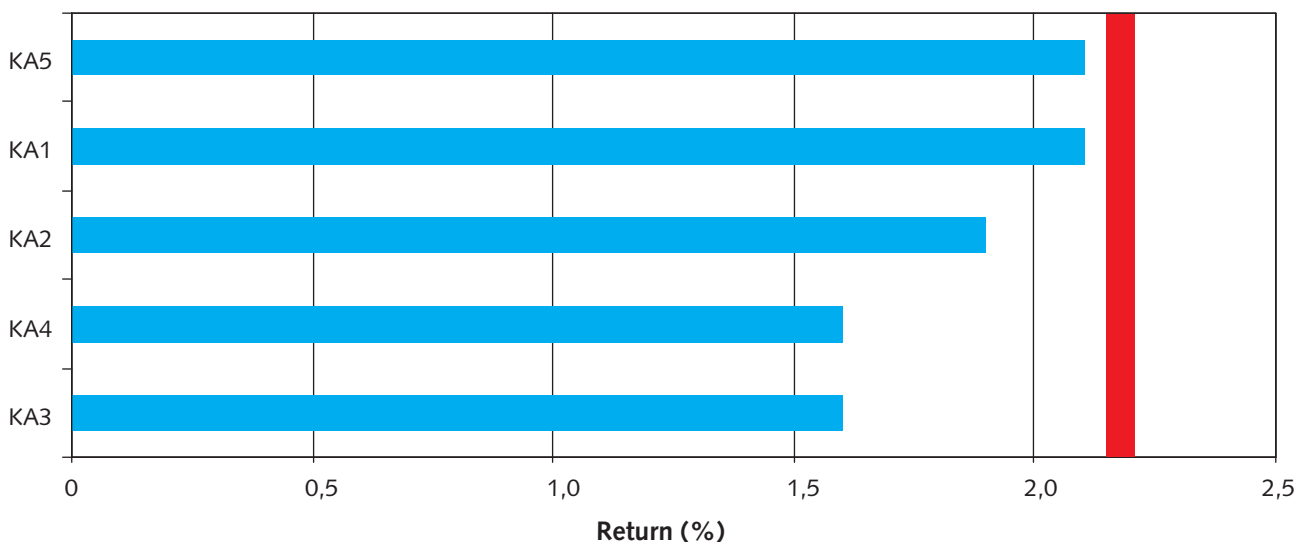
De specifieke ondersteunende activiteiten binnen MOBILITY (actielijn KA5) leverden Vlaanderen 26% op van zijn totale toelage voor dit programma. Ook binnen deze actielijn stond de categorie "universiteiten en hogescholen" in voor het grootste aantal deelnames (58%), en daarmee haalden zij ook het grootste deel van de Vlaamse toelage voor deze actielijn naar zich toe (44%). De K.U.Leuven was hierbij de sterkste Vlaamse deelnemende universiteit, met 57% van de toelage die de categorie "universiteiten en hogescholen" uit KA5 wist binnen te halen.

6.13.3.3. De Vlaamse return uit de MOBILITY-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke MOBILITY-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie [tabel 53](#) en [figuur 87](#)). Volgens die oefening haalde Vlaanderen uit de activiteiten uitgaande van gastinstellingen (actielijn KA1) en de specifieke

ondersteunende activiteiten (actielijn KA5) telkens een return van 2,1%, wat dus net onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$) lag. De specifieke returns uit de overige actielijnen van MOBILITY bleven ver tot zeer ver onder dit verwachte gemiddelde.

Figuur 87. Overzicht Vlaamse return per MOBILITY-actielijn (1).

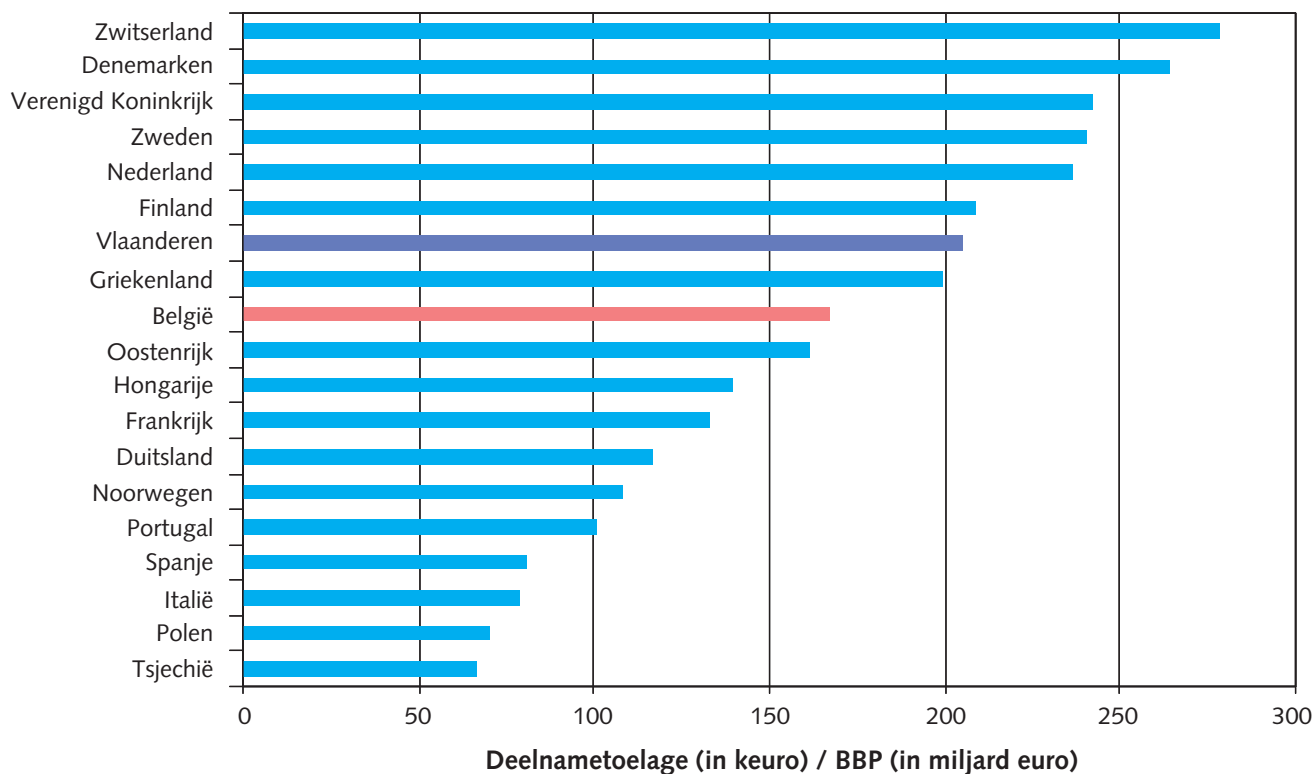
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.13.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan MOBILITY

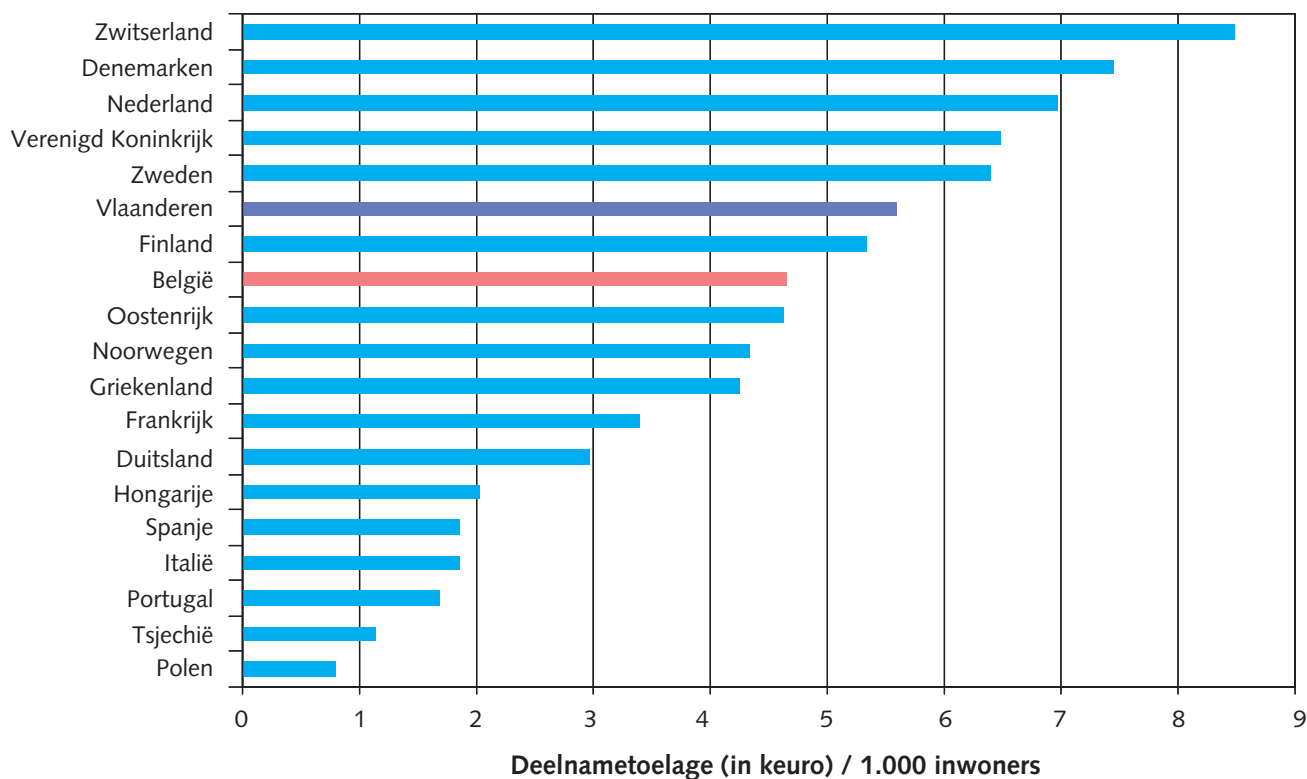
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan MOBILITY gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale MOBILITY-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per 1.000 inwoners.

België presteert in MOBILITY gemiddeld in vergelijking met de overige deelnemende landen. Als we de MOBILITY-toelage (1) afgewogen ten opzichte van het BBP (zie [figuur 88](#)) en (2) beschouwen per 1.000 inwoners (zie [figuur 89](#)), dan bekleedt België resp. de negende en de achtste plaats. Vlaanderen doet telkens net iets beter met resp. de zevende en de zesde plaats.

Figuur 88. MOBILITY-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 89. MOBILITY-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.13.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 54. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in MOBILITY (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
VIB	33	20%	8.841.059	26%
K.U.Leuven	47	28%	8.777.481	26%
IMEC	15	9%	3.563.091	11%
UA	15	9%	2.317.141	7%
UGent	14	8%	2.221.237	7%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in MOBILITY.

Uit [tabel 54](#) blijkt het overzicht van twee Vlaamse instellingen in MOBILITY, namelijk het VIB en de K.U.Leuven. Beide instellingen haalden 26% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor MOBILITY naar zich toe, maar het VIB deed dat met beduidend minder deelnames dan de K.U.Leuven.

Wat de actielijnen betreft, was de K.U.Leuven vooral actief in "Van gastinstellingen uitgaande activiteiten" (KA1) en "Van individuele onderzoekers uitgaande activiteiten" (KA2): resp. 38% en 32% van de toelage die de K.U.Leuven voor MOBILITY ontving was afkomstig uit deze actielijnen. Het VIB was vrij dominant aanwezig in KA1, waarin het 17 deelnames liet optekenen. Dat was goed voor 56% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn.

6.13.6. Conclusies

- Uit het horizontale programma "Menselijk potentieel en mobiliteit (MOBILITY)" haalde Vlaanderen een return van 2,0%. Dit was iets onder de verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- De universiteiten en hogescholen lieten de sterkste Vlaamse participatie optekenen in MOBILITY, zowel in termen van aantal deelnames als van deelnamebudget. De meest uitgesproken universitaire vertegenwoordiger – en ook één van de sterkste individuele Vlaamse deelnemers aan MOBILITY – was de K.U.Leuven. Het VIB was echter dé sterkste Vlaamse deelnemer aan MOBILITY, met 26% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma;
- Wat de specifieke actielijnen betreft, nam Vlaanderen behoorlijk deel aan "Van gastinstellingen uitgaande activiteiten" (KA1) en "Specifieke ondersteunende activiteiten" (KA5), waaruit het telkens een return van 2,1% wist te behalen. Uit de andere actielijnen haalde Vlaanderen een return van tussen de 1,6% en de 1,9%;
- Vlaamse en Belgische onderzoekers werkten in MOBILITY het vaakst samen met onderzoekers uit Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk.

6.14. Onderzoek en innovatie

6.14.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het horizontale programma "Onderzoek en Innovatie (INNOVATION)" van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 55](#)).

Tabel 55. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan INNOVATION (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	INNOVATION	27	4.465.464	2,0%

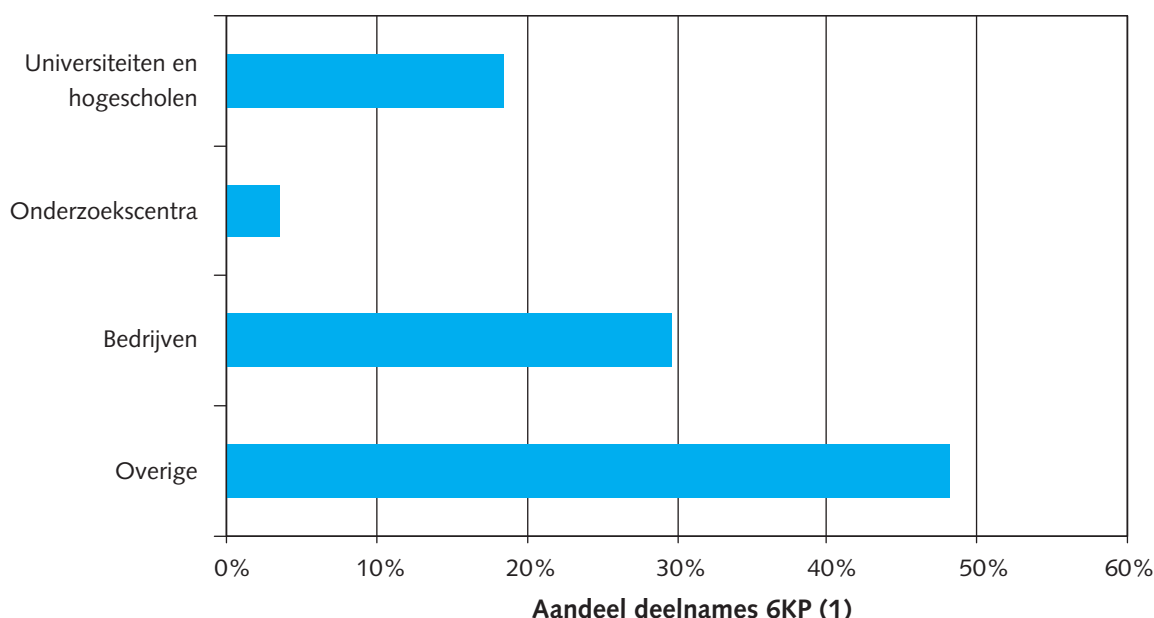
De deelname van Vlaanderen aan INNOVATION liet een return van 2,0% optekenen. Deze behaalde return lag net onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma.

6.14.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De categorie "overige instellingen" was het sterkst vertegenwoordigd in INNOVATION (zie [figuur 90a](#) en [figuur 90b](#)). Deze deelnemerscategorie nam 62% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma voor haar rekening. De bedrijven, op een tweede plaats, haalden met 30% van de Vlaamse deelnames aan

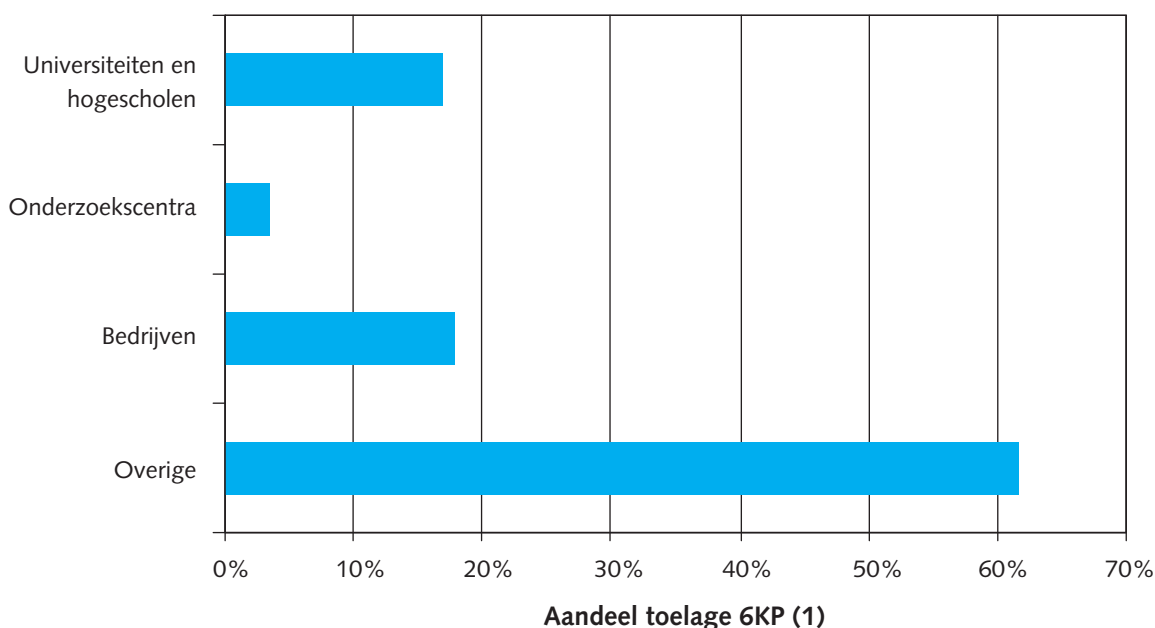
INNOVATION 18% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma naar zich toe. De universiteiten en hogescholen (de hogescholen namen 3 keer deel) haalden met 5 deelnames 17% van de Vlaamse INNOVATION-toelage binnen. De Vlaamse onderzoekscentra waren nauwelijks vertegenwoordigd in INNOVATION.

Figuur 90a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan INNOVATION, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan INNOVATION.

Figuur 90b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnemetoelage voor INNOVATION, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnemetoelage voor INNOVATION.

6.14.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.14.3.1. Indeling van INNOVATION

Binnen INNOVATION kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions" – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Netwerking tussen spelers en gebruikers en hun onderlinge interactie stimuleren";
- KA2: "Regionaal innovatiebeleid en transregionale samenwerking stimuleren";
- KA3: "Experimenteren met nieuwe instrumenten en benaderingen";
- KA4: "Diensten installeren en consolideren (CORDIS, IRC Network, IPR Helpdesk)";
- KA5: "Innovatie in onderzoeksprojecten van de Gemeenschap analyseren en evalueren";
- KA6: "Economische en technologische intelligentie versnellen";
- KA7: "Niet gespecificeerd".

6.14.3.2. De Vlaamse deelname aan de INNOVATION-actielijnen

De Vlaamse deelname aan INNOVATION is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie [tabel 56](#)).

Tabel 56. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende INNOVATION-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	6	22%	961.430	22%	31.508.409	3,1%
KA2	1	4%	296.226	7%	28.686.605	1,0%
KA3	10	37%	1.220.716	27%	40.484.433	3,0%
KA4	1	4%	1.111.560	25%	77.098.114	1,4%
KA5	0	0%	0	0%	0	0,0%
KA6	9	33%	875.532	20%	44.703.279	2,0%
KA7	0	0%	0	0%	2.912.536	0,0%
TOTAAL	27	100%	4.465.464	100%	225.393.376	2,0%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

Het zwaartepunt van de Vlaamse deelname aan INNOVATION lag op KA3, en dit zowel op vlak van aantal deelnames als op budgettair vlak. Het IWT was de sterkste Vlaamse vertegenwoordiger in deze actielijn, met 7 van de 10 deelnames en 78% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor KA3. Ook in KA1 en KA6 was Vlaanderen behoorlijk actief: het haalde resp. 22% en 20% van zijn totale toelage voor INNOVATION uit deze actielijnen. Opvallend is ook de enkele deelname aan actielijn KA4, die Vlaanderen een kwart van zijn totale deelnametoelage voor INNOVATION opleverde. Deze deelname komt eveneens op rekening van het IWT. De dominantie van het IWT in de actielijnen KA3 en KA4 kan mede worden verklaard door het feit dat het door de Europese Commissie voorziene budget voor KA4 grotendeels was bestemd voor de werking van het IRC-netwerk, en het IWT was het (enige) IRC-knooppunt voor Vlaanderen. De actielijn KA3 was dan weer een aanvulling op de IRC-activiteiten, oorspronkelijk bedoeld om het verminderde financieringspercentage te compenseren.

De 9 Vlaamse deelnames aan actielijn KA6 waren verspreid over 9 verschillende instellingen. De KaHo Sint-Lieven was wel veruit de sterkste budgettaire participant, met 30% van de Vlaamse toelage voor deze actielijn. De 6 deelnames aan KA1 waren dan weer

verspreid over 4 verschillende instellingen. Het bedrijf Brabo Ventures CVBA was hierbij de sterkste budgettaire deelnemer, met 41% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor KA1.

Tenslotte merken we hier nog op dat de actielijn KA5, het analyseren en evalueren van innovatie in onderzoeksprojecten van de Europese Commissie, werd gerealiseerd door via indicatoren de impact van dergelijke projecten en hun resultaten op innovatie te bestuderen. Deze studie werd uitgevoerd aan de hand van een "call for tender" in plaats van een klassieke "call for proposals". Over deze actielijn werden dan ook geen gegevens opgenomen in de door de Europese Commissie beschikbaar gestelde databank.

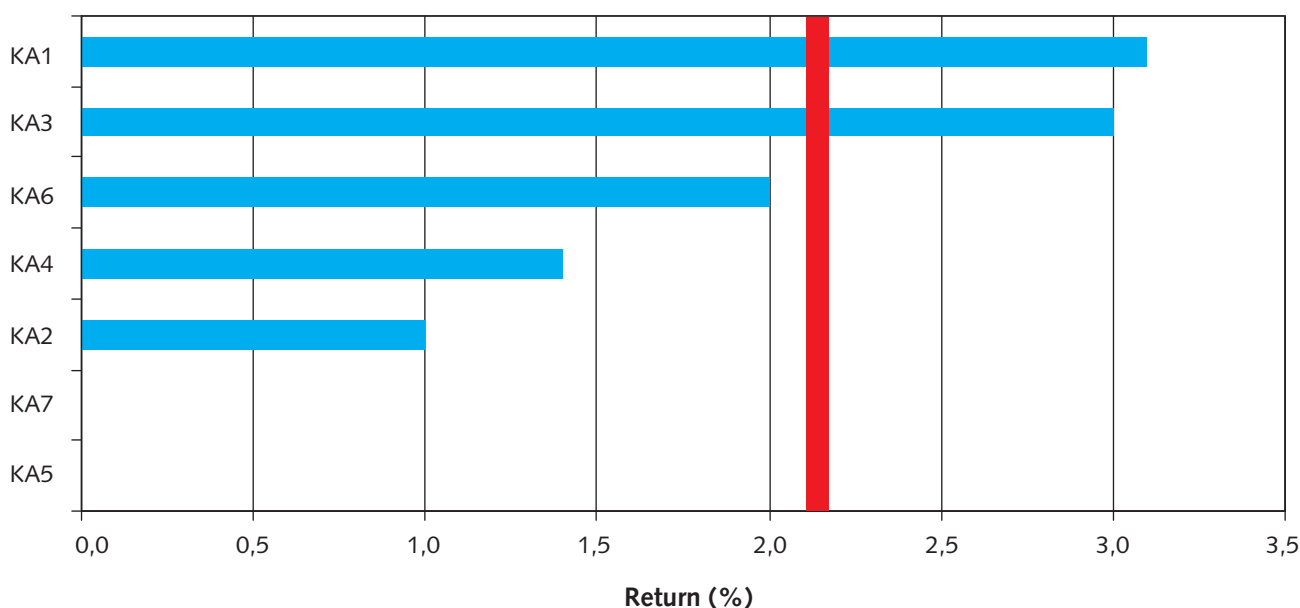
Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke INNOVATION-actielijn betreft, stond Vlaanderen in slechts 1 van de 7 INNOVATION-actielijnen in de top5-ranking: in de actielijn "Netwerking tussen spelers en gebruikers en hun onderlinge interactie stimuleren" (KA1) wist Vlaanderen zich op basis van ontvangen deelnametoelage/BBP in de internationale ranking op een verdienstelijke vierde plaats te schikken. België deed het nog beter en laat in deze oefening zelfs de eerste plaats optekenen.

6.14.3.3. De Vlaamse return uit de INNOVATION-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke INNOVATION-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie tabel 56 en figuur 91). Volgens die oefening was Vlaanderen zeer goed vertegenwoordigd in de actielijn "Netwerking tussen spelers en gebruikers en hun onderlinge interactie stimuleren" (KA1), met een hoge return van 3,1%. Ook uit de IRC-gerelateerde actielijn "Experimenteren met nieuwe instrumenten en benaderingen" (KA3)

haalde Vlaanderen een sterke return van 3,0%. Wat de overige INNOVATION-actielijnen betreft, deed Vlaanderen het iets minder, met returns tussen de 1,0% en de 2,0%. Zoals vermeld in punt 6.14.3.2 hierboven, waren over de actielijn "Innovatie in onderzoeksprojecten van de Gemeenschap analyseren en evalueren" (KA5) geen deelnamegegevens beschikbaar wegens de specifieke aard van de oproep.

Figuur 91. Overzicht Vlaamse return per INNOVATION-actielijn (1).

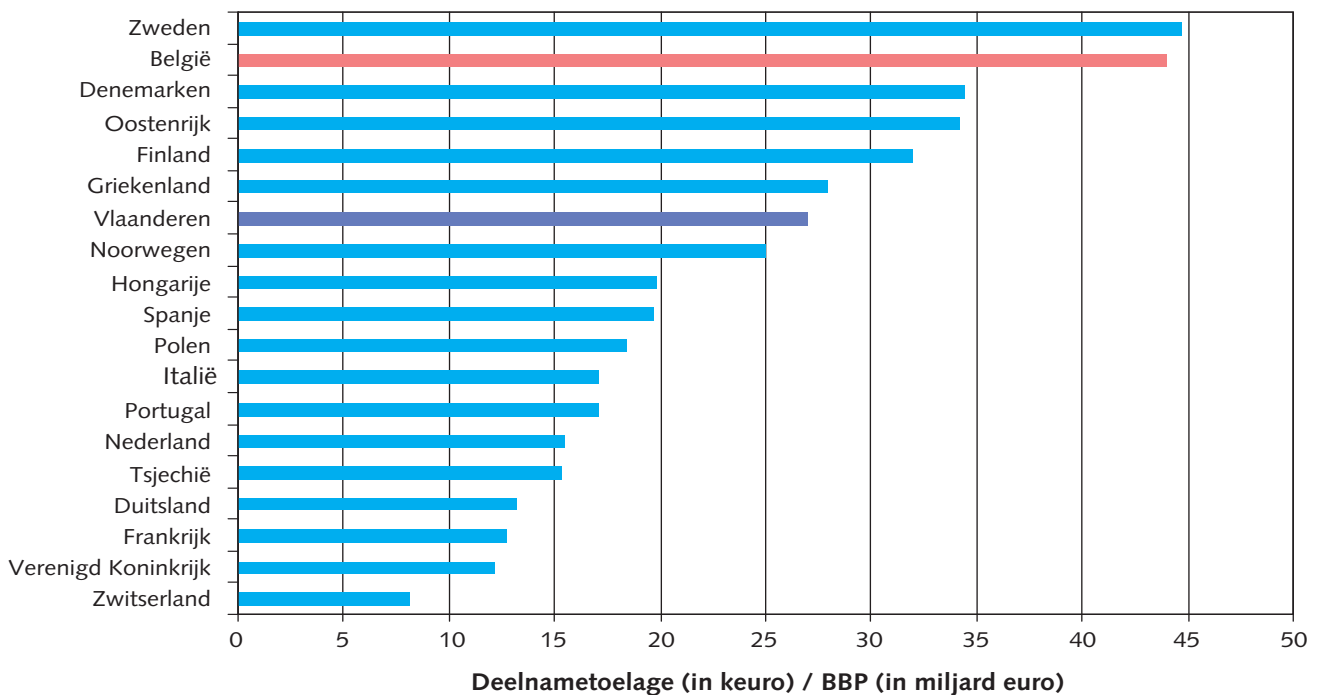
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.14.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan INNOVATION

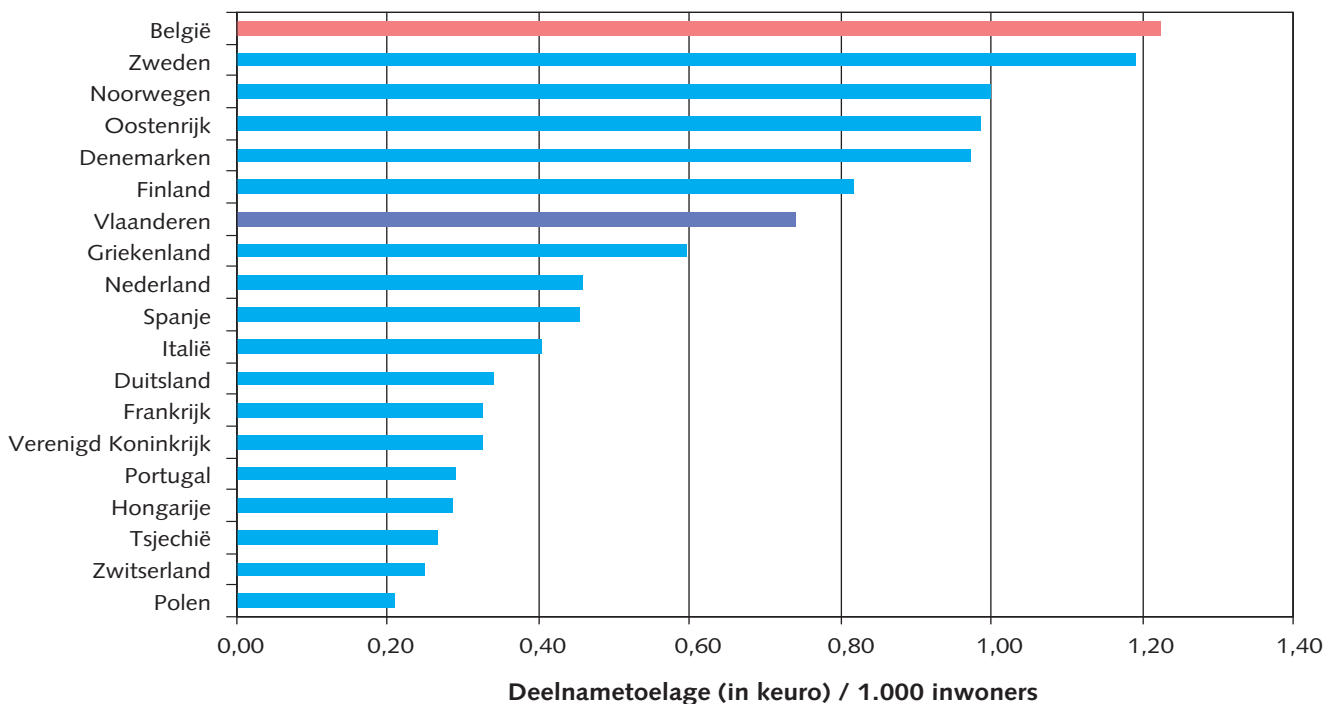
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan INNOVATION gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de INNOVATION-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per duizend inwoners.

België presteert in deze oefeningen zeer goed in INNOVATION in vergelijking met de overige deelnemende landen. Als we de INNOVATION-toelage (1) afgewogen ten opzichte van het BBP (zie [figuur 92](#)) en (2) beschouwen per 1.000 inwoners (zie [figuur 93](#)), dan bekleedt België respectievelijk de tweede en de eerste plaats. Vlaanderen doet het iets minder goed, maar eindigt in beide oefeningen toch nog op de zevende plaats.

Figuur 92. INNOVATION-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 93. INNOVATION-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.14.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 57. Overzicht sterkste budgettaire participanten in INNOVATION (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
IWT	9	33%	2.358.760	53%
Brabo Ventures CVBA	2	7%	391.180	9%
VLERICK	2	7%	282.312	6%
KaHo Sint-Lieven	1	4%	263.640	6%
UA	1	4%	162.640	4%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in INNOVATION.

Uit [tabel 57](#) blijkt nog eens het overwicht van het IWT in de Vlaamse participatie in INNOVATION. Het IWT was vooral actief in de actielijnen "Experimenteren met nieuwe instrumenten en benaderingen" (KA3) en "Diensten installeren en consolideren (CORDIS, IRC Netwerk, IPR Helpdesk)" (KA4), waaruit het resp. 40% en 47% van zijn totale toelage voor INNOVATION wist te halen. Dit waren dan ook de twee IRC-gerelateerde actielijnen binnen het programma INNOVATION, wat meteen ook de dominante positie van het IWT

als enige IRC-knooppunt in Vlaanderen (zie punt 6.14.3.2 hierboven) in beide actielijnen (en ook globaal binnen de Vlaamse betrokkenheid in INNOVATION) mede verklaart. Daarnaast nam ook het bedrijf Brabo Ventures CVBA vrij goed deel aan INNOVATION. Die participatie concentreerde zich vooral op de actielijn "Netwerking tussen spelers en gebruikers en hun onderlinge interactie stimuleren" (KA1), die dit bedrijf 41% opleverde van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn.

6.14.6. Conclusies

- Vlaanderen wist uit het horizontale programma "Onderzoek en innovatie (INNOVATION)" van het Zesde Kaderprogramma een return van 2,0% te halen. Dit ligt net onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit dit Kaderprogramma van $\pm 2,2\%$;
- De deelnemerscategorie "overige instellingen" liet de meeste Vlaamse deelnames optekenen (48%), en ontving daarvoor ook het grootste gedeelte van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma (62%). Binnen deze deelnemerscategorie (en ook globaal van alle Vlaamse deelnemers) was het IWT de sterkste (budgettaire) participant in INNOVATION, met 86% van de toelage die de "overige instellingen" voor hun deelname aan INNOVATION ontvingen, en 53% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma;
- Wat de specifieke INNOVATION-actielijnen betreft, nam Vlaanderen meer dan behoorlijk deel aan de actielijnen "Netwerking tussen spelers en gebruikers en hun onderlinge interactie stimuleren" (KA1) en "Experimenteren met nieuwe instrumenten en benaderingen" (KA3), waaruit Vlaanderen een return van resp. 3,1% en 3,0% wist te behalen. Daarnaast haalde Vlaanderen enkel uit de actielijn "Economische en technologische intelligentie versnellen" (KA6) nog een return die met 2,0% het verwachte gemiddelde uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$) enigszins benaderde. De specifieke Vlaamse returns uit de overige actielijnen bleven allemaal ver tot zeer ver onder het verwachte gemiddelde;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per INNOVATION-actielijn in een internationaal kader plaatsen, en dit op basis van ontvangen deelnametoelage/BBP, dan zien we Vlaanderen in KA1 op de vierde plaats staan, achter België, Denemarken en Noorwegen.

6.15. Onderzoeksinfrastructuur

6.15.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het horizontale programma "Onderzoeksinfrastructuur (INFRASTRUCTURES)" van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 58](#)).

Tabel 58. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan INFRASTRUCTURES (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	INFRASTRUCTURES	23	12.626.067	1,7%

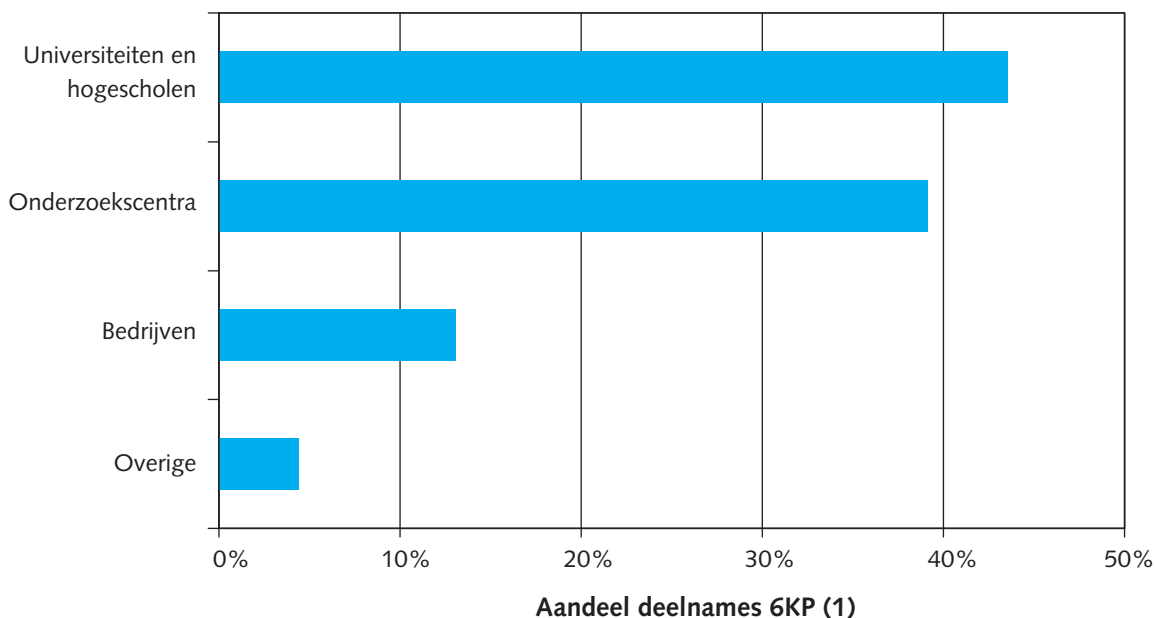
De deelname van Vlaanderen aan INFRASTRUCTURES liet een return van 1,7% optekenen. Deze behaalde return lag ver onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma.

6.15.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De universiteiten (de hogescholen namen niet deel aan INFRASTRUCTURES) namen 10 van de 23 (43%) Vlaamse deelnames aan INFRASTRUCTURES voor hun rekening, goed voor 23% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma (zie resp. [figuur 94a](#) en [figuur 94b](#)). De onderzoekscentra deden het budgettair veel beter: zij haalden 55% van de totale Vlaamse deel-

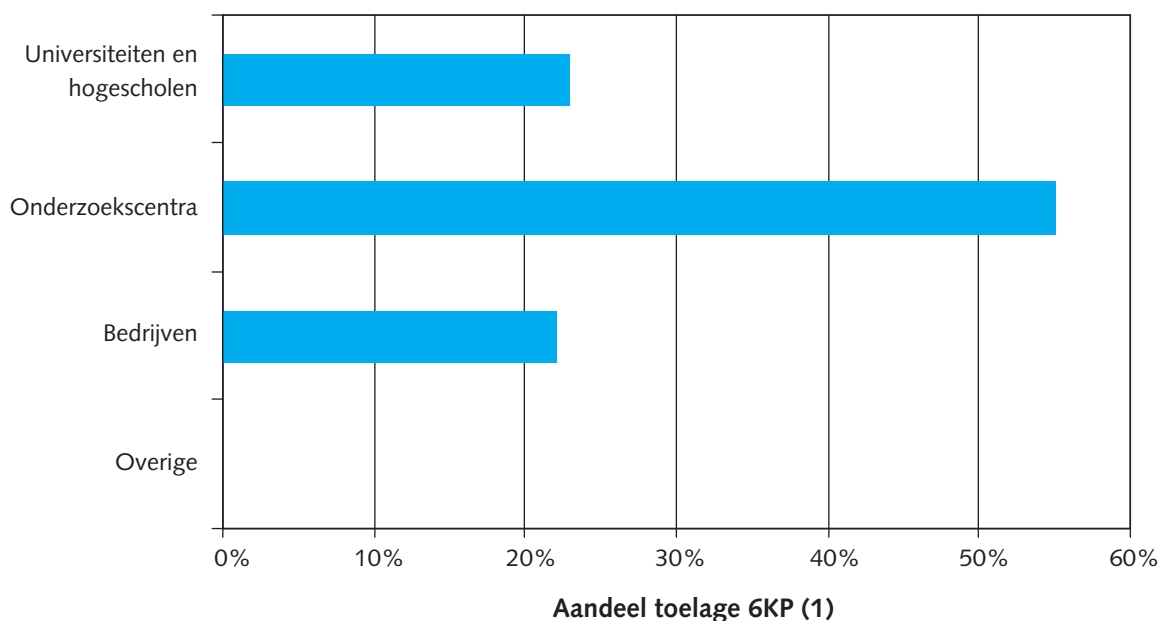
nametoelage voor INFRASTRUCTURES naar zich toe, en dat met 9 deelnames. Ook de bedrijven deden het budgettair vrij goed in dit programma: zij haalden met slechts 3 deelnames 22% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor INFRASTRUCTURES naar zich toe. De categorie "overige instellingen" was in dit programma nauwelijks vertegenwoordigd.

Figuur 94a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan INFRASTRUCTURES, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan INFRASTRUCTURES.

Figuur 94b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor INFRASTRUCTURES, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor INFRASTRUCTURES.

6.15.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.15.3.1. Indeling van INFRASTRUCTURES

Binnen INFRASTRUCTURES kunnen de volgende actielijnen ("Key Actions – "KA's") worden onderscheiden:

- KA1: "Transnationale toegang tot en integratie van onderzoeksinfrastructuur";
- KA2: "Ontwikkeling van elektronische communicatienetwerken (Géant en Grid)";
- KA3: "Haalbaarheidsstudies voor de bouw van nieuwe onderzoeksinfrastructuur";
- KA4: "Bouwen van nieuwe onderzoeksinfrastructuur";
- KA5: "Begeleidende maatregelen";
- KA6: "Niet gespecificeerd".

6.15.3.2. De Vlaamse deelname aan de INFRASTRUCTURES-actielijnen

De Vlaamse deelname aan INFRASTRUCTURES is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie [tabel 59](#)).

Tabel 59. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende INFRASTRUCTURES-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	14	61%	4.290.341	34%	336.947.201	1,3%
KA2	2	9%	99.000	1%	222.128.145	0,0%
KA3	0	0%	0	0%	93.066.405	0,0%
KA4	1	4%	5.096.250	40%	47.160.952	10,8%
KA5	2	9%	37.678	0%	10.986.938	0,3%
KA6	4	17%	3.102.798	25%	14.465.535	21,4%
TOTAAL	23	100%	12.626.067	100%	724.755.176	1,7%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

Vlaanderen was het meest actief in de actielijnen KA1, KA4 en KA6. Respectievelijk 34%, 40% en 25% van de totale Vlaamse deelna-

metoelage voor INFRASTRUCTURES was afkomstig uit projecten binnen deze actielijnen. Opmerkelijk hierbij is dat Vlaanderen het

grootste gedeelte van zijn totale toelage voor INFRASTRUCTURES (40%) wist te verzilveren met slechts één deelname (in KA4). In KA1 waren de universiteiten de sterkste budgettaire deelnemers: zij haalden 58% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn naar zich toe. De UA was daarbij (budgettair) de sterkst deelnemende universiteit, met 61% van de universitaire toelage voor KA1, en 35%

van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. De sterke budgettaire deelname aan KA4 komt op rekening van IMEC. In de niet gespecificeerde projecten (actielijn KA6) tenslotte waren de bedrijven budgettair het sterkst vertegenwoordigd: zij haalden 90% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn naar zich toe.

6.15.3.3. De Vlaamse return uit de INFRASTRUCTURES-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke INFRASTRUCTURES-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie tabel 59). Volgens die oefening haalde Vlaanderen uit de actielijn "Bouwen van nieuwe onderzoeksinfrastructuur" (KA4) en uit de niet nader gespecificeerde projecten (actielijn KA6) extreem hoge returns van resp. 10,8% en zelfs 21,4%. Vlaanderen presteerde onder de verwachte gemiddelde return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$) in de overige actielijnen.

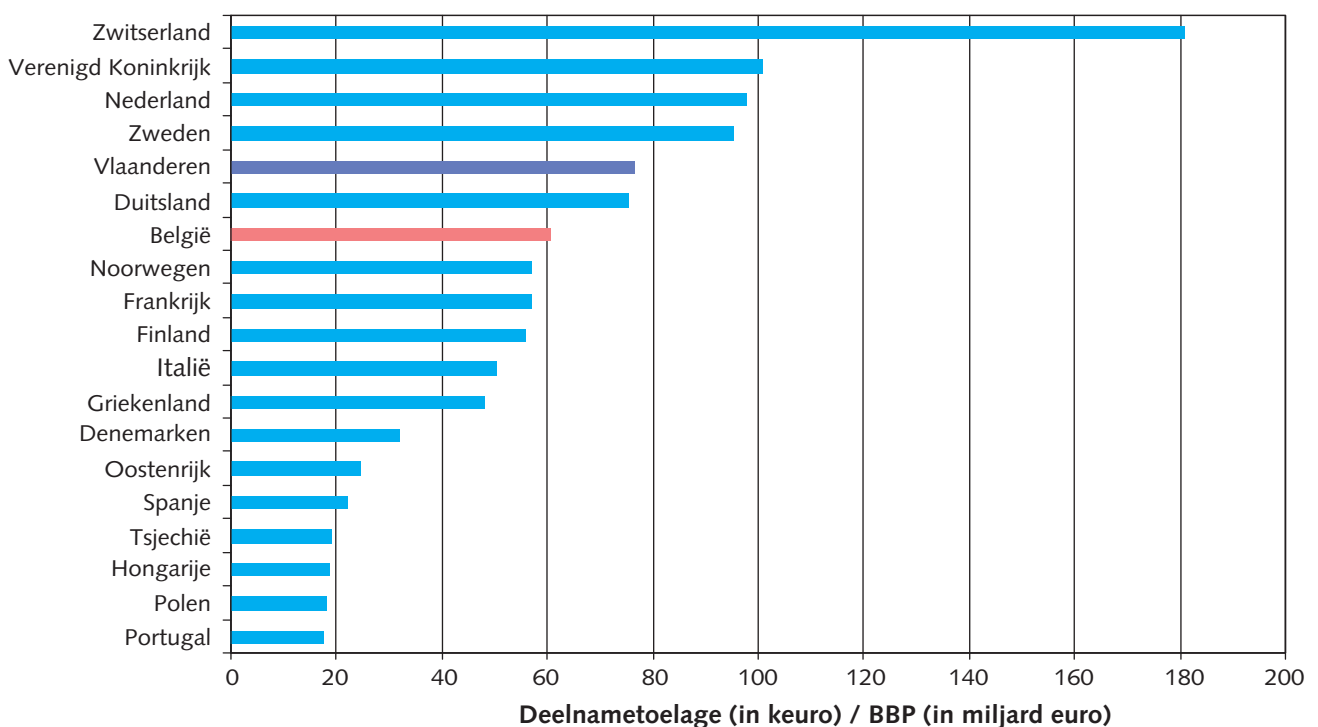
Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke INFRASTRUCTURES-actielijn betreft, wist het enkel in de actielijn "Bouwen van nieuwe onderzoeksinfrastructuur" (KA4) en bij de niet nader gespecificeerde projecten (actielijn KA6) in de top5-ranking van deelnemende landen te staan. In zowel KA4 als KA6 stond Vlaanderen op basis van ontvangen deelnametoelage/BBP op de eerste plaats. In beide gevallen nam België de tweede positie in.

6.15.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan INFRASTRUCTURES

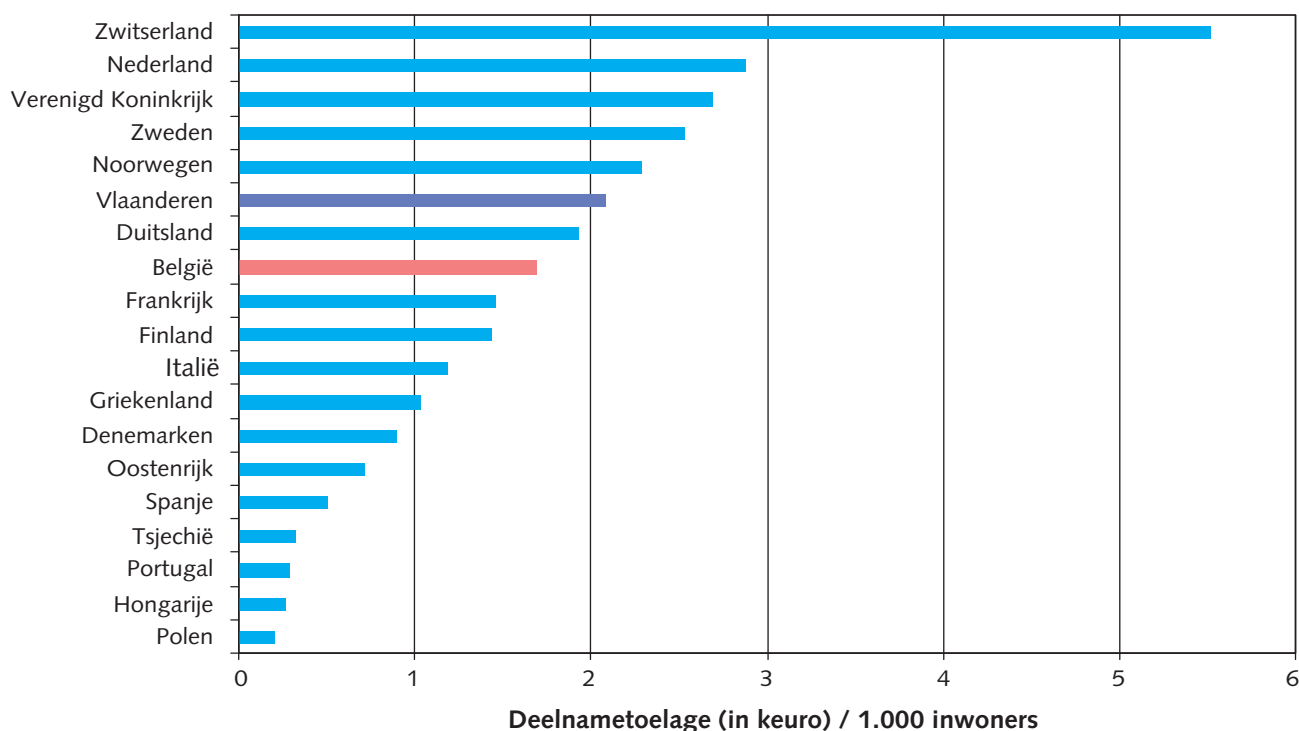
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan INFRASTRUCTURES gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale INFRASTRUCTURES-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per 1.000 inwoners.

België en Vlaanderen zitten wat betreft ontvangen deelnametoelage voor hun deelname aan INFRASTRUCTURES in de top 10 van de deelnemende landen. Wanneer we de INFRASTRUCTURES-toelage afwegen ten opzichte van het BBP bekleedt België de zevende plaats en Vlaanderen zelfs de vijfde (zie figuur 95). Beschouwen we die toelage per 1.000 inwoners, dan nemen België en Vlaanderen respectievelijk de achtste en zesde plaats in de rangschikking (zie figuur 96).

Figuur 95. INFRASTRUCTURES-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 96. INFRASTRUCTURES-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.15.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 60. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in INFRASTRUCTURES (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
IMEC	2	9%	6.575.119	52%
UA	2	9%	1.519.534	12%
CDM	1	4%	1.349.958	11%
K.U.Leuven	5	22%	960.584	8%
DS2 International	1	4%	722.040	6%
Alfa Products & Technologies NV	1	4%	715.200	6%
UHasselt	1	4%	315.600	2%
VLIZ	2	9%	149.836	1%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in INFRASTRUCTURES.

Zoals uit [tabel 60](#) blijkt, was IMEC veruit de sterkste budgettaire deelnemer in INFRASTRUCTURES, met 52% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma. IMEC liet telkens één deelname optekenen in de actielijnen “Transnationale toegang tot en integratie van onderzoeksinfrastructuur” (KA1) en “Bouwen van nieuwe onderzoeksinfrastructuur” (KA4). Vooral de deelname van IMEC in KA4 was budgettair significant: die ene deelname leverde IMEC 78% van zijn totale toelage voor INFRASTRUCTURES op, en vertegenwoordigde 40% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma. Vandaar ook de extreem hoge return uit

deze INFRASTRUCTURES-actielijn (zie [tabel 59](#)). De UA was de tweede sterkste budgettaire deelnemer: met 2 deelnames haalde deze universiteit 12% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor INFRASTRUCTURES naar zich toe. De UA nam enkel deel aan de actielijn KA1, een participatie die deze universiteit 35% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn opleverde. Het eerste bedrijf in de rangschikking was CDM, dat 44% van de Vlaamse deelnametoelage voor de niet nader gespecificeerde projecten binnen INFRASTRUCTURES (actielijn KA6) naar zich toe wist te halen.

6.15.6. Conclusies

- Vlaanderen haalde uit het horizontale programma “Onderzoeksinfrastructuur (INFRASTRUCTURES)” van het Zesde Kaderprogramma een return van 1,7%. Dit lag onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- De universiteiten (de hogescholen namen niet deel) lieten de meeste Vlaamse deelnames aan dit programma optekenen, maar ontvingen daarvoor niet het grootste deel van de totale Vlaamse deelnametoelage;
- Het waren immers de onderzoekscentra die met 55% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor INNOVATION de sterkste budgettaire deelnemers waren. Binnen deze deelnemerscategorie (en ook globaal van alle Vlaamse deelnemers) was IMEC, met 52% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor INFRASTRUCTURES en 95% van de deelnametoelage die voor de categorie “onderzoekscentra” was bestemd, veruit de sterkste (budgettaire) deelnemer;
- Wat de specifieke actielijnen betreft, nam Vlaanderen het vaakst deel aan “Transnationale toegang tot en integratie van onderzoeksinfrastructuur” (KA1), maar haalde het de meeste financiële middelen uit “Bouwen van nieuwe onderzoeksinfrastructuur” (KA4). In beide actielijnen was IMEC het meest prominent vertegenwoordigd. Vlaanderen wist uit de actielijn KA4 en uit de niet nader gespecificeerde projecten (actielijn KA6) bijzonder hoge returns van resp. 10,8% en zelfs 21,4%, wat uiteraard ver boven de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma uitstijgt;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per actielijn in een internationaal kader plaatsen, en dit op basis van ontvangen deelnametoelage/BBP, dan zien we Vlaanderen in zowel KA4 als KA6 op de eerste plaats in de rangschikking opduiken. België staat in beide gevallen op de tweede plaats.

6.16. Wetenschap en samenleving

6.16.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het horizontale programma "Wetenschap en samenleving (SOCIETY)" van het Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 61](#)).

Tabel 61. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan SOCIETY (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	SOCIETY	23	1.807.647	2,3%

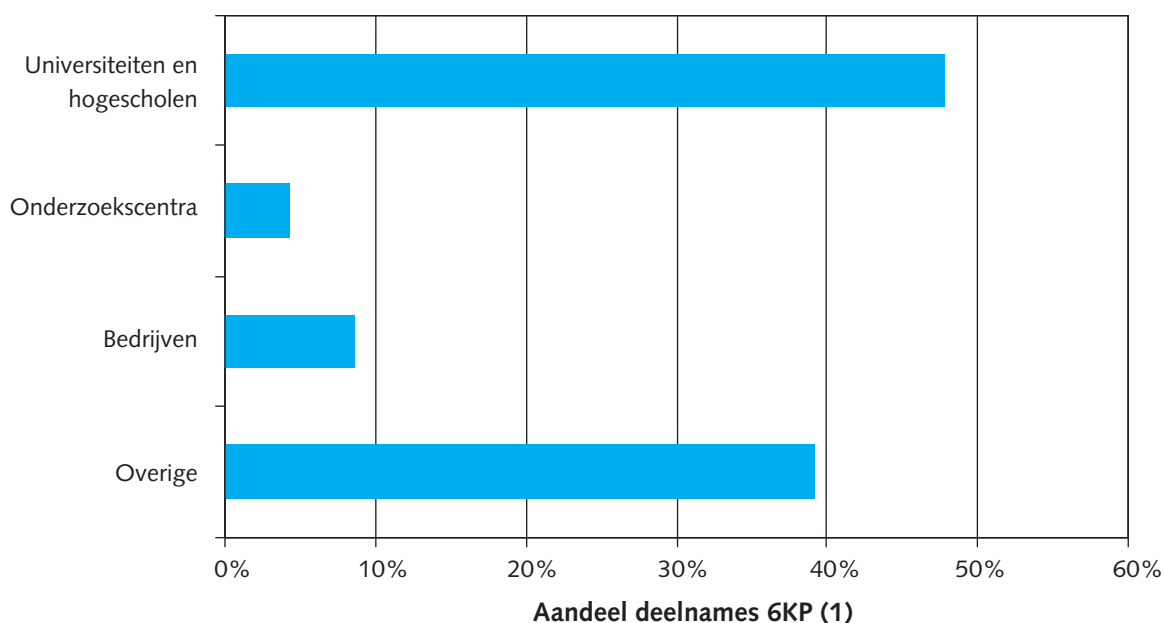
De deelname van Vlaanderen aan SOCIETY liet een return van 2,3% optekenen. Met deze return behaalde Vlaanderen ruimschoots de gemiddelde verwachte return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$).

6.16.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De Vlaamse deelname aan SOCIETY werd ongeveer gelijk verdeeld tussen de universiteiten (de hogescholen namen niet deel aan dit programma) en de categorie "overige instellingen". De universiteiten namen 11 van de 23 Vlaamse deelnames (48%) aan SOCIETY voor hun rekening, goed voor 46% van de totale Vlaamse deelna-

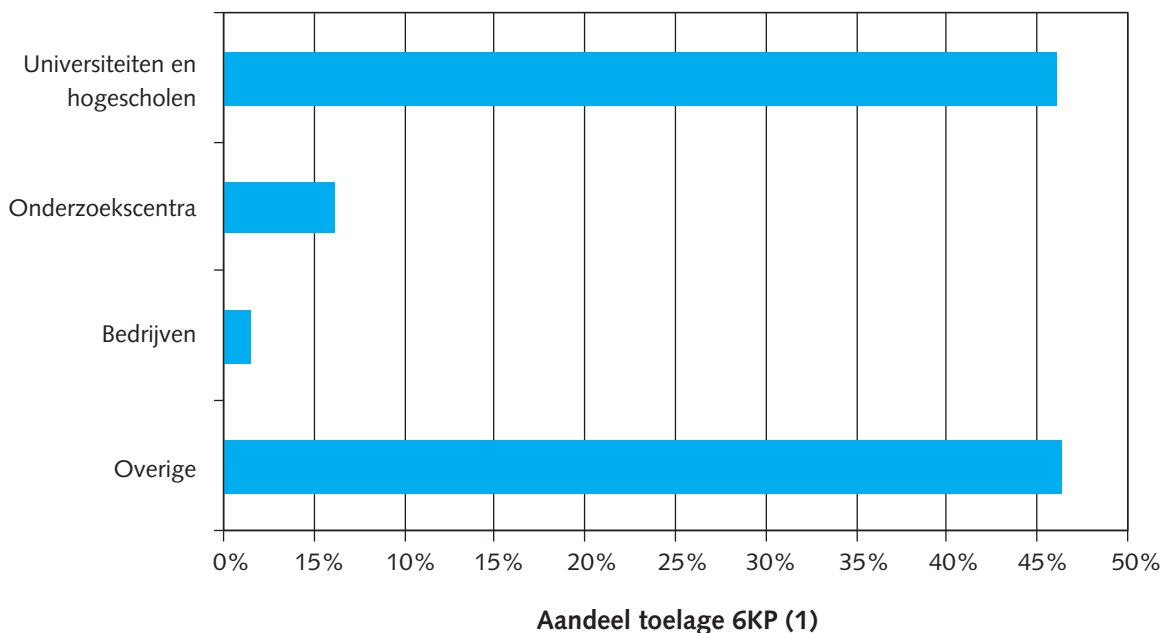
metoelage voor dit programma. De "overige instellingen" haalden met 9 van de 23 deelnames (39%) 46% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor SOCIETY naar zich toe (zie resp. [figuur 97a](#) en [figuur 97b](#)). De bedrijven en onderzoekscentra waren beiden zeer beperkt betrokken in dit programma.

Figuur 97a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan SOCIETY, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan SOCIETY.

Figuur 97b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnemetoelage voor SOCIETY, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnemetoelage voor SOCIETY.

6.16.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.16.3.1. Indeling van SOCIETY

Binnen SOCIETY kunnen de volgende actielijnen (“Key Actions” – “KA’s”) worden onderscheiden:

- KA1: “Onderzoek dichterbij de samenleving brengen”;
- KA2: “Op verantwoorde wijze onderzoeken en wetenschap en technologie toepassen”;
- KA3: “De dialoog tussen wetenschap en samenleving versnellen, en vrouwen in wetenschap”;
- KA4: “Niet gespecificeerd”.

6.16.3.2. De Vlaamse deelname aan de SOCIETY-actielijnen

De Vlaamse deelname aan SOCIETY is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie [tabel 62](#)).

Tabel 62. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende SOCIETY-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnemetoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnemetoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	1	4%	25.000	1%	5.731.290	0,4%
KA2	8	35%	1.156.302	64%	20.816.116	5,6%
KA3	14	61%	626.345	35%	49.187.097	1,3%
KA4	0	0%	0	0%	2.030.749	0,0%
TOTAAL	23	100%	1.807.647	100%	77.765.252	2,3%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

De Vlaamse deelname aan SOCIETY valt bijna volledig te herleiden tot de actielijnen KA2 en KA3, die Vlaanderen resp. 64% en 35% van zijn totale deelnametoelage voor dit programma opleverden. De toelage die Vlaanderen uit projecten binnen KA2 ontving was voor resp. 58% en 42% bestemd voor de universiteiten en de categorie "overige instellingen". De K.U.Leuven was veruit de sterkste budgettaire participant in KA2, met 57% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. De non-profit instelling IFB (binnen de categorie "overige instellingen") haalde 40% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn naar zich toe. De universiteiten namen de helft van de Vlaamse deelnames aan de actielijn KA3 voor hun rekening, maar haalden daarmee "slechts" 26% van de Vlaamse toelage voor deze actielijn naar zich toe. Die middelen waren voor 81% bestemd voor de K.U.Leuven, die ook van alle Vlaamse deelnemers (budgettaire) het sterkst participeerde in KA3. De categorie

"overige instellingen" haalde met 4 deelnames 52% van de Vlaamse deelnametoelage voor KA3 binnen. Van de toelage die deze deelnemerscategorie uit KA3 wist te halen was 40% bestemd voor het Vlaamse doecentrum Technopolis, en 34% voor het VLAO. Technopolis was ook (budgettaire) de tweede sterkste Vlaamse deelnemer aan KA3, na de K.U.Leuven.

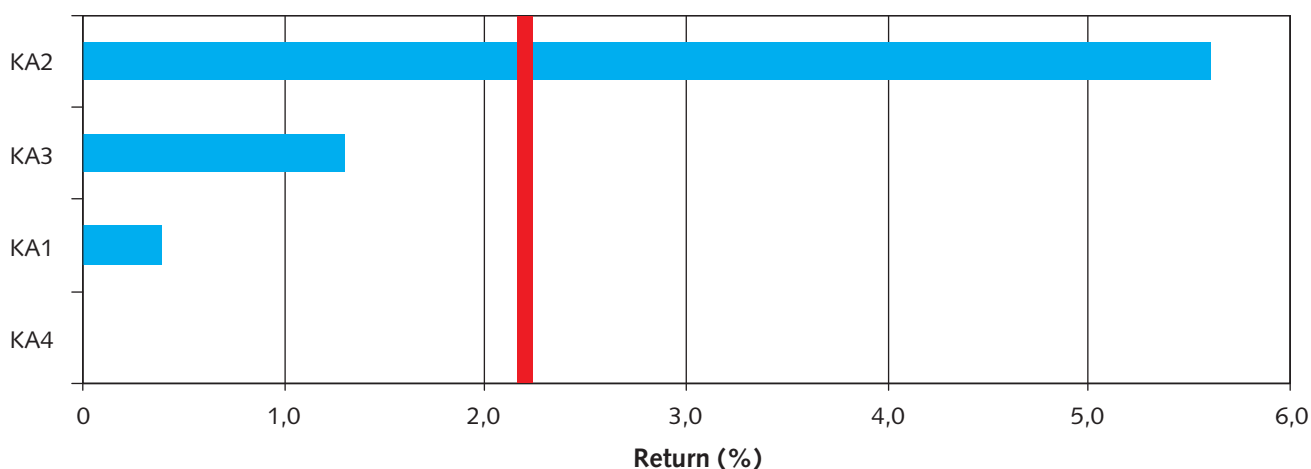
Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke SOCIETY-actielijn betreft, stond Vlaanderen in slechts 1 van de 4 actielijnen in de top5-ranking waarbij de ontvangen deelnametoelage aan het BBP wordt gerelateerd. In die actielijn, meer bepaald de actielijn "Op verantwoorde wijze onderzoeken en wetenschap en technologie toepassen" (KA2), nam Vlaanderen dan ook wel meteen de eerste plaats in beslag. België volgde op een derde plaats, na Nederland.

6.16.3.3. De Vlaamse return uit de SOCIETY-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke SOCIETY-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie [tabel 62](#) en [figuur 98](#)). Volgens die oefening haalde Vlaanderen een zeer hoge return van 5,6% uit de actielijn "Op verantwoorde wijze onderzoeken en wetenschap en technologie toepassen" (KA2). De

specifieke return uit de actielijn "De dialoog tussen wetenschap en samenleving versnellen, en vrouwen in wetenschap" (KA3) bleef beperkt tot 1,3%, ver onder de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$) aldus. Met een return van 0,4% was Vlaanderen nauwelijks vertegenwoordigd in de actielijn "Onderzoek dicht bij de samenleving brengen" (KA1).

Figuur 98. Overzicht Vlaamse return per SOCIETY-actielijn (1).

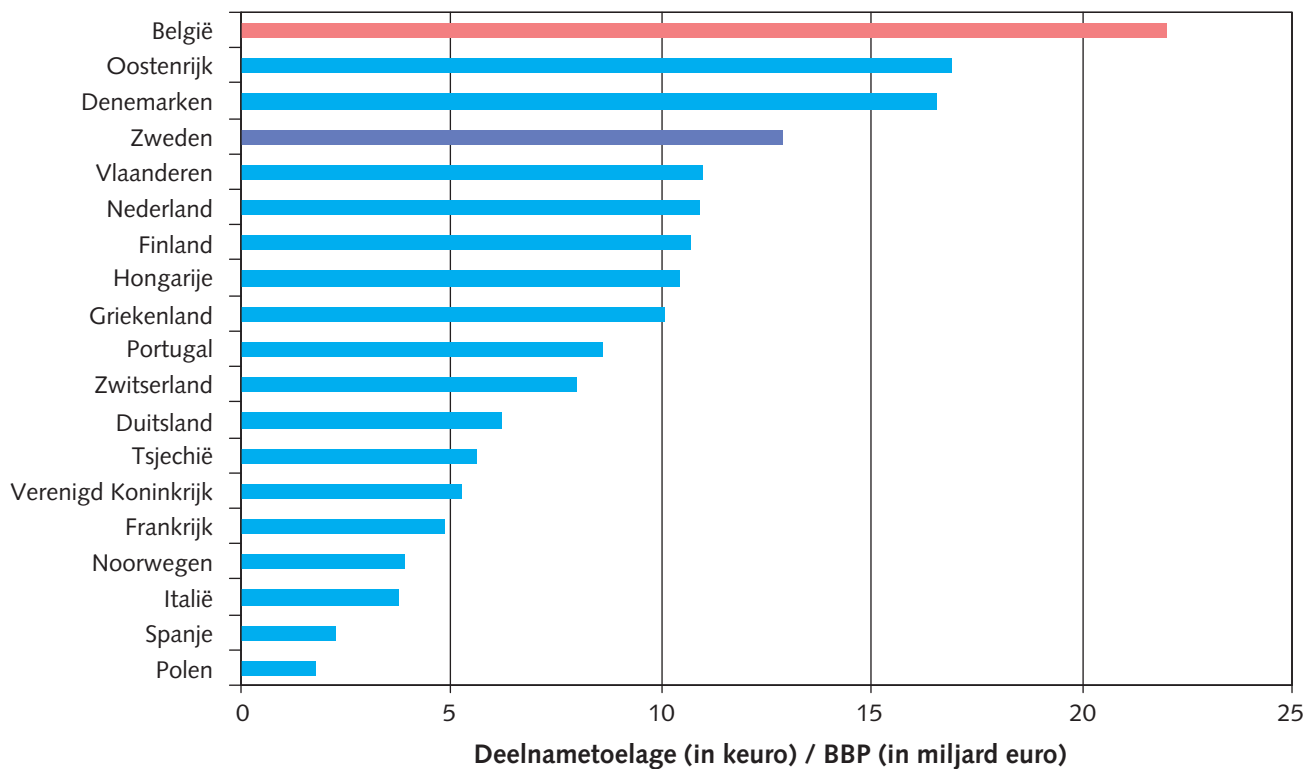
(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.16.4. Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan SOCIETY

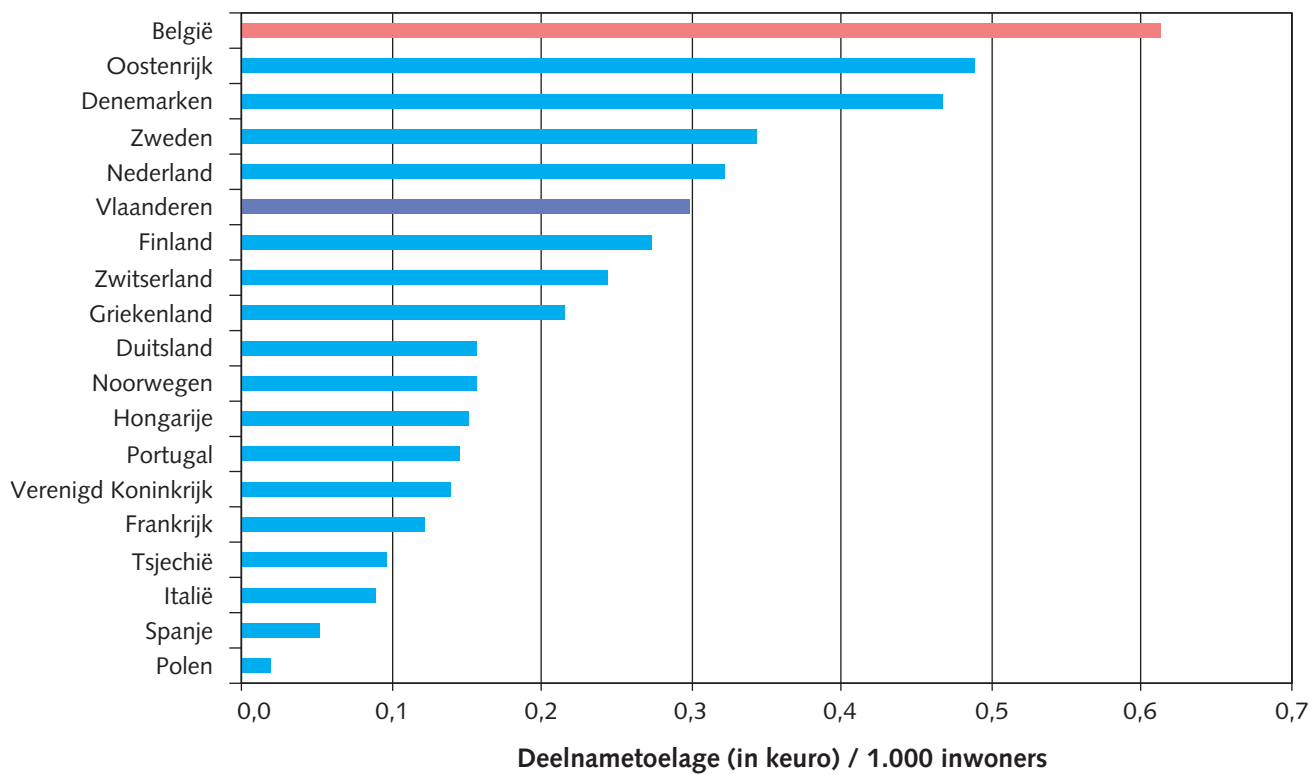
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan SOCIETY gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waarmee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale SOCIETY-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per duizend inwoners.

België presteert wat betreft ontvangen toelage voor haar deelname aan SOCIETY uitstekend in vergelijking met de overige landen. Als we de SOCIETY-toelage (1) afwegen ten opzichte van het BBP (zie [figuur 99](#)) en (2) beschouwen per 1.000 inwoners (zie [figuur 100](#)), dan bekleedt België telkens de eerste plaats. Vlaanderen doet het in beide oefeningen ook goed met resp. een vijfde en een zesde plaats.

Figuur 99. SOCIETY-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 100. SOCIETY-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.16.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 63. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in SOCIETY (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
K.U.Leuven	7	30%	788.568	44%
IFB	3	13%	459.959	25%
Technopolis	1	4%	130.000	7%
VIB	1	4%	111.100	6%
VLAO	1	4%	110.005	6%
SFTI	1	4%	60.000	3%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in SOCIETY.

Uit tabel 63 blijkt nog eens het overwicht van de K.U.Leuven in SOCIETY, zowel wat betreft het aantal deelnames (30%) als wat betreft de ontvangen deelnametoelage (44%). Binnen SOCIETY was de K.U.Leuven goed voor resp. 57% en 21% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor de specifieke actielijnen “Op verantwoorde wijze onderzoeken en wetenschap en technologie toepassen” (KA2)

en “De dialoog tussen wetenschap en samenleving versnellen, en vrouwen in wetenschap” (KA3). Het IFB haalde met 13% van de Vlaamse deelnames aan SOCIETY 25% van de Vlaamse deelnametoelage voor dit programma naar zich toe. 40% van de Vlaamse toelage voor KA2 was bestemd voor deze non-profit instelling.

6.16.6. Conclusies

- Vlaanderen wist uit het horizontale programma “Wetenschap en Samenleving (SOCIETY)” van het Zesde Kaderprogramma een return van 2,3% te halen. Dit is net boven de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- De universiteiten en de categorie “overige instellingen” lieten een gelijkaardige participatie in SOCIETY optekenen wat het aantal deelnames betreft, en haalden daarmee ook beiden 46% van de Vlaamse deelnametoelage voor dit programma naar zich toe. De K.U.Leuven was goed voor 95% van de toelage die de Vlaamse universiteiten voor hun deelname aan SOCIETY ontvingen, en was met 44% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor SOCIETY ook van alle Vlaamse deelnemers veruit de (budgettaire) koploper in dit programma. Binnen de categorie “overige instellingen” was het IFB de sterkste Vlaamse deelnemer in SOCIETY: die non-profit instelling haalde 55% van de toelage die de “overige instellingen” voor hun deelname aan SOCIETY ontvingen naar zich toe. Van alle Vlaamse deelnemers aan SOCIETY was het IFB de tweede sterkste (budgettaire) participant, na de K.U.Leuven;
- De deelname van Vlaanderen aan SOCIETY kan worden herleid tot de specifieke actielijnen “Op verantwoorde wijze onderzoeken en wetenschap en technologie toepassen” (KA2) en “De dialoog tussen wetenschap en samenleving versnellen, en vrouwen in wetenschap” (KA3). Vooral de specifieke return van 5,6% die Vlaanderen uit KA2 wist te behalen lag bijzonder hoog;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per SOCIETY-actielijn in een internationaal kader plaatsen, en dit op basis van de ontvangen deelnametoelage/BBP, dan zien we Vlaanderen in KA2 op de eerste plaats in de rangschikking staan. België staat in die actielijn op een verdienstelijke derde plaats, na Nederland.

6.17. Euratom

6.17.1. De kerncijfers

De Vlaamse deelname aan het EURATOM Zesde Kaderprogramma laat de volgende kerncijfers optekenen (zie [tabel 64](#)). Hierbij moet worden opgemerkt dat de door de Europese Commissie beschikbaar gestelde databank geen deelnamegegevens bevatte over het speci-

fieke onderdeel "Beheerste kernfusie" (FUSION) van het EURATOM Zesde Kaderprogramma, zodat dit onderdeel in de voorliggende analyse noodgedwongen buiten beschouwing werd gelaten (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.2 en punt 2.6).

Tabel 64. Kerncijfers van de Vlaamse deelname aan EURATOM (deelnametoelage in euro).

Kaderprogramma	Programma	Totaal aantal Vlaamse deelnames	Totale Vlaamse deelnametoelage	Vlaamse return
6	EURATOM (1)	52	11.344.756	6,1%

(1) Exclusief FUSION.

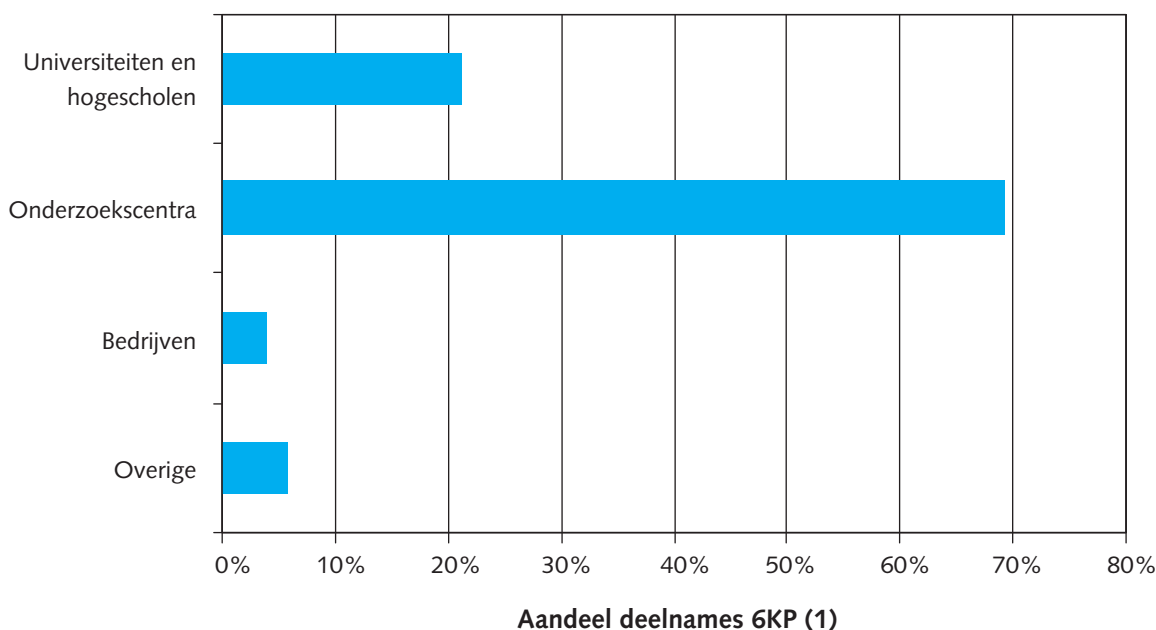
De deelname van Vlaanderen aan EURATOM liet een return van 6,1% optekenen. Deze behaalde return lag ver boven de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma.

6.17.2. De Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

De onderzoekscentra stonden in voor de sterkste Vlaamse participatie in EURATOM, met 69% van het aantal deelnames (zie [figuur 101a](#)) en 84% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit programma (zie [figuur 101b](#)).

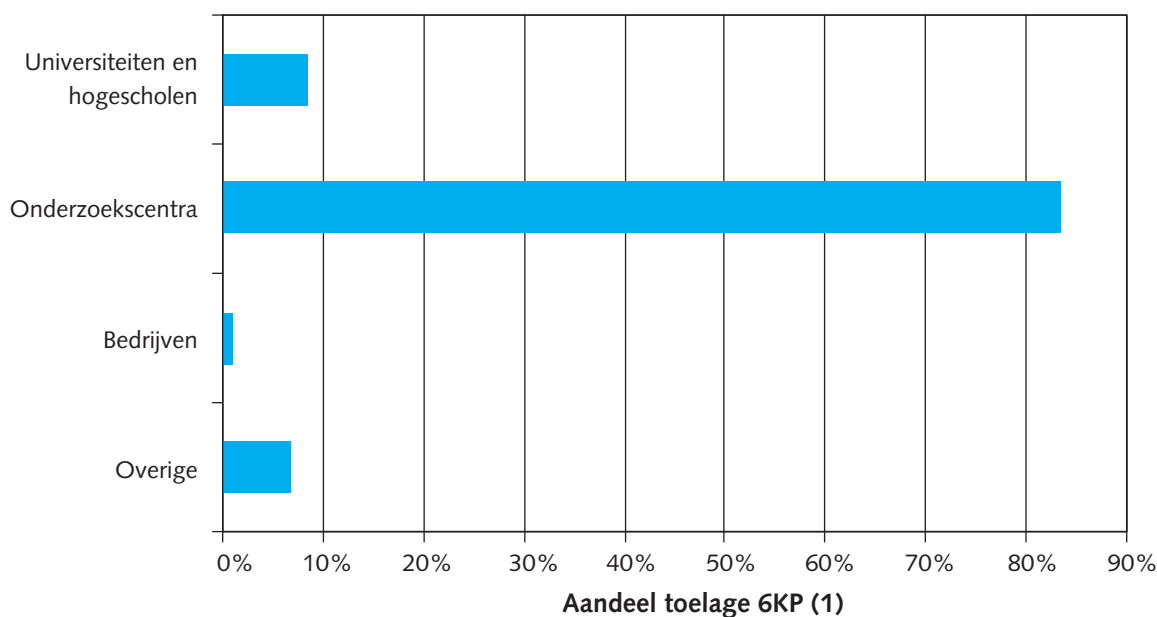
Op één – budgettair beperkte – deelname na waren dit allemaal deelnames van het SCK, waardoor deze onderzoeksinstelling ongeveer 83% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor EURATOM naar zich toe wist te halen.

Figuur 101a. Aandeel in de Vlaamse deelnames aan EURATOM, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de Vlaamse deelnames aan EURATOM.

Figuur 101b. Aandeel in de totale Vlaamse deelnametoelage voor EURATOM, volgens deelnemerscategorie.

(1) Procentueel aandeel van elke deelnemerscategorie in de totale Vlaamse deelnametoelage voor EURATOM.

6.17.3. De Vlaamse deelname volgens actielijn

6.17.3.1. Indeling van EURATOM

Binnen EURATOM kunnen de volgende actielijnen worden onderscheiden:

- KA1: “Beheerste kernfusie”;
- KA2: “Beheer van radioactief afval”;
- KA3: “Stralingsbescherming”;
- KA4: “Andere activiteiten op het gebied van nucleaire technologieën en veiligheid”;
- KA5: “Specifieke ondersteuningsacties, transnationale toegang tot grootschalige infrastructuur en activiteiten ter bevordering en ontwikkeling van personele mobiliteit”;
- KA6: “Niet gespecificeerd”.

6.17.3.2. De Vlaamse deelname aan de EURATOM-actielijnen

De Vlaamse deelname aan EURATOM is als volgt verdeeld over de verschillende actielijnen van dit programma (zie [tabel 65](#)).

Tabel 65. Overzicht Vlaamse deelnames aan de verschillende EURATOM-actielijnen (bedragen in euro).

Actielijn	Aantal deelnames	Aandeel	Deelnametoelage (Vlaanderen)	Aandeel	Deelnametoelage (EU) (1)	Aandeel (= Vlaamse return)
KA1	0	0%	0	0%	0	0,0%
KA2	9	17%	5.035.796	44%	61.867.715	8,1%
KA3	3	6%	277.965	2%	33.986.399	0,8%
KA4	12	23%	1.388.409	12%	34.491.429	4,0%
KA5	5	10%	129.567	1%	3.673.443	3,5%
KA6	23	44%	4.513.019	40%	51.661.170	8,7%
TOTAAL	52	100%	11.344.756	100%	185.680.156	6,1%

(1) Bron: databank Europese Commissie (cf. hoofdstuk 2, punt 2.3).

Wegens het ontbreken van deelnamegegevens over KA1 in de databank van de Europese Commissie, kon ook geen Vlaamse participatie in deze actielijn worden opgetekend (zie ook punt 6.17.1 hierboven, evenals hoofdstuk 2, punt 2.2 en punt 2.6). Wat de overige actielijnen betreft, was Vlaanderen overwegend actief in de actielijn KA2 en in de niet nader gespecificeerde EURATOM-projecten (actielijn KA6), waaruit het resp. 44% en 40% van zijn totale deelname-toelage voor EURATOM wist te behalen. Het SCK kreeg resp. 83% en 84% toebedeeld van de totale Vlaamse deelname-toelage voor KA2 en KA6.

Wat de internationale positie van Vlaanderen per specifieke EURATOM-actielijn betreft stond Vlaanderen in 4 van de 6 actielijnen

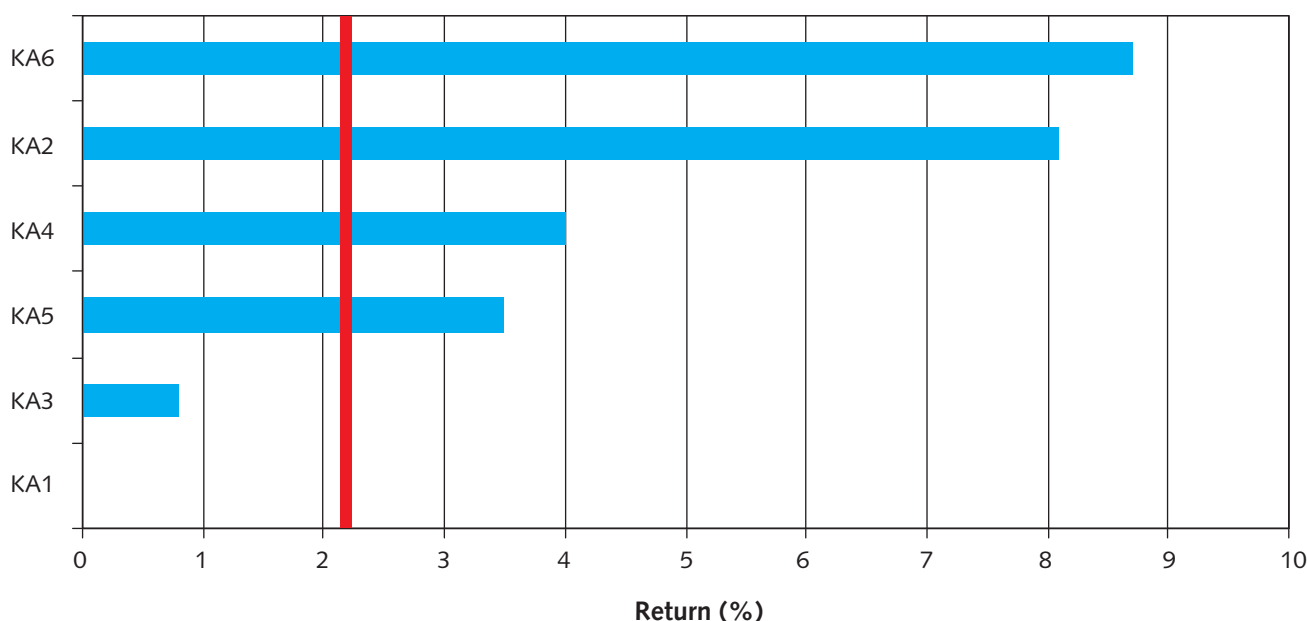
in de top5-ranking waarbij de ontvangen deelname-toelage aan het BBP wordt gerelateerd. In de actielijnen "Beheer van radioactief afval" (KA2) en "Andere activiteiten op het gebied van nucleaire technologieën en veiligheid" (KA4), evenals bij de niet nader gespecificeerde EURATOM-projecten (actielijn KA6) stond Vlaanderen telkens op de eerste plaats in de internationale ranking. In alle drie de gevallen stond België steeds op een tweede of derde plaats. In de actielijn "Specifieke ondersteuningsacties, transnationale toegang tot grootschalige infrastructuur en activiteiten ter bevordering en ontwikkeling van personele mobiliteit" (KA5) stond Vlaanderen op de derde plaats, achter Frankrijk en België.

6.17.3.3. De Vlaamse return uit de EURATOM-actielijnen

Op basis van de gegevens beschikbaar gesteld door de Europese Commissie kon een indicatie worden opgemaakt van de return die elke EURATOM-actielijn voor Vlaanderen liet optekenen (zie tabel 65 en figuur 102). Volgens die oefening haalde Vlaanderen bijzonder hoge returns van resp. 8,1% en 8,7% uit de actielijn "Beheer van radioactief afval" (KA2) en uit de niet nader gespecificeerde EURATOM-projecten (actielijn KA6). Ook de specifieke returns uit de actielijnen "Andere activiteiten op het gebied van nucleaire

technologieën en veiligheid" (KA4) en "Specifieke ondersteuningsacties, transnationale toegang tot grootschalige infrastructuur en activiteiten ter bevordering en ontwikkeling van personele mobiliteit" (KA5) lagen met resp. 4% en 3,5% nog steeds een flink stuk boven de gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma ($\pm 2,2\%$). Wegens het ontbreken van deelnamegegevens kon voor wat betreft de actielijn "Beheerste kernfusie" (KA1) geen financiële return worden berekend.

Figuur 102. Overzicht Vlaamse return per EURATOM-actielijn (1).

(1) De verticale band geeft de verwachte Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma weer.

6.17.4 Positionering van de Vlaamse en Belgische deelname aan EURATOM

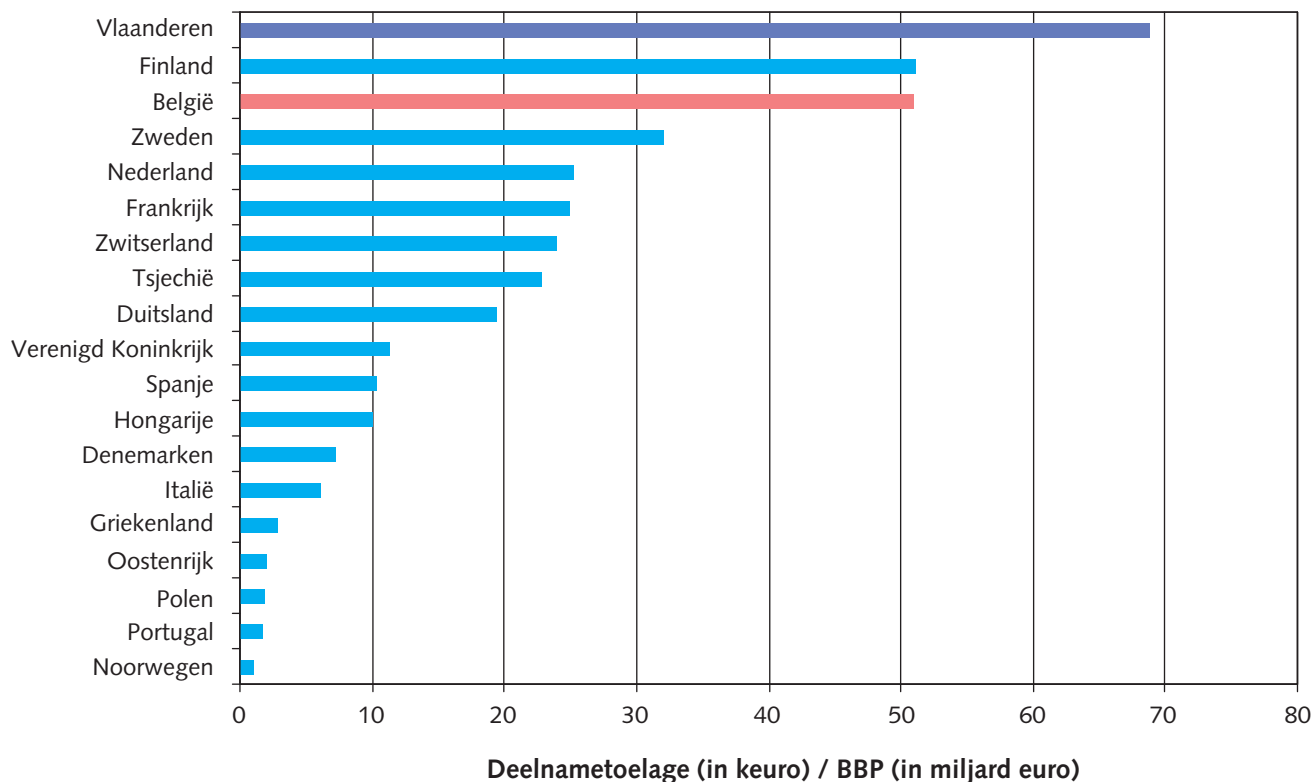
In deze paragraaf wordt de deelname van Vlaanderen aan EURATOM gepositioneerd ten opzichte van België en de overige landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen (zie hoofdstuk 5, punt 5.1, voor de afbakening van de landen waar-

mee de Vlaamse situatie wordt vergeleken). Bij deze oefening wordt de totale EURATOM-toelage (in keuro) enerzijds afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro), en anderzijds afgemeten per 1.000 inwoners.

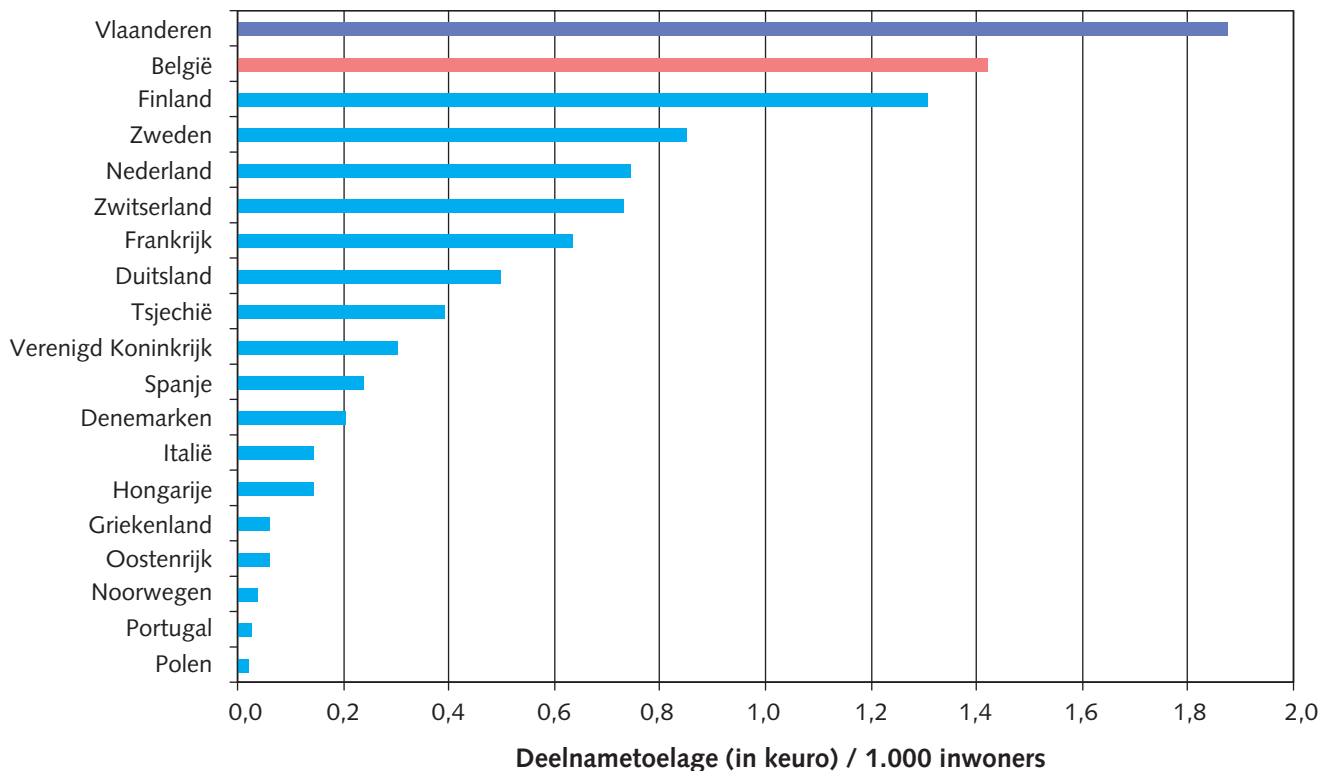
In beide oefeningen neemt Vlaanderen de koppositie in (zie resp. [figuur 103](#) en [figuur 104](#)). Dit heeft natuurlijk veel te maken met de sterke deelname van het in Vlaanderen gevestigde federale SCK, van-

daar ook allicht de respectievelijke derde en tweede plaats van België in deze internationale vergelijking.

Figuur 103. EURATOM-toelage (in keuro) afgewogen ten opzichte van het BBP (in miljard euro).

Figuur 104. EURATOM-toelage (in keuro) afgemeten per 1.000 inwoners.

6.17.5. De sterkste Vlaamse deelnemers

Tabel 66. Overzicht van de sterkste budgettaire participanten in EURATOM (bedragen in euro).

Instelling	Aantal deelnames	Aandeel deelnames (1)	Deelnametoelage	Aandeel deelnametoelage (1)
SCK	35	67%	9.436.356	83%
ESV EURIDICE	3	6%	779.641	7%
K.U.Leuven	5	10%	595.846	5%

(1) Procentueel aandeel in de totale Vlaamse participatie in EURATOM.

Uit tabel 66 blijkt nogmaals het overwicht van het SCK in EURATOM. Met 83% van de totale ontvangen deelnametoelage kan de Vlaamse participatie in EURATOM bijna uitsluitend aan deze (in Vlaanderen gevestigde) federale onderzoeksinstituut worden toegeschreven. Binnen de actielijn "Beheer van radioactief afval" (KA2) stond het SCK in voor 6 van de 9 Vlaamse deelnames, en dat was goed voor 83% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. Daarnaast stond het SCK ook in voor 7 van de

12 Vlaamse deelnames aan de actielijn "Andere activiteiten op het gebied van nucleaire technologieën en veiligheid" (KA4), opnieuw goed voor 83% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn. Tenslotte stond het SCK in voor 18 van de 23 Vlaamse deelnames in niet nader gespecificeerde EURATOM-projecten (actielijn KA6), en dat leverde het SCK 84% op van de totale Vlaamse deelnametoelage voor deze actielijn.

6.17.6. Conclusies

- De totale Vlaamse return uit het EURATOM Zesde Kaderprogramma bedroeg 6,1%. Deze sterke prestatie kan haast volledig worden toegeschreven aan de in Vlaanderen gevestigde federale onderzoeksinstituut SCK. De (globale) conclusies aangaande de Vlaamse deelname aan EURATOM moeten echter met de nodige omzichtigheid worden benaderd, aangezien voor een belangrijk onderdeel van dit programma (het specifieke onderzoeksgebied "Beheerste kernfusie") geen deelnamegegevens beschikbaar waren in de databank van de Europese Commissie;
- Ten opzichte van de andere deelnemende landen scoorden Vlaanderen en België zeer hoog in de oefeningen waarbij de ontvangen deelnametoelage wordt gerelateerd aan het BBP (in miljard euro) enerzijds, en wordt afgemeten per 1.000 inwoners anderzijds;
- De specifieke Vlaamse return uit de actielijn "Stralingsbescherming" (KA3) was zeer laag (0,8%). De returns die Vlaanderen uit de andere EURATOM-actielijnen wist te halen lagen allemaal tussen de 3,5% en de 8,7%, wat dus sterk tot zeer sterk uitsteeg boven de gemiddelde verwachte Vlaamse return van $\pm 2,2\%$ uit het Zesde Kaderprogramma;
- Wanneer we de Vlaamse deelname per EURATOM-actielijn in een internationaal kader plaatsen, en dit op basis van de ontvangen deelnametoelage/BBP, dan zien we Vlaanderen een top5-positie innemen in 4 van de 6 EURATOM-actielijnen. In de actielijnen "Beheer van radioactief afval" (KA2) en "Andere activiteiten op het gebied van nucleaire technologieën en veiligheid" (KA4), evenals bij de niet nader gespecificeerde EURATOM-projecten (actielijn KA6), stond Vlaanderen telkens op de eerste plaats in de internationale ranking. In de actielijn "Specifieke ondersteuningsacties, transnationale toegang tot grootschalige infrastructuur en activiteiten ter bevordering en ontwikkeling van personele mobiliteit" (KA5) stond Vlaanderen op de derde plaats, achter Frankrijk en België.

Algemene conclusies

Hoofdstuk 7

In het voorliggende rapport werd de Vlaamse deelname aan het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratieactiviteiten (2002 – 2006) kwantitatief geanalyseerd. Dit gebeurde op basis van de deelnamegegevens die door de Europese Commissie via e-CORDA beschikbaar werden gesteld. Omdat die gegevens betrekking hebben op de landen die aan het Zesde Kaderprogramma hebben deelgenomen, moest in eerste instantie het “Vlaamse” aandeel binnen de Belgische participatie worden geïdentificeerd, en die oefening bleek eens te meer geen exacte wetenschap. Naar analogie met de analyse van de Vlaamse deelname aan resp. het Vierde¹⁴ en het Vijfde¹⁵ Kaderprogramma, werd ook in de voorliggende analyse de “Vlaamse participatie” gedefinieerd¹⁶ als “het geheel van deelnemers die in het Vlaamse Gewest zijn gevestigd plus de deelnemers die zijn gevestigd in het Brusselse Gewest maar die onder Vlaamse bevoegdheid vallen (zoals de Vlaamse universiteiten en de Vlaamse overheidsinstellingen in Brussel)”. Daarnaast zijn er echter ook organisaties in het Brusselse Gewest (bedrijven, onderzoekscentra en andere instellingen) die een belangrijke Vlaamse inbreng kennen, maar waarvan de “Vlaamse” deelname veel moeilijker te kwantificeren valt. Daarom wordt in de voorliggende analyse de Vlaamse deelname in strikte zin bekeken, en wordt de deelname van Brussel apart beschouwd. De eigenlijke Vlaamse return¹⁷ uit het Zesde Kaderprogramma zal dan ook ergens gelegen zijn tussen deze van Vlaanderen en deze van Vlaanderen en Brussel samen.

Vlaanderen nam in het Zesde Kaderprogramma 1.342 keer deel aan 1.051 projecten, en ontving hiervoor een deelnametoelage van in totaal 352,29 miljoen euro. De financiële return bedroeg 2,12%, en daarmee bleef Vlaanderen net onder zijn verwachte return uit het Zesde Kaderprogramma van ± 2,2%. In vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma wist Vlaanderen met minder deelnames een hogere absolute deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma naar zich toe te halen, maar de Vlaamse return uit dit kaderprogramma lag dan weer lager dan die uit het Vijfde Kaderprogramma. Die return bedroeg immers nog 2,20%, wat ook al een achteruitgang betekende ten opzichte van de Vlaamse return uit het Vierde Kaderprogramma (2,38%). Uitgaande van de voor die kaderprogramma's verwachte return participeerde Vlaanderen nog “boven verwachting” in het Vierde Kaderprogramma en “zoals verwacht” in het Vijfde Kaderprogramma. Met de behaalde financiële return als maatstaf kunnen we dus stellen dat de Vlaamse deelname aan de opeenvolgende kaderprogramma's stelselmatig afnam. Dit kan uiteraard enigszins worden genuanceerd door de verschillende context en randvoorwaarden waarbinnen elk kaderprogramma zich afspeelde, zoals het almaar toenemende aantal deelnemende landen (onder meer door de uitbreiding van de EU), wat voor elk individueel land automatisch een daling van het relatieve aandeel met zich meebrengt, en het voor een land (of regio in het geval van Vlaanderen) ook steeds moeilijker maakt de “juiste return” uit een kaderprogramma te behalen. Vanuit die optiek kunnen we stellen dat Vlaanderen zich, ondanks een financiële return uit het Zesde Kaderprogramma die net onder de verwachte return bleef, nog vrij behoorlijk in het Europese Kaderprogramma wist te handhaven.

¹⁶ Cf. ref. 1.

¹⁷ Cf. ref. 2.

¹⁸ Zie ook hoofdstuk 2, punt 2.4, voor een gedetailleerde begripsafbakening van de Belgische regio's.

¹⁹ Hiermee wordt verwezen naar het procentuele financiële aandeel van Vlaanderen in de totale toegelagde Europese middelen (zie ook hoofdstuk 2, punt 2.5).

²⁰ Zie hoofdstuk 1 (punt 1.1) of bijlage 3 voor de volledige benaming van de gebruikte acroniemen.

Ook de return die Brussel uit het Zesde Kaderprogramma wist te behalen (0,90%) viel terug in vergelijking met die uit het Vijfde Kaderprogramma (1,12%), om opnieuw ongeveer uit te komen op het niveau van het Vierde Kaderprogramma (0,92%). De regio Brussel participeerde 807 keer in 622 projecten, en ontving daarvoor een totale deelnametoelage van 148,82 miljoen euro. Een belangrijk gedeelte van deze Brusselse deelname kan worden toegeschreven aan in Brussel gevestigde internationale organisaties waarvan het “Vlaamse” en ook “Belgische” karakter vermoedelijk eerder beperkt blijft. De eigenlijke Vlaamse return uit het Zesde Kaderprogramma zal dan ook zoals gezegd hoger liggen dan de “strikt Vlaamse return” van 2,12%, maar zal in elk geval een stuk lager liggen dan die van Vlaanderen en Brussel samen (3,02%).

Binnen Vlaanderen was de deelnemerscategorie “universiteiten en hogescholen” ook in het Zesde Kaderprogramma weer het sterkst vertegenwoordigd, met 43% van de Vlaamse deelnames en 41% van de totale Vlaamse deelnametoelage. Bijna de volledige participatie van deze categorie (98% van de deelnames en 99% van de toelage) komt op rekening van de Vlaamse universiteiten. De categorie “universiteiten en hogescholen” nam deel aan alle onderdelen¹⁸ (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma, vooral in de thematische prioriteiten LIFESCIHEALTH en IST, waaruit deze categorie resp. 24% en 21% van haar totale deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma wist te halen. De K.U.Leuven was afgetekend de sterkste universitaire vertegenwoordiger in beide thematische prioriteiten. In LIFESCIHEALTH was deze universiteit ook de sterkste (budgettaire) participant van alle Vlaamse deelnemers, voor het onderzoekscentrum VIB; in IST moest ze enkel het onderzoekscentrum IMEC laten voorgaan. Voor het overige was de deelname van de Vlaamse universiteiten en hogescholen vrij verspreid over de verschillende onderdelen van het Zesde Kaderprogramma. Enkel in de horizontale activiteiten POLICIES en COORDINATION was deze deelnemerscategorie niet of nauwelijks vertegenwoordigd.

De onderzoekscentra stonden in voor 25% van de Vlaamse deelnames aan het Zesde Kaderprogramma, en ontvingen hiervoor 34% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit kaderprogramma. Daarmee haalde deze deelnemerscategorie de hoogste gemiddelde deelnametoelage uit het Zesde Kaderprogramma: 359 keuro, tegenover 251 keuro voor de categorie “universiteiten en hogescholen”, 220 keuro voor de bedrijven en 160 keuro voor de categorie “overige instellingen”. De onderzoekscentra versterkten ook hun relatieve aandeel in de Vlaamse participatie in het Zesde Kaderprogramma ten opzichte van het Vijfde Kaderprogramma, en dit vooral ten koste van de bedrijven, die met eveneens 25% van de Vlaamse deelnames “slechts” 21% van de Vlaamse toelage voor het Zesde Kaderprogramma naar zich toe wisten te halen. Daarmee moesten de bedrijven hun tweede plaats in de Vlaamse rangschikking volgens deelnemerscategorie in het Vijfde Kaderprogramma afstaan aan de onderzoekscentra in het Zesde Kaderprogramma.

De participatie van de onderzoekscentra in het Zesde Kaderprogramma was hoofdzakelijk geconcentreerd op de thematische prioriteit IST, die deze deelnemerscategorie 35% van haar totale toelage voor dit kaderprogramma opleverde. De absolute Vlaamse koploper in IST was IMEC, dat zelfs een vierde plaats bekleedde in de (budgettaire) rangschikking van alle deelnemers aan IST in het Zesde Kaderprogramma. Ook de thematische prioriteit LIFESCIHEALTH en de horizontale activiteit MOBILITY waren voor de onderzoekscentra vrij belangrijke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma: uit elk van deze onderdelen haalden de onderzoekscentra 12% van hun totale toelage voor het Zesde Kaderprogramma. Het VIB was van alle Vlaamse deelnemers aan LIFESCIHEALTH de tweede sterkste (budgettaire) participant in deze thematische prioriteit, na de K.U.Leuven. Ook in MOBILITY was het VIB binnen zijn deelnemerscategorie (en ook van alle Vlaamse deelnemers) de sterkste (budgettaire) vertegenwoordiger. Tenslotte was er vanuit de Vlaamse onderzoekscentra ook nog een vrij sterke deelname aan EURATOM¹⁹, die zoals bij de voorgaande kaderprogramma's bijna volledig kan worden toegeschreven aan het SCK.

Ook de Vlaamse bedrijven namen vooral deel aan IST: bijna de helft van de totale bedrijfstoelage voor het Zesde Kaderprogramma werd uit deze thematische prioriteit gehaald. De grote bedrijven, met op kop Alcatel Bell NV en Philips Innovative Technology Solutions, haalden 67% van de Vlaamse bedrijfstoelage voor IST naar zich toe, tegenover 19% voor de KMO's. Voor het overige waren de Vlaamse bedrijven ook vrij goed vertegenwoordigd in de thematische prioriteiten NMP en SUSTDEV, met als meest opvallende bedrijfsvertegenwoordigers de KMO Materialise NV in NMP, en de KMO's DS2 International en Sequoyah NV in SUSTDEV. Globaal genomen stonden de Vlaamse KMO's in voor 51% van de Vlaamse bedrijfsdeelnames aan het Zesde Kaderprogramma, waarmee ze 44% van de Vlaamse bedrijfstoelage voor dit kaderprogramma naar zich toe wisten te halen. Daarmee deden de Vlaamse KMO's het beter dan gemiddeld in de EU (resp. 48% en 34%).

De deelname van de categorie "overige instellingen" tenslotte was behoorlijk verspreid over de verschillende specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma, met als grote uitschieters de thematische prioriteit SUSTDEV en de horizontale activiteiten COORDINATION en INNOVATION. Deze drie specifieke onderdelen van het Zesde Kaderprogramma leverden de "overige instellingen" resp. 17%, 20% en 15% van hun totale toelage voor het Zesde Kaderprogramma op. De Vlaamse deelname vanuit de "overige instellingen" aan COORDINATION en INNOVATION komt (bijna) volledig op rekening van de overheidsinstellingen, met als meest opvallende participant het IWT. De deelname aan SUSTDEV was wat

meer (evenredig) verdeeld over de verschillende organisatietypes binnen de categorie "overige instellingen", met Aquafin en F&L als sterkste (budgettaire) deelnemers.

Wat de financiële return van de verschillende deelnemerscategorieën uit het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma betreft, deden de meest opvallende verschuivingen zich voor bij de bedrijven en de onderzoekscentra: de bedrijven zagen hun financiële return terugvallen met 25%, terwijl de return van de onderzoekscentra met 28% toenam. De categorie "universiteiten en hogescholen" vertoonde op vlak van behaalde return een lichte terugval (-7%) tussen het Vijfde en het Zesde Kaderprogramma. De categorie "overige instellingen" tenslotte behaalde uit beide kaderprogramma's nagenoeg dezelfde return.

Op het niveau van de onderscheiden projecttypes binnen het Zesde Kaderprogramma lag het zwaartepunt van de Vlaamse participatie in de geïntegreerde projecten en de specifiek gerichte onderzoeksprojecten. Uit deze projecttypes haalde Vlaanderen resp. 42% en 27% van zijn totale deelnametoelage voor het Zesde Kaderprogramma. In de geïntegreerde projecten lieten de Vlaamse bedrijven de meeste deelnames optekenen, op de voet gevolgd door de universiteiten en hogescholen. Die laatstgenoemde categorie haalde nipt de hoogste deelnametoelage uit de geïntegreerde projecten, gevolgd door de onderzoekscentra en de bedrijven. In de specifiek gerichte onderzoeksprojecten kwam bijna de helft van de Vlaamse participatie op rekening van de universiteiten en hogescholen, en haalden de onderzoekscentra iets meer dan een derde van de Vlaamse deelnametoelage naar zich toe. In beide projecttypes kwam de categorie "overige instellingen" nauwelijks aan bod. De Vlaamse onderzoekscentra traden bij 28% van hun deelnames op als projectcoördinator, gevolgd door de deelnemerscategorieën "universiteiten en hogescholen" (14%) en "overige instellingen" (10%), en tenslotte de bedrijven (6%). Daarmee haalde elke deelnemerscategorie op dit vlak (ongeveer) het Europese gemiddelde, behalve de Vlaamse onderzoekscentra: die traden veel vaker op als projectcoördinator dan de onderzoeksinstellingen gemiddeld deden op Europees niveau (17%).

Over het gehele Zesde Kaderprogramma beschouwd was de K.U.Leuven (budgettair) de sterkste Vlaamse deelnemer, met 21% van de totale Vlaamse deelnametoelage voor dit kaderprogramma. In deze rangschikking wordt de K.U.Leuven gevolgd door IMEC (17%), de UGent (9%) en het VIB (6%). De top3 blijft daarmee gelijk ten opzichte van het Vijfde Kaderprogramma. In dat kaderprogramma werd het VIB nog voorafgegaan door de UA.

21 In de voorliggende analyse werd binnen het EURATOM Zesde Kaderprogramma rond nucleaire energie noodgedwongen abstractie gemaakt van het specifieke onderdeel "Beheerste kernfusie", aangezien over dit onderdeel geen gegevens waren opgenomen in de door de Europese Commissie beschikbaar gestelde databank. Bij de vergelijkende oefeningen met de voorgaande kaderprogramma's werd dit onderdeel ook retroactief uit die programma's gehaald om de vergelijkingsbasis zo sluitend mogelijk te maken (zie ook hoofdstuk 2).

Tabel 67 overloopt de Vlaamse financiële return uit het Europese Kaderprogramma. In tabel 67a wordt een overzicht gegeven van de financiële return die Vlaanderen haalde uit de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma. Tabel 67b schetst de evolutie van de Vlaamse return uit de verschillende onderdelen van de opeenvolgende kader-

programma's. Aangezien het Zesde Kaderprogramma op een totaal andere manier werd geconcipieerd dan zijn voorgangers²⁰ bleek een vergelijking tussen de verschillende kaderprogramma's op het niveau van hun specifieke onderdelen onmogelijk, en werden deze onderdelen dan ook gegroepeerd in een aantal hoofdgebieden²¹ waartussen de vergelijking wel kon worden gemaakt.

Tabel 67. De Vlaamse return uit het Europese Kaderprogramma op het niveau van de specifieke programmaonderdelen.

67a.

Zesde Kaderprogramma	
Onderdeel	Return
LIFESCIHEALTH	2,30%
IST	2,80%
NMP	2,39%
AEROSPACE	0,98%
FOOD	2,11%
SUSTDEV	1,31%
CITIZENS	1,98%
SME	1,33%
SSP	1,77%
INCO	3,05%
POLICIES	3,41%
COORDINATION	1,25%
MOBILITY	2,01%
INNOVATION	1,98%
INFRASTRUCTURES	1,74%
SOCIETY	2,32%
EURATOM	6,11%

67b.

Evolutie Vierde - Zesde Kaderprogramma			
Hoofdgebied	6KP	5KP	4KP
Sociaal-economisch onderzoek, en menselijk potentieel en mobiliteit	2,00%	1,40%	1,70%
Stimulering van innovatie (met focus op KMO's)	1,54%	3,03%	2,02%
Internationale samenwerking	3,05%	1,99%	2,01%
Nucleaire energie	6,11%	5,41%	5,01%
Niet-nucleaire energie en duurzame ecologie	1,18%	1,35%	1,40%
Biowetenschappen en -technologie, en voedselkwaliteit en -veiligheid	2,26%	2,58%	2,50%
Industriële technologieën en duurzame (transport)economie	1,78%	1,52%	2,73%
Informatie- en communicatietechnologie	2,80%	3,12%	3,26%

Uitgaande van een gemiddelde verwachte Vlaamse return uit het

Zesde Kaderprogramma van $\pm 2,2\%$, participeerde Vlaanderen

- “sterk tot zeer sterk” in EURATOM, POLICIES en INCO;
- “boven verwachting” in IST en NMP;
- “(ongeveer) volgens verwachting” in SOCIETY, LIFESCIHEALTH en FOOD;
- “minder dan verwacht” in MOBILITY;
- “zwak tot zeer zwak” in CITIZENS, INNOVATION, SSP, INFRASTRUCTURES, SME, SUSTDEV, COORDINATION en AEROSPACE.

De deelnemerscategorie “universiteiten en hogescholen” liet een opvallend aandeel in de Vlaamse return optekenen bij de specifieke onderdelen CITIZENS, FOOD en SSP, en verder ook nog bij LIFESCIHEALTH, SOCIETY, MOBILITY en NMP. De bedrijven leverden een opvallende bijdrage in de Vlaamse return uit de onderdelen SME, IST, NMP, AEROSPACE en SUSTDEV. De onderzoekscentra stonden haast volledig in voor de Vlaamse return uit EURATOM. Verder stond deze categorie ook nog in belangrijke mate in voor de Vlaamse return uit INFRASTRUCTURES, INCO, MOBILITY, IST

en AEROSPACE. De categorie “overige instellingen” had bij de meeste onderdelen van het Zesde Kaderprogramma een eerder beperkt aandeel in de Vlaamse return, maar stond wel bijna volledig in voor de financiële return die Vlaanderen wist te behalen uit COORDINATION en POLICIES.

Ten opzichte van het Vierde en het Vijfde Kaderprogramma ging Vlaanderen er in het Zesde Kaderprogramma op vooruit in de hoofdgebieden “Sociaal-economisch onderzoek, en menselijk potentieel en mobiliteit”, “Internationale samenwerking” en “Nucleaire energie”. Vlaanderen presteerde opnieuw beter in het hoofdgebied “Industriële technologieën en duurzame (transport)economie” in vergelijking met het Vijfde Kaderprogramma, maar bleef nog ver verwijderd van de return die in het Vierde Kaderprogramma uit dit hoofdgebied werd gehaald. Opvallend is vooral de toegenomen Vlaamse betrokkenheid in het hoofdgebied “Internationale samenwerking” in het Zesde Kaderprogramma ten opzichte van de twee vorige kaderprogramma's. De Vlaamse return uit het hoofdgebied “Nucleaire energie” bleef over de verschillende kaderprogramma's heen stelselmatig toenemen.

²² zie hoofdstuk 1 (punt 1.1).

²³ Zie hoofdstuk 2 (punt 2.6).

Vlaanderen bleef binnen België de regio met de grootste deelname aan het Zesde Kaderprogramma (47% van de Belgische deelnames en 53% van de totale Belgische deelnametoelage). Wallonië en Brussel namen elk ongeveer een kwart van de Belgische participatie in het Zesde Kaderprogramma voor hun rekening. Vergeleken met het Vijfde Kaderprogramma wisten de drie regio's hun relatieve aandeel in de Belgische return ongeveer te handhaven. Vlaanderen en Wallonië boekten op dit vlak een lichte vooruitgang, terwijl het Brusselse aandeel ietwat achteruit ging. België haalde een financiële return van 3,98% uit het Zesde Kaderprogramma. Dat is minder dan die uit het Vijfde Kaderprogramma (4,41%), maar afgewogen ten opzichte van een verwachte Belgische return uit het Zesde Kaderprogramma van 3,87% kan worden gesteld dat België nog steeds ruim boven verwachting heeft gepresteerd.

Wat de participatie in de verschillende onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma betreft, laten de drie Belgische regio's een behoorlijk verschillend deelnameprofiel optekenen. Vlaanderen nam sterk tot zeer sterk deel aan de programmaonderdelen EURATOM, POLICIES, INCO, IST, NMP, SOCIETY en LIFESCIHEALTH, en was eerder zwak vertegenwoordigd in de programmaonderdelen SME, SUSTDEV, COORDINATION en – vooral – AEROSPACE. Brussel behaalde hoge returns uit de horizontale activiteiten SOCIETY, INNOVATION, POLICIES en SSP, en was ook goed vertegenwoordigd in de thematische prioriteiten AEROSPACE en SUSTDEV. In de thematische prioriteiten NMP en LIFESCIHEALTH was Brussel dan weer eerder beperkt betrokken, net zoals in de horizontale activiteiten INCO, INFRASTRUCTURES en MOBILITY. Wallonië scoorde op vlak van financiële return sterk in de thematische prioriteiten CITIZENS, NMP, LIFESCIHEALTH en AEROSPACE. De Waalse return uit de programmaonderdelen SOCIETY, SUSTDEV, INNOVATION, INFRASTRUCTURES, INCO en COORDINATION was eerder van de lage kant. Wallonië nam niet deel aan de horizontale activiteit POLICIES.

Ook was – net zoals in het Vijfde Kaderprogramma – het participatieve aandeel van de onderscheiden deelnemerscategorieën in elke regio sterk verschillend. De deelname van de universiteiten en hogescholen was in een 6/4 ratio verdeeld tussen Vlaanderen en Wallonië²⁴. De deelname van de bedrijven was dan weer vooral aan Vlaanderen toe te schrijven. De Vlaamse bedrijfsdeelname aan het Zesde Kaderprogramma was van dezelfde grootteorde als de Brusselse en Waalse bedrijfsdeelname samen. De twee laatstgenoemde regio's lieten een gelijkaardige bedrijfsdeelname optekenen. Deelnemende onderzoekscentra waren overwegend uit Vlaanderen afkomstig. De categorie “overige instellingen” was dan weer overwegend vanuit de Brusselse regio actief in het Zesde Kaderprogramma.

In de – door de Scandinavische landen aangevoerde – vergelijkende rangschikkingen waar de participatie van de grootste deelnemende landen werd gerelateerd aan het Bruto Binnenlands Product (BBP) en het aantal inwoners, veroverde Vlaanderen telkens een verdienste-lijke plaats in de top10, en behaalde daarmee betere resultaten dan de grootste EU-lidstaten Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Italië. België deed het eveneens erg goed in deze internationale vergelijking, met een vierde of een vijfde plaats in sommige van de rangschikkingen. Toegesplitst op de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) van het Zesde Kaderprogramma, was Vlaanderen in deze internationale vergelijking²⁵ zelfs de absolute koploper in EURATOM en INCO, en wist het zich met een tweede plaats in IST en telkens een vierde plaats in NMP en POLICIES ook in die onderdelen bijzonder sterk (internationaal) te profileren.

Ook interessant is de internationale rangschikking volgens de gemiddelde toelage die de grootste deelnemende landen uit het Zesde Kaderprogramma wisten te halen. In die rangschikking staat Vlaanderen op een uitstekende vijfde plaats, na Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. België komt in deze rangschikking uit op de tiende plaats.

Tenslotte werd bij de internationale studie ook dieper ingegaan op de gezamenlijke deelname aan het Zesde Kaderprogramma van Vlaanderen en zijn buurlanden Duitsland, Frankrijk, Nederland en ook het Verenigd Koninkrijk. Duitsland participeerde het vaakst in projecten van het Zesde Kaderprogramma waarin ook Vlaamse partners waren betrokken. De andere buurlanden Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Nederland komen in deze rangschikking uit op resp. de tweede, derde en vijfde plaats. In vergelijking met de globale EU-rangschikking voor wat betreft de deelname aan het Zesde Kaderprogramma, blijkt dat Frankrijk en Nederland hoger uitkomen in de rangschikking van de landen die het vaakst deelnemen aan projecten met Vlaamse partners dan in de algemene EU-rangschikking, zodat deze twee landen de “bevoorrechte partners” van Vlaanderen in het Zesde Kaderprogramma mogen worden genoemd.

Tot hier een aantal conclusies en tendensen die konden worden gemaakt/opgetekend bij de kwantitatieve studie van de Vlaamse deelname aan het Zesde Kaderprogramma (en de vergelijking met de voorgaande kaderprogramma's). Het is nu aan de betrokken actoren in Vlaanderen om na te gaan op welke manier de Vlaamse deelname aan het Europese Kaderprogramma kan worden bestendigd of verder versterkt in de domeinen waarin Vlaanderen goed scoort, en te onderzoeken welke de oorzaken zijn voor de zwakke participatie en/of achteruitgang in andere domeinen, en hiervoor de nodige remedies te definiëren. De voorliggende publicatie wil hiertoe alvast een aantal basisgegevens aanreiken.

24 De in Brussel gevestigde deelnemers uit de categorie “universiteiten en hogescholen” werden aan Vlaanderen resp. Wallonië toegekend (zie hoofdstuk 2, punt 2.4).

25 Meer bepaald de oefening waarbij de voor het Zesde Kaderprogramma ontvangen deelnametoelage wordt gerelateerd aan het BBP.

Bijlagen

Bijlage 1. De begroting van het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratieactiviteiten (2002 – 2006), in miljoen euro.

6KP - EU		
<i>1. Bundeling en integratie van het onderzoek van de Europese Gemeenschap</i>		13.345
Thematische prioriteiten		11.285
Biowetenschappen, genomica en biotechnologie voor de gezondheid	2.255	
- Geavanceerde genomica en de toepassingen daarvan voor de gezondheid	1.100	
- Bestrijding van belangrijke ziekten	1.155	
Technologieën voor de informatiemaatschappij	3.625	
Nanotechnologieën en nanowetenschappen, kennisintensieve multifunctionele materialen en nieuwe productieprocedures en –apparatuur	1.300	
Lucht- en ruimtevaart	1.075	
Voedselkwaliteit en –veiligheid	685	
Duurzame ontwikkeling, veranderingen in het aardsysteem en ecosystemen	2.120	
- Duurzame energiesystemen	810	
- Duurzaam vervoer over land	610	
- Wereldwijde veranderingen alsmede ecosystemen	700	
Burgers en bestuur in de kennismaatschappij	225	
Specifieke activiteiten die een breder onderzoeksgebied beslaan		1.300
Beleidsondersteuning en anticiperen op wetenschappelijke en technologische behoeften	555	
Horizontale onderzoeksactiviteiten waarbij het MKB betrokken is	430	
Specifieke maatregelen ter ondersteuning van de internationale samenwerking	315	
Niet-nucleaire activiteiten van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek		760
<i>2. Structureren van de Europese onderzoeksruimte</i>		2.605
Onderzoek en innovatie		290
Menselijk potentieel		1.580
Onderzoeksinfrastructuur		655
Wetenschap en samenleving		80
<i>3. Versterking van de grondslagen van de Europese onderzoeksruimte</i>		320
Steun voor de coördinatie van de activiteiten		270
Steun voor een samenhangende ontwikkeling van het beleid		50
TOTAAL 6KP - EU		16.270
6KP - EURATOM		
<i>1. Prioritaire thematische onderzoeksgebieden</i>		890
1.1 Beheerste kernfusie	750	
1.2 Beheer van radioactief afval	90	
1.3 Stralingsbescherming	50	
<i>2. Andere activiteiten op het gebied van nucleaire technologie en veiligheid</i>		50
<i>3. Nucleaire activiteiten van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek (GCO)</i>		290
TOTAAL 6KP - EURATOM		1.230
EINDTOTAAL		17.500

Bijlage 2. Overzicht van de Vlaamse deelname aan het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratieactiviteiten (2002 – 2006).

	Aantal deelnames					Aandeel binnen de specifieke programma's					Aandeel binnen de deelnemerscategorie				
	Universiteiten (en hogescholen)	Bedrijven	Onderzoekscentra	Overige	Totaal	Universiteiten (en hogescholen)	Bedrijven	Onderzoekscentra	Overige	Totaal	Universiteiten (en hogescholen)	Bedrijven	Onderzoekscentra	Overige	Totaal
LIFESCIHEALTH	86	24	26	1	137	63%	18%	19%	1%	100%	15%	7%	8%	1%	10%
IST	104	92	80	15	291	36%	32%	27%	5%	100%	18%	28%	24%	14%	22%
NMP	44	49	27	3	123	36%	40%	22%	2%	100%	8%	15%	8%	3%	9%
AEROSPACE	12	13	18	1	44	27%	30%	41%	2%	100%	2%	4%	5%	1%	3%
FOOD	38	17	9	3	67	57%	25%	13%	4%	100%	7%	5%	3%	3%	5%
SUSTDEV	47	51	28	14	140	34%	36%	20%	10%	100%	8%	16%	8%	13%	10%
CITIZENS	36	2	0	2	40	90%	5%	0%	5%	100%	6%	1%	0%	2%	3%
SME	10	37	6	7	60	17%	62%	10%	12%	100%	2%	11%	2%	6%	4%
SSP	56	11	12	6	85	66%	13%	14%	7%	100%	10%	3%	4%	5%	6%
INCO	14	0	20	1	35	40%	0%	57%	3%	100%	2%	0%	6%	1%	3%
POLICIES	1	0	0	4	5	20%	0%	0%	80%	100%	0%	0%	0%	4%	0%
COORDINATION	0	0	1	24	25	0%	0%	4%	96%	100%	0%	0%	0%	22%	2%
MOBILITY	86	18	57	4	165	52%	11%	35%	2%	100%	15%	5%	17%	4%	12%
INNOVATION	5	8	1	13	27	19%	30%	4%	48%	100%	1%	2%	0%	12%	2%
INFRASTRUCTURES	10	3	9	1	23	43%	13%	39%	4%	100%	2%	1%	3%	1%	2%
SOCIETY	11	2	1	9	23	48%	9%	4%	39%	100%	2%	1%	0%	8%	2%
EURATOM	11	2	36	3	52	21%	4%	69%	6%	100%	2%	1%	11%	3%	4%
Totaal	571	329	331	111	1.342	43%	25%	25%	8%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Deelnametoelage (in miljoen euro)					Aandeel binnen de specifieke programma's					Aandeel binnen de deelnemerscategorie				
	Universiteiten (en hogescholen)	Bedrijven	Onderzoekscentra	Overige	Totaal	Universiteiten (en hogescholen)	Bedrijven	Onderzoekscentra	Overige	Totaal	Universiteiten (en hogescholen)	Bedrijven	Onderzoekscentra	Overige	Totaal
LIFESCIHEALTH	33,87	5,12	14,32	0,56	53,86	63%	9%	27%	1%	100%	24%	7%	12%	3%	15%
IST	29,38	33,41	41,93	1,31	106,04	28%	32%	40%	1%	100%	21%	46%	35%	7%	30%
NMP	15,50	10,67	10,45	0,07	36,69	42%	29%	28%	0%	100%	11%	15%	9%	0%	10%
AEROSPACE	3,65	2,83	3,95	0,03	10,47	35%	27%	38%	0%	100%	3%	4%	3%	0%	3%
FOOD	12,33	0,68	1,68	1,16	15,85	78%	4%	11%	7%	100%	9%	1%	1%	6%	4%
SUSTDEV	10,57	7,82	8,54	3,11	30,04	35%	26%	28%	10%	100%	7%	11%	7%	17%	9%
CITIZENS	4,60	0,05	0,00	0,20	4,84	95%	1%	0%	4%	100%	3%	0%	0%	1%	1%
SME	2,15	2,73	1,07	0,50	6,45	33%	42%	17%	8%	100%	2%	4%	1%	3%	2%
SSP	7,68	1,08	1,40	0,48	10,63	72%	10%	13%	4%	100%	5%	1%	1%	3%	3%
INCO	3,22	0,00	4,64	1,40	9,27	35%	0%	50%	15%	100%	2%	0%	4%	8%	3%
POLICIES	0,08	0,00	0,00	0,39	0,47	16%	0%	0%	84%	100%	0%	0%	0%	2%	0%
COORDINATION	0,00	0,00	0,08	3,51	3,59	0%	0%	2%	98%	100%	0%	0%	0%	20%	1%
MOBILITY	14,86	4,32	13,97	0,71	33,85	44%	13%	41%	2%	100%	10%	6%	12%	4%	10%
INNOVATION	0,75	0,80	0,16	2,75	4,47	17%	18%	3%	62%	100%	1%	1%	0%	15%	1%
INFRASTRUCTURES	2,89	2,79	6,94	0,00	12,63	23%	22%	55%	0%	100%	2%	4%	6%	0%	4%
SOCIETY	0,83	0,03	0,11	0,84	1,81	46%	1%	6%	46%	100%	1%	0%	0%	5%	1%
EURATOM	0,96	0,13	9,48	0,78	11,34	8%	1%	84%	7%	100%	1%	0%	8%	4%	3%
Totaal	143,34	72,44	118,72	17,79	352,29	41%	21%	34%	5%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bijlage 3. Lijst met gebruikte afkortingen en acroniemen

ACTS:	thematische prioriteit "Communicatietechnologie" van het Vierde Kaderprogramma
ADEME:	Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Energie
AEROSPACE:	thematische prioriteit "Lucht- en ruimtevaart" van het EU Zesde Kaderprogramma
AHRC:	Arts and Humanities Research Council
AiF:	Arbeitsgemeinschaft industrieller Forschungsvereinigungen
ANDRA:	Agence Nationale pour la Gestion des Déchets Radioactifs
ANR:	Agence Nationale de la Recherche
AWI:	Alfred-Wegener-Institut für Polar- und Meeresforschung
AZ VUB:	Academisch Ziekenhuis Vrije Universiteit Brussel
BBA:	Biologische Bundesanstalt für Land- und Forstwirtschaft
BBP:	Bruto Binnenlands Product
BBSRC:	Biotechnology and Biological Sciences Research Council
BIKIT:	Babbage Institute for Knowledge and Information Technology (verbonden aan de UGent)
BIOMED 2:	thematische prioriteit "Medische biologie en gezondheid" van het Vierde Kaderprogramma
BIOTECH 2:	thematische prioriteit "Biotechnologie" van het Vierde Kaderprogramma
BIRA:	Belgisch Instituut voor Ruimte-Aeronomie
BMBF:	Bundesministerium für Bildung und Forschung
BMELV:	Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz
BMWi:	Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie
BRITE/EURAM 3:	thematische prioriteit "Industrie- en materiaaltechnologie" van het Vierde Kaderprogramma
CA:	projecttype "coördinatiewerkzaamheden"
CDM:	Composite Damping Material NV
CEA:	Commissariat à l'Energie Atomique
CENAERO:	Centre de Recherche en Aéronautique ASBL
Centexbel:	wetenschappelijk en technologisch onderzoekscentrum voor de Belgische textielnijverheid
CETIC:	Centre d'Excellence en Technologies de l'Information et de la Communication
CITIZENS:	thematische prioriteit "Burgers en bestuur in de kennismaatschappij" van het EU Zesde Kaderprogramma
CLO:	Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek
CLR:	projecttype "collectieve onderzoeksprojecten"
CNR:	Consiglio Nazionale delle Ricerche
CNRS:	Centre National de la Recherche Scientifique
CODA:	Centrum voor Onderzoek in de Diergeneeskunde en de Agrochemie
COORDINATION:	horizontale activiteit "Steun voor de coördinatie van de activiteiten" van het EU Zesde Kaderprogramma
CRAFT:	projecttype "coöperatieve onderzoeksprojecten"
CRMP:	Conseil Régional Midi-Pyrénées
CSIC:	Consejo Superior de Investigaciones Científicas
CSL:	Central Science Laboratory
Defra/PHD:	Department for Environment, Food and Rural Affairs – Plant Health Division
Defra:	Department for Environment, Food and Rural Affairs
DESY:	Stiftung Deutsches Elektronen-Synchrotron
DFG:	Deutsche Forschungsgemeinschaft
DGAL:	Ministère de l'Agriculture et de la Pêche – Direction Générale de l'Alimentation
DS2 International:	Dynamic Systems & Structures International
DTI/EG:	Department for Trade and Industry – Energy Group
DTI:	Department for Trade and Industry
EA:	Environment Agency of England and Wales
EAS:	European Aquaculture Society
ECN:	Energieonderzoek Centrum Nederland
EDF:	Electricité de France
EEL:	European Economic Interest Group
EESD:	thematische prioriteit "Energie, milieu en duurzame ontwikkeling" van het EU Vijfde Kaderprogramma
ENRESA:	Empresa Nacional de Residuos Radioactivos SA
ENV 2C:	thematische prioriteit "Milieu en klimaat" van het Vierde Kaderprogramma
EPFL:	Ecole Polytechnique Federale de Lausanne
EPSO:	European Plant Science Organisation

ERC:	European Resuscitation Council
ERTICO:	European Road Transport Telematics Implementation Coordination Organization
ESF:	European Science Foundation
ESPRIT 4:	thematische prioriteit "Informatietechnologie" van het Vierde Kaderprogramma
ESV EURIDICE:	European underground research infrastructure for disposal of nuclear waste in a clay environment
EURATOM (5KP):	specifiek Vijfde Kaderprogramma voor onderzoek en opleiding in de nucleaire sector
EURATOM:	specifiek Zesde Kaderprogramma voor onderzoek en opleiding in de nucleaire sector
EUROCONTROL:	European Organisation for the Safety of Air Navigation
EuroPACE:	aan de K.U.Leuven verbonden non-profit associatie van universiteiten en andere opleidingscentra gericht op <i>networked e-learning</i>
EWI:	Vlaamse overheid – Departement Economie, Wetenschap en Innovatie
F&L:	European Freight and Logistics Leaders Forum
FAIR:	thematische prioriteit "Landbouw en visserij" van het Vierde Kaderprogramma
FET:	Future and Emerging Technologies – specifieke actielijn binnen de thematische prioriteit "Technologieën voor de informatiemaatschappij" van het EU Zesde Kaderprogramma
FhG:	Fraunhofer-Gesellschaft zur Förderung der angewandten Forschung eV
FMTC:	Flanders' Mechatronics Technology Centre
FOM:	Stichting voor Fundamenteel Onderzoek der Materie
FOOD:	thematische prioriteit "Voedselkwaliteit en –veiligheid" van het EU Zesde Kaderprogramma
FRS:	Fisheries Research Services
FUSION (4KP):	specifieke actielijn "Beheerste thermonucleaire fusie" in het kader van – parallel met het Vierde Kaderprogramma lopende – associatiecontracten tussen de Europese Commissie (meer bepaald Euratom) en bepaalde onderzoeksinstituten in de EU-lidstaten en in Zwitserland
FUSION:	thematische prioriteit "Beheerste kernfusie" van het EURATOM Zesde Kaderprogramma
FWO:	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen
FZJ:	Forschungszentrum Jülich
FZK:	Forschungszentrum Karlsruhe
GCO:	Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek
GROWTH:	thematische prioriteit "Concurrerende en duurzame groei" van het EU Vijfde Kaderprogramma
IBBT:	Interdisciplinair Instituut voor Breedband Technologie
ICCS:	Institute of Communications and Computer Systems
IFB:	International Forum for Biophilosophy
IFREMER:	Institut Français de Recherche pour l'Exploitation de la Mer
IHP:	horizontale activiteit "Verhoging van het menselijk onderzoekspotentieel en verdieping van kennis op sociaal-economisch gebied" van het EU Vijfde Kaderprogramma
II & I3:	projecttype "initiatieven met betrekking tot een geïntegreerde (onderzoeks)infrastructuur"
ILVO:	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
IMEC:	Interuniversitair Mikro-Electronica Centrum
IMOB:	Instituut voor Mobiliteit (verbonden aan de UHasselt)
IN2P3:	Institut National de Physique Nucléaire et de Physique des Particules
INBO:	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
INCO (4KP):	horizontale activiteit "Samenwerking met derde landen en internationale organisaties" van het Vierde Kaderprogramma
INCO (5KP):	horizontale activiteit "Bevestiging van de internationale rol van het Gemeenschapsonderzoek" van het EU Vijfde Kaderprogramma
INCO:	horizontale activiteit "Specifieke activiteiten voor internationale samenwerking" van het EU Zesde Kaderprogramma
INFRASTRUCTURES:	horizontale activiteit "Onderzoeksinfrastructuur" van het EU Zesde Kaderprogramma
INI:	Invest Northern Ireland
INNOVATION (4KP):	horizontale activiteit "Verspreiding en exploitatie van de resultaten" van het Vierde Kaderprogramma
INNOVATION (5KP):	horizontale activiteit "Bevordering van innovatie en stimulering van deelname van KMO's" van het EU Vijfde Kaderprogramma
INNOVATION:	horizontale activiteit "Onderzoek en innovatie" van het EU Zesde Kaderprogramma
INRA:	Institut National de la Recherche Agronomique
INTAS:	International Association for Promotion of Cooperation with Scientists from the Independent States of the Former Soviet Union (FSU)
IP:	projecttype "geïntegreerde projecten"

IPEV:	Institut Polaire Français Paul Emile Victor
IRC:	Innovation Relay Centres
IST (5KP):	thematische prioriteit "Een gebruikersvriendelijke informatiemaatschappij" van het EU Vijfde Kaderprogramma
IST:	thematische prioriteit "Technologieën voor de informatiemaatschappij" van het EU Zesde Kaderprogramma
ITG:	Instituut voor Tropische Geneeskunde Antwerpen
IWT:	Instituut voor de aanmoediging van innovatie door Wetenschap & Technologie in Vlaanderen
JOULE/THERMIE	thematische prioriteit "Niet-nucleaire energie" van het Vierde Kaderprogramma
JRC:	Joint Research Centre
KaHo	Sint-Lieven: Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
KANTL:	Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde
KATHO:	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
KBIN:	Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen
KMI:	Koninklijk Meteorologisch Instituut
KMMA:	Koninklijk Museum voor Midden-Afrika
KUB:	Katholieke Universiteit Brussel
K.U.Leuven:	Katholieke Universiteit Leuven
LIFESCIHEALTH:	thematische prioriteit "Biowetenschappen, genomica en biotechnologie voor de gezondheid" van het EU Zesde Kaderprogramma
LIKAS:	Limburgse Kanker Stichting
LNE:	Vlaamse overheid – Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
LV:	Vlaamse overheid – Departement Landbouw en Visserij
MAST 3:	thematische prioriteit "Mariene wetenschappen en technologieën" van het Vierde Kaderprogramma
MCA:	projecttype "Marie Curie acties gericht op de bevordering en ontwikkeling van menselijk potentieel en mobiliteit"
MEEDDAT:	Ministère de l'Ecologie, de l'Energie, du Développement Durable et de l'Aménagement du Territoire
MINEFE:	Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Emploi
MINESR:	Ministère de l'Enseignement Supérieur et de la Recherche
MinEZ:	Ministerie van Economische Zaken
MinLNV/PD:	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit – Plantenziektenkundige Dienst
MinLNV:	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
MinVROM:	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
MIWFT:	Ministerium für Innovation, Wissenschaft, Forschung und Technologie des Landes Nordrhein-Westfalen
MOBILITY:	horizontale activiteit "Menselijk potentieel en mobiliteit" van het EU Zesde Kaderprogramma
MPG:	Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften eV
MWME:	Ministerium für Wirtschaft, Mittelstand und Energie des Landes Nordrhein-Westfalen
NERC:	Natural Environment Research Council
NFS 2:	thematische prioriteit "Veiligheid van kernsplijting" van het Vierde Kaderprogramma
NGI:	Netherlands Genomics Initiative
NMP:	thematische prioriteit "Nanotechnologieën en nanowetenschappen, kennisgebaseerde multifunctionele materialen en nieuwe productieprocedures en –apparatuur" van het EU Zesde Kaderprogramma
NoE:	projecttype "topnetwerken"
NPB:	Nationale Plantentuin van België
NUCHORIZ:	horizontale activiteit "Specifieke ondersteuningsacties, transnationale toegang tot grootschalige infrastructuur en activiteiten ter bevordering en ontwikkeling van personele mobiliteit" van het EURATOM Zesde Kaderprogramma
NUCTECH:	horizontale activiteit "Andere activiteiten op het gebied van nucleaire technologieën en veiligheid" van het EURATOM Zesde Kaderprogramma
NUWASTE:	thematische prioriteit "Beheer van radioactief afval" van het EURATOM Zesde Kaderprogramma
NWO:	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
Oost NV:	Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland NV
OSEO-ANVAR:	Agence Nationale de Valorisation de la Recherche
OVAM:	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
POLICIES:	horizontale activiteit "Steun voor een samenhangende ontwikkeling van het beleid" van het EU Zesde Kaderprogramma
PVT:	ProducentenVereniging Thermoplasten
QoL:	thematische prioriteit "Kwaliteit van het bestaan en beheer van de biologische hulpbronnen" van het EU Vijfde Kaderprogramma
RAD PROT:	thematische prioriteit "Stralingsbescherming" van het EURATOM Zesde Kaderprogramma
RAMIT:	Research in Advanced Medical Informatics and Telematics (verbonden aan de UGent)
RIVM:	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

RPF:	Research Promotion Foundation
SAG:	Siemens Aktiengesellschaft
SCK:	Studiecentrum voor Kernenergie
SFTI:	Stichting Flanders Technology International
SIRRIS:	Collectief Centrum van de Technologische Industrie
SKB:	Stichting Kennisontwikkeling en Kennisoverdracht Bodem
SME:	horizontale activiteit "Specifieke onderzoeksactiviteiten voor KMO's" van het EU Zesde Kaderprogramma
SMT:	thematische prioriteit "Metingen en proeven" van het Vierde Kaderprogramma
SN:	SenterNovem
SOCIETY:	horizontale activiteit "Wetenschap en samenleving" van het EU Zesde Kaderprogramma
SSA:	projecttype "specifieke ondersteunende activiteiten"
SSP:	horizontale activiteit "Beleidsondersteuning en anticiperen op de wetenschappelijke en technologische behoeften van de EU" van het EU Zesde Kaderprogramma
STFC:	Science and Technology Facilities Council
STREP:	projecttype "specifiek gerichte onderzoeksprojecten"
STW:	Technologiestichting STW
SUSTDEV:	thematische prioriteit "Duurzame ontwikkeling, veranderingen in het aardsysteem en ecosystemen" van het EU Zesde Kaderprogramma
TELEMATICS 2C:	thematische prioriteit "Telematica" van het Vierde Kaderprogramma
TID:	Telefónica Investigación y Desarrollo SA Unipersonal
TMR:	horizontale activiteit "Bevordering van opleiding en mobiliteit van onderzoekers" van het Vierde Kaderprogramma
TNO:	Nederlandse Organisatie voor Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek
TRANSPORT:	thematische prioriteit "Transport" van het Vierde Kaderprogramma
TSER:	horizontale activiteit "Gericht sociaal-economisch onderzoek" van het Vierde Kaderprogramma
TU Delft:	Technische Universiteit Delft
UA:	Universiteit Antwerpen
UA-RUCA:	Universitair Centrum Antwerpen
UA-UFSIA:	Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius Antwerpen
UBA:	Umweltbundesamt
UCL:	Université Catholique de Louvain
UGent:	Universiteit Gent
UHasselt:	Universiteit Hasselt
UIMM:	Union des Industries et Métiers de la Métallurgie Provence
ULB:	Université Libre de Bruxelles
ULg:	Université de Liège
UPM:	Universidad Politécnica de Madrid
UZ Gent:	Universitair Ziekenhuis Gent
UZ Leuven:	Universitaire Ziekenhuizen Leuven
VDI/VDE-IT:	VDI/VDE Innovation + Technik
VDITZ:	VDI Technologiezentrum
VIB:	Vlaams Instituut voor Biotechnologie
VITO:	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VKI:	Von Karman Institute for Fluid Dynamics
VLAO:	Vlaams Agentschap Ondernemen
VLERICK:	Vlerick Leuven Gent Management School
VLIZ:	Vlaams Instituut voor de Zee
VUB:	Vrije Universiteit Brussel
Wageningen UR:	Wageningen Universiteit
WIV:	Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid
WTCB:	Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf
ZENIT:	Zentrum für Innovation und Technik des Landes Nordrhein-Westfalen

Bijlage 4. Referenties

1. Vlaanderen in het Europese Vierde Kaderprogramma voor Onderzoek (1994 – 1998), P. Dengis, E. Dewallef en V. Lories, 2001, ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Wetenschap en Innovatie, D/2001/3241/242;
2. Vlaanderen in het Europese Vijfde Kaderprogramma voor Onderzoek (1998 – 2002), P. Dengis, E. Dewallef en K. Verlaeckt, 2005, ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Wetenschap en Innovatie, D/2005/3241/239.

Colofon

Vlaanderen in het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek (2002-2006) is een publicatie van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie van de Vlaamse overheid.

Redactieadres:

Afdeling Kennisbeheer en Afdeling Strategie en Coördinatie
Departement Economie, Wetenschap en Innovatie
Koning Albert II-laan 35 bus 10
1030 Brussel
T +32 (0)2 553 59 80
E info@ewi.vlaanderen.be
URL www.ewi-vlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever:

Veerle Lories, wnd. Secretaris-generaal

Samenstelling en auteurs:

Monica Van Langenhove, Erwin Dewallef en Pascale Dengis

Coördinatie:

Emmelie Tindemans en Margot Bollen

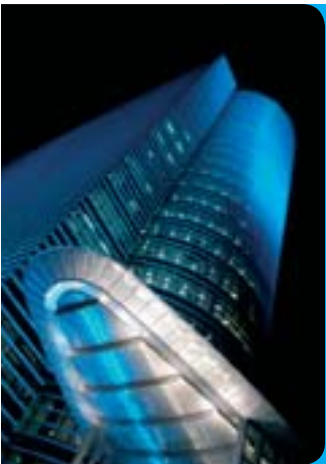
Opmaak en druk:

Beukeleirs full service printing

Verantwoording: Overname van informatie is alleen toegestaan met bronvermelding en na toestemming van het departement EWI. EWI en de bij deze uitgave betrokken redactie aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van de in deze uitgave opgenomen informatie.

U kunt de gedrukte publicatie bestellen via www.ewi-vlaanderen.be.

This publication is also available in English.

Vlaamse overheid
Departement Economie,
Wetenschap en Innovatie
Koning Albert II-laan 35 bus 10
1030 Brussel
info@ewi.vlaanderen.be
www.ewi-vlaanderen.be

